

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TARİH PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMED NAZİF EFENDİ VE NAKİBÜLEŞRAFLARA DAİR
ESERİ: RİYÂZU'N-NUKABÂ
-TAHLİL VE METİN-

YUNUS AKTI

160121008

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ABDÜLKADİR ÖZCAN

İSTANBUL 2019

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TARİH PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMED NAZİF EFENDİ VE NAKİBÜLEŞRAFLARA DAİR
ESERİ: RİYÂZU'N-NUKABÂ
-TAHLİL VE METİN-

YUNUS AKTI

160121008

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ABDÜLKADİR ÖZCAN

İSTANBUL 2019

TEZ ONAY SAYFASI

FSMVÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Tarih yüksek lisans programı 160121008 numaralı öğrencisi Yunus Aktı'nın ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**Ahmed Nazif Efendi ve Nakibüleşraflara Dair Eseri: Riyâzu'n-Nukabâ -Tahlil ve Metin-**” başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından **12/06/2019** tarihinde oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Abdülkadir ÖZCAN

(Jüri Başkanı-Danışman)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet İPŞİRLİ

(Jüri Üyesi)

İstanbul Medipol Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İlhami DANIŞ

(Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Yunus AKTI

TEŞEKKÜR

İlime her daim teşvikte bulunan, üzerimde emeği bulunan ve her türlü desteği eksik etmeyen başta danışman hocam Prof. Dr. Abdülkadir ÖZCAN olmak üzere, bütün hocalarıma şükranlarımı sunarım.

AHMED NAZİF EFENDİ VE NAKİBÜLEŞRAFLARA DAİR ESERİ: RİYÂZU'N-NUKABÂ -TAHLİL VE METİN-

ÖZET

Osmanlı tarih yazıcılığında siyasi olayların anlatıldığı eserlerin yanında kişilerin hayatını anlatan biyografik eserler de yazılmıştır. Osmanlı biyografyacılığında ilk başlarda padişahlar, vezirler anlatılırken; daha sonra meslek sınıflarının da biyografileri kaleme alınmaya başlanmıştır. Bu bağlamda nakibüleşraflara dair bilinen ilk eser olması hasebiyle Ahmed Nazif Efendi tarafından kaleme alınan *Riyâzu'n-Nukabâ* adlı eser büyük bir önem arz etmektedir.

XIX. yüzyılda kaleme alınan eserde, elli altı nakibüleşrafların hayatı anlatılmış; getirildiği görevler, tayin, azl ve vefatları genel bir çerçeve ile aktarılmıştır. Bu çalışmada ise mezkûr eserin tenkitli metin neşri yapılmıştır. Bunun yanında Ahmed Nazif Efendi'nin kullandığı kaynakları tespit edilip biyografi alanında ortaya konulan diğer eserlerden de yararlanılmıştır. Bu çalışma ile birlikte bazı dönem kaynaklarının aktardığı çerçevede nakibüleşrafların devlet ve toplum nezdindeki yeri de ortaya konulmuş olacaktır. Neticede nakibüleşraflara dair bilinen ilk biyografik metin ilim dünyasına kazandırılmış ve araştırmacılara sunulmuş olacaktır.

AHMED NAZİF EFENDİ AND HİS BOOK ABOUT THE NAQİB AL-ASRAHFS: RİYÂZU'N-NUKABÂ -TAHLİL VE METİN-

ABSTRACT

In the study of Ottoman historiography, not only political analysis but also biographical works could be find. In early period the sultans and vezirs were described and than the biographies of vocational classes were also written. In this context, *Riyâzu'n-Nukabâ*, which was written by Ahmed Nazif Efendi has a great importance since it was the first known work on the naqib al-ashrafs.

In the book that was written in 19th century, the life of fifty-six naqib al-ashrafs were described; the duties, assignments, decreases and deaths were transferred with a general framework.

Across this respect, with the study the analysis of this document has been made. In addition to this, the resources used by Ahmed Nazif Efendi have been identified and other works in the field of biography have also been used.

In this framework, how naqib al-ashrafs transferring in the state and society will be introduced.

As a result, the first known biographical text on naqib al-ashrafs distributions will be introduced to the world of science and presented to researchers.

ÖNSÖZ

Tarih eserleri, yüzyıllar boyunca karşılaştığımız olaylara, kişilere ve kurumların anlaşılması adına tarihe tam olarak ışık tutması açısından son derece önem arz etmektedir. Osmanlı tarih yazıcılığında, yüzyıllar boyunca yazılan eserler de tarihe ışık tutmuştur. Bununla beraber kurum ve kişilerin de hayatının anlatılması, dönemin kişisel ağlarını, tayin ile taltif ve azl ile sürgünleri, getirildikleri görevleri belirtmesi bakımından hem kültür tarihini hem de devletteki ilmiye kadrolarının oluşumunu etkili bir şekilde okuyuculara sunmaktadır.

Biyografik metinlerde bu daha açık bir şekilde görülmektedir. XIX. yüzyılda Ahmed Nazif Efendi tarafından kaleme alınmış olan *Riyâzu'n-Nukabâ*, nakibüleşrafların hangi görevlere getirildiklerini, varsa ulema ve hükümdarlara olan yakınlık derecelerini, tayin ve azillerini, kaleme almış oldukları edebî ve ilmî eserleri, ne sebeple öldüklerini, cenaze namazlarının nerede kılındığını ve nereye defnedildiklerini müellifin tespit edebildiği çerçevede okuyuculara aktarılmıştır.

Nakibüleşraflara dair yapılmış olan çalışmalara baktığımızda Murat Sarıcık tarafından 2003'te yazılmış olan *Osmanlı İmparatorluğu'nda Nakibüleşraflık Müessesesi*, Rüya Kılıç'ın kaleme almış olduğu *Osmanlı'da Seyyidler ve Şerifler*, Hasan Yüksel ve M. Fatih Köksal'ın hazırlamış olduğu *Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşraflar Devhatu'n-Nukabâ*, Ayhan Işık'ın hazırlamış olduğu *Meşihat Arşivi Belgeleri Işığında Seyyidler ve Nakîbü'l-üşraflık Müessesesi* adlı doktora tezi karşımıza çıkmaktadır. Ahmed Nazif Efendi tarafından yazılan *Riyâzu'n-Nukabâ* üzerinde ise iki adet lisans çalışması bir de ansiklopedi maddesi bulunmaktadır. Lisans tezlerinden birincisi Ankara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde Esmâ Yıldız Cıbelek tarafından 1986'da, diğeri ise Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Tarih bölümünden A. Hande Can tarafından 2000'de hazırlanmıştır. İki lisans tezinde de basit bir transkripsiyon kullanılmış, ancak tek nüsha üzerinden çalışma yapılmıştır. Ansiklopedi maddesi ise M.Fatih

Köksal'a ait olup, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*'nde bulunmaktadır. Maddede kısaca eserin muhtevası ve telif sebebi anlatılmıştır.

Tezin ilk bölümünde Osmanlı biyografya yazıcılığı, nikabet kurumu anlatılmıştır. Osmanlı'da nakibüleşraf ile seyyid/şeriflere olan saygı ve hürmet, dönem kaynaklarından yararlanılarak kaleme alınmış, örneklerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bir sonraki bölümde müellif Sahhaflar Şeyhizâde Ahmed Nazif Efendi'nin hayatı ve eserleri anlatılmıştır. *Riyâzu'n-Nukabâ*'nın inceleme kısmıyla devam eden tezde, telif sebebi, telif tarihi, muhtevası, yazma nüshaları ve bu nüshaların hususiyetleri anlatılmıştır. Nakibüleşraflara dair bu eserin önce nüshaları tespit edilmiş ve tenkitli metin neşri usûlü uygulanmıştır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla Kâtip Çelebi'nin *Takvîmü't-Tevârih*, Nev'izâde Atâî'nin *Hadaiku'l-Hakayık* ve Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekayiu'l-Fuzalâ* isimli eserlerinden yararlanılmış ve karniyarık usûlü ile ne derecede benzerlik olduğu gösterilmiştir. Ahmed Nazif Efendi'nin eserinden sonra Ahmed Rifat tarafından yazılmış olan *Devhatü'n-Nukabâ* adlı eser ile de tesiri olma ihtimali göz önünde bulundurularak karşılaştırma yapılmış ve yine karniyarık usûlü ile gösterilmiştir. Bunun yanında iki eser arasında bir farklılık olup olmadığını görmek amacıyla nakibüleşrafların isimleri ile birlikte bir tablo hazırlanmıştır. Son olarak; Ahmed Nazif Efendi'nin biyografyacılığı, kaleme almış olduğu *Riyâzu'n-Nukabâ*'nın kaynak değeri, karşılaştırmalı metni, daha sonra metnin tenkitli metni verilmiş ve sona Esad Efendi 2275 numaralı nüshalı metnin tıpkıbasımı eklenmiştir. Ayrıca ekler kısmına Ahmed Nazif Efendi ile ilgili tespit edilen tavinlerin görselleri konulmuştur.

Sahhaflar Şeyhizâde Ahmed Nazif Efendi'nin hayatına dair araştırma yaparken Dr. Arzu Güldöşüren tarafından hazırlanmış olan yüksek lisansta *19. Yy'ın İlk Yarısında Tarîk Defterlerine Göre İlmiye Ricâli* ve doktorada *II. Mahmud Dönemi Osmanlı Ulemâsı* adlı çalışmaları sayesinde birbirlerini tekrarlayan bilgilerden başka orijinal bilgilere ulaşma imkânı bulduğumu belirtmek isterim. Ulema atamalarının kayıtlı olduğu Tarik Defterleri, Ahmed Nazif Efendi'nin ölüm tarihindeki yanlışlığını düzeltmemize vesile olmuş, getirildiği görevleri Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulamadığımız bilgileri vermesi bakımından doyurucu olmuştur.

Öğrenim hayatımdaki lisans ve yüksek lisansta her daim yardım ve desteğini esirgemeyen, öğretmekten kaçınmayan değerli hocam Prof. Dr. Abdülkadir ÖZCAN'a teşekkürü bir borç bilirim. Metnin Farsça beyitlerini kontrol etmede yardımcı olan değerli dostum Arş. Gör. Ahmet Emin SARAÇ'a, Arapça dua kısımların kontrolünde yardımcı olan Subhi ADAM ve Erkam GÖRÜCÜOĞLU'na, tez yazma süreci boyunca destek ve yardımlarını esirgemeyen değerli dostum Kerem AY'a ve Beyzanur YAŞAR'a, bugünlere kadar getirip, bu zamana kadar eğitimim için desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen anneme, babama, abilerime ve ablama teşekkür ederim.

Ayrıca araştırma imkanı sağlayan İslâm Araştırmaları Kütüphanesi (İSAM) yetkililerine, araştırma yapmış olduğum yazma eser için vermiş olduğu imkan ve yardımlar için Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi ve değerli çalışanı, dostum Recep HİSAR'a, Ali Emiri Efendi Kütüphanesi'ne, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Kütüphanesi'ne ve Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphanesi'ne ve yardımlarını hiçbir zaman eksik etmeyen değerli çalışanları Ümit ÇAKAR ve Bahar AVCI'ya sonsuz şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
TABLO LİSTESİ.....	xi
HARİTA LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xixiii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. OSMANLI BİYOGRAFYA YAZICILIĞI VE NİKABET KURUMU.....	1
1.1. OSMANLI BİYOGRAFYA YAZICILIĞI.....	1
1.2. NAKİBÜLEŞRAF VE OSMANLI TEŞRİFATINDAKİ YERİ.....	2
İKİNCİ BÖLÜM	6
2. SAHHAFLAR ŞEYHİZÂDE AHMED NAZİF EFENDİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ.....	7
2.1. HAYATI	7
2.2. ESERLERİ.....	9
2.2.1. Tercüme Eserleri	9
2.2.2. Telif Eserleri	9
2.2.2.1. Riyâzu'n-Nukabâ	10
2.2.2.2. Sefinetü'l-Vüzerâ	10
2.2.2.3. Seferü'l-Mevdûd fî Sefer-i Âl-i Sultân Mahmud.....	10
2.2.2.4. Diğer Eserleri	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	11
3. RİYÂZU'N-NUKABÂ'NİN TELİF SEBEBİ	11
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	12
4. TELİF TARİHİ	12
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	12
5. MUHTEVASI	12

ALTINCI BÖLÜM	13
6. YAZMA NÜSHALARI VE ÖZELLİKLERİ	13
6.1. NÜSHALARIN NİTELİKLERİ	13
6.1.1. Esad Efendi (Süleymaniye Ktp.) nr. 2275.....	13
6.1.2. Hacı Mahmud Efendi (Süleymaniye Ktp.) nr. 4590.....	13
6.1.3. Esad Efendi (Süleymaniye Ktp.) nr. 2276.....	14
6.1.4. Ali Emiri Efendi, Trh (Millet Ktp.) nr. 723.....	14
6.1.5. İstanbul Üniversitesi Ktp. İbnülemin Koleksiyonu.....	15
6.2. NÜSHALARIN MUKAYESESİ VE KIYMETİ.....	15
YEDİNCİ BÖLÜM	16
7. KAYNAKLARI	16
7.1. KÂTİP ÇELEBİ	18
7.2. NEVİZÂDE ATAÎ	19
7.3. ŞEYHÎ MEHMED EFENDİ.....	22
SEKİZİNCİ BÖLÜM	25
8. TESİRLERİ	25
8.1. AHMET RİFAT EFENDİ.....	25
DOKUZUNCU BÖLÜM	28
9. AHMED NAZİF EFENDİ’NİN BİYOGRAFYACILIĞI VE ÜSLÛBU	28
ONUNCU BÖLÜM	29
10. RİYÂZU’N-NUKABÂ’NIN KAYNAK DEĞERİ VE DEĞERLENDİRME 29	
ONBİRİNCİ BÖLÜM	43
11. METİN TESİSİNDE TAKİP EDİLEN YOL	43
SONUÇ	45
KAYNAKÇA	46
METİN	50
TIPKIBASIM	110
EKLER	166

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Sahhaflar Şeyhizâdeler Ailesi.....	9
Tablo 2 : <i>Riyâzu'n-Nukabâ</i>'nın Muhtemel Nüsha Şeceresi	16
Tablo 3 : <i>Riyâzu'n-Nukabâ</i> ve <i>Devhatü'n-Nukabâ</i>'da Yer Alan Nakibüleşraflar Lisesi.....	28
Tablo 4 : <i>Riyâzu'n-Nukabâ</i>'da Yer Alan Nakibüleşraflara Dair Genel Bilgiler.	31
Tablo 5 : <i>Riyâzu'n-Nukabâ</i>'da Nakibüleşrafların Getirilmiş Oldukları Kadılıklar ve Getirilen Kişi Sayısı	41
Tablo 6 : <i>Riyâzu'n-Nukabâ</i>'da Nakibüleşraflara Verilmiş Olan Mevleviyet ve Pâyelikler ile Verilen Kişi Sayısı	42
Tablo 7 : <i>Riyâzu'n-Nukabâ</i>'da Nakibüleşrafların Getirildikleri Yüksek İlmîye Rütbeleri ve Getirilen Kişi Sayısı.....	43

HARİTA LİSTESİ

Harita 1 : Nakibüleşrafların İstanbul'da Defnedildikleri Yerler	40

KISALTMALAR

A	Ali Emiri Trh 723 Numaralı Nüsha
A.DVNSMMHM	Mühimme Defterleri
a.e.	Aynı eser/yer
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.t.	Adı geçen tez
bkz.	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
c.	Cilt
çev.	Çeviren
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
E1	Esad Efendi 2275 Numaralı Nüsha
E2	Esad Efendi 2276 Numaralı Nüsha
ed. veya haz.	Editör/yayına hazırlayan
gös. yer.	Gösterilen yer
H	Hacı Mahmud Efendi 4590 Numaralı Nüsha
İ.DH.	İrade Dahiliye
MFB	Müzehhep Ferman ve Beratlar
nr.	Numara
s.	Sayfa/sayfalar
sy.	Sayı
t.y.	Basım tarihi yok
vd.	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler
vr.	Varak

GİRİŞ

1. OSMANLI BİYOGRAFYA YAZICILIĞI VE NİKABET KURUMU

1.1. OSMANLI BİYOGRAFYA YAZICILIĞI

Tarih yazıcılığı, her yerde olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu'nda da farklı merhaleler geçirmiştir. Osmanlı tarih yazıcılığı, kuruluşundan yaklaşık 150 yıl sonra kaleme alınan tarih metinleriyle bir temel oluşturmuş, ilerleyen zaman ve birikimle farklı türler de ortaya çıkmıştır.¹ Biyografik metinler de diğer medeniyetlerde olduğu gibi ilgi çekmiş, bazılarının tutkusu olmuş ve bu minvalde eserler meydana getirilmiştir.² Bunun en başarılı ve güzel örneği Taşköprüzâde'dir. Taşköprüzâde Ahmed Efendi, *eş-Şakâiku'n-Nu'maniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye* adlı ulema ve meşâyih biyografilerini ihtiva eden eseri kaleme almış ve bir ekolün de kurucusu olmuştur.³ Halk arasında büyük kabul gören bu esere daha kendi devrinde zeyiller yazılmış ve bu devletin sonuna kadar devam ettirilmiştir. Bunun yanında belli meslek gruplarında yer alanların da biyografisi kaleme alınır hâle gelmiştir.

¹ Abdülkadir Özcan, "Osmanlı Tarih Edebiyatında Türlerle Genel Bir Bakış", *Essays in honour of Ekmeleddin İhsanoğlu*, İstanbul 2006, s. 129-152; Özcan, "Osmanlı Tarihçiliğine ve Tarih Kaynaklarına Genel Bir Bakış", *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, S. 1, İstanbul 2013, s. 271-293.

² Özcan, "Osmanlı Tarih Edebiyatında Biyografi Türünün Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi", *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları 4 Nazımdan Nesire Edebi Türler 25 Nisan 2008 Bildiriler*, haz. Hatice Aynur vd., İstanbul 2009, s. 124-133; Özcan, "Tabakat" "Osmanlı Dönemi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c. 39, Ankara 2010, s. 251-379.

³ Özcan, "*eş-Şakâiku'n-Nu'maniyye* ve Osmanlı Biyografyacılığındaki Yeri", *Taşköprü'den İstanbul'a Osmanlı Bilim Tarihinde Taşköprüzâdeler*, ed. Celil Güngör, Kastamonu 2006, s. 99-107.

Veziriazâmları ihtiva eden *Hadikatü'l-Vüzerâ*, şeyhülislâmların biyografisinin bulunduğu *Devhatü'l-Meşâyih*, hattatların hayatlarını anlatan *Tuhfe-i Hattâtîn*, kaptan-ı deryaların anlatıldığı *Sefînetü'l-Vüzerâ* bunlara birer örnektir. Bazı müellifler, Müstakimzâde Süleyman Sadeddin gibi ömrünü biyografik eser vermeye adanmış; bazıları da “hoş bir sadâ” bırakmak ve hatırlanmak için eserler kaleme almışlardır. Ahmed Nazif Efendi de biyografik bir eser kaleme almış ve mukaddimesinde belirttiği gibi “Bu dünyada baki kalan hoş bir sadâ imiş” sözü gereğince nakibüleşrafların biyografilerini ihtiva eden *Riyâzu'n-Nukabâ* isimli eseri ortaya koymuştur.

1.2. NAKİBÜLEŞRAF VE OSMANLI TEŞRİFÂTINDAKİ YERİ

Nakibüleşraf, Osmanlı İmparatorluğu'nda Hz. Peygamberin torunları olan seyyid ve şeriflerin hakkını koruyan, onları gözeten, aynı zamanda yargılama hakkına sahip olan kişidir.⁴ Nakibüleşraf, müteseyyid yani seyyidlik iddiasında bulunup seyyid olmayan kişilerin de belirlenmesi ve tespitinde önemli bir konumdadır.⁵ Hz. Peygamberin soyundan gelen kişiler “ehl-i beyt” kavramı ile açıklanmaktadır.⁶ “Seyyid ve Şerif” denilen kişiler Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in soyundan gelmektedir.⁷ Seyyidler ve şerifler Emevîler döneminde bir tehlike olarak görülmüş ve kontrol altına alınmaya çalışılmıştır.⁸ Abbasîler döneminde ise seyyidlerin şeceresini tutmak adına nikabet müessesesi kurulmuş, bundan ayrı Abbasîlerin soy kütüğünü tutmak ve onları korumak adına da bir müessese kurulmuştur. Nakibüleşraflık kurumu, bahsi geçen devletlerin yanında İlhanlılar⁹, Selçuklular, Eyyübîler ve Memlûklar'da¹⁰ da bulunmaktadır.

⁴ Ş. Tufan Buzpınar, “Nakibüleşraf”, *DİA*, c. 32, Ankara 2006, s. 322-324; A. Havemann, “Nakîb al-aşhrâf”, *The Encyclopaedia of Islam New Edition*, v. VII, Leiden – New York 1993, s. 926-927. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Mekke-i Mükerrreme Emirleri*, Ankara 2013, 8-12. Ayrıca Nakibüleşraflık kurumuna dair; Murat Sarıçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Nakibüleşraflık Müessesesi*, Ankara 2003.

⁵ *Şehzade Divan Defterleri*'ndeki bir kayda göre sâdâtan olmayanların tespit edilmesi talep edilmiştir: Feridun Emecen, Zekai Mete, Arif Bilgin, *Osmanlı İdarî Teşkilâtının Kaynakları Şehzade Divanı Defterleri Manisa Şehzade Sarayı Divanı (1544-1594)*, Ankara 2017, s. 398, 399.

⁶ Adnan Demircan, *Hz. Ali Dönemi ve Ehl-i Beyt*, İstanbul 2016, s. 19-20.

⁷ Mehmet İpşirli, “Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilâtı”, *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, ed. Ekmeleddin İhsanoğlu, c. 1, İstanbul 1994, 271.

⁸ Rüya Kılıç, *Osmanlıda Seyyidler ve Şerifler*, İstanbul 2016, s. 37.

⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtına Medhal*, Ankara 1998, s.10, 246.

¹⁰ Uzunçarşılı, *a.g.e.*, s. 388-389; Uzunçarşılı, *Mekke-i Mükerrreme Emirleri*, Ankara 2013, s. 8.

Hız. Peygamberin torunları olan “ehl-i beyt”e sevgi ve saygı göstermek müslüman toplumlar için anlaşılabilir bir durumdur. Sâdâta olan sevgi farklı şekillerde tezahür etmektedir. Bunu edebiyat, teşrifat ve sanatta da görebiliriz, bazen onun üzerine yemin ederken de. Süleyman Çelebi’nin Hız. Peygamber’e yazmış olduğu *Vesîletü’n-Necât*, naatler, mersiyeler ve daha nice Hız. Peygamber’e olan sevgi ve muhabbetin birer tezahürüdür. Kanunî Sultan Süleyman devri şeyhülislâmı olan Ebussuud Efendi fetvalarında, nakibüleşraf üzerine yeminler edilmesi halinde onun üzerine borç hasıl olur mu şeklinde sorular yer almaktadır.¹¹ Bunun, Peygamber torunu olan kişiye muhabbet ve hürmet beslemesinden ötürü kaynaklandığı söylenebilir.

Nakibüleşraflık Osmanlılar’da ilk defa Yıldırım Bayezid devrinde kurulmuştur. Yıldırım Bayezid, Emir Sultan ile beraber Bağdat’tan Bursa’ya gelmiş olan Seyyid Ali Natta’yı seyyid ve şeriflere nakib olarak atamıştır.¹² Bundan sonra kurum hilafetin kaldırılışına kadar devam etmiştir. Kaynaklarda aktarıldığı kadarıyla nakibüleşraflar seyyid ve şeriflerden seçilirdi. Bunun nedeni, seyyid ve şerifleri yargılama hakkına sahip olması olarak açıklanabilir.¹³ Nakibüleşraflar, giysi olarak yeşil sarık ve yeşil hil’at giymekteydiler. Bu halk arasında da yaygın bir kanı haline gelmiş olacak ki yeşil sarık ve yeşil cübbe giymek, kişinin seyyid/şerif olduğuna delalet eder hâle gelmiştir.

Hız. Peygamber’in torunları, diğer müslüman toplumlarda olduğu gibi Osmanlı’da da aynı şekilde sevgi ve hürmetle karşılanmış, statü olarak da saygın bir konuma sahip olmuştur. Vergilerden muaf tutulması, toplumda bir saygınlığı olması, başka insanların da ilgisini çekmiş ve kendilerini seyyid olarak tanıtan müteseyyidler ortaya çıkmıştır. Amaçları seyyid ve şeriflerin sahip olduğu haklara sahip olmak ve toplumda itibar görmektir. İşte bu durumda olay nakibüleşrafa iletilir ve nakibüleşraf veya görevlendirdiği kişi seyyidlerin kayıtlı olduğu siyadet defterine başvururlardı.

¹¹ Ertuğrul Düzdağ, *Kanunî Devri Şeyhülislâmı Ebussuud Efendi Fetvaları*, İstanbul 2012, s. 74-75. Ebussuud Efendi’nin diğer fetvaları için bkz: Murat Sarıcık, “Ebussuud Efendi’nin Fetvalarında Seyyidler”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 11, Isparta 2004, s. 63-90.

¹² Zafer Erginli, “Osmanlı Devleti’nin İlk Resmî Nakîbü’l-Eşrafı Olan Bir Derviş: Seyyid Natta”, *Gümüşlü’den Günümüze Osmanlı Kültüründe Bursa*, haz. Hasan Basri Öcalan, Bursa 2003, s. 138-148.

¹³ Kişinin siyadetine kontrol edilmesi için İstanbul’a gönderilmesini talep edilmesi için bkz: BOA, A.DVNSMHM, 64/458, 15 Za 996 / 6 Ekim 1588.

Siyadet defterinde olmayanlar için ise kişinin seyyid olduğuna dair şahitleri olması gerekirdi.¹⁴ Eğer kişi iddiasını kanıtlayamazsa o kişinin taktığı yeşil sarık ve cübbe alınırdı.

Nakibüleşraf tek başına bütün görevlere bakmamaktaydı. Kurumu oluşturanlar arasında nakibüleşraf kaymakamı, alemdar ve nakibüleşraf çavuşları bulunmaktaydı.¹⁵ Seyyidlerin kayıtlı olduğu deftere nakibüleşraf defterleri denilmekteydi. Bu defterler, dönemin nakibüleşrafı tarafından düzenlenen hüccetlerden oluşmaktaydı. Ancak bunların tamamı günümüze ulaşmamıştır.¹⁶ Yaklaşık 40 adet olan bu defter Şerriye Sicilleri'nde mahfuz bulunmaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi meslek gruplarına dair biyografik metinler yazılmıştır. Nikabet kurumunun başına geçmiş olan kişilerin biyografyasını kaleme alan ve kurumu anlatan iki eser bulunmaktadır. Bilinen ilk eser Sahhaflar Şeyhizâde Ahmed Nazif Efendi'nin kaleme aldığı *Riyâzu'n-Nukabâ*'dır. Diğeri ise Ahmed Rif'at tarafından yazılan *Devhâtü'n-Nukabâ*'dır.

Osmanlı teşrifâtında önemli yeri bulunan nakibüleşraflar, cülûs ve cenaze törenlerinde, kılıç kuşanma merasiminde, Sancak-ı Şerif töreninde, bayramlaşma törenleri ve Hırka-i Şerif ziyaretlerinde yer alırdı. Bu gibi merasimlerin yanında bir huzursuzluk ortamında arabuluculuk etmeleri açısından nakibüleşraf veya sâdât gönderilirdi. Buna örnek olması bakımından, Vakanüvis Mustafa Naima Efendi III. Murad devrinde gerçekleşen “Gulüvv-i sipah der-Dîvân” başlığı altında ilginç bir olayı aktarmaktadır. Yetişmediği için ulûfesi eksik verilen sipahiler, önce itiraz ederler, akçe toparlanıp verildikten sonra defterdârın başını istemekte diretirler. Birçok önde gelen devlet adamı defterdârın seyyid olduğunu katl edilmesinin uygun olmadığını belirtmesine rağmen diretince sâdâttan yirmi kişi gelir: “*Âl-i Rasûlü bi-günah katl ne demektir deyü feryad ettiklerinde taş yağdırıp bir iki seyyidi mecruh ettiler. Bilahere defterdar mücevvezesini çıkarıp, başına yeşil sarık sarıp Kazaya rıza deyü önlerine varmağa karar verip çavuşan ve ehl-i divan feryad ü figan edip*

¹⁴ Seyyid Cafer ismindeki kişinin siyadetine dair şaibe olduğunun söylenmesi üzerine şahitleriyle birlikte seyyid olduğunu kanıtlaması üzerine verilen siyadet sicili için bkz: BOA, MFB, 1.

¹⁵ Ayhan Işık, *Meşihat Arşivi Belgeleri Işığında Seyyidler ve Nakibü'l-eshrâflık Müessesesi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013, s. 138-162.

¹⁶ Bilgin Aydın vd., *Bâb-ı Meşihat Şeyhülislâmlık Arşivi Defter Kataloğu*, İstanbul 2006, s. 36-39.

dönderdiler. Ve riyasetlerinden gelme Boyalı Mehmed Paşa, ki defterdarı sevmezdi, veziriazama hitab edip, Devletlü! Nice bu şahsı siyânet edersiz? Geçende Mehmed Paşa-yı mîrimîrânı vezîr iken verdiniz bu hod defterdardır, verip fitneyi def edin dedikte Kadıasker Bostanzade karşılayıp, ref-i savt ile, “Bu Divan Yezid divanı mıdır ki bunda Âl-i Rasûl başını galtân edeler, bu ne bî-ma’nâ sözdür? Sabr olunsun görelim neye müncer olur deyip sabr ettirdi.”¹⁷ Bu olayd Osmanlı devlet ricâlinin, Hz. Peygamber torunu olan birinin nasıl sahiplenildiğinin, nasıl sevgi ve hürmet gösterildiğinin güzel bir örneğidir.

Fakat, 1703 yılında gerçekleşen Edirne Vakası ayrıca bir trajedidir. Şeyhülislâm olan Seyyid Feyzullah Efendi, padişah üzerindeki nüfûzuna binaen devlet işlerine karışmaya başlamış ve atamalarda etkili olmuştur. İlimyenin yüksek rütbeli görevlerinde yakınları olduğu için atama bekleyen ulemanın da hedefi haline gelmiş, seyyid olan Feyzullah Efendi 1703 yılında Edirne’de katl edilmiş, daha sonra da oğlu Fethullah Efendi İstanbul’da katl edilmiştir.¹⁸

Bunların yanında, bu saygı ve hürmetin istismar edildiği durumlar da gerçekleşmiştir. Patrona Halil’in atamasında doğrudan etkisinin olduğu nakibüleşraf, aslında seyyid değildi ve adet olduğu üzere seyyidlere dağıtılması için kendisine üç bin altın verilmişti. Altınları alan kişi bundan gayrı bana nikabet gerekmez deyip, altınları aldığı gibi kaçmıştı. Dağıtılacak olan üç bin altın ise bu sefer seyyidlere teslim edilmişti.¹⁹

Nakibüleşrafların Osmanlı teşrifâtında ve merâsimlerinde yer aldığı konum ve kurumun gerekliliğine dair bilgiler için teşrifât defterleri ve teşkilât kanunnâmeleri başlıca kaynaklardır.²⁰ Lütfi Paşa *Âsâfnâme*’sinde nikabet kurumunun kuruluşunu, müteseyyidlerin ortaya çıkması ve asıl seyyidler ile karışmasını sebep

¹⁷ Naima Mustafa Efendi, *Târih-i Na’imâ (Ravzatü'l-Hüseyn Fî Hulâsati Ahbârî'l-Hâfikayn)*, haz. Mehmet İpşirli, c. 1, Ankara 2007, s. 58-60. Buna benzer başka bir olay için bkz: Ertuğrul Oral, *Mehmed Halife Tarih-i Gilmanî*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000, s. 20.

¹⁸ Özcan, “Edirne Vak’ası”, *DİA*, c. 10, İstanbul 1994, s. 445-446; Mehmet Serhan Tayşi, “Feyzullah Efendi, Seyyid”, *DİA*, c. 12, s. 527-528.

¹⁹ Faik Reşit Unat, *1730 Patrona İhtilâli Hakkında Bir Eser Abdi Tarihi*, Ankara 1999, s. 46-47.

²⁰ Zeynep Tarım Ertuğ, “Osmanlı İstanbul’unda Merasim ve Teşrifata Dair Kaynaklar”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALİD)*, c. 8, S. 16, 2010, 131-148.

gösterip, müteseyyidlerin bu kurum ile ihrac edilmesi gerektiğini belirtir.²¹ Hezarfen Hüseyin Efendi, *Telhîsü'l-Beyân fî Kavânîn-i Âl-i Osman*'da sarayın vasıflarını anlatırken, nakibüleşrafın bayram günlerinde taksim odasıyla Babüssaade arasında olan “seki”de oturduğunu, daha sonra ise bayramlaşma için padişahın eteğini öptüğünü belirtir.²² *Telhîsü'l-Beyân*'da diğer eserlerin birçoğunda tekrar eden nakibüleşraflığın kuruluşu da anlatılmış, Eylül 1674'e kadar kurumun başına geçmiş olanların göreve geliş ve ayrılış tarihlerini vermiştir.²³ Abdurrahman Abdi Paşa, hazırlamış olduğu kanunnâmesinde kanun alayında sancak-ı şerifin yakınında ulemadan ancak nakibüleşrafın durabildiğini belirtmiştir.²⁴ Kılıç kuşanma töreninde şeyhülislamın yanında nakibüleşraf da padişaha kılıç kuşatabiliyordu.²⁵ Bunlardan ayrıca padişahların cülûs ve cenaze törenlerinde de bulunmaktadır. Zeynep Tarım, Kanunî'nin defninde mezarının başındaki yeşil sarıklının ya tarikat şeyhi olan Şeyh Nureddinzâde olduğunu ya da dönemin nakibüleşrafı olduğunu kaydeder.²⁶ Cülûs törenlerinde de padişah için tebrik ve biat merasiminde nakibüleşraf dua ederdi.²⁷ Nakibüleşraflar Hırka-i Şerif ziyaretinde de bulunmaktaydı.²⁸

²¹ Mübahat Kütükoğlu, Lütî Paşa Âsafnâmesi (Yeni Bir Metin Tesisi Denemesi)", *Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, İstanbul 1991, s. 98.

²² Hezarfen Hüseyin Efendi, *Telhîsü'l-Beyân fî Kavânîn-i Âl-i Osmân*, haz. Sevim İlgürel, Ankara 1998, s. 57, 79. Nakibüleşrafın katıldığı bir bayram kutlamasına ve padişah tarafından samur kürk hediye edildiğine dair bkz: Ali Ufkî Bey/Albertus Bobovius, *Saray-ı Enderun Topkapı Sarayı'nda Yaşam*, çev. Türkis Noyan, İstanbul 2013, s. 42, 43; II. Mahmud dönemi muayedesini için bkz: Hakan T. Karateke, *Padişahım Çok Yaşa! Osmanlı Devletinin Son Yüzyılında Merasimler*, İstanbul 2017, s. 99.

²³ *ae.*, s. 195-196.

²⁴ *Abdurrahmân Abdî Paşa Kanunnâmesi*, haz. H. Ahmet Arslantürk, İstanbul 2012, s. 55. Sancak-ı Şerif alayında nakibin bulunduğu dair bkz: M. Münir Aktepe, *Şem'dânî-zâde Fındıklılı Süleyman Efendi Târîhi / Mür'i't-Tevârih II/A*, İstanbul 1978, s. 119, 120.

²⁵ Şânî-zâde Mehmed 'Atâ'ullah Efendi, *Şânî-zâde Târîhi [Osmanlı Tarihi (1223-1237 / 1808-1821)]*, haz. Ziya Yılmaz, c. 1, İstanbul 2008, s. 47-48; Hakan T. Karateke, *ae.*, İstanbul 2017.

²⁶ Zeynep Tarım Ertuğ, *XVI. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde Cülûs ve Cenaze Törenleri*, Ankara 1999, s. 130.

²⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Saray Teşkilâtı*, Ankara 2014, s. 174,176; Hakan T. Karateke, *ae.*, s. 49.

²⁸ Ahmed Vâsif Efendi, *Mehâsinü'l-Âsâr ve Hakâikü'l-Ahbâr*, yay. Mücteba İlgürel, İstanbul 1978, s. 320. Ayrıca Hırka-i Şerif ziyareti için bkz: Zeynep Tarım Ertuğ, "Osmanlı Devlet Teşrifâtında Hırka-i Şerif Ziyareti", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sy. 16, 1998, s. 37-45.

2. SAHHAFLAR ŞEYHİZÂDE AHMED NAZİF EFENDİ’NİN HAYATI VE ESERLERİ

2.1. HAYATI

Ulemâ ailesinden gelen Ahmed Nazif Efendi, ailesi gibi ilmiyeye mensup birisidir. Dedesi Sahhaflar Şeyhi Ahmed Efendi, babası da en büyük oğlu olan Mustafa RaŐid Efendi’dir. Mustafa RaŐid Efendi, aktarıldığı kadarıyla başmüevvidlik mesleğiyle meŐguldu.²⁹ Ahmed Efendi’nin ortanca oğlu vak’anüvis ve nakibüleşraf Mehmed Es’ad Efendi, küçük oğlu ise Mirlivâ Fazlullah Paşa’dır.

Sahhaflar Şeyhi Ahmed Efendi, atanmış olduğu Medine kadılığına giderken yanında oğlu Mehmed Es’ad ve torunu Ahmed Nazif efendiler de bulunmaktaydı. Binmiş oldukları gemi Süveys’te batınca Mehmed Es’ad ve Ahmed Nazif geminin bir parçasına tutunarak hayatta kalmış, ancak Sahhaflar Şeyhi Ahmed Efendi boğularak vefat etmiştir³⁰. Mehmed Es’ad ve biraderzâdesi Ahmed Nazif, sahile çıktıktan sonra İstanbul’a dönmüş, ömürlerinin sonuna kadar ilmiye sınıfının mensubu olarak hizmet vermişlerdir.³¹

“Sahhaflar Şeyhizâde-zâdesi” veya “Sahhaflar Şeyhi hafidi” olarak anılan Ahmed Nazif Efendi 19 Muharrem 1246 (10 Temmuz 1830) yılında Mağnisalı Çelebi döneminde ilmiyeye girmiştir. Bu meslekte iken muhtemeldir ki babasının mesleği olan müevvidliği de yapmıştır.³² Aynı yıl içerisinde nüfus sayımında görevli memur olarak atanmış, tahrir mahalli ise Őile olmuştur.³³ *Takvim-i Vekayi*’nin Türkçe’nin yanında, Arapça, Farsça,

²⁹ Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, c. 1, Ankara 1984, s. 373-374.

³⁰ Sahhaflar Şeyhi Ahmed Efendi’nin 1803’te vefatına dair bkz: Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani*, c. 1, s. 186.

³¹ Ahmed Lûtfi Efendi, *Vak’anüvis Ahmed Lûtfi Efendi Tarihi*, haz. Yücel Demirel, İstanbul 1999, c. VIII, s. 1261.

³² Müevvid; resmî dâirelerde, daha sonra başkası tarafından temize çekilmek üzere bir yazı veya maddeyi kaleme alan, yazıların müsveddelerini hazırlayan kâtime denir.

³³ Arzu Güldöşüren, *II. Mahmud Dönemi Osmanlı Ulemâsı*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013, s. 321. Kayıtlarda Ahmed Nazif ismi geçmektedir. Ancak, bunun Sahhaflar Şeyhizade olup olmadığı bilinmemektedir. Hiçbir şekilde nisbe bulunmamaktadır.

Rumca ve Ermenice yayınları için belli kişiler istihdam edilmiş, 24 Aralık 1831 tarihinde Arapça mütercimliğe Ahmed Nazif Efendi getirilmiş ve kendisine burada 1000 kuruş maaş tahsis edilmiştir.³⁴ Bu görevde iken 1252 (1836)'de amcası Mehmed Es'ad Efendi'nin İran sefaretı sırasında Takvimhane Nezaret vekilliğini yürütme görevini deruhte etmiştir.³⁵ O sırada başlıca görevi Takvimhane'de yazılan müsvedde maddelerini basılmadan önce Babiâli'ye takdim etmek işi idi.³⁶ Osmanlı Devleti'nde müderris tayinlerinde farklı uygulamalar bulunmaktaydı. Bu uygulamalar Ahmed Nazif Efendi için de devreye girmiş, *Takvim-i Vekayi*'deki basın-yayın faaliyetlerinden dolayı itibar uygulaması ve ulema ailesine mensup olmasından dolayı itibarlı tayin uygulamasına tabi tutulmuştur. 1 Safer 1252 (18 Mayıs 1836)'de Musıla-i Sahn derecesine yükselmiş, Dersiyeye-i Darülhadis-i Cafer Efendi bi'l-itibar medresesine tayin olunmuştur.³⁷ 1838 senesinin Ocak ayında Arapça *Takvim-i Vekayi* artık yayımlanmadığı için Ahmed Nazif Efendi'nin Arapça ruznamçecilik ve mütercimlik görevlerine son verilmiş, aldığı aylık 2000 kuruş da kesilmiştir.³⁸ 28 Rebiülahir 1254 (21 Temmuz 1838)'de ise aynı medresede Musıla-i Sahn'dan Hamise-i Süleymaniye'ye tafa ile yükselmiştir.³⁹ Bu süre zarfında *Takvim-i Vekayi*'nin Arapça nüshaları için işin başında bulunmuş, tarîk defterlerine göre 3 Cemaziyelevvel 1257 (23 Haziran 1841)'de Kudüs⁴⁰, Şaban 1267 (Haziran 1851)'de Şam⁴¹ ve Receb 1268 (Nisan/Mayıs 1852)'de Mekke-i Mükerrerme'de kadılık yapmış⁴², bu görevlerinden sonra İstanbul pâyesine sahip olmuş ve Anadolu

³⁴ Nesimi Yazıcı, *Takvim-i Vekayi "Belgeler"*, Ankara 1983, s. 63, 87; Necdet Öz, *Tabhane ile Takvimhane'nin Birleşmesi ve Basılan Eserler (1824-1840)*, Yüksek Lisans Tezi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2012, s. 15.

³⁵ Levend, *gös. yer.*; Ahmed Lûtfî Efendi, *Vak'anüvis Ahmed Lûtfî Efendi Tarihi*, haz. Yücel Demirel, İstanbul 1999, c. V, s. 855-856.

³⁶ Güldane Çolak, *Osmanlı Matbaacılığında Takvimhane-i Amire'nin Yeri ve Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011, s. 12; *Takvim-i Vekayi*, 1251/6/20, S. 114, s.2.

³⁷ Arzu Güldöşüren, *a.g.t.*, s. 175.

³⁸ Necdet Öz, *a.g.t.*, s. 17.

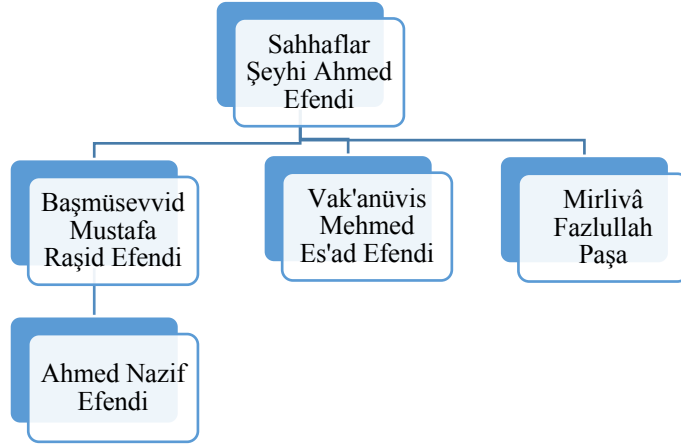
³⁹ Arzu Güldöşüren, *a.g.t.*, s. 198.

⁴⁰ Ahmed Lûtfî Efendi, *Vak'anüvis Ahmed Lûtfî Efendi Tarihi*, haz. Yücel Demirel, İstanbul 1999, c. VII, s. 1115; mazûliyetine dair bkz: *Tarik Defteri*, Taksim Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet, nr. 094, vr. 35b.

⁴¹ Ahmed Lûtfî Efendi, *Vak'a-nüvis Ahmed Lûtfî Efendi Tarihi*, haz. M. Münir Aktepe, c. IX, s. 56; Şam Kadılığı'nda bulunduğu dair bkz: *Tarik Defteri*, Muallim Cevdet, nr. 094, vr. 7b.

⁴² Mazûliyetine dair bkz: *Tarik Defteri*, Muallim Cevdet, nr. 94, vr. 28a.

Kazaskeri olduktan sonra bu görevini ifa ederken 1280(1863/1864)'de vefat etmiştir.⁴³ Ayrıca Kudüs kadılığı sırasında kendisine mahrec mevleviyyeti tevcih edilmiştir.⁴⁴

Tablo 1: Sahhaflar Şeyhizâdeler Ailesi

2.2. ESERLERİ

2.2.1. Tercüme Eserleri

Ahmed Nazif Efendi'nin *Takvim-i Vekayi*'nin Arapça nüshasının başına geçirilmesi kendisinin çok iyi derecede Arapça biliyor olmasının da bir göstergesidir. O buradaki görevinin yanında birçok eser de tercüme etmiştir.⁴⁵ Bunlar *Terceme-i Nisâbü'l-İhtisab*, *Terceme-i Nuhbetü'l-Fiker*, *Terceme-i Telhîsü'l-Me'anî*, *Terceme-i Risâle-i Kevâkibî*, *Terceme-i Ta'limü'l-Müte'allim*, *Terceme-i Tabakat-ı Şernubî*, *Terceme-i Şerh-i Kasîde-i Lâmiye*'dir.⁴⁶

2.2.2. Telif Eserleri

⁴³ Birçok yazılı kaynakta, Ahmed Nazif Efendi'nin ölümü için, hicri 1275 tarihi verilse de 19. yüzyılın ulemâ kayıtlarının olduğu tarîk defterlerinde, hicri 1280 olarak kayıtlıdır. Getirildiği görevler ve ölüm tarihi için bkz: *Tarik Defteri*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Müteferrik, nr. 56, vr. 81a.

⁴⁴ BOA, İ.DH., 01286/101201.

⁴⁵ "Ahmed Nazif Efendi", *Türk Ansiklopedisi*, c. 1, İstanbul 1968, s. 262.

⁴⁶ Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, haz. M. A. Yekta Saraç vd., c. II, 893; Şemseddin Sami, *Kamusu'l-A'lâm*, c. 6, 1316/1898-1899, s. 4590; Levend, s. 373-374.

2.2.2.1. *Riyâzu'n-Nukabâ*

Ahmed Nazif Efendi'nin incelenecek olan bu eseri, nakibüleşrafların biyografisini ihtiva eder.⁴⁷ Toplam beş nüshası bulunan eserin, biri müellif, diğer dördü ise müstensah nüshalardır. Bunlardan biri geç tarihli olup, kendisi de bir biyograf olan İbnülemin Mahmud Kemal İnal için istinsah edilmiştir. Eser hakkında detaylı bilgi aşağıda verilecektir.

2.2.2.2. *Sefinetü'l-Vüzerâ*⁴⁸

Kaptan-ı deryaların biyografisini ihtiva eden eserin tarafımızdan belirlenen bir yazması Berlin Doğu Yazmaları Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Berli Doğu Yazmaları Kütüphanesi'ndeki yer aldığı numara Ms.or.oct.3668'dir. Nüsha 22.5x15.5 cm. boyutlarında olup, 22 varak ve her bir sayfada 25 satır bulunmaktadır. Talik hatla kaleme alınmıştır. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi'nde kataloglarda Hafid Efendi tasnifinde 245 numaralı *Sefinetü'l-Vüzerâ* Ahmed Nazif b. Mustafa el-İstanbulî isimli müellif ile kayıtlı bir nüsha bulunmaktadır. Ancak katalogdaki bilgi maalesef yanlıştır. Eser İsmet Parmaksızoğlu'nun neşretmiş olduğu Mehmed Hafid Efendi'ye ait olan *Sefinetü'l-Vüzerâ*'dır.⁴⁹

2.2.2.3. *Seferü'l-Mevdûd fî Seferi Âl-i Sultân Mahmud*

Sultan II. Mahmud'un yurt içi gezileri düzenlediği bilinmektedir.⁵⁰ Bu gezileri konu alan eser Arapça kaleme alınmış olup bilinen tek nüshası Pertev Paşa

⁴⁷ M. Fatih Köksal, "Riyâzü'n-Nükabâ", *DİA*, c. 35, Ankara 2008, s. 145-146.

⁴⁸ Şemseddin Sami, *Kamusu'l-A'lâm*, c. 6, 1316, s. 4590.

⁴⁹ Mehmed Hafid Efendi, *Sefinetü'l-Vüzerâ*, nşr. İsmet Parmaksızoğlu, İstanbul 1952, s. 10.

⁵⁰ Abdülkadir Özcan, "II. Mahmud'un Yurt İçi Gezileri", *XI. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1994, s. 1600-1605.

kütüphanesinde mahfuzdur.⁵¹ Eser Ahmed Nazif Efendi tarafından müsvedde halinde kaleme alınmış, daha sonra amcası olan Esad Efendi *Sefernâme-i Hayr* adıyla eser ortaya koymuştur Daha sonra ise Ahmed Nazif bu eseri Arapça'ya tercüme etmiştir.⁵² 1251 tarihli yazma 42 varak olup, her sayfada 15 satır bulunmaktadır. 215x140=160x90mm ölçülerinde olan nüsha, nesih yazıyla kaleme alınmıştır.

2.2.2.4. Diğer Eserleri

Ahmed Nazif, mezkûr eserlerin dışında *Lügat-ı Kafiye*, *Serâ-gaz-ı Hicaz* ve *Surnâme-i Meserret- 'alâme* adlı eserleri de kaleme aldığı rivayet edilse de⁵³ bu eserlerle ilgili bir bilgiye rastlanamamıştır.

3. RİYÂZU'N-NUKABÂ'NIN TELİF SEBEBİ

Sahhaflar Şeyhizade Ahmed Nazif Efendi, *Riyâzu'n-Nukabâ'*nın mukaddimesinde; Kâtib Çelebi ve Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi gibi şahısların eserlerinden dolayı hayır ile anılmalarına ve Bâkî'nin "*Bâki kalan bu kubbede hoş bir sadâ imiş*" beytine telmihte bulunarak, bu dünyaya bir yadigâr bırakmak istediğini belirtmiştir. Müellif, Osmanlı Devleti'nde büyük bir makama ermiş olan nakibüleşrafların, *Devhatü'l-Meşâyih*, *Hadikatü'l-Vüzerâ* ve *Sefînetü'r-Rü'esâ* gibi müsatil bir biyografi kitabının olmadığını, kendilerine beslediği muhabbetten dolayı böyle bir eser kaleme aldığını ifade etmektedir.

Eserin yazılmasında teşvik edici olan kişi ise Şeyhülislam Arif Hikmet Beyefendi'dir. Ahmed Cevdet Paşa'nın, *Târîh-i Cevdet* adlı eserini devlet yetkililerinin emriyle Arif Hikmet Beyefendi'nin kütüphanesinden yararlanarak kaleme aldığı

⁵¹ *Osmanlı Müellifleri*, 893.

⁵² Ziya Yılmaz, "Esad Efendi, Sahhaflar Şeyhizâde", *DİA*, c. 11, Ankara 1995, s. 343. Ayrıca eser için bkz: Ebru Erdem, *II. Mahmud'un Memleket Gezileriyle İlgili İki Eser: Sefernâme-i Hayr ve Âyâtü'l-Hayr*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011.

⁵³ *Osmanlı Müellifleri*, 893; Şemseddin Sami, *gös. yer.*; Levend, s. 373-374.

malumdur.⁵⁴ Ahmed Nazif Efendi, vakitlerden bir vakit Arif Hikmet Beyefendi'nin yanına istişare için gittiğinde, yine bir nakibüleşraf olan Arif Hikmet Beyefendi, kendisini bu eseri yazması için teşvik etmiştir. Bu istişarenin sonucunda da eserin adı *Riyâzu'n-Nukabâ* olarak belirlenmiştir.

4. TELİF TARİHİ

Ahmed Nazif Efendi, *Riyâzu'n-Nukabâ*'nın telif tarihini açık bir şekilde belirtmemiştir. Ancak, eserin mukaddimesinde geçen “*asr-ı ma'ârif-hasr-ı sultân-ı deverân Hazret-i Mahmûd Hân'da*” ifadesi II. Mahmud (1808-1839) döneminde kaleme alındığını göstermektedir. Başka bir bölümde ise; “*Nasblarına hâlen vekayinüvis-i Devlet-i 'Aliyye Es'ad Efendi hazretlerinin söyledikleri târîhdir..*” diye belirttiği yerde amcası olan Sahhaflar Şeyhizâde Esad Efendi'nin vakanüvisliği sırasında bu eseri kaleme aldığı görülmektedir. Esad Efendi'nin vakanüvislik yaptığı tarih aralığı 1825'ten 1848'e kadardır. Ayrıca eserdeki son nakibüleşraf Abdurrahim Efendi'dir ve eserde Abdurrahim Efendi'nin halen sağ ve bu görevde olduğu belirtilmektedir. Abdurrahim Efendi de 1841 yılında yerini Sahhaflar Şeyhizâde Esad Efendi'ye bırakmıştır. Tüm bunlar göz önüne alındığında, Ahmed Nazif Efendi'nin bu eseri 1825 ile 1839 yılları arasında kaleme aldığı söylenebilir.

5. MUHTEVASI

Riyâzu'n-Nukabâ, Osmanlı İmparatorluğu'nda seyyid ve şeriflerin hak ve hukunu koruyan nakibüleşrafların, kendi dönemine kadarki bu kurumun başında olanların biyografisini ihtiva etmektedir.

⁵⁴ Zeki Arıkan, “Târîh-i Cevdet”, *DİA*, c. 40, Ankara 2011, s. 75-77.

Mukaddime ile başlayan eser, “*Zikr-i Zuhûr-ı Nasb-ı Nikâbet*” başlığı ile nakibüleşraflık kurumunun kuruluşunu, ilk nakibüleşrafi ve sonrasında gelen müteselsil nakibüleşrafların biyografisini ihtiva etmektedir. 56 nakibüleşrafın biyografisinin yer aldığı metinde, müellif getirildikleri görevleri, eserleri, nisbeleri, ulemaya ve meşayıha olan yakınlık derecelerini, hükümdarlara olan yakınlıklarını, ölümlerini ve defnedildikleri yerleri mümkün mertebe aktarmıştır.

6. YAZMA NÜSHALARI VE ÖZELLİKLERİ

6.1. NÜSHALARIN NİTELİKLERİ:

Riyâzu'n-Nukabâ''nın tespit edilebildiği kadarıyla toplam 5 nüshası bulunduğundan söz edilmişti. Bu nüshalar Ali Emirî Efendi, iki adet Esad Efendi, Hacı Mahmud Efendi ve İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi İbnülemin Koleksiyonu'nda kayıtlıdır. Nüshaların şekli özellikleri aşağıdadır:

6.1.1. Esad Efendi (Süleymaniye Ktp.) nr. 2275 (Kısaltma: E1)

Esad Efendi tasnifinde bulunan bu nüsha 60 varaktır. Boyutu, 205 x 140 (124 x 66) mm=dir. Nüsha, ince talik yazıyla kaleme alınmış ve her bir sayfa 13 satır ihtiva etmektedir. Eserin başında yeşil bir serlevha ve çerçeve bulunmaktadır. Kağıdı sarımtırak olan nüshanın, cildi miklepli ve yeşil bez kaplı olup, söz başları kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Nüshanın üçüncü yaprağında 56 nakibüleşrafın kırmızı talik yazı ile isimler fihristi yer almaktadır. Esad Efendi'nin vakıf mührü basılıdır.⁵⁵

6.1.2. Hacı Mahmud Efendi (Süleymaniye Ktp.) nr. 4590 (Kısaltma: H)

⁵⁵ *İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Katalogları I. Türkçe Tarih Yazmaları*, İstanbul 1943, s. 624.

Nüsha 38 varaktır. Boyutu 230 x 150 mm=dir. Nüsha, kırık nesih yazı ile kaleme alınmış olup sarı renkli sayfaların her birinde sayfada 19 satır bulunmaktadır. Cildinin arkası meşin, üstü bez kaplıdır. İstinsah kaydı olan nüsha, 1253 (1837/1838) yılında yazılmıştır. Genelde siyah mürekkep kullanılırken, başlıklar ve önemli ifadeler kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.⁵⁶ Nüshada yer yer boşluklar ve derkenar notları da bulunmaktadır. Bursalı Mehmed Tahir'in *Osmanlı Müellifleri* adlı eserinde bir nüshasının Beşiktaş'ta Yahya Efendi Kütüphanesi'nde olduğunu bahsettiği nüshanın Hacı Mahmud Efendi Kütüphanesi'nin de Beşiktaş'ta bulunduğu göz önüne alarak, aynı yazma olduğu söylenebilir.

6.1.3. Esad Efendi (Süleymaniye Ktp.) nr. 2276 (Kısaltma: E2)

Esad Efendi tasnifinde bulunan ikinci nüshadır. 29 varak olan nüshanın ölçüsü 241 x 168 (168 x 94) mm olup, her bir sayfasında 21 satır bulunmaktadır. Yazısı taliktir.⁵⁷ Nüshanın cildi ebri, söz başları ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bu nüshanın otuzuncu yaprağında vakanüvis ve kütüphane sahibi Esad Efendi'nin nakibüleşraf olduğuna söylenilmiş manzum iki tarih ve *Tevcihü'l-nikabet li'l-'Abd Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad 17 C. 1257* fıkrası Es'ad Efendi'nin yazısıyla kayıtlıdır. Esad Efendi'nin vakıf mührü vardır.

6.1.4. Ali Emiri Efendi, Trh (Millet Ktp.) nr. 723 (Kısaltma: A)

Ali Emiri tasnifinde bulunan 723 numaralı bu nüsha 40 varaktır. Ölçüsü 240 x 160 (150 x 90) mm'dir. Yazısı talik ve her bir sayfada 19 satır olan nüshanın cildi meşin ve kenarları yıldızlıdır. Kağıdı kalın Venedik işidir. Bu nüshada da sözbaşları kırmızı mürekkeple kaleme alınmıştır. Ali Emiri Efendi'nin vakıf mührü vardır.

⁵⁶ *İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Katalogları I. Türkçe Tarih Yazmaları*, İstanbul 1943, s. 624.

⁵⁷ *İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Kataloğu*'nda muhtelif olarak kayıtlıdır. Bkz: gös. yer.

6.1.5. İstanbul Üniversitesi Ktp. İbnülemin Koleksiyonu, nr. TY10075 – İBN2584

Eser 29 varaktır. Her bir sayfada 19 satır bulunmaktadır. Eserin yazıldığı hattın cinsi taliktir. Eserin yazılmış olduğu tarihten uzun bir süre sonra 13 Receb 1332 (7 Haziran 1914)'de istinsah edilmiştir. Talik hatla kaleme alınmıştır. İlk sayfasında “tercüme-i ahvâl-i mestur olunan zevât-ı kirâm” başlığı altında eserde biyografileri olanların isimleri bulunmaktadır.

6.2. Nüshaların mukayesesi ve kıymeti:

Yukarıda dış özelliklerinden bahsedilen *Riyâzu'n-Nukabâ*'nın müellif hattı olduğu tahmin edilen ve bu yönde bulgular olan yazma Esad Efendi 2275 numaralı yazmadır. Telif tarihi belli olmayan nüshanın başlangıcında içindekilerin yazılmış olması, sonradan doldurulmak üzere boşluklar bırakılması, düzeltmelerin ve derkenar notları ile ilaveler yapılması bu nüshanın diğerlerinden ayrılma, metin tesisinde esas almamıza sebep olmuştur. İbnülemin Mahmud Kemal'in koleksiyonunda yer alan yazmada, tıpkı Esad Efendi 2275 nüshasındaki gibi başlangıcında içindekilerin olması, istinsah edilirken bu nüshanın esas alındığının da bir ipucu olarak görülebilir.

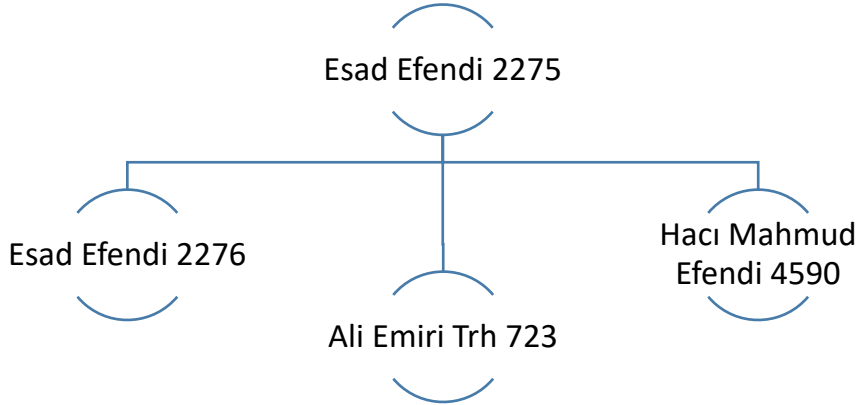
4590 numaralı Hacı Mahmud Efendi yazması, şimdiye kadar Nakibüleşraflık üzerine yapılan çalışmalarda sıklıkla kullanılan bir nüsha olup kırık-nesih bir hatla kaleme alınmış, içerisinde yer alan bazı tekrarlardan dolayı istinsah edilmiş olma ihtimali yüksek görünmektedir. Bu yüzden nüsha karşılaştırılmasında ikinci nüsha olarak kullanılmıştır. Nüshanın istinsah tarihi ise 1253 (1837/1838) yılıdır.

Esad Efendi tasnifinde yer alan bir başka nüsha ise 2276 numaralı olandır. Bu nüsha tamamlanamamıştır. Diğer nüshalarda olduğu gibi son nakibüleşraf olarak bulunan Abdurrahim Efendi'nin adı başlık olarak atılmış, ancak altı boş bırakılmıştır. Hacı

Mahmud Efendi ve Ali Emiri nüshaları, Esad Efendi 2275 numaralı nüshaya daha fazla benzerlik göstermektedir.

Ali Emiri tasnifinde yer alan 723 numaralı nüshanın sonunda, Abdurrahim Efendi'den sonra merhum Sahhaflar Şeyhizâde Esad Efendi'nin nakibüleşraflığa geçişi eklenmiştir. Bu nüshada eklemenin altına 17 Cemaziyelevvel 1257 (7 Temmuz 1841) tarihi bulunmaktadır. Ali Emiri nüshasında müstensih istinsah ederken, genel olarak Esad Efendi 2275, kısmen de Esad Efendi 2276 ve Hacı Mahmud Efendi nüshalarından yararlanmıştıdır.

Son olarak, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, İbnülemin koleksiyonunda bulunan eser, büyük bir biyograf olan İbnülemin için istinsah edilmiş olup, istinsah tarihi bahsi geçen nüshalardan çok sonradır ve muhtemelen müellif nüshasından kopya edilmiştir.

Tablo 2 : *Riyâzu'n-Nukabâ*'nın Muhtemel Nüsha Şeceresi

7. KAYNAKLARI

Ahmed Nazif Efendi, *Riyâzu'n-Nukabâ* mukaddimesinde ve biyografilerini kaleme aldığı kısımlarda yer yer bazı eserlere atıf yapmaktadır. “*Zikr-i Zuhûr-ı Nasb-ı Nikâbet*” başlığında müellif, doğrudan Kâtip Çelebi'nin *Takvîmü't-Tevârih* eserine atıfta bulunmuştur: “*Kâtib Çelebi Takvîmü't-Tevârih ile mevsûm kitâb-ı feva'id-nisâbında şu*

vechile beyân eylemişdir..”. Yine mezkûr başlık altında iki eseri birden kaynak olarak gösterip atıfta bulunmuştur: “..*Şakâik-i Nu‘mâniyye’de mastûr ve mezkûr ve Tezkiretü’ş-Şuârâ’da Emîr mahlas ile mezkûr..*” ifadelerinden müellifin *Şakaik*’a atıflar yaptığı görülmektedir.

Ancak burada bir izah gerekmektedir: *Şakaik* adıyla bu eseri zeyilleri ile birlikte andığı anlaşılmaktadır. Çünkü Seyyid Ali Efendi’yi anlatırken diğer bilgilerin sadece *Şakaik*’te olduğu bilgisini vermektedir. *Şakaik* ve zeyillerine bakıldığında ise Seyyid Ali Efendi’ye ait bilgiler, Nevizâde Atai’nin *Hadaiku’l-Hakaik fi Tekmileti’ş-Şakaik* adlı eserinde bulunduğu gözlemlenmiştir. Yani müellifimiz tarafından bu ulema ve meşayih biyografyasının tamamının *Şakaik* adıyla anıldığı anlaşılmaktadır.

Müellif, bu eserlerin yanında mukaddimesinde bahsettiği, Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi’ye ait olan *Devhatü’l-Meşâyih*’tan da yararlanmış olmalıdır. Şeyhülislamların biyografisinin yer aldığı eserde, nakibüleşrafların şeyhülislâm olabildikleri göz önüne alınacak olursa, *Riyâzu’n-Nukabâ*’ya kaynaklık edecek bilgilerin olması elbette kaçınılmazdır. Ancak yaptığımız incelemelerde diğer kaynaklık eden eserler tespit edilememiştir. Ahmed Nazif Efendi’nin kaynaklarını kullanım şekli aşağıdadır:

7.1. KÂTİP ÇELEBİ

Mukaddimesinde Nakibüleşraflık kurumunun nasıl kurulduğunu anlatan Ahmed Nazif Efendi, yukarıda ifade edildiği gibi bunu Kâtip Çelebi'nin *Takvîmü't-Tevârih* adlı eserin adını zikrederek, eserde verilen bilgiler doğrultusunda ele almaktadır. Müellif, her ne kadar burada sadece Kâtip Çelebi ve eserini zikretmişse de *Şakaik*'a zeyl yazanlardan Nevizâde Atai'nin *Hadaiku'l-Hakaik fî Tekmileti's-Şakaik*'inden de yararlanmış olduğu görülmektedir. Aynı zamanda Katip Çelebi'nin derkenar notu olarak kaleme aldığı bu bilginin Nevizâde Atai'nin eserinden istifade ederek kaleme aldığı da söylenebilir:

Fâ'ide fî tahkîki'n-nekâbe: Malûm ola ki diyâr-ı Rum'da selâtin-i Osmaniyye'den Yıldırım Bayezid Hân zamanına gelince taife-i aliyye-i sâdâta zâbit u nâzır yoğ imiş. Bâlâda mestur olan Âşık Çelebi'nün cediti Seyyid Ali Nattâ, Emîr Sultan ile mahrûse-i Burusa'ya geldükde sâdâta nâzır tayin olunmuş imiş. (Nevizade Atayi, *Hadaiku'l-Hakayık*, haz. Suat Donuk, İstanbul 2017, s. 622-623).

Takvimü't-Tevârih: Bu Devlet-i Aliyye'de Yıldırım Han zamanına gelince Sâdât-ı Kirâm'a zabt olunub Aşık Çelebi cediti Seyyid Ali Natta Emîr Sultan ile Burusa'ya geldikde sâdâta nâzır tayin olunmuş idi. (Katip Çelebi, *Takvimü't-Tevarih*: indeksli tıpkıbasım, indeksi hazırlayan: Semiha Nurdan, Ankara 2009, Derkenar Notu).

Zikr-i Zuhûr-ı Nasb-ı Nikâbet: Hafî olmaya ki, diyâr-ı Rum'da selâtin-i iffet-âyîn-i Osmaniyye'den Yıldırım Han zamanına gelince taife-i aliyye-i sâdât-ı kiram hazaratına zâbit ve nâzır tayin olunmayup Aşık Çelebi cediti Seyyid Ali Natta Hazret-i Emir Sultan kuddise sirruhu'l-Mennân ile mahrûse-i Burusa'ya geldükde sâdât-ı kirâm'a nâzır tayin olunmuşdu. (Ahmed Nazif Efendi, *RN*, 7a-7b).

7.2. NEV'ÎZÂDE ATAÎ

Nakibüleşraflığın kuruluşundan sonra biyografisi kaleme alınan Taşkendî Muhterem Efendi, Nevizâde Atai'nin *Hadâiku'l-Hakâik fî Tekmileti'ş-Şakâik* adlı eserinden alınmıştır. İfadelere bakıldığında hemen hemen aynı olmakla birlikte, bazı kelimeler eklenmiş veya çıkartılmıştır.

Hadâiku'l-Hakâik: Gevher-i gân-ı Taşkendî'dür. Dürr-i nûr-pâş kendidür. Hakkâ kî üstâd ile cevher-i isti'dâdı cilâ-dâde ve şeb-çerâğ-ı dil-i kâbili fass-ı nigîn-i istifâde olup mahall-i irtişâm-ı suver-i zihniyyet-i 'ilm ü kemâl ve pezîrâ-yı nukûş-i istihkâk u istihâl olduktan sonra fikr-i sebük-pâ gibi 'azm-i seyâhat ve pergâr-ı pâ-yı himmet ile rû-yı zemîni mesâhat eyleyüp edâ-yı hacc u ziyâret, ba'dehu dârü'l-mülk-i Kostantiniyye'de ilkâ-yı rahl-i ikâmet itmekle 'avâtıf-ı husrevânîden vazife ile ri'âyet olunmuş idi. Tokuz yüz kırk bir târîhinde nakîb-i sâdât-ı kirâm olan Mahmûd Efendi 'âzim-i dârü's-selâm oldukda yetmiş akçe vazife ile nakîbü'l-eşrâf ve 'arsa-i câh u şevketi ba'îdü'l-etrâf olmuş idi.

(Nev'îzâde Atâyî, *Hadâiku'l-Hakâik*, s. 620-621).

Riyâzu'n-Nukabâ: Gevher gân-ı germ-i Taşkendî'dir. Dürr-i deryâ-yı nûr bâşkendidir. Hakkâ ki üstâd ile cevâhir-i isti'dâdı cilâ-dâde ve şeb-çerağ-ı dil-i kâbili fass-ı nigîn-i istifâde olup irtisâm-ı suver-i zihniyye-i 'ilm ü kemâl ve pezîrâ-yı nüfûs-ı istihkâk u istihâl olduktan sonra fikr-i sebük-pâ gibi 'azm-i seyâhat ve bir kârbânı himmetiyle rû-yı zemîni seyâhat eyleyüp edâ-yı hacc ü ziyâret ve ba'dehu dârü'l-mülk-i Kostantaniyye'de ilkâ-yı rahl-ı ikâmet itmekle 'avâtıfı 'aliyye-i husrevanîyyeden vazîfe emsâli ile ri'âyet ve zikri sebk iden nakîb-i sâdât-ı kirâm Seyyid Mahmûd Efendi hizmetleri yerine yetmiş akçe vazife ile nakîbüleşrâf ve 'arz-ı câh u şevket ba'îdü'l-etrâf olmuş idi.

(Ahmed Nazif Efendi, *RN*, 8a-8b).

Ahmed Nazif Efendi, Seyyid Emir Ali Efendi'nin biyografisini kaleme alırken “*Şakayık* müraca‘atına menûtdur” ifadesiyle ayrıntılı bilgi için *Şakayık* ve zeylleriine yöneltmiştir. Karşılaştırma için incelendiğinde Ahmed Nazif Efendi'nin manen ve muhtasaran Atâi'nin zeylini kullanmış olduğu görülmektedir.

Hadâiku'l-Hakāyık: Mahrûse-i Burusa'da peydâ ve beydâ-yı şühûdda cilve-nümâ ... Yenişehir kazâsı ile bekâm oldu. nakib-i memâlik-i hakâniyye olan Yavuz Efendi intikal eyleyüp nikâbet-i sâdât-ı kirâm ile ikrâm olundular. Ol mansıb-ı celîlde nice zaman kemâl-i nezahet ü istikâmetle hizmet ve sa'd-ı ekber gibi feyz-i sa'âdet-i siyâdet eyleyüp bin yirmi beş cemaziyelûlâsında davet-i Hakk'a icâbet ve meşale-i nûr-ı imânla râh-ı kavîm-i dârü'n-na'îme isâbet eyledi. (Nev'îzâde Atâyî, *Hadâiku'l-Hakāyık*, s. 1487).

Riyâzu'n-Nukabâ: Belde-i Burusa'da kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup mertebesin temyîze vusûl buldukda ... saferinde Yenişehir mevleviyyetine nâ'il olmuşdu. Ol esnâda Yavuz Çelebi'nin irtihâlinde münhale olan hizmet-i şeref-i menkıyet-i nikâbet sahibü't-tercemeye teveccüh itmekle mazhar-ı 'inâyet olmuşdu. Bin yirmi beş hılâlinde müddet-i 'ömr-i mukâdderi tamâm olarak terk-i câme-i hayât-ı müste'âr ve 'azm-i dârü'l-karâr eyledi.

(Ahmed Nazif Efendi, *RN*, 12b-13a).

Ahmed Nazif Efendi, Yavuz Efendi'nin biyografisini kaleme alırken kullanmış olduğu "Tafsil-i tercüme-i ahvâli *Zeyl-i 'Atayî'* dedir" ifadesiyle kullanmış olduğu kaynağı açıkça belirtmiş, Ataî'nin yazdığı zeylden yararlandığı kısım da aşağıda gösterilmiştir. İncelendiğinde Ahmed Nazif Efendi'nin yine aynı şekilde manen ve muhtasaran belli bilgileri alarak biyografiyi inşa ettiği görülmektedir.

Hadâiku'l-Hakâyık: Tercemesi sebk iden Burûsavî Emir Hasan merhûmun biraderi Ahmed Çelebi'nün mahdûm-ı kerimidür. ... Eyyûb kazâsı ile makziyyu'l-merâm oldular. Sene-i mezbûre cemâziyelûlâsında intikâl eyleyen Abdulkadir Efendi yirine nakib-i sâdât-ı kirâm olmuşlar idi. Sene-i mezbûre şevvâlinde terk-i 'alâik-ı fânî ve 'azm-i hadaik-ı câvidânî eylediler.

(Nev'îzâde Atâyî, *Hadâiku'l-Hakâyık*, s. 1315-1316).

Riyâzu'n-Nukabâ: Burusî Emîr Hasan Çelebi'nin birâderi Ahmed Çelebi'nin oğludur. ... Eyyûb mevleviyyetine neyl ile makzi'l-merâm ve sene-i mezbûrede zümre-i eşrâfa nakîb olup müktesib-i şeref-i tâm olmuş idi. Sene-i mezbûre şevvâlinde vedâ'-i 'âlem-i fenâ ve irtihâl-i dâr-ı bekâ itmiştir.

(Ahmed Nazif Efendi, *RN*, 12b).

7.3. ŞEYHÎ MEHMED EFENDİ

Ahmed Nazif Efendi, Kudsîzâde Şeyh Mehmed Efendi başlığı altında, eserinin 20b numaralı sayfasında “... *Seng-i mezârına yazılan târîhdir ki, Zeylî’z-zeyl-i Şeyhî Efendi merhûm söylemiştir ...*” ifadesinden Şeyhî Mehmed Efendi’nin eserinden haberdar olduğu ve ondan kısaltarak yararlandığı anlaşılmaktadır.

Vekāyiu’l-Fuzalâ: Tabaka-i Sultan Mehmed Hân-ı Sâlîs ‘ulemâsından olup tercümeleleri *Zeyl-i Atayî*’de mastur olan Seyrekzâde Emrullah Mehmed Efendi’nin mahdum-ı gühteri ve ‘ahd-i Sultan Ahmed Hân zeyl-i mezkûrda sebk iden Seyyid Mehmed birader-i sa’d ahteri, Nakibüleşraf Yunus Efendi’dir. Tahsil-i sermâye-i ‘ulûm ve iz‘ân mantuk u mefhum eyleyüp sadr-ı ‘ali-kadr Ganizade Mehmed Efendi’den mülâzemetle ...

(Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekāyiu’l-Fuzalâ*, haz. Abdülkadir Özcan, c. 1, İstanbul 1989, s. 201).

Riyâzu’n-Nukaba: Tabaka-i ibnû’s-sultân Mehmed Hân-ı Sâlîs ‘ulemâsından olup, Seyrekzâde Emru‘llah Efendi’nin mahdûm-ı gühteri ve Seyyid Mehmed Efendi’nin birâder-i sa’d ‘ahteridir. Tahsîl-i sermâye-i ‘ulûm ve iz‘ân mantuk u mefhûm eyleyüp sadr-ı ‘alî-kadr Ganîzâde Mehmed Efendi’den mülâzemetle bekâm ve neyl ru’sla nâ’il-i merâm olup devr-i merâtıb u medârisden ...

(Ahmed Nazif Efendi, *RN*, 16b-17a)

Ahmed Nazif Efendi, Seyrekzâde Abdurrahman Efendi'nin biyografisini oluştururken Şeyhî Mehmed Efendi'nin eserinden bazı ifadeleri tamamen bazı ifadeleri de kısmen ya da değiştirerek almıştır.

Vekâyiü'l-Fuzalâ: ... sûtûde-sıfâtdan olup Ahyolu kazâsından münfasıl iken 'âlem-i âhirete intikâl itdikde bunlar 'amm-i büzürgvârları Seyyid Yûnus Efendi merhûmun hacr u terbiyelerinden tahsîl-i sermâye-i 'ulûm ve hidmetleriyle tekmîl-i âdâb-ı rüsûm eyleyüp Hoca Ömer Efendi'nin nazar-ı 'inâyetlerine mazhar olmağla müstakillen mülâzım ...

(Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekâyiü'l-Fuzalâ*, haz. Abdülkadir Özcan, c. 1, İstanbul 1989, s. 413).

Riyâzu'n-Nukabâ: ... sûtûde-sıfâtdan olup Ahyolu kazâsından münfasıl iken intikâl itdikde bunlar 'amm-i büzürgvârları sâbıku't-terceme Yûnus Efendi'nin [18b] hacr-ı terbiyelerinde tahsîl-i sermâye-i 'ulûm ve hidmetleriyle tekmîl-i âdâb-ı rüsûm eyleyip Hoca Ömer Efendi'nin nazar-ı 'inâyetlerine mazhar olmağla müstakillen mülâzım ...

(Ahmed Nazif Efendi, *RN*, 18a-18b).

Şeyhülislâm Feyzullah Efendi'nin hayatı kaleme alınırken yine Şeyhî'nin eserinden yararlanılmış, manen ve muhtasaran eserine aktarmıştır.

Vekāyiu'l-Fuzalâ: ... Vânî Efendi tarafı-ı Devlet-i 'Aliyye'den davet olunup mahmiyye-i Edirne'ye vusûllerinden sonra yetmiş dört tarihinde bunları dahi davet eyleyüp ... Yetmiş sekiz cumadelâhiresinde hacc-ı Beytullahi'l-'azîmet ve ziyaret-i ravzâ ... Yenişehir'de olmağın ... Vânî Efendi ile ma'an meclis-i derse duhûle ruhsat-yâb oldular ... (Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekayiu'l-Fudalâ*, haz. Ramazan Ekinci, c. 3, İstanbul 2018, s. 2332-2333).

Riyâzu'n-Nukabâ: ... Vânî Efendi der-i devlete geldikde sâhibü't-tercemeyi dahi da'vet ve kendüsüne dâmâd ederek karîn-i kurbet-i müsâheret eyledi ... yetmiş sekizde edâ-i hacc-ı şerîfe kâfile ârâyı teveccüh ü 'azîmet ... Yenişehir-i Fenar'da bulunmağla Vânî Efendi ile huzûr-ı hümâyûn dersine duhûl eylemişdi ... (Ahmed Nazif Efendi, *RN*, 23a).

8. TESİRLERİ

8.1. DEVHATÜ'N-NUKABÂ

Ahmed Rifat Efendi, kaleme almış olduğu *Devhatü'n-Nukabâ*'yı, tıpkı Ahmed Nazif'te olduğu gibi, bu alanda yazılmış bir eser olmadığı için kaleme aldığını belirtmiştir. Ancak Ahmet Rifat'ın *Riyâzu'n-Nukabâ*'yı görmemiş olması düşük bir ihtimaldir. Ahmed Nazif Efendi'nin yararlanmış olduğu kaynakları kullanarak, yeniden kaleme alan Ahmet Rifat'ın üslûbu, iki müellifin yararlandığı kaynaklar çerçevesinde benzemektedir. Ayrıca, *Riyâzu'n-Nukabâ* ve *Devhatü'n-Nukabâ*'ya bakıldığında, Ahmed Nazif yeri geldiğinde ayrıntılı bilgi verirken, Ahmet Rifat muhtasar bir şekilde bilgi vermiştir. Ahmed Nazif'in bir etkisi olmadığını belirtmek de tamamen ondan faydalanarak kaleme aldığını söylemek de pek mümkün değildir.

Riyâzu'n-Nukabâ: ... Âsârından vakt-i şebâbda tekellüm olunmuş ekseri Fârisî dîvân-ı mürettebi ve resâ'il-i müte'addidesi mâ tarâf-ı kütübe ve ta'likâtı ve Zemahşerî'nin *Esâsü'l-Belâga* nâm kitâbdan mecâzâtını tecrîd ile *Î'câzü'l-îcâz* nâm kitabı ve dört cüz' mikdârı müdevven inşâsı ve sâir tekârîz-i belîgâsı vardır. Şikest sûretinde gâyetle hûb hattı vardır. (Ahmed Nazif Efendi, *RN*, 44b-45a).

Devhatu'n-Nukabâ: ... âsârından vakt-i şebâbda tekellüm olunmuş ekseri Fârisî Divân-ı mürettebi ve resâil-i müteaddidesi ve etraf-ı ketebe ta'likâtı ve Zemahşerî'nin *Esâsü'l-Belâga* nâm kitabdan Mücâzât'ını Tecrîd ile *Î'câzü'l-îcâz* kitabı ve dört yüz mikdârı müdevven inşası ve sâ'ir tekârîz-i belîgâsı ve gâyetle hûb hattı vardır. (Ahmet Rifat, *Devhatü'n-Nukabâ – Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşraf*, haz. Hasan Yüksel – M. Fatih Köksal, Sivas 1998, s. 110).

Riyâzu'n-Nukabâ ve *Devhatü'n-Nukabâ* eserlerinde yer alan nakibüleşraflar aşağıdaki tabloda karşılaştırma amaçlı verilmiştir.

İsim	Riyâzu'n-Nukabâ	Devhatü'n-Nukabâ
Seyyid Mahmud Efendi	✓	✓
Taşkendî Muhterem Efendi	✓	✓
Bağdadizâde Seyyid Hasan Efendi	×	✓
Şeyhülislam Malulzade es-Seyyid Mehmed Efendi ibn es-Seyyid Mehmed Efendi	✓	✓
es-Seyyid Mirza Mahdum Seyyid Muiniddin Eşref	✓	✓
el-Mevlâ Yahya eş-Şehr-i Keşmirizâde	✓	✓
es-Seyyid Abdülkadir Efendi	✓	✓
es-Seyyid Yavuz Çelebi	✓	✓
es-Seyyid Ali Efendi	✓	✓
es-Seyyid Kasım Gubari	✓	✓
el-Mevlâ es-Seyyid Şerif Mehmed b. Mehmed Hamdî	✓	✓
es-Seyyid Mehmed Şeyhî b. es-Seyyid Mahmud	✓	✓
Ankaravî es-Seyyid Esad Efendi	✓	✓
el-Mevlâ Seyrekzade Seyyid Yunus	✓	✓
el-Mevlâ es-Seyyid Mehmed b. es-Seyyid Mehmed	✓	✓
Seyrekzade es-Seyyid Abdurrahman Efendi	✓	✓
Kudsizade Şeyh Mehmed Efendi	✓	✓
el-Mevlâ Esadzade es-Seyyid Mehmed Said	✓	✓
es-Seyyid Cafer Efendi b. Kemal	✓	✓
es-Seyyid eş-Şehid Şeyhülislam Feyzullah Efendi	✓	✓
Nefeszade es-Seyyid Abdurrahman Efendi	✓	✓
Şeyhülislam Başmakçızade es-Seyyid Ali Efendi	✓	✓
Fenarizade es-Seyyid Mehmed Efendi	✓	✓
Hocazade es-Seyyid Osman Efendi	✓	✓
es-Seyyid eş-Şehid Fethullah	✓	✓

Seyfizade İbrahim Efendi	✓	✓
Sahaf Şeyhizade es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Abdulbaki	✓	✓
Uşşakizade es-Seyyid Abdullah Efendi	✓	✓
Başmakçızade Seyyid Abdullah Efendi	✓	✓
Ak Mahmud Efendizade Şeyhülislam Seyyid Mehmed Zeynelabidin Efendi	✓	✓
Aktas es-Seyyid Zeynelabidin Efendi	✓	✓
İmadzade Seyyid Ebü'l-Said Mehmed Efendi	✓	✓
Boluvîzade es-Seyyid Mehmed Emin Efendi	✓	✓
Aktas es-Seyyid Mahmud Efendi	✓	✓
es-Seyyid Ömer Efendi	✓	✓
es-Seyyid Mehmed Said Efendi	✓	✓
Kırımı es-Seyyid Mehmed Rıza Efendi	✓	✓
Şeyhülislam Şerif Efendizade Seyyid Mehmed Şerif Efendi	✓	✓
İdriszade es-Seyyid Mehmed Emin Efendi	✓	✓
Şeyhülislam Mirzazade es-Seyyid Mehmed Said Efendi	✓	✓
es-Seyyid Abdullah Efendi	✓	✓
Şeyhülislam es-Seyyid İbrahim Efendi	✓	✓
Şeyhülislam Dürri Efendizade es-Seyyid Mehmed Arif Efendi	✓	✓
Seyyid Abdullah Efendizade Seyyid Mehmed Derviş Efendi	✓	✓
Şeyhülislam es-Seyyid Mehmed Kamil Efendi	✓	✓
Şeyhülislam es-Seyyid Yahya Tevfik Efendi	✓	✓
Bıçakçılar İmamı Hafidi es-Seyyid Mehmed Faiz Efendi	✓	✓
Şeyhülislam es-Seyyid Mehmed Ataullah Efendi	✓	✓
Mîr es-Seyyid İbrahim İsmet Efendi	✓	✓

Şeyhülislam Dürrizade es-Seyyid Abdullah Efendi	✓	✓
Şeyhülislam es-Seyyid Mehmed Zeynelabidin Efendi	✓	✓
Abdullah Efendizade es-Seyyid Mehmed Emin Efendi	✓	✓
es-Seyyid Mehmed Sadık Efendi	✓	✓
Şeyhülislam es-Seyyid Abdulvehhab Efendi	✓	✓
es-Seyyid el-Hâc Mehmed Ebulhayr Efendi	✓	✓
es-Seyyid Ahmed Reşid Efendi Hazretleri	✓	✓
es-Seyyid el-Hâc Ahmed Arif Hikmet Beyefendi Hazretleri	✓	✓
es-Seyyid Abdurrahim Efendi Hazretleri	✓	✓
Seyyid Mehmed Es'ad Efendi (Sahaflar Şeyhizade)	×	✓
Seyyid el-Hâc Hasan Tahsîn Beyefendi	×	✓
Seyyid Mehmed İlmî Efendi	×	✓
Seyyid Nizâmüddîn İbn Seyyid Şihâbüddîn Hazretleri	×	✓

Tablo 3: *Riyâzu'n-Nukabâ* ve *Devhatü'n-Nukabâ*'da Yer Alan Nakibüleşraflar Listesi

9. AHMED NAZİF EFENDİ'NİN BİYOGRAFYACILIĞI VE ÜSLÛBU

Osmanlı tarih yazıcılığında, anlatılagelen siyasi tarihlerin yanında biyografi/tabakat türünde de eserler kaleme alınmaya başlanmış ve zamanla bu çeşitlilik gittikçe artmıştır.⁵⁸ XVII. yüzyıl itibariyle, padişah ve vezir biyografilerinden sonra ulema, hattat, kaptan-ı derya ve şeyhülislamların biyografileri de kaleme alınmaya başlanmıştır. Ahmed Nazif Efendi de buna dayanarak tıpkı *Devhatü'l-Meşâyih* ve *Sefinetü'r-Rüesâ* gibi bir biyografik eser olan

⁵⁸ Abdülkadir Özcan, “Osmanlı Tarihçiliğine ve Tarih Kaynaklarına Genel Bir Bakış”, s. 271-293.

Riyâzu'n-Nukabâ'yı kaleme almıştır. Ahmed Nazif'in, Osmanlı tarih yazıcılığının büyük biyograflarından olan Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi'den ve Kâtip Çelebi'den etkilendiğini bizzat kendisi belirtilmektedir. *Riyâzu'n-Nukabâ*'nın yanında *Sefinetü'l-Vüzerâ* gibi bir eser kaleme alan Ahmed Nazif'te bu etki açıkça görülebilmektedir.

Ahmed Nazif Efendi Osmanlı'da "elsine-i selâse" olarak ifade edilen Türkçe, Arapça ve Farsça'yı bolca kullanmış; ancak eser dönemine göre ağır bir dille kaleme alınmıştır. Yer yer yazım ve ifade hatalarının da olduğu eserde, kişiler kronolojik olarak anlatılmıştır. Yararlandığı kaynaklar çerçevesince, nakibüleşrafların memleketleri, yaptıkları görevler, nakibüleşraflığa getirilişleri ve vefatları üzerinde durulmuştur.

10. RİYÂZU'N-NUKABÂ'NIN KAYNAK DEĞERİ VE DEĞERLENDİRME

Osmanlı tarih yazıcılığında öncesinde de belirtilmiş olduğu gibi belirli merhaleler yaşanmıştır. XIX ve XX. yüzyıl ile birlikte daha da yaygın hâle gelen biyografik metinlerin birçok örneği bulunmaktadır. İbnülemin Mahmud Kemal, buna güzel bir örnektir. Yazmış olduğu *Osmanlı Devrinde Son Sadriazamlar* ve *Hoş Sadâ* gibi eserler birer biyografik metindir. II. Mahmud döneminde de Ahmed Nazif Efendi, yine bir biyografik metin olan *Riyâzu'n-Nukabâ*'yı kaleme almıştır. Belli olaylar ve tarihler silsilesi olan eserlerin yanında bu tür eserlerin yaygınlık göstermesi, meslek gruplarının da biyografilerinin yazılmış olması büyük önem arz etmektedir.

Ahmed Nazif Efendi, *Riyâzu'n-Nukabâ*'da *Şakaik* ve zeyllerinden yararlanarak metnini oluşturmuş, Arif Hikmet Beyefendi gibi bir şahsiyet buna önyak olmuştur. Kendi dönemine kadar gelen biyografilerde diğer eserlerden yararlanmış müellifin yaşadığı döneme yaklaştıkça metin içerisinde "Halen Vekayinüvis olan Esad Efendi" gibi ifadeler, metnin önemini biraz daha arttırmıştır. Müellifin, iddiasının ve eseri yazma sebebinin nikabet kurumuna dair biyografik bir metin olmaması idi. Nakibüleşraflara dair bilinen ilk eser olması da ayrı bir önem olarak atfedilebilir.

Aşağıda *Riyâzu'n-Nukabâ*'da verilen bilgiler çerçevesinde eserde yer alan nakibüleşrafların sırasıyla; getirildiği görevler, ulemaya olan yakınlık derecesi, eserleri, nisbesi, hükümdarlara yakınlık derecesi, ölüm şekli, cenaze namazının kılındığı yer ve defnedildiği yer verilerinin yer aldığı tablo bulunmaktadır.

Nakibüleşraf Adı	Getirdiği Görevler	Ulemaya Olan Yakınlık Derecesi	Eserleri	Nisbesi	Ölüm Şekli ve Tarihi	Defnedildiği Yer
1 es-Seyyid Taşkendi Muhterem Efendi	-	-	-	-	Vefât / 22 Saâir 980 (4 Temmuz 1572)	Ayasofya-ı Kebir kurbunda
2 Malulzade es-Seyyid Mehmed Efendi İbn es-Seyyid Mehmed Efendi	Halep Mevleviyeti / Şam Mevleviyeti / Bursa Mevleviyeti / Edirne Mevleviyeti - Şeyhülislam Âmid Kadılığı / Bağdat Mevleviyeti / Trabuşşam Mevleviyeti / Medine - Mekke'ye hadim-i şerif / Darü'l-Hikâle Kadılığı	Malul Emir Efendi'nin oğlu - Ebussuud Efendi'nin damadı	-	Malulzâde	İlet-i Cedri (Çiçek Hastalığı) / Muharrem 993 (Ocak/Şubat 1585)	Zincirlikuyu (Fatih Semti)
3 es-Seyyid Mirza Mahdum Seyyid Muiniddin Eşref	Âmid Kadılığı / Bağdat Mevleviyeti / Trabuşşam Mevleviyeti / Medine - Mekke'ye hadim-i şerif / Darü'l-Hikâle Kadılığı	Mir Gıyaseddin Mansur'un soyundan	Farsça şîr ve eserleri olduğu yazılmıştır.	Mirzazâde	Vefât / Evâhır-ı 995 (Kasım ?) 1587	Mekke
4 el-Mevlâ Yahya es-Şehr-i Keşmirzâde	Galata Mevleviyeti / Üsküdar Mevleviyeti	Seyyid Mirza'nın torunu	Şîr'lerinin var olduğu yazılmıştır.	Keçi Mirza - Keşmirzâde	Vefât / Rebûlâhır 1008 (Ekim/Kasım 1599)	Tophane Cafer Efendi Tekyesi
5 es-Seyyid Abdülkadir Efendi	Kayseriyye Kadısı	-	Kadri mahlası ile şîrler yazmıştır.	-	Vefât / Cemâziyelahtır 1012 (Kasım/Aralık 1603)	Bilinmiyor.
6 es-Seyyid Yavuz Çelebi	Darü'lhadis Mütterisi / Eyiüp Mevleviyeti	-	-	-	Vefât / Şevval 1012 (Mart 1604)	Bilinmiyor.
7 es-Seyyid Ali Efendi	Sahn-ı Semân Mütterisi / Âmid Mevleviyeti / Yenişehir Mevleviyeti	-	-	-	Vefât / 1025 (1616/1617)	-
8 es-Seyyid Kasım Gubarı	Süleymaniyye Mütterisi	-	Sultan Ahmed Camii'ndeki Çeli Hatlar	Gubârî	Vefât / 1034 (1624/1625)	Eyüb el-Ensari Türbesi civarı
9 el-Mevlâ es-Seyyid Şerif Mehmed b. Mehmed Hamidî	Halep Mevleviyeti / Galata Mevleviyeti / Şam Mevleviyeti / Mekke Kadılığı / Edirne Kadılığı / Mısır Kadılığı / Darü'lhilâle Kadılığı / Aradolu Kazaskerliği	Allame Şeyhi Efendi'nin kayınpederi	Kasîde-i Bürde Tahmisi ve şîrleri bulunmaktadır.	Hamidî	Vefât / 8 Zilkade 1040 (8 Haziran 1631)	Eyüb el-Ensari Türbesi civarı
10 es-Seyyid Mehmed Şeyh b. es-Seyyid Mahmud	Kudüs Kadılığı / Galata Kadılığı / Aradolu Kazaskerliği Pâyəsi	Mehmed b. Mehmed Hamidî'nin amcasının oğlu ve damadı - Şeyhülislam Yahya Efendi'den mülazım	Sâknâme ve Dvân eserleri vardır.	Allame Şeyhi	Te'sir-i Gurnum (Kederden) / Ramazan 1044 (Şubat/Mart 1635)	Cidde

Tablo 4 : Riyâzu'n-Nukabâ'da Yer Alan Nakibüleşraflara Dair Genel Bilgiler

11	Ankaravî es-Seyyid Esad Efendi	Medine Kadılığı / Mekke Kadılığı	Ak Mahmudzâde Ankaravî'nin soyundan gelmektedir.	-	Ankaravî Emir Efendi	Vefât / 10 Muharrem 1057 (15 Şubat 1647)	David Paşa Camii
12	el-Mevlâ Seyrekzade Seyyid Yunus	Edime Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	Seyrekzâde Emrullah Efendi'nin oğlu - Canizâde Mehmed Efendi'den mülazım	Mehmed Ağâ Camii kurbunda mekteb	Seyrekzâde	Vefât / Safer 1062 (Ocak/Şubat 1652)	Edimekapısı haricinde
13	el-Mevlâ es-Seyyid Mehmed b. es-Seyyid Mehmed	Kudüs Kadılığı	Ankaravî Efendi'nin oğlu			Vefât / 1078 (1667/1668)	Babasının yan tarafında - David Paşa Camii
14	Seyrekzade es-Seyyid Abdurrahman Efendi	Bağdat Kadılığı / Medine Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği	Seyrekzâde ailesindedir.		Seyrekzâde	Vefât / 1085-Şerafer-cinan (Ebeed hesabı ile)	Allay Camii
15	Kudsizade Şeyh Mehmed Efendi	Behrâmiye Medresesi Müderrisi / Kudüs Kadılığı / Filibe Kadılığı / Selânik Kadılığı / Bursa Kadılığı / Edime Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği / Rumeli Kazaskerliği	Kudsi Mehmed Efendi'nin oğlu - Hoca Ömer Efendi'den mülazım	Şeyhi mahlasıyla şiirler yazmıştır.	Kudsizâde	Vefât / Evahir-ı Cemâziyehâhür 1085 (Eylül 1674)	Emir Buhari civarında
16	el-Mevlâ Esadzade es-Seyyid Mehmed Said	Mısır Kadılığı / Edime Kadılığı / İstanbul Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	Ankaravî Esad Efendi ve anne tarafından Mehmed Said Efendi'ye dayanır soyu.	Said mahlasıyla şiir yazmıştır. (?)	Esadzâde	Hamamda yaşadığı rahatetten ötürü / 19 Zilhicce 1098 (26 Ekim 1687)	Eyüb el-Ensari Türbesi civarı
17	es-Seyyid Cafer Efendi b. Kemal	Süleymaniye Müderrisi / Mısır-ı Kahire Kadılığı	-	-	-	Vefât / 1108 (1696/1697)	Edimekapısı haricinde
18	es-Seyyid es-Şehid Şeyhülislam Feyzullah Efendi**	Süleymaniye Darülhadisî Müderrisi / Sultan Ahmed Medresesi Müderrisi / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Şeyhülislam / Erzurum Mevleviyeti	Vâmî Efendi'nin damadı	Hâşiyeye-i beyzâvî / Hâşiyeye-i 'İsâm ta'likât 'ale'l-Halhäf / Şerhu'n-Nikâbe / Fetâva Nesayihü'l-mülük / Erzurum'da cami, dersihane, darulkurra / Şam'da darülhadis / Mekke'de mesicid tamiri / Medine'de medrese / İstanbul'da medrese, darülfütüb ve mektep	Seyyid Feyzullah / Şehid Feyzullah	Katı / 20 Rebülevvel 1115 (3 Ağustos 1703)	Tunca Nehri'ne atıldı.

19	Nefeszade es-Seyyid Abdurrahman Efendi	Süleymaniye Darülhadisî Müderrisi / Bursa Kadılığı / Pâyesi / İstanbul Kadılığı / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	Minkarizade Yahya Efendi'nin oğlunun hocası	Vâfi mahlasıyla şiirler yazmıştır.	Nefeszade	İllet-i Zâtilcehb (Akçığır veya göğüs zarı iltihabı) / Ramazan 1107 (Nisan/Mayıs 1696)	Edimekapısı haricinde La fızâde Çeşmesi karşısında
20	Şeyhülislam Başmakçzade es-Seyyid Ali Efendi	Kudüs Mevleviyeti / Edirne Kadılığı / Rumeli Kazaskerliği / Şeyhülislam	Nesebi Seyyid Alizade Seyyid Yakup'a uzanmaktadır.		Başmakçzade	Veîât / 24 Muharrem 1124 (3 Mart 1712)	Edimekapısı haricinde Kemalpaşazade'nin mezarının mukabilinde
21	Fenarizade es-Seyyid Mehmed Efendi	Hankâh-ı Ebû'l-Veîâ Müderrisi / Kudüs Mevleviyeti / Şam Kadılığı / İzmir Kadılığı / Edirne Kadılığı / İstanbul Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği	-	-	Fenârîzade	Veîât / 1108 (1696/1697)	Edimekapısı haricinde bulunan kabirleri (Aile kabristanı)
22	Hocazade es-Seyyid Osman Efendi	Darülhâlâ Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği / Medine Kadılığı	-	-	Hocazade	Veîât / 1112 (1700/1701)	Hicaz
23	es-Seyyid es-Şehid Fethullah	Yenişehir-i Fenar Mevleviyeti / Anadolu Kazaskerliği / Şeyhülislamık Pâyesi	Seyyid Feyzullah Efendi'nin oğludur.	-	Şehid Fethullah	Katı / 16 Cemazyelevvel 1115 (27 Eylül 1703)	İstanbul (Denize atıldı)
24	Seyfzade İbrahim Efendi	Şam Kadılığı	-	-	Seyfzade	Fü'eten veîât / 9 Zilhicce 1122 (29 Ocak 1711)	Bursa
25	Sahaf Şeyhizade es-Seyyid Mehmed Efendi ibn Abdülbaki	Yenişehir-i Fenar Kadılığı / Edirne Kadılığı / İstanbul Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği / Rumeli Kazaskerliği	İdris Efendi eniştesidir.	-	Sahhaf Şeyhizade	Veîât / Rebilâhır 1121 (Haziran/Temmuz 1709)	Zincirlikuyu
26	Uşşakzade es-Seyyid Abdullah Efendi	Selânik Kadılığı / Mısır Mevleviyeti / Mekte Mevleviyeti / Darülhâlâ Kadısı / Anadolu Kazaskerliği / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	Nakibülşaraf Seyrekzade Abdurrahman Efendi'nin kerimezadesidir.	Nesib mahlasıyla şiirler yazmıştır.	Uşşakzade	Veîât / Muharrem 1139 (Eylül 1726)	Keskin Dede Türbesi civarı
27	Başmakçzade Seyyid Abdullah Efendi	İstanbul Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği / Şeyhülislam	Şeyhülislam Başmakçzade Seyyid Ali Efendi'nin oğludur.	-	Başmakçzade	Veîât / 27 Şaban 1144 (24 Şubat 1732)den sonra	Konya Mevlânâ türbesi civarında

28	Ak Mahmud Efendizade Şeyhülislam Seyyid Mehmed Zeynelabidin Efendi	İstanbul Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Şeyhülislam	Ankaravî Efendi'nin soyundan gelmektedir.	Mekteb ve sair hayır eserleri bulunmamaktadır.	Ak Mahmud Efendizade	Vefat / 1164 (1750/1751)	Eyüb el-Ensari Camii hazretsinde Küçük Emir Efendi'nin merkadının yanında
29	Aktas es-Seyyid Zeynelabidin Efendi	Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Mekte Kadılığı / İstanbul Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	Erzincanî Seyyid Ali Efendi'nin soyundandır.	-	Aktas	Vefat / Muharrem 1155 (Mart/Nisan 1742)	Çarhaşenbîh Pazarı civarında Beyceğizde pederinin merkadının cenbinde
30	İmâdzade Seyyid Ebû'l-Said Mehmed Efendi	Mahrec Mollalığı (Selânik Kadılığı) / Edirne Kadılığı	-	-	İmâdzade	Vefat / 1145 (1732/1733)	Mahmıyye-i mezbûre, yani Edirne
31	Bolvizade es-Seyyid Mehmed Emin Efendi	Bursa Kadılık Pâyesi / Mekte Kadılığı / İstanbul Kadılık Pâyesi / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	-	-	Bolvizade	Yaşlığundan ötürü bazı illerinin sebebiyle vefat / 30 Şaban 1162 (14 Ağustos 1749)	-
32	Aktas es-Seyyid Mahmud Efendi	-	Şeyhülislam Feyzullah Efendi'nin damadıdır.	-	Aktas	Vefat / 1157 (1774/1745)	Feyzıyye
33	es-Seyyid Ömer Efendi	Galata Kadılığı / Selânik Kadılığı Pâyesi / Edirne Kadılık Pâyesi / Yenişehir Kadılığı / Medine Kadılığı / Darü'lhilâfe Kadılığı	Hocazade Seyyid Osman Efendi'nin oğludur.	-	-	Vefat (Gam ve keder) / 1158 (1745/1746)	Yalakâbâd
34	es-Seyyid Mehmed Said Efendi	Kudüs Kadılığı / Bursa Kadılığı Pâyesi	-	-	-	Vefat / Şevval 1165 (Ağustos/Eylül 1752)	Otağçılar
35	Kırmî es-Seyyid Mehmed Rıza Efendi	Diyarbakır Kadılığı / Edirne Kadılığı Pâyesi	-	Târîh-i Gazân Tercümesi	Kırmî	Vefat / Zilhicce 1169 (Eylül 1756)	Edirnekapsı haricinde Bakî Efendi merhumunun yanında
36	Şeyhülislam Şerif Efendizade Seyyid Mehmed Şerif Efendi	Mekte Kadılığı / Darü'lhilâfe Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Şeyhülislam	Çivizade'nin soyundandır. Aynı zamanda nesebi Çatalcaî Ali Efendi'ye ulaşmaktadır.	-	Şerif Efendizade	Vefat / 1194 (1780)	Eyüb el-Ensari Türbesi civarında ceddi Çivizade'nin kabrinin cenbinde
37	İdriszade es-Seyyid Mehmed Emin Efendi	-	-	-	İdriszade	-	-

38	Şeyhülislam Mirzazade es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi	Anadolu Kazaskeri / Rumeli Kazaskeri / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Şeyhülislam	Şeyh Mehmed Efendi'nin oğludur.	-	Mirzâzâde	Vefât / 7 Zilkade 1188 (9 Ocak 1775)	Üsküdar'da pederleri yanına
39	es-Seyyid Abdullâh Efendi	Darülhilâfe Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	Şeyhülislam Seyyid Mustafa Efendi'nin oğludur. / Seyyid Osman Efendi ve rakib Seyyid Mehmed Emin Efendi'nin babasıdır.	-	-	Vefât / 28 Rebiülahır 1184 (21 Ağustos 1770)	Üsküdar Selimiye Tekkesi
40	Şeyhülislam es-Seyyid İbrahim Efendi	Şam Kadılığı / Mekke Kadılığı Pâyesi / Anadolu Kazaskerliği / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Şeyhülislamlık	-	-	-	Vefât / 1196 (1783)	Çeharşenbipazarı civarında Beyceğiz'de Erzincâni Seyyid Ali Efendi merkadi cenbine
41	Şeyhülislam Dürrî Efendizade es-Seyyid Mehmed Arif Efendi	Yenişehir-i Fenar Kadılığı / Mekke Kadılığı Pâyesi / Bursa Kadılığı / Darülhilâfe Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği / Rumeli Kazaskerliği / Şeyhülislamlık	Şeyhülislam Dürrî Mehmed Efendi bin İlyas'ın oğludur.	-	Dürrî Efendizâde	Vefât	Üsküdar'da babasının yanına
42	Seyyid Abdullâh Efendizade Seyyid Mehmed Derviş Efendi	Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	-	-	Seyyid Abdullâh Efendizâde	-	-
43	Şeyhülislam es-Seyyid Mehmed Kamil Efendi	Galata Kadılığı / Mısır Kadılığı / Medine Kadılığı / Darülhilâfe Kadılığı Pâyesi / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Şeyhülislamlık	Osman Nâmi Efendi'nin oğludur.	-	-	Vefât / 10 Zilhicce 1215 (24 Nisan 1801)	Üsküdar
44	Şeyhülislam es-Seyyid Yahya Tevfik Efendi	Selânik Mevleviyeti / Şam Mevleviyeti / Darüssaltana Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Şeyhülislamlık	-	-	-	Vefât / 1205 (1790/1791)	Fatih Camii civarında Pirinççi Sinan Camii kurbunda medrese sahasına

45	Bıçakçılar İmamı Hafîdî es-Seyyid Mehmed Fazl Elendî	Darü'lilâfe Kadılığı / Kudûs Kadılığı Pâyesi / Üsküdar Kadılığı Pâyesi / Edirne Kadılığı / Medine Kadılığı Pâyesi / İstanbul Kadılığı Pâyesi	-	Safîî mahlasıyla şiir yazmıştır.	Bıçakçılar İmamı Hafîdî	Vefât	Tersane Bağçesi'nin arkasında
46	Şeyhülislam es-Seyyid Mehmed Ataulah Elendî	Galata Kadılığı / Kudûs Kadılığı Pâyesi / Edirne Kadılığı Pâyesi / Mekte Kadılığı / Darü'lilâfe Kadılığı Pâyesi // Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği / Şeyhülislam	Şeyhülislam Esad Elendîzâde Şerif Elendî'nin oğludur.	Beyzâvî'ye haşiyeler, Alizâde Elendî'nin risâlesine şerh ve Menâsikü'l-haccı muhtasarı ve Takâddümü'l-mak'tedâyü'le'l-inâm fi'r-rükûti ve's-sücedü vs. kaleme almıştır.	-	Vefât / 26 Ramazan 1226 (14 Ekim 1811)	Cützelhisar
47	Mîr es-Seyyid İbrahim İsmet Elendî	Halep Mevleviyeti / Mekte Kadılığı Pâyesi / Ordu-yı Hümayûn Kadılığı Pâyesi / İslâmbol Kadılığı Pâyesi / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	Raif İsmail Paşa'nın oğludur. / Nakşibendî Tarikatından Şeyh Nîmetullah Elendî'ye intisab etmiştir. / Arif Hkmet Beyelendî'nin babasıdır.	Farsça şiirleri, lüzûl-îcâz vs. eserleri bulunmaktadır.	-	Vefât / Muharrem 1222 (Mart/Nisan 1807)	Üsküdar - Akyapı (?)
48	Şeyhülislam Dürrîzâde es-Seyyid Abdullâh Elendî	Galata Mevleviyeti / Mekte Kadılığı Pâyesi / İstanbul Kadılığı Pâyesi // Anadolu Kazaskerliği / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Şeyhülislamlık	Şeyhülislam es-Seyyid Mehmed Arif Elendî'nin nesilindedir.	-	Dürrîzâde	Vefât / 23 Cumadülâilâ 1244 (1 Aralık 1828)	Karacaahmet mezaristanı şâhrâhında ceddi Dürrî Mehmed Elendî'nin merkezi civarında
49	Şeyhülislam es-Seyyid Mehmed Zeynelabidin Elendî	Süleymaniyye Darü'lhadîsinde reisü'l-müderrisin / Bîlâd-ı selâseden birinde mahrec derecesinde / Üsküdar Mevleviyeti / Edirne Kadılığı Pâyesi / Mekte Kadılığı Pâyesi / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi / Şeyhülislamlık	Surre Ennîmîzâde Mehmed Said Elendî'nin oğlu, Şeyhülislam Çelebzâde İsmail Âsım Elendî'nin torunudur.	-	-	Vefât / 14 Receb 1239 (15 Mart 1824)	Molla Gürânî Camii karşısında ceddi Çelebzâde'nin yanında

50	Abdullah Efendizade es-Seyyid Mehmed Emin Efendi	İstanbul Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi	Abdullah Efendi'nin oğludur.	-	Abdullah Efendizade	Vefat / 1222 (1807/1808)	-
51	es-Seyyid Mehmed Sadık Efendi	Üsküdar Mevleviyeti / Edirne Kadılığı Pâyesi / Mısır-ı Kahire Kadılığı / Mekte Kadılığı Pâyesi / Mekte Kadılığı / İstanbul Kadılığı Pâyesi / Rumeli Kazaskerliği	Şeyhülislam es-Seyyid Yahya Tevfik Efendi'nin damadıdır.	-	-	Vefat / 28 Şevval 1241 (5 Haziran 1826)	Cedleri merhûm-ı müşarîh-ileyhînin medresesi hazinesinde
52	Şeyhülislam es-Seyyid Abdüvehhab Efendi	Saray-ı hümayun'da memur / Ders Vekâleti / Müstah-i Süleymaniyye / Selanik Mevleviyeti / Mekte Kadılığı Pâyesi / Darülmüfetti Kadılığı Pâyesi / Anadolu Kazaskerliği / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi / Şeyhülislamlık	Ayasofya vaizi Yasincizade Osman Efendi'nin oğludur.	-	Şeyhzâde / Yasincizâde	Vefat / 6 Şubat 1834 (26 Ramazan 1249)	Topkapı haricinde pederleri merkadi yanına
53	es-Seyyid el-Hâc Mehmed Ebulhayr Efendi	Selanik Kadılığı / Şam Kadılığı / Medine Kadılığı / İstanbul Kadılığı	Soyu Çatalcalı Ali Efendi'ye uzanan Şeyhülislam Mehmed Şerif Efendi'nin oğludur.	-	-	Vefat	Eyüp Sultan Türbesi civarı
54	es-Seyyid Ahmed Resid Efendi Hazretleri	Kudüs Kadılığı / Mısır-ı Kahire Kadılığı / Mekte Kadılığı Pâyesi / Darülmüfetti Kadılığı Pâyesi / Anadolu Kazaskerliği / Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	Eski Rumeli Kazaskeri Abdullah Efendi'nin oğludur.	-	-	Halen yaşamakta (Eser nihayete erdiği vakti)	Sahihânesinde
55	es-Seyyid el-Hâc Ahmed Arif Hikmet Beyefendi Hazretleri	Kudüs Kadılığı / Mısır-ı Kahire Kadılığı / Medine Kadılığı / İstanbul Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi	Mîr es-Seyyid İbrahim İsmet Efendi'nin oğludur.	-	-	Halen yaşamakta (Eser nihayete erdiği vakti)	-
56	es-Seyyid Abdurrahim Efendi Hazretleri	Bosna Mevleviyeti / Sofya Mevleviyeti / Edime Kadılığı / Medine Kadılığı / Darülmüfetti Kadılığı / Anadolu Kazaskerliği Pâyesi /	Se lim Molla'nın oğludur.	-	-	Halen yaşamakta (Eser nihayete erdiği vakti)	-

Tabloya bakıldığında; nakibüleşrafların şeyhüislamlığa kadar gelebildiğini görebilmekteyiz. Eser yazıldığı sırada bu makamdan yükselmiş on üç şeyhülislam bulunmaktaydı. Hem eserin yazılmasında teşviki bulunan hem de nakibüleşraf olan Arif Hikmet Beyefendi de sonrasında şeyhüislamlık makamına gelecektir. Şeyhüislamlık mertebesine kadar gelemeyen nakibüleşraflar Rumeli ve Anadolu kazaskerlik makamına veya bu makamların pâyeliklerine sahip olmuşlardır. Bunların yanında getirildikleri görev itibariyle İstanbul ve Mekke kadılıkları ve pâyelikleri dikkat çekmektedir. Nakibüleşrafların sadece bu kurum işlerine bakmadığı, bu göreve gelmeden önce veya sonra da farklı görevler yaptığı görülmektedir.

Osmanlı'da ilmiye tayinlerinde liyakat söz konusuydu. Ancak kişinin getirildiği görevde az da olsa ulemaya olan yakınlık derecesi de etkili olduğu görülmektedir. Malulzâde Mehmed Efendi'nin Ebussuud Efendi'nin damadı, Fethullah Efendi'nin Şeyhülislâm Fethullah Efendi'nin oğlu olması hasebiyle ilmiye derecelerini kat ederken ilmiye sınıfına olan yakınlıklarının göz ardı edilmemesi gereken önemli bir noktadır. Ancak bunun her zaman etkili olduğu da söylenemez. Zira Fenârizâdeler'den olan birinin pek de yüksek makamlara gelemediğini, ulemaya yakınlığı olmayan birinin de şeyhülislâmlik makamına kadar gelebildiği görülmektedir.

Nakibüleşraflar ayrıca eserler de ortaya koymuşlardır. Kimisi hayır eserleri yaptırmış kimisi de edebî eserler kaleme almıştır. Allâme Şeyhi olarak bilinen Mehmed Şeyhî b. es-Seyyid Mahmud *Sâkinâme* ve *Dîvân* kaleme almıştır. Millet Kütüphanesi olarak bilinen bina ise katl edilen Seyyid Feyzullah Efendi tarafından yapılmıştı. Bunlardan başka hattat olan da bulunmaktadır. Sultan I. Ahmed devrinde yaşamış olan Gubârî Kasım Efendi, Sultan Ahmed Camii'ndeki celî hatları kaleme almıştır.

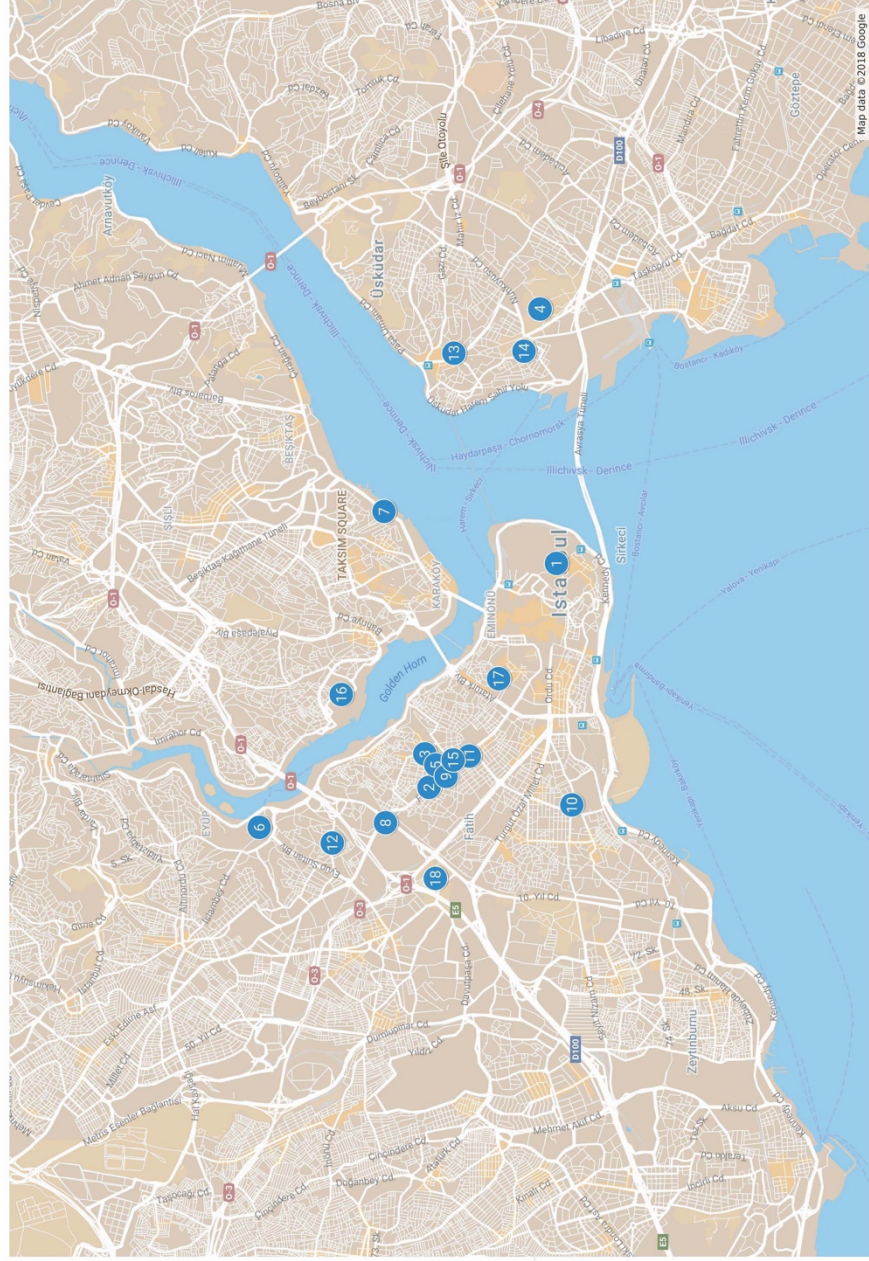
Nakibüleşraflardan iki kişi hükümdarlara hocalık yapmış bu şekilde bir yakınlık derecesi oluşmuştur. Bunlar Safevîler'den Şah II. İsmail'e şehzade iken hocası olan Mirza Mahdum Muinüddin Eşref ve Osmanlı'da III. Ahmed'in şehzade iken hocalığını yapmış olan Seyyid Feyzullah Efendiler'dir.

Riyâzu'n-Nukabâ'da bazı nakibüleşrafların ölüm şekli de verilmiştir. Tıp tarihine bir nebze de olsa katkı sunacak olan bu bilgilerde vefatın dışında; illet-i cedrî denilen çiçek hastalığı, gam, rehavet ve illet-i zâtülceb denilen akciğer veya göğüs zarı iltihabı gibi hastalık ve sebepler bulunmaktadır. Bunlardan ayrı olarak Seyyid Feyzullah Efendi ve oğlu Fethullah Efendi katl edilmişlerdir.

56 nakibüleşrafın yer aldığı eserde yukarıda belirtilen hususlar dışında azl ve sürgünleri de bulunmaktadır. Zaman zaman devlet işlerine karışan, padişaha mugayir işler yapan veya o iş yapanlarla dost halinde olanlar mezkûr sebeplerden ötürü azl ve sürgün edilmişlerdir. Örnek verecek olursak; Allâme Şeyhî, öncesinde azl edilen daha sonra ise idam edilen Şeyhülislâm Ahizâde Hüseyin Efendi'nin oğlunun sohbet meclislerinde bulunduğu için o da nasibini almış ve Cidde'ye sürülmüştür. Bu olayın üzüntüsünden daha Cidde'ye varamadan iskele yakınlarında vefat etmiştir.

Son olarak; cenaze namazlarının kılındığı yerlere bakıldığında eserde bu bilginin verildiği nakibüleşrafların cenazesi Fatih Camii'nden kaldırılmıştır. Defnedildikleri yerler ise farklılık göstermektedir. Ancak genel itibariyle Fatih semti ve Eyüp Sultan türbesi dahilinde olduğu gibi metinde sıkça söylenen Edirnekapısı haricindeki mezarlıkların tercih edildiği görülmektedir. Aşağıda, İstanbul'da defnedilen nakibüleşrafların mezarları harita üzerinde gösterilmiştir.

Nakibüleşrafların İstanbul'da Defnedildikleri Yerler

Metinde Bahsi Geçen Yerler

1. Büyük Ayasofya Camii Civan
2. Zincirlikuyu Mezarlığı
3. Beyceğiz / Çarşamba Pazarı
4. Karacaahmet Mezarlığı
5. Keskin Dede Mezarlığı
6. Eyüp Sultan
7. Cafer Efendi Tekkesi
8. Edirnekapi Mezarlığı
9. Altay Camii Haziresi
10. Davut Paşa Camii
11. Emir Bühanî Camii
12. Otağkılar Mezarlığı
13. Üsküdar
14. Selimiye Camii/Tekkesi
15. Prineççi Sinan Camii Kurbunda Medrese Sahası
16. Tersane Bahçesi
17. Molla Gürani Camii Haziresi
18. Topkapı Haricinde

Harita 1: Nakibüleşrafların İstanbul'da Defnedildikleri Yerler

Kadılık Yeri	Görev Yapan Kişi Sayısı
İstanbul	20
Edirne	9
Medine	8
Mekke	7
Kudüs	6
Galata	4
Selânik	4
Mısır-ı Kahire	4
Şam	4
Mısır	3
Diyarbakır (Âmid)	2
Bursa	2
Yenişehir-i Fenar	2
Bağdat	1
Filipe	1
İzmir	1
Kayseriyye	1
Yenişehir	1

Tablo 5: *Riyâzu'n-Nukabâ*'da Nakibüleşrafların Getirilmiş Oldukları Kadılıklar ve Getirilen Kişi Sayısı

Nakibüleşraflar, ilmiye sınıfına mensub olmaları hasebiyle çeşitli rütbeleri elde etmişlerdir. Yukarıdaki tabloda *Riyâzu'n-Nukabâ* içerisinde nakibüleşraflara verilen kadılık görevlerini ve bu göreve kaç kişinin getirildiği görülmektedir. Nakibüleşraflar en çok payitaht olan İstanbul'a tayin edilmişlerdir. Bu önemli görevi ifa etmeleri de kendilerine ne kadar ehemmiyet verildiğini gösterir niteliktedir. Seyyid ve şerif olmalarından ötürü Mekke, Medine ve Kudüs gibi İslâm dünyası için kutsal şehirlerde de kadılık görevinde bulunmuşlardır.

Verilen Mevleviyet ve Pâyelîğın Adı	Verilen Kişi Sayısı
İstanbul	10
Mekke	9
Edirne	6
Bursa	4
Üsküdar	4
Kudüs	4
Halep	3
Şam	3
Selânik	3
Galata	3
Bağdat	1
Trablusşam	1
Eyüp	1
Diyarbakır (Âmid)	1
Yenişehir	1
Erzurum	1
Yenişehir-i Fenar	1
Mısır	1
Medine	1
Ordu-yı Hümayun	1
Bilâd-ı Selâse	1
Bosna	1
Sofya	1

Tablo 6: *Riyâzu'n-Nukabâ'* da Nakibüleşraflara Verilmiş Olan Mevleviyet ve Pâyelikler ile Verilen Kişi Sayısı

Nakibüleşraflara kadılık görevlerinin yanında mevleviyet ve pâyelikler de verilmişti. Yukarıdaki tabloda *Riyâzu'n-Nukabâ'* da yer verilmiş olan mevleviyet ve pâyeliklere bakıldığında payitaht olan İstanbul ilk sırada yer almaktadır.

Getirildikleri Yüksek Rütbe	Getirilen Kişi Sayısı
Şeyhülislâm	15
Şeyhülislâmlık Pâyesi	1
Rumeli Kazaskerliği	8
Rumeli Kazaskerliği Pâyesi	21
Anadolu Kazaskerliği	16
Anadolu Kazaskerliği Pâyesi	16

Tablo 7: *Riyâzu'n-Nukabâ*'da Nakibüleşrafların Getirildikleri Yüksek İlmiye Rütbeleri ve Getirilen Kişi Sayısı

Nakibüleşraflar ilmiyenin yüksek rütbeleri olan Anadolu Kazaskerliği, Rumeli Kazaskerliği ve Şeyhülislâmlık görevlerinde de bulunmuşlardır. Tabloya bakıldığında nakibüleşraflardan 16 kişi Anadolu Kazaskeri, 8 kişi Rumeli Kazaskeri ve 15 kişi de Şeyhülislâm olmuştur. Pâyelikler de yine nakibüleşrafların nail olduğu mansıblardandır. Ancak şeyhülislâmlık pâyesi nakibüleşraflardan birisine nail olsa da kendisi katledileceği için şeyhülislâm olamayacaktır. Seyyid Feyzullah Efendi, şeyhülislâm olduğu sırada kendinden sonra fetva makamının sahibi oğlu Fethullah Efendi olmasını ister ve şeyhülislâmlık pâyesi verilir. *Riyâzu'n-Nukabâ*'da da belirtildiği gibi öncesinde Feyzullah Efendi katl edilip Tunca Nehri'ne atılır; Fethullah Efendi ise bir süre Yedikule'de tutulduktan sonra katl edilip cesedi denize atılır.

11. METİN TESİSİNDE TAKİP EDİLEN YOL

Metin tesis edilirken, önce nüshalar belirlenmiştir. Bunlar Süleymaniye Yazma Eserler Kurumu'nda bulunan, Esad Efendi tasnifindeki 2275 ve 2276 numaralı, Hacı Mahmud Efendi 4590 ve Ali Emiri Trh 723 numaralı nüshalardır. Kesin bir ifade ile belirtilemese de müellif hattı Esad Efendi 2275 numaralı nüsha olduğu tahmin edilmiş ve ana metin olacak şekilde latinize edilmiş, Hacı Mahmud Efendi, Esad Efendi (2276) ve Ali Emirî nüshaları tenkit amaçlı kullanılmış ve nüshalar arasındaki farklar belirtilmiştir. Nüsha kısaltmaları olarak da Esad Efendi 2275 "E1"; Hacı Mahmud Efendi 4590 "H"; Esad Efendi 2276 "E2"; Ali Emiri, Trh. 723 "A" tercih edilmiştir.

Nüshaların arasındaki farklar dipnotta yer almıştır. Metin tesis edilirken basit transkripsiyon kullanılmış, “kaf” ve “gayn” harflerinden sonra gelen uzatmalar “ā, ū, ī”, ayn için (‘) ve hemze için ise (’) işaretleri kullanılmıştır. Ayrıca metnin diline sadık kalınmıştır. Metinde tarafımızdan yapılan eklemeler “[]” içerisinde verilmiştir. Doğruluğundan emin olmadığımız kelimelerin sonuna “?” konulmuştur. Müellif tarafından boş bırakılan kısımlar dipnotta ve metinde ayrıca belirtilmiştir.

SONUÇ

Osmanlı tarih yazımının geçirmiş olduğu merhaleler sonrasında siyasi tarihlerin yanında biyografik eserlerde de artış olmuş ve bu minvalde eserler yazılmıştır. Sahhaflar Şeyhizâde Ahmed Nazif Efendi'nin kaleme almış olduğu *Riyâzu'n-Nukabâ* da bu türden bir eserdir. 56 nakibüleşrafın hayatının anlatıldığı eserde, verdiği bilgiler cihetiyle önem arz etmekte ve nakibüleşraflara dair bilinen ilk eser olması da ayrı bir önem söz konusudur.

Riyâzu'n-Nukabâ'nın yazma nüshalarının karşılaştırılması ve notlandırılması esas olan çalışmamızda, nikabet kurumunu, nakibüleşrafları ve seyyid/şerifleri de açıklamaya çalıştık. Nakibüleşrafların hayatları hususunda araştırmacılara kaynaklık eden *Riyâzu'n-Nukabâ* içerisinde geçen dönemlerin de farklı cihetlerin gözünden sunulduğu bir mahiyettedir. 56 nakibüleşrafın hayatının anlatıldığı eser; XV. yüzyılda Yıldırım Bayezid devrinden nikabet kurumunun kuruluşu ile başlar müellifin yaşadığı dönem olan XIX. yüzyılda son nakibüleşraf olan Abdurrahim Efendi ile hitama erer. Dolayısıyla bahsi geçen yüzyıllar arasında geçen siyasi, kültürel, sosyal olaylar hususunda da okura ışık tutmaktadır. Eserde eksik olan en önemli nokta ise yer yer tarihlerin bulunmamasıdır. Tarihlerin noksanlığı bakımından bir eksiklik olsa da anlattığımız şekilde dönemin genel hatlarını metnin içerisinde bulmak mümkündür. Zira zaman zaman padişah devirlerine atıf yapılmaktadır.

Eseri değerlendirirken çalışmanın merkezinde Ahmed Nazif Efendi ve eseri durmaktadır. Ayrıca eserde nakibüleşraflar hakkında belirtilen önemli noktalar tablo haline getirilerek araştırmacının istifadesine sunulmaktadır. Ahmed Nazif Efendi'nin *Riyâzu'n-Nukabâ*'sı türünün ilk eseri olması bağlamında kendinden sonrakilere de örnek teşkil etmektedir. Nitekim Ahmet Rıf'at'ın *Devhatu'n-Nukabâ*'sı ile gösterdiği benzerlik söz konusu duruma bir örnektir.

Sonuç olarak; anlattığımız hususlar ışığında ortaya çıkarılan bu çalışma ile nakibüleşraflık kurumu ve bu kurumun başındaki şahsiyetler hakkında incelemeler yapılmaktadır. Sahhaflar Şeyhizâde Ahmed Nazif Efendi'nin *Riyâzu'n-Nukabâ* isimli eseri nakibüleşraflara dair bir ilk olması hasebiyle büyük bir öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

BOA, A.DVNSMHM., 64/458, 15 Za 996 / 6 Ekim 1588.

BOA, İ.DH., 01286/101201.

BOA, MFB., 1.

Kaynak Eserler

Abdurrahmân Abdî Paşa Kanunnâmesi, haz. H. Ahmet Arslantürk, İstanbul 2012.

Ahmed Lûtfî Efendi, *Vak'anüvis Ahmed Lûtfî Efendi Tarihi*, haz. Yücel Demirel, c. V, İstanbul 1999.

Ahmed Lûtfî Efendi, *Vak'anüvis Ahmed Lûtfî Efendi Tarihi*, haz. Yücel Demirel, c. VII, İstanbul 1999.

Ahmed Lûtfî Efendi, *Vak'anüvis Ahmed Lûtfî Efendi Tarihi*, haz. Yücel Demirel, c. VIII, İstanbul 1999.

Ahmed Lûtfî Efendi, *Vak'a-nüvis Ahmed Lûtfî Efendi Tarihi*, haz. M. Münir Aktepe, c. IX.

Ahmet Rıf'at, *Devhatü'n-Nukabâ – Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm ve Nakibüleşrâflar*, haz. Hasan Yüksel – M. Fatih Köksal, Sivas 1998.

Aktepe, M. Münir, *Şem'dânî-zâde Fındıklılı Süleyman Efendi Târihi / Mür'i't-Tevârih II/A*, İstanbul 1978.

Ali Ufkî Bey/Albertus Bobovius, *Saray-ı Enderun Topkapı Sarayı'nda Yaşam*, çev. Türkis Noyan, İstanbul 2013.

Ahmed Vâsıf Efendi, *Mehâsinü'l-Âsâr ve Hakâikü'l-Ahbâr*, yay. Mücteba İlgürel, İstanbul 1978.

Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, haz. M. A. Yekta Saraç vd., c. II. Ankara 2016.

Erdem, Ebru, *II. Mahmud'un Memleket Gezileriyle İlgili İki Eser: Sefernâme-i Hayr ve Âyâtü'l-Hayr*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011.

Hezarfen Hüseyin Efendi, *Telhîsü'l-Beyân fî Kavânîn-i Âl-i Osmân*, haz. Sevim İlgürel, Ankara 1998.

Kâtip Çelebi, *Takvimü't-Tevarih*: indeksli tıpkıbasım, indeksi hazırlayan: Semiha Nurdan, Ankara 2009.

Kütükoğlu, Mübahat, "Lütfi Paşa Âsafnâmesi (Yeni Bir Metin Tesisi Denemesi)", *Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, İstanbul 1991, s. 49-99.

Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani*, c. 1, İstanbul 1996.

Naima Mustafa Efendi, *Târih-i Na'imâ (Ravzatü'l-Hüseyin Fî Hulâsati Ahbâri'l-Hâfikayn)*, haz. Mehmet İpşirli, c. 1, Ankara 2007.

Nevizade Atayı, *Hadaiku'l-Hakayık fî Tekmîletü'ş-Şakaik*, haz. Suat Donuk, İstanbul 2017.

Oral, Ertuğrul, *Mehmed Halife Tarih-i Gilmanî*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000.

Takvim-i Vekayi, 1251/6/20, sy. 114.

Tarik Defteri, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Müteferrik, nr. 56.

Tarik Defteri, Taksim Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet, nr. 094.

Şânî-zâde Mehmed 'Atâ'ullah Efendi, *Şânî-zâde Târîhi [Osmanlı Tarihi (1223-1237 / 1808-1821)]*, haz. Ziya Yılmaz, c. 1, İstanbul 2008.

Şemseddin Sami, *Kamusu'l-A'lâm*, c. 6, 1316.

Şeyhî Mehmed Efendi, *Vekayiu'l-Fuzala*, haz. Abdülkadir Özcan, c. 1, İstanbul 1989.

Unat, Faik Reşit, *1730 Patrona İhtilâli Hakkında Bir Eser Abdi Tarihi*, Ankara 1999, s. 46-47.

Araştırma ve İncelemeler

"Ahmed Nazif Efendi", *Türk Ansiklopedisi*, c. 1, İstanbul 1968.

Arıkan, Zeki, "Târîh-i Cevdet", *DİA*, c. 40, İstanbul 2011, s. 75-77.

Aydın, Bilgin, vd., *Bâb-ı Meşihat Şeyhülislâmlık Arşivi Defter Kataloğu*, İstanbul 2006.

Buzpınar, Ş. Tufan, "Nakibüleşraf", *DİA*, c. 32, İstanbul 2006, s. 322-324.

Çolak, Güldane, *Osmanlı Matbaacılığında Takvimhane-i Amire'nin Yeri ve Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011.

Demircan, Adnan, *Hız. Ali Dönemi ve Ehl-i Beyt*, İstanbul 2016.

Düzdağ, Ertuğrul, *Kanunî Devri Şeyhülislâmı Ebussuud Efendi Fetvaları*, İstanbul 2012.

Emecen, Feridun, Zekai Mete, Arif Bilgin, *Osmanlı İdarî Teşkilâtının Kaynakları Şehzâde Divânı Defterleri Manisa Şehzâde Sarayı Divânı (1544-1594)*, Ankara 2017.

Erginli, Zafer, “Osmanlı Devleti'nin İlk Resmî Nakîbü'l-Eşrafı Olan Bir Derviş: Seyyid Natta”, *Gümüşlü'den Günümüze Osmanlı Kültüründe Bursa*, haz. Hasan Basri Öcalan, Bursa 2003, s. 138-148.

Ertuğ, Zeynep Tarım, *XVI. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde Cülûs ve Cenaze Törenleri*, Ankara 1999.

Ertuğ, Zeynep Tarım, “Osmanlı İstanbul'unda Merasim ve Teşrifata Dair Kaynaklar”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi (TALİD)*, c. 8, sy. 16, 2010, 131-148.

Ertuğ, Zeynep Tarım, “Osmanlı Devlet Teşrifâtında Hırka-i Şerîf Ziyareti”, *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sy. 16, 1998, s. 37-45.

Güldöşüren, Arzu, *II. Mahmud Dönemi Osmanlı Ulemâsı*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.

Havemann, A., “Nakîb al-ashrâf”, *The Encyclopaedia of Islam New Edition*, v. VII, Leiden – New York 1993, s. 926-927.

Işık, Ayhan, *Meşihat Arşivi Belgeleri Işığında Seyyidler ve Nakîbü'l-eşrâflık Müessesesi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.

İstanbul Kütüphaneleri Tarih-Coğrafya Yazmaları Katalogları I. Türkçe Tarih Yazmaları, İstanbul 1943.

İpşirli, Mehmet, “Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilâtı”, *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, ed. Ekmeleddin İhsanoğlu, c. 1, İstanbul 1994.

Karateke, Hakan T., *Padişahım Çok Yaşa! Osmanlı Devletinin Son Yüzyulunda Merasimler*, İstanbul 2017.

Kılıç, Rüya, *Osmanlıda Seyyidler ve Şerifler*, İstanbul 2016.

Köksal, M. Fatih, “Riyâzü'n-Nükabâ”, *DİA*, c. 35, Ankara 2008, s. 145-146.

Levend, Agah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, c. 1, Ankara 1984.

Öz, Necdet, *Tabhane ile Takvimhane'nin Birleşmesi ve Basılan Eserler (1824-1840)*, Yüksek Lisans Tezi, Türkîyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2012.

Özcan, Abdülkadir, "II. Mahmud'un Yurt İçi Gezileri", *XI. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1994.

Özcan, Abdülkadir, "Edirne Vak'ası", *DİA*, c. 10, İstanbul 1994, s. 445-446.

Özcan, Abdülkadir, "eş-Şakâiku'n-Nu'mâniyye ve Osmanlı Biyografyacılığındaki Yeri", *Taşköprü'den İstanbul'a Osmanlı Bilim Tarihinde Taşköprüzadeler*, ed. Celil Güngör, Kastamonu 2006, s. 99-107.

Özcan, Abdülkadir, "Osmanlı Tarih Edebiyatında Türlerle Genel Bir Bakış", *Essays in honour of Ekmeleddin İhsanoğlu*, İstanbul 2006, s. 129-152.

Özcan, Abdülkadir, "Osmanlı Tarihçiliğine ve Tarih Kaynaklarına Genel Bir Bakış", *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, sy. 1, İstanbul 2013, s. 271-293.

Özcan, Abdülkadir, "Osmanlı Tarih Edebiyatında Biyografi Türünün Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi", *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları 4 Nazımdan Nesire Edebi Türler 25 Nisan 2008 Bildiriler*, haz. Hatice Aynur vd., İstanbul 2009, s. 124-133.

Özcan, Abdülkadir, "Tabakat" "Osmanlı Dönemi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, c. 39, İstanbul 2010, s. 251-379.

Sarıcık, Murat, "Ebussuud Efendi'nin Fetvalarında Seyyidler", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 11, Isparta 2004, s. 63-90.

Sarıcık, Murat, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Nakibüleşraflık Müessesesi*, Ankara 2003.

Tayşi, Mehmet Serhan, "Feyzullah Efendi, Seyyid", *DİA*, c. 12, s. 527-528.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Mekke-i Mükerrerme Emirleri*, Ankara 2013, 8-12.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Saray Teşkilâtı*, Ankara 2014.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtına Medhal*, Ankara 1998, s.10, 246.

Yazıcı, Nesimi, *Takvim-i Vekayi "Belgeler"*, Ankara 1983.

Yılmaz, Ziya, "Esad Efendi, Sahhaflar Şeyhizâde", *DİA*, c. 11, İstanbul 1995, s. 341-345.

METİN

Riyâzu'n-Nukabâ

[5b] Bismillâhirrahmânirrahîm

Destâr-ı sebz-reng-i hamd ü senâ Cenâb-ı mübdi'ü'l-eşyâ ve 'amâme-i şerâfet-imâme-i sipâs-ı ni'am-ı lâ-tuhşa Hazret-i Hâlık-ı bî-hemtâ zîb-i ser-sutûr-ı dîbâce-i âsâr u menâkıb ve tırâz-ı çehre-i mebde'-i sahâyif-i vekâyi' ibret-i 'avakıb kılınmak elzem ü şâyândır ki, nev'-i benî Âdem'i şeref-i 'akl ile müşerref ü mümtâz ve umûr-ı garîbe ve vekâyi'-i rûzgâr ittıla' ve idrâke i'tâ-yı kâbiliyyet ü meleke ile ser-firâz eyledi. Ve dest-âvîz-i zevâhir-i girân-bahâ-yı salavât ve tuhfe-i zümürüd-i tahiyât ol Seyyîdü'-s-sâdât ve's-sakaleyn [6a] şefi'ü'l-müznibîn ve ceddü's-sıbteyn efendimizin pîş-gâh-ı Ravzâ-i Mutahharaları kılınmak ahrâ vü cesbândır ki, ümmet-i merhûmesi nâ'il-i rahmet ve rehîn-i eltâf-ı Hâlık çâre-sâz olmak temennâsıyla cebhe-i nâzükânesin mevkûf-ı secde-i nîyâz itmişdir. Salla'llahu te'âlâ 'aleyhi ve's-sellem mâ-madate'l-ezmân vehtelefetü'l-kurûn ve ahvâlü'l-ümem ve tarzıye-i marziyye ve teslim-i bî-hisâb meb'ûs-ı mecma'-ı ervâh-ı ashâb olmak elyaktır ki, her biri şecere-i sâbitü'l-usûlü'd-dîn-i mübîn-i Ahmediyeyi vikâye ve ümmet-i merhûmeyi hidâye için fedâ-yı ser ü cânla rütbe-i şehâdet ü şerâfeti hakkâ ki ihrâz itmişdir. Rıdvânullâhi te'âlâ 'aleyhim ecma'în ebede'l-'abidîn. Ve ba'd⁵⁹ bu 'abd-i za'îf ya'nî zâde-i⁶⁰ Sahhâflar Şeyhizâde es-Seyyid Ahmed Nazîf temyîz-i sefid ü siyâh⁶¹ ve tefrîk-i levn-i hazr u giyâh⁶² mertebesine vâsıl olup⁶³ mütâla'a-i âsâr-ı selef cânibine meyl ü rağbeti kasden ve tab'an müzdâd olup her birinin hevâmız u halvetden husûsâ Kâtib Çelebi ve Müstakimzâde [6b] âsârlarından lezzet-yâb oldukca zikr bi'l-hayr rahmetiyle yâd iderek [mısr]â "*Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş*"⁶⁴ remzine âşinâ ve esnâ-yı rûzgâra bir yâdigâr bırakmak ârzûsunda iken kâr-hâne-i 'âlem âsâr-ı eslâf ile mâl-a-mâl olup zâviye-i pinhân ü kitmânda kalmış vâkı'a ender olmağla Devlet-i 'Aliyye'de nikâbet mansıb-ı ref'ini ihrâz iden zevâtın *Devhatü'l-*

⁵⁹ ve ba'd E1E2A: ba'dezâ H

⁶⁰ zâde-i E1: -E2

⁶¹ siyâh E1A: sevâd E2

⁶² hazr u giyâh E1A: kırtas u dâr E2

⁶³ olup E1: oldukda E2

⁶⁴ Mahmud Abdülbâkî Bâkî, *Bâkî Dîvânı Tenkitli Basım*, haz. Sabahattin Küçük, Ankara 1994, s. 234. (Ayrıca 218/3)

Meşâyih ve Hadîkâü'l-Vüzerâ ve Sefînetü'r-Rü'esâ gibi müstakil⁶⁵ ahvâl ü menâkıbılarını mübeyyin eser görülmediğinden sâdât-ı kirâma mahabbete cem' ü tahrîr itmek mütebâdir-i hâtır olduğunu 'asr-ı ma'ârif-hasr-ı sultân-ı deverân Hazret-i Mahmûd Hân'da her biri Firdevs-i zamân ve Tûsî-i evân olup meclis-i fevâ'id-meclislerinden müstefîd ve envâr-ı sohbet ü kemâlâtlarından muktebes olduğum ba'z zevât-ı 'âlî tabakât-sîmâ 'ârif-i ma'ârif-i Rûm ve câmi'-i fezâ'il ü 'ulûm a'nî bih İsmet Beyefendizâde Ahmed Ârif Hikmet [7a] Beyefendi hazretlerine vakten mine'l-evkât 'arz u inhâ ve istişâre vü istifât eylediğimde tâziyâne-i sipâs ü âferîn ile kümeyt-i hâme-i nâ-tüvânî tahrîk ve mehmîz-i lutf u iltifât ile tehzîz buyurmaları işbu kırtâs-ı beyâzın serî'an elfâz-ı perîşân-edâ ile âlûde-i midâd-ı sevâd ve *Riyâzu'n-Nukabâ* nâmıyla nâm-zâd olmasına sebep oldu. Ümmîddir ki, vukû'-yâfte olan hatâ-yı fâhiş kezâlik tashîh ile ıslâh ve zikr bi'l-hayr ile bu Hakîr rehîn-i inşirâh buyurıla. Ve billahi't-tevfîk ve bihi ezemetü't-tahkîk.

Zikr-i Zuhûr-ı Nasb-ı Nikâbet

Kâtib Çelebi *Takvîmü't-Tevârîh* ile mevsûm kitâb-ı fevâ'id-nisâbında şu vechile beyân eylemiştir: Hafî olmaya ki, diyâr-ı Rûm'da selâtin-i⁶⁶ 'iffet-âyîn-i Osmâniyye'den Yıldırım Han zamânına gelince tâ'ife-i 'aliyye-i sâdât-ı kirâm hazarâtına zâbit ve nâzır ta'yîn olunmayup Âşık Çelebi cediti Seyyid Ali Nattâ' Hazret-i Emîr Sultân kuddise sirruhu'l-Mennân [7b] ile mahrûsa-i Burusa'ya geldükde sâdât-ı kirâma nâzır ta'yîn olunmuşdu. Müşarün-ileyh rahmetu'llahi 'aleyh civâr-ı rahmet-i Rahmân'a intikâl eyledikten sonra mansıb-ı mezkûr oğlu Zeynelâbidîn hizmetlerine⁶⁷ tefvîz olunup Devlet-i Murad Hân-ı Sâni ve 'asr-ı Ebü'l-feth Mehmed Hânî'de mazhâr-ı iltifât-ı pâdişâhî ve i'zâz ü iclâl-i nâ-mütenâhî ile mübâhî olmuşdu. Anlar dahi intikâl eyledükde mansıb-ı mezbûr nice zamân hâlî kalup *Şakâik-i Nu'mâniyye*'de mastûr ve mezkûr ve *Tezkiretü's-Şuârâ*'da Emîr mahlas ile mezkûr Molla Kırımî mürebbâsı Seyyid Mahmûd Efendi evâ'il-i saltanat-ı Sultân Bâyezîd Hânî'de 'Arab ve 'Acem seyâhatin eyleyüp 'akd-i tâsi' evâ'ilinde

⁶⁵ müstakil E1: mufassal E2

⁶⁶ selâtin-i E1: -A

⁶⁷ hizmetlerine E1: hidmetlerine A

Rûm'a geldiği esnâda seyyid namına ihdâs-ı ehl-i hevâdan ba'zı nâ-şâyeste evzâ' sâdır olup te'dîbleri lâzım oldukda tâ'ife-i mezbûreye i'zâz ve dâhil ve hârice sebeb-i imtiyâz için ittifâk-ı a'yân ile merkûmu nâzır-ı sâdât nasb itmişler idi. Mezbûr Seyyid Mahmûd Efendi [8a] diyâr-ı 'Arab'da nakîbüleşrâf lakabın görmekle ashâb-ı devlete 'arz eyleyüp menşûruna nakîbüleşrâf yazıvirmiş idi. Ol 'unvân-ı celîl ibtidâ bunlara bâ'is-i tebcîl olmuşdur. Ol hâlde yirmi beş akçe vazîfe ta'yîn olunup, ba'dehu terakkîyât ile vâsıl-ı seb'în oldu. Târîh-i nasbı dokuz yüz hudûdundadır. Ba'de'l-vefât yerine Taşkendî Muhterem Efendi olmuşdur.

el-Mevlâ Taşkendî Muhterem⁶⁸ Efendi⁶⁹

Gevhergân-ı germ-i Taşkendî'dir. Dürr-i deryâ-yı nûr-ı başkendidir. Hakkâki üstâd ile cevâhir-i isti'dâdı cilâ-dâde ve şeb-çerağ-ı dil-i kâbili fass-ı nigîn-i istifâde olup irtisâm⁷⁰-ı suver-i zihniyye-i 'ilm ü kemâl ve pezîrâ-yı nüfûs-ı istihkâk u istibhâl olduktan sonra fikr-i sebük-pâ gibi 'azm-i seyâhat ve bir kârbânî himmetiyle⁷¹ rû-yı zemîni seyâhat eyleyüp edâ-yı hacc ü ziyâret ve ba'dehu dârü'l-mülk-i Konstantaniyye'de ilkâ-yı rahl-ı ikâmet itmekle 'avâtufı [8b] 'aliyye-i husrevaniyyeden vazîfe emsâli ile ri'âyet ve zikri sebk iden nakîb-i sâdât-ı kirâm Seyyid Mahmûd Efendi hizmetleri⁷² yerine yetmiş akçe vazîfe ile nakîbüleşrâf ve 'arz-ı câh u şevket ba'îdü'l-etrâf olmuş idi. Ol re'îs-i âl-i 'ibâz-ı (?) 'ulemâ olan mücevveze ve sûf-dırâz-ı astîn ile müşerref ü ser-firâz ve rahş-ı rahşânî saçaklı 'ayânî⁷³ ile Edhem-çeşm ve rişte-i 'anber ile⁷⁴ perde-i ahdâk gibi harîr-tıraz kılınup kemâl-i servet-i vâfire ve şevket-i mütekâsire ile müddet-i 'ömrü encâma yitüp dokuz yüz seksen saferinin yirmi ikinci günü füc'eten fevt ü intikâl buyurup Ayasofya-i Kebîr kurbunda dârları civârında mütevârî-i hâk-i pâk kılındı. Mevlânâ-yı mezbûr sıhhat-i neseb ve 'izzet-i nefis ile meşhûr deryâyı⁷⁵ ebrâr-ı bahr-i ensâba kemâl-i

⁶⁸ Yazma nüshalarda "Muharrem" şeklinde geçmektedir.

⁶⁹ el-Mevlâ ... Efendi E1: es-Seyyid Muhterem Efendi el-Ma'ruf tebaşkendî E2A

⁷⁰ irtisâm E1: mahâl-i irtisâm E2

⁷¹ himmetiyle E1: himmetle A

⁷² hizmetleri E1: hizmetleri E2A

⁷³ 'ayânî E1: 'ayalî (?) A

⁷⁴ sirişte E2: -E1H

⁷⁵ deryayı: E1A'da mükerrer.

nizâm virüp duhûl-i bî-gânededen⁷⁶ sâf ve mahrûsu'l-etrâf ve temessükâtı düstûrû'l-[9a] amel-i eşrâf-ı ahlâk itmiş mansıb-ı nikâbetin i'zâzına bâdî ve seyyid-i kesîr el-yadiydi. Nakl olunan üzre merhûmun 'izzet-i nefsi hadden ziyâde olduğu karar-dâde olup ba'z-ı mehâfilde sudûr-ı 'ulemâyâ ve belki meşâyih-i İslâm'a takaddüme himmet ve beyza⁷⁷-ı müzcât ile da'vâ-yı fazliyyet iderler imiş. Rahmetu'llahi 'aleyh⁷⁸.

[9b] Şeyhülislam Malûlzâde es-Seyyid Mehmed Efendi ibnü's-Seyyid Mehmed Efendi⁷⁹

Mevlânâ-yı mezbûr 'aleyhi rahmeti Rabbihi'l-Gafûr dokuz yüz kırk târîhinde Ma'lûl Emîr Efendi'nin sulbünden kadem-nihâde-i 'âlem-i vücûd ve temyîz-i sefid ü siyâh mertebesine vardıkda tahsîl-i 'ulûm ü ma'ârifeye bezl-i mechûd itdükden sonra Ebussuud Efendi'ye dâmâd ve dokuz yüz altmış üçde tarîk-ı enîk-i tadrîse duhûl ile dil-şâd olup devr-i medâris ve kat'-ı merâtib iderek yetmiş üçde Halebü'ş-şehbâ ve yetmiş dörtde Şâm-ı şerîf ve yetmiş sekizde Burusa ve yetmiş dokuzda Edirne⁸⁰ mevleviyyetleriyle nâ'il (?) olup seksen birde Anadolu sadrına su'ûd ve seksen⁸¹ dört rebûlâhırında Bağdâdîzâde yerine teveccüh-i câh-ı vâlâ-yı nikâbet kevkeb-i ikbâlini mes'ûd itmişdir. Seksen yedi⁸² saferinde sadâret-i Rumeli dahi dâ'ire-i ikbâlini tevsî'⁸³ idüp seksen sekiz [10a] rebûlâhırında *Miftâh* ve *Hidâye* şârihi Şeyhülislam Kâmetîzâde'ye halef ve nikâbet 'uhdesinde olarak erîke-i fetvâya irtikâ ile müşerref olmuşdu. Lâkin Hasancânzâde Hoca Sadeddîn Efendi'ye ba'z-ı umûrda ta'arruz itmekle müşârün-ileyh dahi cerh u takrîz⁸⁴ eylediği ba'z-ı nâ-dürüst fetvâlarını huzûr-ı hümayûna takdîm itmesi dokuz mâh mürûrında fetvâdan 'azline sebep olmuşdur. Nikâbetle hânelerinde peygüle-nişîn-i 'uzlet iken dokuz yüz doksân üç⁸⁵

⁷⁶ bî-gânededen E1: bî-gâne A

⁷⁷ beyza E1: biza' E2

⁷⁸ E2: deyü 'Atâyî merhûm tafsîl itmişdir A: -E1

⁷⁹ E1 nüshasında Muhterem Efendi'den sonra Ma'lûlzâde gelirken; E2 nüshasında "el-Mevlâ Bağdâdîzâde Hasan Efendi" başlığı atılmış, sonrasında doldurulmak üzere boş bırakılmıştır.

⁸⁰ "Edirne" mükerrer E1

⁸¹ "seksen" mükerrer: E1

⁸² yedi E1: -A

⁸³ tevsî' E1: vesî' A

⁸⁴ takrîz E1: ta'rîz A

⁸⁵ üç E1: -E2

muharreminde ‘illet-i cedriden ma‘lûl ve mâh-ı merkûmun on ikinci günü ol fâzılun murg-ı rûhu devha-i cinâna⁸⁶ mevsûl olup Zincirlikuyu kûrbında binâsına muvaffak olduğı dârü’l-kurrâ hazîresinde defn olunmuşdur. Rahmetu’llâhi te‘âlâ ‘aleyhi irtihâline Beyâmî nâm şâ‘ir bu târîhi demişdir:

Beyâmî işitdükte târîhini, didi

Rahmete vâsıl oldu nakîb.⁸⁷

es-Seyyid Mîrzâzâde Mahdûm Muinüddîn Eşref⁸⁸

Mevlânâ-yı müşârun-ileyh es’elâ’llâhu rahmeti [10b] ‘aleyhin pederi Mîr Abdûlbâkî’dir⁸⁹. Nesebi Seyyid Şerîf’e ve vâlidesi tarafından kadı-yı cihân Mîr Gıyâseddîn Mansûr’a mûntehî ve peyveste olur. Tebriz’de ‘ulûm-ı şettâ ve fûnûn-ı lâ-tuhsâyı tahsîl ve şâfi‘iyede sâhib-i fetvâ ve Şehzâde Şâh İsmâ‘îl-i Sâni’ye mu‘allim dahi olup⁹⁰ merâtib-i câh u menzîleti tekmîl kılmışdı. Dokuz yüz elli üç senesi Rûm’a gelip Çivizâde Rumeli kadıaskeri iken huzûrunda tahfif (?) idüp yine makarrına ‘avdet ve Tahmâs yerine mezbûr Şehzâde Şâh İsmâ‘îl-i Sâni şâh-ı İrana zemîn⁹¹ oldukda bunlar dahi ashâb-ı şevketden ma‘dûd olmuş idi. Ve sohbeti bereketiyle şâh-ı mezbûr⁹² tedeyyün ve tesennün üzre hareket-i bâ-bereket eylemişdi. Lâkin bir takım ehl-i bida‘ ve bed-mezheb şâh-ı mütedeyyini katl ü şehîd ve bunları mahbûs-ı habs-i medîd itdiler. Ba‘de’l-halâs ol esnâda Şehrîzor beylerbeyi bulunan Şemsî Paşazâde Paşa⁹³’ya dehâlet ü ilticâ [11a] ve ehl ü ‘ıyâliyle da’iresinde⁹⁴ intimâ eyledi. Ol dahi pederine irsâl ve anlar dahi Sultân Süleymân Hân hazretlerine keyfiyyetlerini ‘arz u ihbâr⁹⁵ eyledükte, hakkında mihr-i ‘âlem-tâb-ı iltifât-ı Süleymânî dıraşân olup mu‘azzez ü mükerrem olmuş idi. Dokuz yüz⁹⁶ yetmiş üçde edâ-yı hacc-ı şerîfe ihrâm-bend-i niyyet ve biraz zamân ol aktâr-ı füyûzât-karârda

⁸⁶ devha-i E1: ravza H

⁸⁷ Beytin altında 993 yazmaktadır E1

⁸⁸ es-Seyyid ... Eşref E1: es-Seyyid Mîrzâ Mahdum Seyyid Muinüddin Eşref E2A

⁸⁹ Abdûlbâkî’dir E1: Abdûlbâkî ve E2

⁹⁰ olup E1: olur A

⁹¹ zemîn E1: -A

⁹² dahi E2: -E1

⁹³ Şemsî Paşazâde Paşa E1A: Şemsî Paşazâde Mehmed Paşa E2

⁹⁴ da’iresinde E1: da’iresine A

⁹⁵ ihbâr E1: i‘lân E2

⁹⁶ yüz E1: -E2

seyr ü seyâhat idüp ‘asr-ı Murâd Hân-ı Sâlîs’de yine Rûm’a kudûm eyledikte dokuz yüz seksen altı târîhinde yine ‘avâtıf-ı Husrevânî’den Âmid kazâsı mevleviyyetine neyl ile mültefet ve bir sene mürûrunda Bağdat mevleviyyetine nakl ve andan dahi sene-i mezbûrda⁹⁷ Trablusşâm kazâsını kendüsüne merkez-i kazâ ve hükûmet olmuş idi.

Key buved Yâ Râb ki devr-i Yesrib u Bathâ kunem

Gâh menzil der Medîne geh Mekke câ kunem

zemzemesiyle seksen dokuzda Medîne-i Münevvere⁹⁸ ve doksanda Mekke-i Mükerrreme’de Hâdim-i Şerîf⁹⁹ ve doksân üçde vâsıl-ı ser-mesned-i şeref-i nikâbet¹⁰⁰ [11b] olarak doksan dördte Dârü’l-hilâfe¹⁰¹ kadılığı dahi ‘ilâve-i câh-ı bülendi olarak hâiz-i nisâb-ı ikbâl olmuşdu. Sene-i mezbûrede vâlidesinin fevti haberi kederi bahânesiyle¹⁰² terk ve vesîle-i teveccüh cânib-i kibelî olup mâh-ı şa‘bânda Rumeli pâyesiyle nikâbet ‘uhdesinde olduğu hâlde tekrâr mevleviyyet-i Mekke-i Mükerrreme mahlûlüne¹⁰³ ve şeyhü’l-haremlîk câh-ı celîline nâ’il ve mümtâz-ı emâsil oldu. Vâlidesinin meyyitini deryâdan Medîne-i Münevvere ‘arz-ı mukaddesesine îsâl ve kendüsü cânib-i berden müteveccih ve rû-mâl oldukda şürefâdan Seyyid Hasan’ı dâmâd idüp nikâbete tevkîl itmekle, yerine nikâbet emrini itmâm ider idi. Doksan beş senesi evâhır¹⁰⁴ Mekke-i Mükerrreme’de vedâ-yı ‘âlem-i fânî ve ‘azm-i serây-ı câvidânî kılmışdır. Ehl-i ‘ilm ü fazîlet ü ‘irfân sahîhü’n-neseb kerîmü’l-ahlâk nâdire-i devrân bir zât-ı kerâmet-sıfât idi. Fârisî eş‘âr-ı âbdârı ve sâ’ir âsârı [12a] kesîredir. Rahmetu’llâhi ‘aleyh¹⁰⁵.

el-Mevlâ Yahyâ eş-Şehîr bi-Keşmîrîzâde

Keçi Mirzâ deyü meşhûr Sahn müderrislerinden idi. Seyyid Mîrzâ mahdûm-ı merhûmun mahlûlünden nakîbü’l-eşrâf olup bin iki senesi Süleymaniyye’den Galata

⁹⁷ sene-i mezbûrda E1: sene-i mezbûre E2: sene-i mezbûrede A

⁹⁸ Münevvere E1: Münevvere’de E2

⁹⁹ Mekke-i Mükerrreme’de Hâdim-i Şerîf H: Hâdim-i şerî’ât E2A: -E1

¹⁰⁰ ser-mesned-i şeref-i nikâbet E1: ser-mesned-i şeref mesned-i nikâbet E2

¹⁰¹ Dârü’l-hilâfe E1: Darü’l-hilâfetü’l-‘aliyye E2

¹⁰² bahanesiyle E1: bahane E2A, A nüshasında terkiib yapılması için hemze konulmuştur.

¹⁰³ mahlûlüne E1: mahlûlete A

¹⁰⁴ Evâhır E1: evâhırında E2

¹⁰⁵ ‘aleyh E1: te‘âlâ E2: te‘âlâ ‘aleyh A

mevleviyetiyle be-kâm ve bin üçde Üsküdar'a nakl ile şîrîn-kâm olup bin beşde ma'zûl olarak nikâbetde¹⁰⁶ iki bin sekiz rebûlâhırında irtihâl-i dâr-ı bekâ eyledikde Tophane'de Fındıklı Çarşusu'nda Keşfi¹⁰⁷ Ca'fer Efendi Tekyesi'nde¹⁰⁸ 'Arab Ahmed Türbesi cenbine defn olunmuştur. Eş'ârı vardır. Rahmetu'llâhi 'aleyh¹⁰⁹.

es-Seyyid Abdülkadir Efendi

Beldesi olan Kayseriyye kâdısı olup ba'de'l-infisâl hâkim-i mahkeme-i inzivâ vü 'uzlet ve murabba'-nişîn-i sadr-ı vahdet iken 'ahd-ı Mehmed Hân-ı Sâlis'de mazhar-ı da'vet ve na'il-i şeref-i hizmet-i nikâbet olmuşdu. Bin on iki senesi cemâziyelâhiresinde intikâl-i dâr-ı bekâ eylemiştir. [12b] Merkâdi nâ-ma'lûmdur. Kadri mahlasla eş'ârı nüvişte-i mecmu'a-yı rûzgârdır. Rahmetullahi¹¹⁰.

es-Seyyid Yavuz Çelebi

İsmi Mehmed'dir. Burusî¹¹¹ Emîr Hasan Çelebi'nin birâderi Ahmed Çelebi'nin oğludur. Kuzâtdan iken tarîk-ı tadrîse sâlik olup devr-i medâris ü bikâ' ile dârü'l-hadîsden bin on iki hılâli Eyyûb mevleviyetine neyl ile makzi'l-merâm ve sene-i mezbûrede zümre-i eşrâfa nakîb olup müktesib-i şeref-i tâm olmuş idi. Sene-i mezbûre şevvâlinde vedâ'-i 'âlem-i fenâ ve ¹¹² irtihâl-i dâr-ı bekâ itmiştir. Tafsil-i tercüme-i ahvâli *Zeyl-i 'Atayî*'dedir¹¹³. Kezâlik kabri nâ-ma'lûmdur. Rahmetu'llâhi¹¹⁴.

es-Seyyid Ali Efendi

¹⁰⁶ nikâbetde E1: mesned-i nikâbetde E2

¹⁰⁷ Keşfi A: -E1

¹⁰⁸ Bu bilgi E2'de derkenar notu olarak, A nüshasında da metin içinde verilmiştir. Derkenar notu: Keşfi Ca'fer Efendi Tekyesi'nde.

¹⁰⁹ Rahmetu'llâhi 'aleyh E1: Rahimehu'llâh A

¹¹⁰ 'aleyh E2: -E1, Rahmetu'llâhi E1: Rahimehu'llâh A

¹¹¹ Burusî E1: Bursevî E2

¹¹² vedâ'-i 'âlem-i fenâ ve E2A: -E1

¹¹³ Tafzil-i ... 'Atayî' dedir E2: -E1A

¹¹⁴ te'âlâ 'aleyh E2: -E1

Belde-i Burusa'da kadem-nihâde-i mehd-i vücûd olup mertebesin temyîze vusûl buldukda semend-i himmet semt-i tahsîl-i 'ulûma 'atf ile iktisâb-ı fazîlet iderek İbtidâ-i Haric'le tarîk-ı tedrîse dâhil ve rütbe-i Sahn-ı Semân'a vâsıl oldukda evvelâ Âmid, ba'dehu bin on [13a] saferinde Yenişehir mevleviyyetine nâ'il olmuşdu. Ol esnâda Yavuz Çelebi'nin irtihâlinde münhale olan hizmet-i şeref-i menkıyet-i nikâbet sahibü't-tercemeye teveccüh itmekle mazhar-ı 'inâyet olmuşdu. Bin yirmi beş hılâlinde müddet-i 'ömr-i mukâdderi tamâm olarak terk-i câme-i hayât-ı müste'âr ve 'azm-i dârü'l-karâr eyledi. Mevlânâ-yı mezbûr 'aleyh i'r-Rahmeti'l-Melikü'l-Gafûr'ün şecere nizâmına sa'y eylediği ve bakıyye-i terceme-i ahvâl-i hayr-iştimâli ve merkâdına ittıla' Şakâyık müraca'atına menûtdur. Rahmetullahi¹¹⁵.

es-Seyyid Kasım Gubârî¹¹⁶

Ahmed Hân-ı Evvel 'asr-ı kemâl¹¹⁷-i hasr-ı 'ulemâsındandır. Hudâvendigâr-ı müşarun-ileyh sabbet sicâli'l-gufrân 'aleyh, At Meydanı'ndaki câmi'-i celîlü'l âsârı inşâ eylediklerinde derûnunda olan celî hatları sahibü't-terceme yazmıştır. Sebeb-i tesmiye gubâr hatla pirince ihlâs yazdığıdır. Burc-ı 'alem ü hüner olan belde-i Âmid'den Âstâne-i [13b] Sa'âdet'e¹¹⁸ gelüp mülâzım-ı tarîk-ı 'ulemâ olduktan sonra devr-i merâtib ü medâris birle Süleymaniyye müderrisi iken, tercemesi güzerân iden 'Ali Efendî'ye câ-nişîn ve münhale olan nikâbet mansıbına neyl ile iltifâta karîn olup meratib ü menâsıb-ı 'ilmiyyeyi pâyeye ile geçmişti. Nakîbüleşraf iken bin otuz dört¹¹⁹ senesi dâr-ı bekâyâ rihlet eyledikde, namâzını sulehâ ve 'ulemâ edâ idüp na'ş-ı mağfîret nakşı Hazret-i Eyyûbi Ensârî¹²⁰, rażiye 'anhü'l-Bârî türbe-i şerîfesi civârında âlûde-i gubâr-ı mağfîret ve âsûde-i hâk-i rahmet kılındı. Merhûm-ı mezbûr hilye-i ma'arif ü hüner, husûsâ fenn-i hat ve şi'irde yegâne, güher-i tarîkât-ı 'aliyye-i Nakşibendîyeye müntesib bir zât-ı şerîf imiş¹²¹. Rahmetullahi¹²².

¹¹⁵ 'aleyh E2: -E1

¹¹⁶ Efendi E2: -E1

¹¹⁷ kemâl E1: kemâlât E2

¹¹⁸ Âstâne-i Sa'âdet'e E1: Âstâne'ye E2

¹¹⁹ dört E1: -A

¹²⁰ Eyyûbi Ensârî E1: Ebû Eyyub Ensârî E2

¹²¹ imiş E1: idi E2

¹²² عليه rahmeten vasi'aten E2: -E1

el-Mevlâ es-Seyyid Şerîf Mehmed bin Mehmed-i Hamîdî¹²³

Mevlânâ-yı müşârun-ileyh rahmetullahi ‘aleyh Zeyniye’den eş-Şeyh Burhân Efendi’nin oğlu kuzâtdan bir merd-i sahib-i [14a] nesebin sulbünden, dokuz yüz altmış senesi rû-nümûd ve zîb-i kımat-ı kevn-i şühûd olup ‘unfuvân-ı şebâbeti tahsîl-i¹²⁴ sermâye-i ma‘ârif ü hünere sarf iderek silk-i ‘ulemâya sâlik ve devr-i medâris ü merâtibden sonra Haleb ve Galata ve Şam mevleviyyetlerine neyl ile şân u şükûh ve ikbâle mâlik olup, bin on dokuzda Mekke-i Mükerrime’de hâdim-i şerî‘at ve ba‘de’l-‘avde yirmi dördte Edirne, yirmi beşde Mısır, yirmi yedide Darü’l-hilâfe kadısı olup ahkâm¹²⁵-i şer‘-i münîfe sarf-ı sa‘y ü miknet itmişdi. Yirmi dokuzda Anadolu kadı‘askeri iken hasbe’l-kazâ Sultan Mehmed Cami‘i’nde Mere Hüseyin Paşa hakkında ‘ulemânın cem‘iyyeti vak‘asında Burusa’ya nefy olunup çeşide-i iğtirâb ü ibtilâ¹²⁶ olup, ba‘dehu ‘afv u itlākā mazhar ve otuz üçde tekrar Anadolu sadâreti ile mükâfât olunarak şem‘-i bahtı [14b] yine ziyâ-güster olmuşdu. Sene-i mezbûre cumadelâhiresinde şeref-i câh-ı celîl-i nikâbet ‘ilâve ikbâli ve sene-i mezbûre¹²⁷ şevvalinde naklen Rumeli sadâreti müntehâ-ı râtibe-i iclâli olmuşdu. Otuz dokuzda ‘Allâme Şeyhi’yi dâmâd ve mansıb-ı nikâbeti ana tefvîz ve ferâgat iderek dil-şâd idüp kendüsü ihtiyâr-ı künc-i ‘uzlet ve bir sene mürûrunda ya‘ni bin kırk zilka‘desinin sekizinci ehad günü ‘âlem-i bekâya rıhlet eyledikde namâzını a‘lâm-ı ‘ulemâ ba‘de’l-edâ civâr-ı türbe-i Hazret-i Hâlid razıyallahu ‘anhu rabbü’l-Vâhîdde mütevârî-i hâk-i mağfîret kılındı. Merhûm müşârun-ileyhin *Kasîde-i Bürde* tahmîsi ve sâ‘ir eş‘ârı pesendîde-i şu‘arâ vü bülegâ¹²⁸. Rahmetu‘llahi.

es-Seyyid Mehmed Şeyhî bin es-Seyyid Mahmud

Ânifen tercemesi güzerân iden Şerif Efendi merhûmun ‘ammizâde-i nîgû-nihâd ve dâmâd-ı ‘âlî-niyadlarıdır. [15a] Âftâb-ı vücûd-ı pür¹²⁹-cûdu vilâyet-i

¹²³ el-Mevlâ ... Hamîdî E1: el-Mevlâ Şerîf es-Seyyid Şerif bin Mehmed-i Hamîdî E2

¹²⁴ tahsîl-i E1: -A

¹²⁵ ahkâm tekrar yazılmış E1E2: -A

¹²⁶ ibtilâ E1: iclâ E2

¹²⁷ sene-i mezbûre E2: -E1A

¹²⁸ Bülegâ E1: bülegâdır E2A

¹²⁹ pür A: -E1E2

Hâmîd'den Eğirdir nâm kasaba matla'ından berûz-ı zuhûr ve 'Allâme Şeyhî 'unvanıyla tanîn-endâz-ı mesâmi'-i cumhûr olmuştur. Sinn-i temyîze resîde olduklarında tahsîl-i kemâlât nefse mecd ü sa'y ve âdâb-ı mücâhedeyi kemâliyle mura'î olmakla fûnûn-ı râikayı mertebe-i lâyıkasında tahsîl ve 'ulûm-ı nâfi'â-yı 'alâhasbî'l-merâtib tekmîl itdükden sonra 'ulemâ-yı 'asr hizmetlerinde iştigâl ve idâre-i kûs-ı kîl ü kâl¹³⁰ ve Şeyhülislâm Yahya Efendi'den mülâzım ve bin on dokuzda¹³¹ tarîk-ı tadrîse duhûl ile kûy-i matlaba 'âzim olup devr-i¹³² medâris-i mu'tâde ile otuz iki muharreminde Kudüs-i Şerîf kazâsıyla taltîf ve otuz altıda Mekke-i Mükerrreme teklîf olundukda, gitmekden i'tizâr itmeleriyle Galata kazâsına nakl olundular. Otuz yedide 'azl, otuz sekizde Anadolu pâyesi zamîmesiyle **[15b]** Güzelhisar kazâsı arpalık ta'yîn olunup, otuz dokuzda zikr olunduğu üzere nakîbüleşrâf olup, kırk üçde Şeyhülislâm Ahîzâde Hüseyin Efendi'nin gamz-ı hussâd ile 'azlinde sâhibü't-terceme dahi 'azl ve tenkîb ve Mısır'a nefy ile tağrîb kılınmışdı. Andan me'zûnen hacc-ı şerîfe müteveccih iken, te'sîr-i gumûmdan kırk dört senesi ramazânında Cidde iskelesine karîb vardıklarında mütevârî-i emvâc-ı bahr-ı rahmet-i Rabbi Gafûr ve Cidde-i ma'mûrede mestûr oldu. Mevlânâ-yı müşarun-ileyh efada'llâhu seâbib-i mağfîret 'aleyh ma'ârif ü kemâlâtla meşhûn şî'r ü inşâda mâhir ve mecmu'a-yı feza'il ü nevâdir idi. *Sâkînâme* ve *Divân* ve eş'ârı vardır. Sıfat-ı şitâda bu iki beyit nümûne-i güftâr-ı dürebârlarındandır.

Berfden sonra açıldı felek âyîne fâm

Yüzü ağ alını açık bir güzel oldu eyyâm

[16a] Sâyesinde n'ola hoş geçeler anın enhâr

Kurdı sahrâya yine berfle eşcâr-ı hıyâm¹³³

¹³⁰ kîl ü kâl E1E2: kâl ü kîl A

¹³¹ dokuzda E1: -A

¹³² devr-i E1: -A

¹³³ es-Seyyid Mehmed Şeyhî ... hıyam E1: İcmâlen tercüme-i hâli şu vechle beyân olunur ki mevlânâ-yı müşarun-ileyh rahmetu'llâhi 'aleyh şeyhi Burhaneddin Hamîdî neslindedir. Zikri olunduğu üzere bin otuz dokuzda nakibüleşraf olup ve kırk üçde Şeyhülislâm Ahîzâde Hüseyin Efendi'nin gamz-ı hussad ile 'azlinde sâhibü't-terceme dahi 'azl u tenkîb ve Mısır'a nefy ile tağrîb kılınmışdı. Andan me'zûnen hacc-ı şerîfe müteveccih iken te'sîr-i gumumdan vefât [vefât kelimesinden sonra boş bırakılıp derkenar notuna geçilmiştir] Cidde İskelesi'ne karîb vardıklarında kırk dört senesi ramazanında mütevârî-i emvâc-ı bahr-ı rahmet Rabbi Cidde-i ma'mûrede mestur oldu. [Derkenar notundan sonra devam edilmiştir] Mevlânâ-yı mezbûr 'alem u fâzıl ve şa'ir hoş-güftâr bir zât-ı kâmil idi. *Sâkînâme* ve *Divan* eş'ârı vardır. Rahimehu'llâh E2

Ankaravî es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi¹³⁴

Tahsîl-i ser-sebz-i vücûdu hâk-i pâk-i Ankara'dan be-dîdâr ve Ankaravî Emîr Efendi 'unvânıyla şöhret-şi'âr olmuş idi. Nukûd-ı 'ilm ü 'irfân ile kesb-i vicâhet ü şân itdükden sonra nakîb-i sâdât-ı kirâm Mîrzâ Mehmed Efendi'den mülâzemeti be-kâm ve tarîk-i kazâya sülûk idüp üç kerre maskât-ı re'slerine ve nice bilâda hâkim ve revnak-efrûz-ı mehâkim olup¹³⁵ bin otuz dokuz hılâlî Medîne-i Münevvere ve dâmet mahfuzâ bi'l-envâri'l-mesûra kazâsıyla tebcîl olunup¹³⁶ binâ-i Mekke-i Mükerreme'den cidâr-ı Şâmî ve ekser-i mevâzî'-i şerîfe¹³⁷ münhedim-i seyl olmağla ol hizmet-i celîle edâsına dahi tevkîl olundular¹³⁸. Kırk ikide ba'de edâi'l-hidme 'avdet ve kırk üçde 'Allâme Şeyhî yerine İstanbul pâyesiyle iktisâ-yı [16b] câme-i vâlâ-yı nikâbet eylediler¹³⁹. Nukabâ-yı eşrâfda ibtidâ pâye-i İslâmbol ihrâz iden bunlardır. On dört sene mikdârı (?)-i hizmet-i şürefâ olup¹⁴⁰ elli yedi muharreminin onuncu yevm-i 'âşûrâda ol Seyyid-i eyd muhibbi'l-âl-i 'Abâ meyl-i likâli-i şühedâ-i Kerbelâ ve irtihâl-i dâr-ı bekâ eyledikde namâzı ba'de'l-edâ Dâvûd Paşa Cami'î harem-i irem-nişânında defn olundular¹⁴¹. Mevlânâ-yı müşârun-ileyh rahmetu'llâhi 'aleyh nahl-i ser-sebz-i çemenzâr edeb, sahîhü'n-neseb bir zât-ı latîf ve vücûd-ı şerîf, pîr-i nûrânî rûteb-i 'âliyeye erzâlî idi. Ak Mahmûdzâde bu neslden olmak üzere mastûrdur¹⁴².

el-Mevlâ Seyrekzâde es-Seyyid¹⁴³ Yûnus

Tabakâ-i Sultân ibnü's-sultân Sultân Mehmed Hân-ı Sâlis¹⁴⁴ 'undan olup, Seyrekzâde Emrullah Efendi'nin mahdûm-ı kihteri¹⁴⁵ ve Seyyid Mehmed Efendi'nin

¹³⁴ Efendi E1: -E2

¹³⁵ Tahsîl-i ... olup E1: Üç kerre Ankara Mollası olup E2

¹³⁶ tebcîl olunup E1: karîn-i ikrâm olup E2

¹³⁷ cidâr-ı Şâmî ve ekser-i mevâzî'-i şerîfe E1: -E2

¹³⁸ ol hizmet-i ... olundular E1: inşâsına me'mûr oldular E2

¹³⁹ iktisâ-yı ... eylediler E1: nakibüleşrâf olmuşdu E2

¹⁴⁰ On dört sene ... olup E1: -E2

¹⁴¹ harem-i ... olundular E1: haremde âsûde-i hâk-i mağfîret kılındı E2

¹⁴² sahîhü'n-neseb ... mastûrdur E1: bir zât-ı sahîhü'n-neseb idi E2

¹⁴³ es-Seyyid E2A: -E1

¹⁴⁴ Sultân ibnü's-sultân E1A: -E2

birâder-i sa‘d-ahteridir¹⁴⁶. **[17a]** Tahsîl-i sermâye-i ‘ulûm ve iz‘ân-ı mantuk u mefhûm eyleyüp sadr-ı ‘âlî-kadr Ganîzâde Mehmed Efendi’den mülâzemetle be-kâm ve neyl-i ru‘usla¹⁴⁷ nâil-i merâm olup devr-i merâtib ü¹⁴⁸ medârisden sonra kırk beş recebinde Edirne kazâsı ile tekrîm olunmuşlar iken sene-i mezbûre ramazânında ‘azlden mâ‘adâ Gümülcine kazâsına nefy ü iclâ, ba‘de zemân sa‘âdet-hânelerine ruhsat-yâfte-i ‘azîmet olup¹⁴⁹ elli yedide Anadolu pâyesi¹⁵⁰ inzimâmıyla hidmet-i nikâbet-i eşrâf ile mazhar-ı ‘inâyet¹⁵¹ olup, sene-i mezkûre zilhiccesinde Uzunköprü arpalığıyla ma‘zûl ve mağmûm ve ba‘dehu pâye-i sadâret-i Rumeli¹⁵² ihsânıyla vâsıl-ı rütbe-i¹⁵³ müntehâ-yı mürûm olmuşlar idi. Ol hâl¹⁵⁴ üzere kûşe-nişîn-i ‘uzlet ü inzivâ ve ‘âbid Melik-i bî-hemtâ iken bin altmış iki saferinde “irci‘î” nidâsı sâmi‘a-ı cânına mevsûl olup lebbeyk-zen-i da‘vet ve¹⁵⁵ ‘âzim-i bağ-ı rahmet **[17b]** oldukda Edirnekapusu hâricinde medfûn ve hedef-i sihâm-ı ed‘iye-i ehl-i derûn oldu¹⁵⁶. Mevlânâ-yı merkûm¹⁵⁷ mahdûm-ı fütüvvet-rüsûm gül-deste bend-i ‘ilm-i nâfi‘ ve ‘amel-i Salih¹⁵⁸, ‘âbid ü zâhid ve müflih-i¹⁵⁹ hafız kelâm, melik-i ‘alâm seyyid-i sahîhü’n-neseb meşhûr-enâm idi. Âsâr-ı hayriyyelerinden Mehmed Ağa Cami‘i kurbunda mektepleri vardır. Şekkera‘llâhu sa‘yuhu’l-meşkûr¹⁶⁰.¹⁶¹

el-Mevlâ es-Seyyid Mehmed bin es-Seyyid Mehmed

Ankâravî Efendi’nin ferzend-i dülbend ve mahdûm-ı güzîn-i hîred-mendidir¹⁶². Maskât-ı re’si olan belde-i mezkûrede neşv ü nemâ ve gûş-ı isti‘dâdın

¹⁴⁵ kihteri E1: kihteridir E2

¹⁴⁶ ve Seyyid Mehmed ... sa‘d-ahteridir E1: -E2

¹⁴⁷ ru‘usla E1: ru‘us idi E2

¹⁴⁸ merâtib ü E1: -E2

¹⁴⁹ sa‘âdet-hanelerine ... olup E1: mazhâr-ı itlâk E2

¹⁵⁰ Anadolu pâyesi E1: pâye-i Anadolu E2

¹⁵¹ eşrâf ... ‘inâyet E1: celîleye me‘mûr E2

¹⁵² Rumeli E1: Rum E2

¹⁵³ rütbe-i E1: -E2

¹⁵⁴ hâl E1: -A

¹⁵⁵ “irci‘î” ... da‘vet ve E1: -E2

¹⁵⁶ medfûn ... oldu E1: defn-i hakîr-i rahmet kılındı E2

¹⁵⁷ merkûm E1: müşârun-ileyh E2

¹⁵⁸ mahdûm-ı ... Salih E1: -E2

¹⁵⁹ müflih-i E1: -E2

¹⁶⁰ sa‘yuhu’l-meşkûr E1: sibğatü’l-mevfûr E2

¹⁶¹ nâil-i merâm olup devr-i ... meşkûr E1: Derkenar notunda anlatılmıştır E2

¹⁶² Ankâravî ... mendidir E1: Ankâravî’nin oğludur E2

pür-zib-i girân-bahâ idüp tarîk-ı ‘ilmiye sülûk eyledikten sonra¹⁶³ bin elli beş târîhinde Kudüs-i şerîf mollalığına nâil ve bir sene mürûrunda Medîne mollalığı teklîf olundukda bi’l-i‘tizâr kabûlden, ibâ idüp Dersa‘âdet’e ‘avdet eyledikte Seyrekzâde merhûmun ‘azlinde nikâbet mesnedine vâsıl olmuşdu. Bin elli sekiz vak‘â-i **[18a]** cülûsunda ‘azl ile telh-kâm ve bir müddet ma‘zulen hânesinde¹⁶⁴ güzârende-i eyyâm olup bin altmış altı¹⁶⁵ târîhinde tekrâr câh-ı nikâbete neyl ile cebr-i noksan ve kazâ-yı mâfât itmişdi. Bir sene mürûrunda yine ma‘zûl olup bin yetmiş sekiz hılâlinde veda‘-i ‘âlem-i fenâ ve irtihâl-i dâr-ı bekâ eyledikte merkâdi¹⁶⁶ vâlidî cenbinde¹⁶⁷ defîn-i hâk-i mağfîret kılındı. Rahmetu‘llâhi¹⁶⁸. Mevlânâ-yı mezbûr, mükârim-i ahlâk ile mezkûr dâhil-i ‘idâd-ı erbâb-ı rüsûm-ı salâhla¹⁶⁹ ile mevsûm idi¹⁷⁰.

Seyrekzâde es-Seyyid ‘Abdurrahmân Efendi

‘Ulemâ-yı Devlet-i ‘Osmâniyye’de Seyrekzâde Mehmed Efendi’nin mahdûm-ı mihteri Ahmed Efendi’nin nahl-ı ser-sebz-i çemen-safa-i ercmenidir. Peder-i bedriyyü’l-hasebleri katar-ı Rum’da kudât-ı sûtûde-sıfâtdan olup Ahyolu kazâsından münfasıl iken intikâl itdikde¹⁷¹ bunlar ‘amm-i büzürgvârları sâbiku’t-terceme Yûnus Efendi’nin **[18b]** hacr-ı terbiyelerinde tahsîl-i¹⁷² sermâye-i ‘ulûm ve hizmetleriyle tekmîl-i âdâb-ı rüsûm eyleyip Hoca ‘Ömer Efendi’nin nazar-ı ‘inâyetlerine mazhar olmağla müstakillen mülâzım ve kırk ikide ruus-ı medreseye neyl ile tarîk-ı pertev-refîk-ı ‘ilmîye ‘azm olmuşlardı. Elli üçde kaza-yı Dârü’s-selâm-ı Bağdâd ve elli altıda Medîne-i Münevvere ile nâ’il-i murâd olup Medîne-i Münevvere’de ma‘zûl¹⁷³ iken bin elli sekiz senesi şa‘bânında sâ‘id-i mesned-i

¹⁶³ Maskât-ı re’si ... sonra E1: -E2

¹⁶⁴ hânesinde E1: hâne-i A

¹⁶⁵ “altmış altı” ifadesi müstensih tarafından sehven “altı altmış” olarak yazılmış, sonra ifadenin üstü çizilmiş ve üzerine işaretlemeler yapılmıştır A

¹⁶⁶ İlk başta E1’deki yerindeyken üstü çizilip “vâlidî” ifadesinden sonraya eklenmiştir A

¹⁶⁷ cenbinde E1: cenbine E2

¹⁶⁸ Rahmetu‘llâhi E1: Metin sonunda verilmiştir E2

¹⁶⁹ salâhla E1: salâh-ı hâl E2

¹⁷⁰ Rahmetu‘llâhi ... mevsûm idi E1: Derkenar notunda anlatılmıştır E2

¹⁷¹ itdikde E1: eyledikte E2

¹⁷² tahsîl-i E1: -E2

¹⁷³ nahl-ı ser-sebz-i ... ma‘zûl E1: Derkenar notunda anlatılmıştır E2

nikâbet olmuşdu. Altmış altı cemaziyelahiresinde ber muktezâ-yı ser-nüvişt-i kadr ‘azl ve arpalıkları olan Mudanya¹⁷⁴ kazâsına¹⁷⁵ nefy ile mükedder olup bir müddetten sonra mazhar-ı ‘afv olup¹⁷⁶ bin seksen cemaziyelûlâsında Anadolu sadrına¹⁷⁷ mevsûl ve sene-i mezbûre şa’bânında bî-hengâm ma’zûl olarak kûşe-nîşîn-i sarây-ı ‘uzlet iken, seksen beş senesi leyle-i berât-ı mağfîret-âyâtında¹⁷⁸ rûh-ı pür-fütûhu ‘azm-i [19a] ‘âlem-i lâhût eyledükde musallâ-yı cami‘-i Fatih’de namâzı ba‘de’l-edâ cenâze-i mağfîret-endâzesi, Altay Cami‘i hazîresine defn olundu. Şerafet-cinân¹⁷⁹ târih-i sâl-i vefâtıdır. Rahmetu‘llâhi ‘aleyh rahmeten vâsi‘a‘ten. Mevlânâ-yı sâlifü’l-beyân, sabbet ‘aleyhi¹⁸⁰, sicâlû’l-ğufrân. Ha‘îz-i kasabu’s-sabk-ı ilm ü irfan, şerîfü’n-nefs, ‘âlî-himmet kerimü’l-hâsılı, sâfi-taviyyet ‘ulûm-ı ‘Arabiyye’de mâhir, fûnûn-ı edebiyede haly-i bend-i, ‘ikdü’l-cevâhir, sahî vü kerîm, müşfik ü rahîm, hasîb ü nesîb¹⁸¹ re’y ü tedbîrde ve ‘ilm ü istikâmetde müselleme idi¹⁸².

Kudsîzâde Şeyh Mehmed Efendi

‘Ulemâ-yı Devlet-i Sultân ‘Osmân Hânîde¹⁸³ tercemesi *Zeyl-i Atâyi*’de mastûr olup bin otuzda merhûm olan Kudsî Mehmed Efendi’nin mahdûm-ı fezâ’il-perver ve nev-bâde hadîkâ-i hakâyık-güsteridir. Bin dokuz târihinde vâsıl-ı ser-menzil-i şuhûd olup vâlîde-i mâcid terbiyeleriyle [19b] tahsîl-i ma‘ârif ü fezâile sa’y ve tekmîl-i adâb u rûsûma mûra‘î olmağla Hoca ‘Ömer Efendi’den vâsıl-ı mertebe-i mülâzemet ve ba‘dehu pâye-i hâric ile Behrâmiye Medresesi’ne vaz‘-ı rahle dirâset eyledikten sonra devr-i medâris iderek otuz dokuzda Kudüs-i Şerîf’e ve kırk üçde Filibe ve kırk dokuzda Selânik ve elli dörtde Burusa kazâlarıyla teşrîf olunmuşlar idi. Sene-i mezkûrede Edirne kazâsına nakl ü tebdîl itmişler iken, dördüncü günü Edirne kazâsıyla Şa‘bân Efendi kâm-yâb ve bunlar üftâde-i girdâb-ı ıztırâb oldular.¹⁸⁴ Elli

¹⁷⁴ Mudanya E1: Mudanya’ya E2

¹⁷⁵ kazâsına E1: -E2

¹⁷⁶ olup E1: olarak E2

¹⁷⁷ sadrına E1: sadâretine E2

¹⁷⁸ âyâtında E1: âyâtda E2

¹⁷⁹ Ebced hesabı ile.

¹⁸⁰ ‘aleyhi E1: -A

¹⁸¹ hasîb ü nesîb’ten sonra A nüshasında okunamayan bir kelime.

¹⁸² Mevlânâ-yı sâlifü’l-beyân ... idi. E1: -E2

¹⁸³ Hânîde E1: Hânîden A

¹⁸⁴ ‘Ulemâ-yı Devlet-i Sultân ... oldular E1A: Devr-i merâtib ü kat‘-ı manâsib iderek bin E2

yedide Pravadi ve Güzelhisâr arpalıklarıyla semend-i ikbâlleri hoş-ı hırâm ve sene-i mezbûre şevvâlinde¹⁸⁵ Dârü'l-hilâfe kadılığıyla makzi'l-merâm olup¹⁸⁶ elli sekiz muharreminde ma'zûl¹⁸⁷ ve iki sene mürûrunda ya'ni altmış şevvâlinde Anadolu ve altmış bir¹⁸⁸ cemâziyelâhiresinin on dokuzuncu günü Rumeli sadr-ı 'âli-kadrine neyl ü nakl ile meşmûl **[20a]** olup¹⁸⁹ lâkin 'adet-i çarh-ı ikbâl-i hısm üzre şem'-i i'tibarı püf-zede-i hasûd-ı pür-zûr olup sene-i mezbûre ramazânının on beşinde *gül-zâr-ı safânın gülü bî-hâr-ı gam*¹⁹⁰ olmaz me'âlince sadâretten 'azl ile Akdeniz Boğazı'ndan¹⁹¹ Rumeli Hisârı'na ikâmete me'mûr olmuşdu. Ba'dehu 'afv u itlâkâ mazhar ve bin altmış dört zilhiccesinin on üçüncü günü sâniyen Rumeli kadı'askerliğiyle nâ'il-i sürûr-ı evfer olmuşdu. Ba'de tekâmîl-i müddet münfasılan hânesinde murabba-nişîn-i sadr-ı ikâmet iken altmış yedi târîhinde ser-i iftihârî müşerref zîb-i destâr-ı zümridî-reng-i nikâbet oldu. Nasbına Şâ'ir Şeyh¹⁹² Feyzî bu târîhi demiştir¹⁹³:

Menba'-ı hilm ü zekâ kâtibe (?)¹⁹⁴,

Kudsîzâde oldu, ikbâl-i nevâl ile nakîb¹⁹⁵.

Bin seksen beş senesine gelince on sekiz sâl eşrâfa nakîb olup vefâtına şâ'ir-i mezbûrun söylediği: “Göçdü Kudsîzâde yâ hû Rahmetu'llahi 'aleyh.” **[20b]** târîhinde ifâde eylediği üzre¹⁹⁶ bin¹⁹⁷ seksen beş senesi¹⁹⁸ evâhır-ı¹⁹⁹ cumâdelâhiredede²⁰⁰ ol seyyid-i fâzılın murg-ı rûhu hatîretü'l-kudse²⁰¹ pervâz eyledikde namâzı Fatih'de edâ olunup kabri hân-kâh-ı²⁰² Hazret-i Emîr Buhârî civârında hânelerine muttasıl sâhada

¹⁸⁵ Elli yedide ... şevvâlinde E1: Bin elli yedi şevvâlinde E2

¹⁸⁶ olup E1: -E2

¹⁸⁷ olup E2: -E1

¹⁸⁸ bir E1: -A

¹⁸⁹ meşmûl olup E1: müştehîr-i enâm olmuşdu E2

¹⁹⁰ gam E1: -E2

¹⁹¹ Akdeniz Boğazı'ndan E1: Akdeniz Boğazı'nda E2A

¹⁹² Şâ'ir Şeyh E1: Şeyh Şâ'ir E2

¹⁹³ bu târîhi demiştir E1: -E2

¹⁹⁴ kâtibe E1: râtibe E2A

¹⁹⁵ nakîb E1: nakîbüleşrâf E2A, târîhini demiştir E2: -E1A

¹⁹⁶ târîhinde ifâde eylediği üzre E1: mısra'ına E2

¹⁹⁷ bin E2: -E1A

¹⁹⁸ senesi E1A: senesidir E2

¹⁹⁹ evâhır-ı E1A: -E2

²⁰⁰ cumâdelâhiredede E1: cumâdelâhiresinde E2: cemâziyelâhiredede A

²⁰¹ hatîretü'l-kudse E1A: hazîretü'l-kudse E2

²⁰² hân-kâh-ı E1A: -E2

mütâverî-i genc-i mağfîret oldu²⁰³. Seng-i mezârına yazılan târîhdir ki, Zeylû'z-zeyl-i²⁰⁴ Şeyhî Efendi²⁰⁵ merhûm söylemiştir²⁰⁶: “Zübde-i âl-i Buhârî Seyyid-i ‘âlî-neseb Şeyh Mehmed kim ola kabri cinân-ı fâyiha. On sekiz yıl olup eşrâf-ı kirâm üzre nakîb / Kabr-i cedd-i pâkine ‘azm oldu âhır lâyiha rihletin gûş idicek Feyzî didim târîhini, “Menzili ‘adn ola Kudsîzâde’nin el-Fâtîha”. Mevlânâ-yı müşârun-ileyh a‘la’llâhu rûhahu ve esbega’l-feyz ‘aleyhi. ‘Âlim ü fâzıl kerîmü’l-ahlâk sinn-i şerîfi yetmiş altıya bâliğ ‘affü’z-zât nazîfü’s-simât bir vücûd-ı²⁰⁷ nâdirü’l-emâsil idi.”²⁰⁸ Âsârından Şeyhî mahlasla eş‘ârı [21a] vardır ve bu ebyât anındır:

Kûyun gibi ehl-i dile bâğ-ı İrem olmaz
Bağ-ı İrem ol cennet-i feyze haram olmaz

Hem-zâd gerek himmet-i erbâb-ı mekârem²⁰⁹
Yoksa kişi taklîd ile sâhib-i kerem olmaz

Bî-minnet sâkî mey-i gül-fâm çekilmez
Gül-zâr-ı safânın gülü bî-hâr-ı gam olmaz

Hızr-âb-ı hayât ile de perverde iderse
‘Âlemde yine mîve-i bağ-himem olmaz

Gûş it ne güzel medhin okur ey gül-i ra‘nâ
Şeyhî gibi bir bülbül-i nâzûk ne gam olmaz

Velehu²¹⁰:

Nihâl²¹¹ olsa gözümde²¹² ol cemâl-i dil-sitân gitmez

²⁰³ hânelerine muttasıl ... oldu E1A: defin-i hâk-i mağfîret kılındı E2

²⁰⁴ Zeylû'z-zeyl-i E1: Zeylû'z-zeyl sâhibi A: -E2

²⁰⁵ Şeyhî Mehmed Efendi'nin kaleme aldığı *Vekayîü'l-Fuzâla* kast edilmiştir.

²⁰⁶ Zeylû'z ... söylemiştir E1: ahvâlini şâmil olmağla derc ü tahrîri ihtiyar kılındı E2

²⁰⁷ sinn-i şerîfi ... vücûd-ı E1: bir zât-ı E2

²⁰⁸ Taraf-ı mâderden hazret-i Emîr'e müntehî ve peyveste olur E2: -E1A

²⁰⁹ Hem-zâd ... mekârem E1: -A

²¹⁰ Velehu E1: Beyt A

²¹¹ Nihâl E1A: Nihân E2

²¹² gözümde E1: gözümde E2A

Verâyi ebre girse mihr rahşândan nişân gitmez

Dîger²¹³:

Mestâne süzüp çeşmini oldu nigeş-endâz
Murg-ı dili sayd eyledi ol gözleri şeh-bâz

Dîger²¹⁴:

Ol gonca-femin la'li eger olmasa ma'dûm
Şek eyler idim olduğuna nokta-i mevhûm

Bir pîr-i mugandan tutalım dest-i irâdet
Zâhîd gibi tek olmayalım fasık-ı mahrûm

[21b] Nesir²¹⁵ Rengîn ü metin ebyât-ı sâ'iresi zîb-i mecmû'a-i üdebâdır.

el-Mevlâ Es'adzâde es-Seyyid Mehmed Sa'id

Tercemesi silk-i tahrîre keşide kılınan Ankaravî Es'ad Efendi'nin ve²¹⁶ taraf-ı mâderden nesebleri Ankara'da 'umde-i meşâyih-ı kirâmdan mahdûm-ı dîger sa'd-ı âhteri²¹⁷ Seyyid Zeynel'âbidîn Efendi'ye pey-veste olan Mehmed Sa'id Efendi²¹⁸ hizmetleridir²¹⁹. Bin yirmi sekiz²²⁰ muharremü'l-harâmında²²¹ serhadd-i 'ademden zîb-i²²² kehvâre-i vücûd olup i'mâl-ı meleke-i Hudâ-dâd ile tahsîl-i 'ulûm eyleyerek 'Abdurrahim Efendi hizmetlerinde 'iktisâb-ı 'ilm ü edeb ve Şeyhülislam 'Ali Efendi zamânında²²³ tarîk-ı enîk-i tadrîse duhûl ile ihrâz-ı rütbe²²⁴ iderek yetmiş ikide Mısır ve yetmiş altıda Edirne ve yetmiş dokuzda İstanbul ve seksen birde sâniyen İstanbul

²¹³ dîger E1A: velehu E2

²¹⁴ dîger E1: velehu E2

²¹⁵ Nesir E2: -E1

²¹⁶ Tercemesi ... ve E1: -E2

²¹⁷ 'umde-i ... âhteri E1: -E2

²¹⁸ Efendi E1: Efendi'nin oğludur E2

²¹⁹ hizmetleridir E1: hizmetleridir A

²²⁰ sekiz E1: yedi E2

²²¹ muharremü'l-harâmında E1: muharreminde E2

²²² serhadd-i 'ademden zîb-i E1: kadd-i münhâde-i E2

²²³ i'mâl-ı meleke-i ... zamanında E1: -E2

²²⁴ ü manâsıba E2: -E1

kazâlarına ve²²⁵ bin²²⁶ seksen dördte²²⁷ sadr-ı vâlâ-kadr-ı Anadolu'ya kû'ûd ve bin²²⁸ seksen receb-i şerîfnde mesned-i **[22a]** 'âli-mesned-i nikâbete nakl u su'ûd eylemişdi. Oğlu Sahn müderrislerinden Mes'ûd Molla'nın nâbecâ²²⁹ hareketi ve etbâ'-ı şeyâtîn-i tîbâ' iğvâsıyla hocası Kürd Mehmed Efendi'ye eyledikleri isâeti mevlânâ-yı müşârun-ileyhin bin doksan bir²³⁰ cumâdelûlâsında 'azliyle Bursa'ya nefy ü iclâsına sebep olup²³¹ doksan üç saferü'l-hayrında kayd-ı nefyden rehâ vü âzâde ve doksan beşde Rumeli pâyesi Kite arpalığıyla ve²³² doksan yedi cumâdelûlâsında yine mesned-i vâlâ-yı mezkûr ile şâdândır. Şâd kılınmışlar idi.²³³ Bin doksan sekiz zilhiccesinin on dokuzuncu ahad günü ol Seyyid 'Âbid-i bî-hemtâ 'âdet-i hasenesi üzre sâlât-ı subhu câmi'-i envâr-ı lâmi'-i Fâtih'de ba'de'l-edâ-hânelerine 'avdet idüp li-ecli'l-istirâha hammâma duhûl eylediklerinde bedeninde rehavet tefhîm idüp câmekâne hurûc ve bir sâ'at mürûrunda hümâ-yı rûhu evc-i a'lâya 'urûc **[22b]** itmekle Ebû Eyyûb el-Ensârî²³⁴ radiye 'anhu'l-Bârî türbe-i şerîfesi civârına defn olundu. Merhûm-ı müşârun-ileyh sıbt-ı sicâli'r-rahmeti 'aleyh 'abid²³⁵ ve zâhid-i pür-şevk ve berk ü dâimâ hande ve sâdik u sadûk, mürâ'î-i hukûk bir zât-ı edîb ve bir fâzıl-ı hasîb idi.²³⁶ Sa'id mahlasıyla eş'ârı ve ba'z²³⁷ âsâr-ı kalemiyyesi müşâhede-dîde-i i'tibâr²³⁸ olmuştur. Rahmetu'llâhi.²³⁹ Dîger oğlu Kâşif Seyyid Mehmed Sa'deddin Efendi'nin mersiye-gûne söylediği târîhdir.

'Âzm-i bezm-i resûl oldu nikâbet-i sâdât
Kerbelâ nâlesini halk getürdü yâda

Kâşifâ fazlına mı ağlayalım halkına mı

²²⁵ yetmiş ikide Mısır ... ve E1: -E2

²²⁶ bin E2: -E1

²²⁷ dördte E1: dört şehr-i rebî'ülevvelinde E2

²²⁸ bin E1: -E2

²²⁹ nâbecâ E2A: -E1

²³⁰ bir E1: -E2

²³¹ olup E2A: -E1

²³² doksan beşde ... ve E1: -E2

²³³ şâdândır ... idi E1: dilşâd olmuşdu E2

²³⁴ el-Ensârî E1: Ensârî E2

²³⁵ 'abid E1: edîb E2

²³⁶ zâhid-i pür-şevk ... idi E1: zâhid ve edîb ü 'âid bir zât-ı nâdirü'l-vücûd idi E2

²³⁷ ve ba'z E1: vesâir E2

²³⁸ i'tibâr E1: -E2

²³⁹ Rahmetu'llâhi E2: -E1

Gelmeye misli anın dehr-i harâb-âbâd²⁴⁰

Rıhlet itdükde bekâ mülküne dindi târîh:

Fa'iz²⁴¹ rahmet ola Es'ad Efendizâde

es-Seyyid Ca'fer Efendi bin Kemâl

Süleymaniyye müderrislerinden iken bin doksan bir cumâdelûlâsında nikâbete mevsûl ve nâil-i me'mûl olmuşdu. Altı sene zimâm-ı [23a] mesned-i mezkûr yedinde karâr idüp doksan yedide sâhib olana virilerek ma'zûl ve bin doksan dokuz hılâinde Mısır-ı Kahire kadısı²⁴² ve bin yüz sekiz senesi irtihâl eylemiştir. Medfeni Edirnekapısı hâricindedir. Rahmetu'llahi.

es-Seyyid eş-Şehîd Şeyhülislâm Feyzullah Efendi²⁴³

Bin yetmiş dört senesi Vâni Efendi der-i devlete geldikde sâhibü't-tercemeyi dahi²⁴⁴ da'vet ve kendüsüne dâmâd ederek karîn-i kurbet-i müsâheret eyledi. Yetmiş altıda Minkârîzâde Yahyâ Efendi teklîf-i mülâzemet eyledikde 'adem-i kabûl idüp yetmiş sekizde edâ-i hacc-ı şerîfe kâfile ârâyı teveccüh ü 'azîmet ve ba'de'l-edâ 'avdetinde mevkıb-ı hümâyûn ve ashâb-ı devlet Yenişehir-i Fenar'da bulunmağla Vâni Efendi ile huzûr-ı hümâyûn dersine duhûl eylemişdi. Bin seksen recebinde Sultan Mustafa Hân-ı Sâni'nin hocası Seyyid Mehmed [23b] Efendi fevt olmağla bunlar istihdâm olundukları esnâda bâ-hatt-ı hümâyûn mülâzım olup seksen bir muharreminde bâ-ibtidâ hâric-i tarîk-ı tedrise dâhil ve seksen dördte bâ-pâye-i İstanbul Darü'l-hadîs-i Süleymaniyye ve seksen altıda medrese-i Sultan Ahmed ile tekâ'üde²⁴⁵ kâni' vü fâ'il olmuşdu. Seksen dokuz recebinde Şehzade Ahmed Hân ta'lîmine dahi me'mûr olup sadr-ı Rumeli pâyesi virildikde mahsud olarak gamz-ı

²⁴⁰ âbâd E1: âbâda E2A

²⁴¹ Fa'iz E1: Ka'id E2A

²⁴² ve bin doksan ... kadısı E1: -E2

²⁴³ Efendi E1: -E2

²⁴⁴ dahi E1: -E2

²⁴⁵ tekâ'üde E1: -E2

hasûd ile şeref-i²⁴⁶ ta'lîmden mehcûr ve imâm-ı sultânî bulunan İbrahim Efendi bedel kılınarak medresesine dahi²⁴⁷ neyl ile nâşir-i sürûr olup lâkin beyt²⁴⁸ “Bir zamân eylese de semt-i hilâf-ı cereyân / Yine mecrâ-yı kadîmin bulur âb-ı ihsân” mısdakinca beş gün mürûrunda bî-cürm olduğu âşikâr olmağla sene-i mezbûre şa'bânında arpalık ile kayrılıp karîn-i ikrâm ü tatyîb ve doksan sekiz zilhiccesinde Es'adzâde'nin [24a] mahlûlünden zümre-i sâdâta bi'l-istihkâk²⁴⁹ nakîb olmuşdu. Bir sene mürûrunda ya'ni doksan dokuz rebiülâhırının sekizinci günü Şeyhülislam Debbağzâde Mehmed Efendi yerine şeref-bahş-ı erike-i fetvâ olduğunun on dokuzuncu günü 'azl ile arpalığı olan Erzurum'a iclâ ve²⁵⁰ müddet-i vâfire kayd-ı nefy ve iğtirâba mübtelâ ve zuhûr-ı gayret-i ilâhiyyeye dîde-keş iken “illâ lâ tahzen ehâle beynena feli'l-rahmeti eltâf-ı hafî” mevdâsı eylemiştir. Ya'nî mazhar-ı şeref-i²⁵¹ 'afv u da'vet ve nâ'il-i ser-mesned-i meşîhât olup mâl-ı cizyeden bin gurus ibrâ vü ihsân²⁵² ve medine-i Tokad²⁵³ ve Tırnova arpalık vechiyle tevcîh kılınarak şâdân ve arpalığı olan Erzurum'a mevleviyyet olmak üzere âhara tevcih olunmuşdu. Dokuz sene mesned-i meşîhatda karar idüp müşkil-güşâ-yı havâss u 'avâm ve merci'-i mesâlih-i enâm olup bin²⁵⁴ yüz on beş senesi şehr-i²⁵⁵ rebiülevvelinin [24b] on üçüncü cum'a günü Edirne'de zuhûr iden vak'ada teskîn-i fitne zımnında 'azl ile İslimye'ye nefy olunmuşken eşkiyâ ve ehl-i fitne mevlânâ-yı müşârün-ileyhin i'âdesi bâbında ısrâr ve sene-i mezbûre rebi'ülâhırının yirminci isneyn günü ol şerîf-i sahîhü'n-nesebin Edirne'de serini teninden cüdâ ve cesedini nehr-i Tun[c]a'ya ilkâya ictisâr eylediler. Şehîd-i müşârün-ileyh a'lâ'llâhu derecâtuhu ve efâza zülâlü'r-rahme 'aleyhin fazîlet-i 'ilm ve zünd-i kemâl ve mehâsin hısâli âsâr-ı 'ilmiyye ve kâlemiyye mehr-i iştihâr u hayrât ve mir'ât-ı mehâsin-şi'ârından ma'lûm u uli'l-ebşârdır: *Hâşiye-i beyzâvî, Hâşiye-i 'Îsâm ta'likât 'ale'l-Halhâlî, Şerhu'n-Nikâbe, Fetâvî Nesayihü'l-mülûk* ve tesânîf-i sâ'ire ki, her biri muhayyir-i 'ukûl-i 'ulemâdır.

²⁴⁶ şeref-i E1: -A

²⁴⁷ dahi E1: -E2

²⁴⁸ beyt E2: -E1A

²⁴⁹ zümre-i sâdâta bi'l-istihkâk E1A: bi'l-istihkâk zümre-i sâdâta E2

²⁵⁰ ve E1: olunarak E2A

²⁵¹ şeref-i E1: -E2

²⁵² ihsân E1: -E2

²⁵³ Tokad E1: Tokat E2A

²⁵⁴ bin E1: -A

²⁵⁵ şehr-i A: -E1E2

Erzurum'da câmi' ve hucerâ²⁵⁶-ı 'aşer²⁵⁷ ve dersihâne ve dârulkurrâ, Şâm-ı Şerîf'de darülhadîs, Mekke-i Mükerrreme'de ta'mîr-i mescid, cenbî Medîne-i Münevvere'de medrese [25a] ve İslâmbol²⁵⁸'da medrese ve dârülkütüb ve mekteb-i latîf ve hayrât-ı mir'ât-ı celîle ki, her biri bir hanedâna sermâye-i iftihâr olsa sezâdır.

Nefeszâde es-Seyyid 'Abdurrahman Efendi

Sahibü't-terceme Ankara'da bir hatîb-i ercendin oğlu olup pederinden ve sâ'irlerinden 'ulûm-ı âliye ve 'âliyyeyi tahsîl iderek bin seksen hılâli İstanbul'a²⁵⁹ gelüp Minkârîzâde Yahya Efendi'nin oğluna²⁶⁰ hoca olarak müderris olmuşdu. Seyyid Feyzullah Efendi mesned-i meşhate irtikâ eyledikde 'uhdesinde olan mansıb-ı nikâbeti tevcîh idüp rütbesi Dârülhadîs-i Süleymaniye'ye geldikde Burusa pâyesi ve arpalıkla mesrûr, ba'dehu İstanbul ve Rumeli pâyelerini ihrâz idüp bin yüz bir ramazânında nikâbetden ma'zûl ve hânelerinde tâ'ât u 'ibâdât ve âsâr-ı 'ilmiyye ve kalemiyye ile meşgûl iken bin yüz yedi ramazânında nefes-i ma'dûd ve mukadderi temâm ve 'illet-i zâtülcenbden [25b] 'ıyd-gâh-ı behişte hırâm eyledikde Edirnekapusu hâricinde La'lîzâde Çeşmesi karşusundaki merkadine defn olundu. Merhûm-ı müşârun-ileyh 'ilm ü kemâl ve hüsn-i hısâl sâhibi²⁶¹ bir zât idi. Ta'likâtı ve elsine-i selâsede eş'ârı vardır. Mahlası Vâlî'dir. İşbu ebyât anlarındır:

Sadef-sıfat kulağın tut sözüm güherlerine
Zamânla güzelim kân-dâr-ı 'irfân-ı evvel

Velehü²⁶²
Sakın seni kurt yer sözümü tut hazer eyle
Gel koynuma kuzucağım yatma yabanda

Dîger²⁶³

²⁵⁶ hucerâ E1: hucerât E2A

²⁵⁷ 'aşer E1: 'aşere A

²⁵⁸ İslâmbol E1A: İstanbul E2

²⁵⁹ İstanbul'a E1: İstanbul-ı 'âliye E2

²⁶⁰ oğluna E1: mahdumuna E2

²⁶¹ sâhibi E1: ile meşhur E2

²⁶² velehü HMA: -E1E2

Binüp bâd-ı sabâya gurfe-i sala çıkar elbet
Reh-i ‘aşkında yarın Vâlî’ye ol kim türâb oldu

Şeyhülislam Başmakcızâde es-Seyyid Ali Efendi

Bin doksan üç târîhinde Üsküdar kazâsından ma‘zûlen ‘âzâm-ı cinân iden Mehmed Efendi’nin sulbünden bin kırk sekiz²⁶⁴ senesinde mehd-i şühûda kadem-nihâde olmuşdur. Seyyid ‘Alizâde Seyyid Mehmed’in hafîdi olmağla [26a] taraf-ı mâderden nesebi Şakâyık’da mestûr Seyyid ‘Alizâde Seyyid Ya‘kûb’a pey-vestedir. Tahsîl-i nisâ²⁶⁵-ı bizâ‘a ile bin elli yedide mülâzım ve altmış yedide hâric ru‘usu ile dâhil-i tarîk-ı ‘ulemâ²⁶⁶ olduktan sonra doksan sekizde mevleviyyet-i Kudüs-i şerîfle²⁶⁷ nâ‘il-i mana (?)²⁶⁸ ve bin yüz şa‘bânında kazâ-i Edirne ve sene-i mezbûre ramazân-ı şerîfnde câh-ı vâlâ-yı nikâbetle tebcîl ü ihtirâm ve bin yüz üç şa‘bânında ma‘a’n-nikâbe Rumeli kadı‘askerliğiyle ikrâm kılınmışdı. Bir buçuk sene mesned-i²⁶⁹ sadâret-i Rûm’da karar idüp ma‘zûl ve ba‘dehu umûr-ı nikâbetle meşgûl iken bin yüz altı cemâziyelâhiresinde ‘azl ve Mısr’a nefy ü tağrîb ve sene-i mezbûre şevvâlinde ‘afv ile terhîb kılınup bin yüz on üçde sâniyen Rumeli sadrına ku‘ûd ve on beş ramazânının on dokuzuncu günü Şeyhülislâm, İmâm-ı²⁷⁰ Sultânî Mehmed Efendi yerine mesned-i meşîhat-i İslâmiyye’ye [26b] su‘ûd eyledi. “A‘lamü’l-fakaha ‘alâ ve ‘aleyhi’l-fetvâ” mısra‘ı târîh-ı nasbıdır. Üç sene imzanüvîs-i fetvâ ve cevâb-dâd-ı nai‘mi velâ²⁷¹ olup yüz on sekiz şevvâlinde ihtiyâr genci tekâ‘ûd iderek ma‘zûl olmuşken, ol hılâlde Sinop’a nefy ve ba‘dehu itlâk olunmuşdu. Bin yüz yirmi iki cemâziyelâhiresinin on dokuzuncu günü yine câme-i fetvâ dûş-ı istihkâklarına iksâ kılınmışdı. İki sene mürûrunda ya‘ni yirmi dört muharreminin dördüncü hamîs günü vedâ‘-i ‘âlem-i fenâ ve irtihâl-i dâr-ı bekâ eyledikde namâzını Kadı Süleyman Efendi’ye iktidâ-i a‘lâm u ‘ulemâ Câmi‘-i Sultan

²⁶³ Diğer E1: -E2

²⁶⁴ sekiz E1: -A

²⁶⁵ nisâ E1: nisâb E2A

²⁶⁶ ‘ulemâ E1: -E2

²⁶⁷ şerîfle E1A: şerîfe E2

²⁶⁸ mana (?) E1: ‘azm E2: merâm-ı menâb A

²⁶⁹ mesned-i E1: -E2

²⁷⁰ İmâm-ı E1: -A

²⁷¹ velâ E1: vâlâ E2

Mehmed Hân'da edâ eylediklerinden sonra Edirnekapusu hâricinde Kemâl Paşazâde merkadi mukâbilinde defn-i hâk-i mağfiret kılındı. Mevlânâ-yı müşârun-ileyh esbagâ'llahu'r-rahme²⁷² 'aleyhi fâzıl u kâmil ve müttakî vü 'affî, dervîş-nihâd bir zât idi. Kasımpaşalı Mu'abbir Şeyh Mehmed ve Şeyh es-Seyyid²⁷³ Halîl husûsa [27a] Şeyh Murad Efendi hazarâtı gibi ashâb-ı kulûb ve nisbetinden ahz-ı dest-i inâbet idüp savma'a derûnunu sirâc-ı hidâyet, minhâc-ı zikr u tevhîd ile pür-ziyâ eylemişdi. A'llellahu derecâtuhu Habeşîzâde Rahmî irtihâle bu târîhi dimişdir:

Yegâne zâtı gitdikde dinildi²⁷⁴ fevtine târîh
Bekâya göçdü es-Seyyid 'Ali ol müftî'l-âfâk

Fenârîzâde es-Seyyid Mehmed Efendi

Tarîk-i 'ulemâya duhûl ile bin yetmiş dokuzda hankâh-ı Ebü'l-Vefâ müderrisi iken Kudüs mevleviyyetiyle mazhar-ı ikrâm, seksen altıda Şâm-ı şeref-encâm pâyesiyle İzmir ve doksan ikide Edirne ve²⁷⁵ doksan sekizde²⁷⁶ İstanbul kadısı²⁷⁷ olup ma'rûf-ı enâm olmuşlardı²⁷⁸. Bin yüz beş senesi Anadolu kadı'askerliği câh-ı vâlâsıyla nâ'il-i me'mûl olup bir sene mürûrunda sabıku't-terceme Başmaccîzâde'ye halef ya'ni nikâbetle müktesib-i feyz ü şeref olduktan sonra üç mâh [27b] mürûrunda ma'zûl olmuşdu²⁷⁹ ve bin yüz sekiz hılâlinde²⁸⁰ fânûs-ı hayatı şikest ve şem'-i 'ömrü resîde-i nihâyet olup irtihâl-i dâr-ı Ahiret eyledikde Edirnekapusu hâricinde vâki' kabirlerine²⁸¹ defn olunarak rahmet-i Rahmân'a mevsûl oldular²⁸². Bakiyye-i terceme-i ahvâlinde zafer bulunamadı.²⁸³ Rahmetu'llâhi te'alâ 'aleyh²⁸⁴.

²⁷² rahme E1: -E2

²⁷³ es-Seyyid E1: -E2

²⁷⁴ dinildi E1: zâtına E2

²⁷⁵ Tarîk-i 'ulemâya ... Edirne ve E1A: -E2, devr-i merâtib iderek bin E2: -E1A

²⁷⁶ sekizde E1A: sekiz zilhiccesinde E2

²⁷⁷ İstanbul kadısı E1A: kadı-yı İstanbul E2

²⁷⁸ olup ... olmuşlardı E1: -E2

²⁷⁹ olmuşdu E2: -E1A

²⁸⁰ hılâlinde E1A: târîhinde E2

²⁸¹ kabirlerine E1A: kabrine E2

²⁸² "defn olunarak rahmet-i Rahmân'a mevsûl oldular" ifadesinin üzeri çizilip "defn olunmuşdur" yazılmıştır A

²⁸³ defn olunarak ... bulunamadı E1: âsûde-i hâk-i mağfirette âlûde kılındı E2

²⁸⁴ te'alâ 'aleyh E1A: -E2

Hocazâde es-Seyyid ‘Osman Efendi

Merâtib ve manâsib-i sâ’ireyi kat’ ederek doksan altıda kazâ-i Dârülhilâfe ve bin yüz üç senesi Anadolu kadı’askerliğiyle kesb-i şân ve hubûr eyledikten sonra o hılâlde ya’ni²⁸⁵ yüz altı şa’bânında sa’id-i mesned-i nikâbet olunmuşdu²⁸⁶. Yüz on birde sâniyen sadr-ı Anadolu’ya nakl idüp²⁸⁷ nikâbetle²⁸⁸ Fethullah Efendi kesb-i iftihâr ve bunlar²⁸⁹ infisâllerinde talepleriyle²⁹⁰ Medîne kadısı olup nağme-i himmetlerini²⁹¹ makâm-ı vâcibü’l-ihtirâm-ı²⁹² Hicâz’a²⁹³ pey-veste itmeleriyle karâr kılmışdı²⁹⁴. Bir sene mürûrunda ya’ni [28a] yüz on iki hılâlde ol ‘arz-ı mübâreke hayât-ı müste’ardan nefret ve likâ’-yı zindegânî-i câvîdânîye cânfedâ-yı rağbet eylediklerinde²⁹⁵ medfûn-ı türâb-ı rahmet oldu²⁹⁶. Revvaha’llâhu ruhahu ve a’lâ fütûhahu.²⁹⁷

es-Seyyid eş-Şehîd Fethullah

Şeyhülislam Şehîd Feyzullah Efendi’nin necl-i ekberidir. Bin yüz altı cemaziyelâhiresinde hâric-i ru’usla be-kâm ve yüz yedi şevvâlinde Yenişehir-i Fenâr mevleviyetiyle karîn-i taltîf ü ikrâm olup bilâ zabt²⁹⁸ virilmişdi. Yüz dokuz²⁹⁹ şa’bânında Anadolu kadı’askeri olup bir sene mürûrunda mesned-i nikâbete nakl eylendikten sonra yüz on üç ramazânında bâb-ı³⁰⁰ fetvâya nâ’il ve fâiku’l-akrân kılınarak mahsûd-ı emâsil oldu. Bin yüz on beşde pederiyle İslimye’ye iclâ olunmuşken eşkiyâ pederini katl fi’l-i kabîhini irtikâba kâni’ olmayup sâhibü’t-

²⁸⁵ o hılâlde ya’ni E1A: -E2

²⁸⁶ olunmuşdu E1E2H: olmuşdu A

²⁸⁷ idüp E1A: ile E2

²⁸⁸ nikâbetle E1A: nikâbetden E2

²⁸⁹ Fethullah ... bunlar E1A: -E2

²⁹⁰ talepleriyle E1A: talebiyle E2

²⁹¹ himmetlerini E1A: himmetini E2

²⁹² makâm-ı vâcibü’l-ihtirâm-ı E1: cânîb-i E2, vâcibü’l-ihtirâm E1: -A

²⁹³ Hicâz’a E1: Hicâz’da E2, îsâl ve A: -E1E2

²⁹⁴ pey-veste ... kılmışdı E1: karâr idüp mevsûl olmuşdu E2, karar kılmışdı E1: anda karar idilmişdi A

²⁹⁵ eylediklerinde E1: “eylediklerinde” karalanıp üzerine “idüp” yazılmıştır A

²⁹⁶ eylediklerinde ... oldu E1: idüp anda medfûndur E2

²⁹⁷ Revvaha’llâhu ... fütûhahu E1A: Rahmetu’llâhi E2

²⁹⁸ idilen E2: -E1A

²⁹⁹ dokuz E1: doksan A

³⁰⁰ bâb-ı E1: pâye-i A

tercemeyi dîger [28b] karındaşlarıyla İstanbul'a kayd-ı bend getirmişlerdi. Yedikule'de habs ile sene-i mezbûre cemaziyelûlâsının on altıncı günü ol mahdûm-ı mazlûmu bir takım erâzil-i hûn-âşam katl ü i'dâm iderek cesedini deryâya ilkâ eylediler. Hakkâ ki, sebbâh bahr-ı rahmet ve nâ'il-i rûtbe-i şehâdet olmuşdur. Fettaha'llahu lehu ebvâhe'r-rahmeti ve'l-gufrân ve a'lâ derecâtihi fi'l-cinân³⁰¹.

Seyfizâde İbrahim Efendi

Şâm-ı şerîf kazâsından münfasıl iken zorbalar ihtiyârıyla yüz on beş sâl-i fiten-iştîmâlinin rebî'ülevvelinde mülâkî-i niyâm-ı merâm olup on altı cemâziyelâhiresinin on beşinci günü 'azl ve Burusa'ya nefy olunup harf-i 'illet gibi merfû' kılınarak mübtelâ-yı sitem-i eyyâm olmuşdu. Yirmi iki zilhiccesinin dokuzuncu günü menfâsı olan Burusa'da fücc'eten vefât eyledi. Kadr-i müşterek 'ilm-i ma'ârifden hissedâr idi³⁰². 'Âmelehu'llâhu [29a] te'âlâ bi'l-'afv ve'l-gufrân³⁰³.

Sahhaf Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Efendi³⁰⁴ ibn 'Abdulbâkî

Yenişehir-i Fenâr, badehu Edirne kadısı olup ma'zûl ve muntazır-ı zuhûr-ı maksad ü me'mûl iken³⁰⁵ Seyfizâde 'azl u tenkîb olundukda câh-ı vâlâ-yı nikâbet kadd-i vassale'l-hak ilâ-ehlihi mefhûmuyla sâhibü't-tercemeye tevcih olunarak nâ'il-i feyz ü şeref ve sa'âdet³⁰⁶ ve bin yüz on dokuz şevvâlinde nikâbet 'uhdesinde olduğu hâlde İstanbul kadılığıyla mazhar-ı 'inâyet³⁰⁷ olup yirmi üç zilka'desinde tekmîl-i müddet ile ma'zûl ve beş gün mürûrunda nikâbetden 'azl ve sadr-ı Anadolu'ya mevsûl ve yirmi beş saferinin on beşinci günü münfasıl olmuş idi. Yirmi recebinde mevkib-i hümayunda³⁰⁸ Rumeli kadı'askeri olup yirmi birde³⁰⁹ münfasılan

³⁰¹ Fetteha'llahu .. fi'l-cinân E1A: -E2

³⁰² Kadr-i ... idi E1A: -E2

³⁰³ 'Âmelehu'llâhi ... gufrân E1A: Rahmetu'llâhi 'aleyh E2

³⁰⁴ Efendi E1: -A

³⁰⁵ ma'zûl ve ... iken E1A: -E2

³⁰⁶ ve sa'âdet E1A: -E2

³⁰⁷ mazhâr-ı 'inâyet E1A: müşerref E2

³⁰⁸ mevkib-i hümayunda E1A: -E2

³⁰⁹ birde E1A: dokuzda E2

Edirne'den Âstâne'ye gelürken Silivri merhalesine vârid olduğu şehir-i rebî'ülâhırın ikinci salı günü 'azm-i dâr-ı [29b] âhret idüp na'ası 'araba ile Çaharşenbih günü vakt³¹⁰-i 'gurûbda hânesine îsâl³¹¹ ve ferdâsı Sultan Mehmed'de namâzı ba'de'l-edâ Zincirlikuyu nezdinde eniştesi olup Mekke-i Mükerrreme'den pâyeye ma'zûlen³¹² vefât iden İdris Efendi merkadi cenbine defn olundu. Fevtine Râşid Efendi'nin söylediği târîhdir³¹³:

Târîh düşdi fevtine bir mısra' du'a
Sahhafzâde Efendi kıla cenneti makâm.

Uşşâkizâde es-Seyyid 'Abdullah Efendi

Sâlifü't-terceme, Nakîbüleşraf Seyrekzâde 'Abdurrahman Efendi'nin kerîmezâdesidir. Bin altmış sekizde pâ-nihâde-i gehvâre-i kevn-i şühûd, on iki yaşında mülâzım ve yirmi üç yaşında hâric rû'usuyla ile dâhil-i tarîk-ı 'ulemâ olup kûy-i merâtib ü âmâle 'âzim oldukdan sonra kırk altı yaşında Selanik ve elli bir yaşında Mısır mevleviyyetine nâil olup tekâmül-i müddetle ma'zûl iken Sahhafzâde yerine [30a] nikâbet mansıb-ı celîli ve bir sene mürûruna Mekke-i Mükerrreme pâyesiyle be-kâm ve elli üç yaşında³¹⁴ nikâbetle Darü'l-hilâfe kadısı ve elli beş yaşında Anadolu kadı'askerliğiyle nâil-i matlab u merâm olmuşdu. Altmış yaşında yani bin yüz otuz zilka'desinin³¹⁵ yirmi altıncı günü nikâbetten ma'zûl ve bir sene mürûruna Rumeli sadâretine mevsûl³¹⁶ olup otuz ikide munfasıl ve otuz sekizde mükerreren vâsil olup ol mesned-i âli-mesnedde iken yetmiş bir yaşında yani bin yüz otuz dokuz muharremi evâhırı cum'a günü bu 'alem-i fenâdan sahn-ı bekâya irtihâl ve rûhunu melekü'l-mevte teslîm idüp rû-mâl olmağla Câmi-i Fatih musallâsında namâzı ba'de'l-edâ ve'l-itmâm, Keskin Dede Türbesi civârındaki merkadi cevher-i cismine makâm olmuşdur. Nesîb mahlasıyla eş'ârı vardır.

³¹⁰ vakt tekrar yazılmıştır E2

³¹¹ îsâl E1A: irsâl E2

³¹² pâyeye ma'zûlen E1A: bâ-pâye-i ma'zûl ve E2

³¹³ Târîh E2: -E1, Kırmızı mürekkeple düşülen tarihi belirtmek amacıyla yazılmış olmalıdır.

³¹⁴ A nüshasında derkenarda okunamayan bir ifade bulunmaktadır.

³¹⁵ zilka'desinin E1A: zilhiccesinin E2

³¹⁶ mevsûl E1: pâ-nihâde-i vusûl E2A

Velehû³¹⁷:

Hezâra gel ki niyâz-ı azîm ile açılır

Dehânı hande-taz u na'îm ile açılır

[30b] Ne âb ve cûy-ı sirişk ve ne bâd-ı sarsar âh

Gönül gül-i emelim bir semîm ile açılır.³¹⁸

Rahimeh'ullâh.

Başmakçızâde³¹⁹ Seyyid 'Abdullah Efendi

Terceme-i ahvâl-i hayr iştimâli nigâşte-i kalem-i fakîr olan Şeyhülişlâm Seyyid³²⁰ 'Ali Efendi'nin neclidir. Devr-i manâsib iderek bin yüz yirmi sekizde kâdı-ı İslambol³²¹ ve bir sene ol hizmet-i³²² şer'de³²³ meşgûl ve ba'de'l-infisâl Anadolu pâyesine nâil ve ol hılâlde Uşşâkîzâde yerine câh-ı nikâbetle mümtâz-ı emsâl olmuşdu. Otuz iki senesi gurre-i cumadelûlâsında nikâbetten³²⁴ bi'l-fi'l Anadolu sadâretine nakl idüp³²⁵ otuz üçde munfasıl ve otuz yedi gurre-i şevvâlinde Rumeli kadı'askerliğine mansûb olup otuz sekizde müddet-i hitâma resîde oldu. Kırk birde mükerreren sadr-ı Rumeli ile karîn-i 'inâyet ve bir buçuk sene mesned-i Rumeli'nde³²⁶ karâr ile kesb-i kadr ü şart³²⁷ eylemişdi. Kırk üç şevvâlinde Mîrzâzâde yerine [31a] ser-mesned-i meşîhate irtikâ, on bir mâh mürûrunda yani kırk dört şa'bânının yirmi yedinci günü ma'zûl olup badehû avdet-i Hac'da Konya'da irtihâl-i dar-ı bekâ idüp civâr-ı türbe-i Mevlânâ'da defn-i hâk-i pâk-i rahmet olmuşdur.

³¹⁷ Velehû E1: -E2A

³¹⁸ Bir çizgi ile derkenar çıkılmış ve "beyitleri" yazılmıştır A

³¹⁹ Şeyhülişlâm E2: -E

³²⁰ Seyyid E2A: -E

³²¹ İslambol E1A: İstanbul E2

³²² hizmet-i E1: hizmet-i A

³²³ şer'de E1A: bâ-nihâde(?) -i minnet E2

³²⁴ nikâbetten E1A: -E2

³²⁵ idüp E1A: ile E2

³²⁶ Rumeli'nde E1: Rumeli'de E2A

³²⁷ şart E1: şürût E2A

Mevlânâ-yı³²⁸ müşarun-ileyh ‘ilm ü fazîletle be-nâm ahlâk-ı hüsn ile mergûb-ı enâm idi. Rahimehu’llâh³²⁹.

Ak Mahmud Efendizâde Şeyhüislâm es-Seyyid Mehmed Zeynelâbidin Efendi³³⁰

Merâtib ü manâsıb-ı sâire-i tarîk-ı³³¹ ilmiyyeyi bâ-pâye ve bi’l-fi’l tayy u kat‘ idüp bin yüz yirmi yedide bi’l-fi’l kâdî-i İslâmbol nasb olunmuşiken sene-i mezbûre ramazânının üçüncü günü çeşîde-i³³² ‘azl-i bî-hengâm ile telh-kâm ve ba‘dehu otuz ikide Nakîbüleşraf Başmakçızâde’ye³³³ halef olarak ol câh-ı vâlâ ile nâil-i merâm³³⁴ idi. Otuz dört³³⁵ ramazânında Anadolu kadı‘askerliği ile mükerrem olup sene-i mezbûre cumadelûlâsında³³⁶ **[31b]** sadâretten ‘azl ile mübtelâ-yı elem ve ba‘dehu yüz³³⁷ kırk şevvâlinde nikâbetle berâber sadr-ı Rumeli ile muhterem olmuşdu. Ba‘de tekmi’l-müddet nikâbetle eyyâm-güzâr iken kırk bir cumadelûlâsında³³⁸ mansıb-ı mezkûrdan ma‘zûlen hânesinde zîb-i genc-i huzûr olup³³⁹ kırk beşde sâniyen ve elli yedide³⁴⁰ sâlisen revnak-efzâyı mesned-i nikâbet ve kırk dört saferinde sâniyen ve elli birde sâlisen ve elli dokuzda râbi‘an Rumeli sadrına pîrâye-bahş-ı zîb ü ziyet olmuşlar idi. Sene-i mezbûrede³⁴¹ ya‘ni elli dokuz rebî‘ülâhırında Hayatîzâde yerine mesned-i³⁴² meşîhate mevsûl ve şevvâlde ma‘zûl oldu. Altmış dört hılâlinde hümâ-yı rûhu lânegâh-ı bihişte pervâz etikde câmi‘-i envâr-ı lâmi‘-i Hazret-i Hâlid radiye-‘anhu Rabbu’l-Vâhid hazîresinde Küçük Emir Hazretleri merkad-i latîfi cenbinde

³²⁸ Mevlânâ-yı E2: Şeyhüislâm-ı A: -E1

³²⁹ Rahimehu’llâh E1A: Rahmetu’llâhi E2

³³⁰ Ak ... Efendi E1: Ak Mahmud Efendizâde Mehmed Zeynelabidin E2: Ak Mahmud Efendizâde Seyyid Mehmed Zeynelabidin Efendi A

³³¹ tarîk-ı E2: -E1A, A nüshasında yazılmış daha sonra üzeri karalanmıştır.

³³² çeşîde-i E2: -E1A

³³³ Başmakçızâde’ye E1A: Başmakçızâde E2

³³⁴ oldu E2A: -E1

³³⁵ dört E1: -A

³³⁶ cumadelûlâsında E1: cemaziyelevvelinde E2: cemaziyelûlâsında A

³³⁷ yüz E2A: -E1

³³⁸ cumadelûlâsında E1: cemaziyelevvelinde E2: cemaziyelûlâsında A

³³⁹ zîb-i genc-i huzûr olup E1: künc-i huzûr iken A

³⁴⁰ sâniyen ve elli yedide E1A: -E2

³⁴¹ mezbûrede E1A: mezbûr E2

³⁴² mesned-i E1: -A

mestûr-ı hâk-ı rahmet ü mağfîret olmuşdur. Mekteb ve sâir [32a] hayrât-ı câriyesi vardır. Rahmetu'llâhi 'aleyh³⁴³.

Aktas³⁴⁴ es-Seyyid Zeynelabidîn Efendi

Üç defa sadr-ı Rum olup ve bin yüz³⁴⁵ on iki cemâziyelâhiresinde irtihâl iden Erzincânî Seyyid Ali Efendi'nin necl-i pâkidir. Devr-i merâtib ü manâsıbdan sonra Edirne'den münfasıl iken bin yüz otuz yedide Mekke ve kırk birde İstanbul kadısı olup ma'zûl olduğu esnâda bin yüz kırk bir cemâziyelâhiresinde câme-i câh-ı celîl-i nikâbet kadr ü i'tibarını dubâlâ³⁴⁶ kılmışdı³⁴⁷. Ve bin yüz kırk üç rebî'ülevvelinin on yedinci günü câh-ı vâlâ-yı mezkûr³⁴⁸ İmâdzâde'ye tevcîh ve binâ-yı emeli teşyîd ve temvîhe kılınmağın sâhibüt-terceme hânelerinde râhat-nişîn olup kırk dört saferinde Anadolu ve kırk beşde nakile Rumeli sadrına pâ-nihâde-i vusûl, bâ'dehu elli beşde sâniyen³⁴⁹ sadr-ı Rum'dan ma'zûl olmuşdu. Sene-i mezbûre muharreminde vedâ-i 'alem-i [32b] fenâ ve irtihâl-i dâr-ı bekâ idüp Çaharşenbih bazarı civârında Beyceğiz'de pederi merkadi cenbine defn olundu. Rahimehu'llah³⁵⁰. Seng-i mezârında yazılan târîhdir:

Nahl-i pâk Seyyidü'l-kevneyn fahrü'l-mürselîn
A'nî Zeynelâbidîn ol seyyid-i sa'd-ihtirâm
İki def'a sadr-ı Rum olmuşdu
Mâh-ı³⁵¹ mekîni³⁵² bâb-ı fazl u 'iffeti vermişdi.
Şer'â-ı intizâm: Cezb idüp nefsi-i nefisi hoş nevâ-yı irci'î
Oldu mihmân-ı rızâ-i hazret-i Rabbü'l-enâm
Bî-kesâmı ağladup şâd itti ehl-i cenneti
Eyleyüp dârü's-selâm rahmet-i Hakk'ı makâm

³⁴³ 'aleyh E1A: -E2

³⁴⁴ Aktas E1A: -E2

³⁴⁵ bin yüz E2: -E1A

³⁴⁶ dubâlâ E1: A

³⁴⁷ kılmışdı E1A: kılmışken E2

³⁴⁸ mezkûr E: nikâbet E2A

³⁴⁹ elli beşde sâniyen E1A: sâniyen elli beşde E2

³⁵⁰ Rahimehu'llâh E1A: Rahmetu'llâhi E2

³⁵¹ Mâh-ı E1: Câh-ı A

³⁵² mekîni E: mektebini (?) E2

Cedd-i pâki hazret-i sâhib-i şeri‘ât hürmeti
Eyle Ya Rabb ravza-i rahmet-i rızânı müstedâm
Bâ‘is zikr-i cemîl olur kemâli söylenür
Yazulursa kabr-i târîhinde bu mısra‘ tâmm
Hasmiyâ gûyâ demişler zümre-i kerrûbiyân
Eyle Zeynelâbidîn’e cennetin Ya Rabb makâm.

[33a] ‘Îmâdzâde Seyyid Ebü’s-Said Mehmed Efendi

Süleymâniyye müderrisi iken bin yüz kırkda mahrec mollalığıyla be-kâm ve Selanik’den ma‘zûl olduğu esnâda Zeynelâbidin Efendi yerine³⁵³ câh-ı nikâbetle karîn-i taltîf u ikrâm ve bir sene mürûrunda ma‘zûl olmuşdu. Edirne kadısı iken bin yüz kırk beş târîhinde³⁵⁴ müddet-i ömrü resîde-i encâm ve³⁵⁵ bu dâr-ı fenâdan güzâr ve ‘âlem-i ‘ukbâda karâr eyledi. Mahmiyye-i mezbûrede³⁵⁶ medfûndur. Merhûm-ı merkûm³⁵⁷ hilye-i ‘ulûm ve fezâ’il ile ârâste ve zîver-i kemâlâtla pîrâste idi. Rahimehu’llâh³⁵⁸.

Boluvîzâde es-Seyyid Mehmed Emin Efendi

Şeyhülislam Boluvî Mustafa Efendi’nin neclidir. Devr-i medâris ile³⁵⁹ İzmir’den³⁶⁰ ma‘zûl iken bin yüz otuz altı senesi³⁶¹ Bursa kazâsından Mekke-i Mükerreme kadısı olup bin yüz kırk üçde munfasılan ‘avdet ve bin yüz kırk dört cemâziyelâhiresinde³⁶² İstanbul pâyesiyle nâ’il-i mansıb-ı nikâbet olup mesrûr [33b] ve sene-i mezbûre ramazânı yirmi birinde elem-i ‘azl ile bî-huzûr olmuşdu. Elli beşde sadâret-i Anadolu ve elli sekiz hılâlinde Rumeli pâyesiyle muahharen nikâbet-i

³⁵³ Zeynelâbidin Efendi yerine E1A: -E2

³⁵⁴ beş târîhinde E1A: beşde E2

³⁵⁵ ve E1A: olmağla E2

³⁵⁶ mezbûrede E1A: mezkûrede E2

³⁵⁷ merkûm E1A: müşarun-ileyh E2

³⁵⁸ Rahimehu’llâh E1A: Rahmetu’llâhi ‘aleyh E2

³⁵⁹ Devr-i medâris ile E1A: -E2

³⁶⁰ İzmir’den E1A: İzmir E2

³⁶¹ senesi E1A: târîhinde E2

³⁶² cemâziyelâhiresinde E1A: cemâziyelâhire E2

celîle tevcih kılınarak kesb-i servet ü 'itibar itmişdi. Pîr ü ihtiyar ve sinleri 'akd-i sâbi'i güzâr ile bazı' illete dûçâr olmalarıyla altmış iki selh-i şa'banında dâ'vet-i "irci'î"ye icâbet ve râhile-bend-i dâr-ı âhîret oldu. 'Âlim ve fâzıl bir zât bî-mu'âdil idi. 'Aleyhi'r-rahmeti ve'r-rıdvân.

Aktas es-Seyyid Mahmud Efendi

Şeyhülislam-ı Şehîd Feyzullah Efendi'nin dâmâdıdır. Bin yüz kırk dörtte Boluvîzâde ve kırk altı hılâlinde Ak Mahmudzâde yerine iki def'a nakîbüleşrâf olup, elli yedide terk-i nâsût ve 'azm-i 'âlem-i lâhût kılmağla Feyziyye'de defn-i türâb-ı rahmet-i³⁶³ Perverdgârî olmuşdur. Mevlânâ-yı müşârün-ileyh fazl ü takvâ ile müşâr-bi'l-benân bir zât-ı zîşân idi. Rahmetu'llâhi 'aleyh, [34a] rahmeten vâsi'a³⁶⁴.

es-Seyyid 'Ömer Efendi

Sâbıkü't-terceme Hocasâde Seyyid 'Osman Efendi'nin pü[se]r-i zî-nûrudur³⁶⁵. Medâris ve merâtibi devr ü tekâmîl idüp Galata kazâsından Selanik ve Edirne pâyesiyle Yenişehir'den ma'zûl iken kırk üçde Medîne-i Münevvere ve bin yüz kırk dört cemâziyelâhiresinde Dâru'l-hilâfe kadısı olup sene-i mezbûrede mansıb-ı kazâdan mesned-i nikâbete nakl ü³⁶⁶ su'ûd iderek³⁶⁷ vuk'u kadri dubâlâ olmuşdu³⁶⁸. Bir sene mürûrunda³⁶⁹ elem-i³⁷⁰ 'azl ve Yalakâbâd'a nefy ile mükedder olup³⁷¹ elli sekizde müddet-i hayâtı tamâm olup³⁷² bu dâr-ı mihnetten sefer eyledi. Menfâsı olan kasaba-i mezkûrede medfûndur. Mevlânâ-yı mezbûr sâhib-i fazl u şu'ûr

³⁶³ rahmet-i E1A: -E2

³⁶⁴ rahmeten vâsi'a E1A: -E2

³⁶⁵ pü[se]r-i zî-nûrudur E1A: nûr-i zî-nûrudur E2

³⁶⁶ nakl ü E1A: -E2

³⁶⁷ 'ulemâ-i A: -E1E2H

³⁶⁸ dubâlâ olmuşdu E1E2H: mehazî-i evc-i bâlâ olmuşken A

³⁶⁹ mürûrunda tekrar yazılmıştır E2

³⁷⁰ elem-i E1: -A

³⁷¹ olup E1: oldu A

³⁷² olup E1A: olmağla E2

ve kemâlât ve insâniyyetle ma‘rûf u meşhûr idi. Rahmetu’llahi ‘aleyh³⁷³ rahmeten vâsi‘aten³⁷⁴.

es-Seyyid Mehmed Said Efendi

Kudüs-i şerîf kazâsından ma‘zûl iken Boluvîzâde’den münhal olan mansıb-ı nikâbet [34b] Burusa pâyesiyle sâhibü’t-tercemeye tevcîh kılınarak kesb-i şeref ve sa‘âdet kılmışdı. Bin yüz altmış beş şevvâlinde bi³⁷⁵-emr-i Hudâ sâhib-firâş olmağla nikâbetten ma‘zûl olmuşdu. Bir kaç gün mürûrunda hüsn-i kazâ idüp Otakçılar’da defn-i hâk-i mağfîret olmuşdur. Mevlânâ-yı müşarün-ileyh ‘ilm ü ahlâk ile memdûhul-hâl ve mergûbu’l-hisâl bir zât-ı şerîf³⁷⁶ idi. Rahimehu’llâh³⁷⁷.

Kırımî es-Seyyid Mehmed Rızâ Efendi

Diyarbakir kazâsından münfasıl iken altmış üç şevvâlinde Edirne pâyesiyle Sa‘id Efendi yerine nikâbet mansıb-ı vâlâsiyla kâm-rân ve mağbût-ı akrân olmuşdu. Altmış dokuz senesi zilhiccesi evâ‘ilinde nâvek-i ecele³⁷⁸ hedef ve izhâr-ı³⁷⁹ rızâ³⁸⁰ ve irtihâl-i dâr-ı bekâ³⁸¹ eyledikde Edirnekapusu hâricinde Bâkî Efendi merhûmun³⁸² yanında defn-i hâk-i rahmet kılındı. Mevlânâ-yı müşarün-ileyh ‘ilm ü fazl ile ârâste ve hisâl-ı hamîde [35a] ve ahvâl-ı pesendîde ile pîrâste bir zât idi.³⁸³ Dûdmân-ı Cengizîye’ye kâdem-i ihtisâsı olduğuna binaen *Târîh-i Gâzân* nâm kitabı terceme idüp ‘ibârât-ı nefîse ve kelâmât-ı selîse ile ahvâl-i hânân-ı Kırım’ı icmâl itmişdir

³⁷³ “Rahmetu’llahi ‘aleyh” ifadesi E2’de “Menfâsı olan ... medfûndur.” cümlesinden sonra gelmektedir.

³⁷⁴ rahmeten vâsi‘aten E1A: -E2

³⁷⁵ bi E: bâ (?) E2A

³⁷⁶ şerîf E1: -A

³⁷⁷ Rahimehu’llâh E1: Rahmetu’llâhi E2: Rahmetu’llâhi ‘aleyh A

³⁷⁸ ve hayat (?) E2: -E1A

³⁷⁹ olarak derkenarda yer almıştır A

³⁸⁰ hedef ve izhâr-ı rızâ E1: -E2

³⁸¹ bekâ E1A: karâr E2

³⁸² merhûmun E1A: merhûm E2

³⁸³ E1’de biyografinin son cümlesinde olan “Rahimehu’llâh” ifadesi A’da burada kullanılmıştır.

ki³⁸⁴, inşâsına sihr-i halâl ve güftârına ahsen-i makâl dinse sezâdır. Rahmetu'llahi 'aleyh ve sekene'llâhu fi'l-cennee^{385, 386}

Şeyhülislam Şerif Efendizâde Seyyid Mehmed Şerif Efendi

Kat'-ı manâsib ü merâtib iderek Mekke-i Mükerrema ma'zûlü iken altmış dokuzda³⁸⁷ mansıb-ı³⁸⁸ nikâbete³⁸⁹ na'il, bin yüz yetmiş bir muharreminde Darü'l-hilâfe kadılığı ile kesb-i şeref ü i'tibâr ve seksende sadr-ı Anadolu'ya seksen üçde Rumeli'ye revnâk-dâde olarak meşhur-ı sığâr ve kibâr olup sene-i mezbûre ramazânında sadâret-i Rum'dan münfasıl olduklarından sonra seksen altıda sâniyen nakîbüleşrâf ve seksen yedide zîb-efzâ-yı mesned-i meşîhat olmuşlar idi. Sene-i mezbûrede [35b] makâm-ı meşîhatden inhimâk ile hânelerinde murabba'-nişîn künc-i râhat iken doksan dört hılâlinde terk-i 'âlem-i fenâ ve 'azm-i dâr-ı bekâ eyledikde namâzını a'lâm ve enâm ba'de'l-edâ ol fâzıl-ı bî-mu'âdilîn gevher-i vücûdu türbe-i mu'attara-i Hazret-i Ebû Eyyûb el-Ensârî³⁹⁰ radiye 'anhü'l-Bârî civârında ceddi merhum Çivîzâde merkadi cenbinde âlûde-i türâb-ı rahmet-i Perverdigâr³⁹¹ kılınmıştır. Müşârun-ileyh zâdellâhu rahmeten 'aleyh dâna ve 'afif bir zât-ı şerîf idi. Nesebi Çatalcalı 'Ali Efendi'ye peyveste olur³⁹².

İdriszâde es-Seyyid Mehmed Emin Efendi

Yetmiş iki hılâlinde nakîbüleşrâf olup ba'dehu yetmiş beşde ma'zûl ve yerine Mirzâzâde mevsûl olmuştur. Bakıyye-i ahvâline ittıla' hâsıl olunmadı.³⁹³

[36a] Şeyhülislâm Mirzâzâde es-Seyyid Mehmed Said Efendi

³⁸⁴ itmişdir ki E1: eylemişdir E2A

³⁸⁵ ve sekene'llâhu fi'l-cenne E2: -E1, Rahmetu'llâhi ... -cenne E1: -A

³⁸⁶ "Dudmân-ı ... fi'l-cenne" E2 nüshasında metnin hemen sonuna değil Şeyhülislam Şerif Efendizâde anlatıldıktan sonra, sonraki sayfaya eklenmiştir.

³⁸⁷ dokuzda E1: dokuz H

³⁸⁸ kat'-ı A: -E1, ref'-i H: -E1

³⁸⁹ nikâbete E1: nikâbet H

³⁹⁰ el-Ensârî E1A: Ensârî E2

³⁹¹ Perverdigâr E1A: Perverdigârî E2

³⁹² Nesebi Çatalcalı ... olur E1A: -E2

³⁹³ İdriszâde ... olunmadı E1: -E2, Sonrasında doldurulmak üzere boş bırakılmıştır E1: -A

Şeyh Mehmed Efendi lafzı târîh-i vefâtı olan Mehmed Efendi'nin neclidir. Cülûs-ı Mustafa Hân-ı Sâlis'de bin yüz yetmiş birde kadı'asker-i Anadolu ve yetmiş üçde Rumeli olmuşlar idi. Yetmiş beşde câh-ı celîl-i nikâbet 'ilâve-i şeref ve menziletleri olup yetmiş yedide nikâbetden Rumeli sadrına³⁹⁴ sâniyen irtikâ ve yetmiş sekizde [36b] ma'zûl ve seksen birde sâniyen nakîbüleşraf ve seksen üç³⁹⁵ zilka'desinin altıncı günü Şeyhüislâm Pîrîzâde 'Osman Efendi'nin irtihâli cihetiyle³⁹⁶ münhal olan mesned-i fetvâ, sâhibü't-tercemeye tevcîh birle nüsah-ı merâtibi karîn-i intihâ olmuşdu. Dört sene evvel³⁹⁷ mesned-i 'âlîde karâr ve seksen yedi evâhırî cumâdelûlâsında ma'zûlen hânesinde bakıyye-i eyyâmını güzâr iderek seksen sekiz zilkade'sinin yedinci günü müddet-i 'ömr-i mukadderî³⁹⁸ tekâmîl olup sarây-ı 'ukbâya revân olduklarında Üsküdar'da pederleri yanına defn³⁹⁹ olunmuşdur. Rahimehu'llâh.

es-Seyyid Abdullah Efendi

Şeyhüislâm Seyyid Mustafa Efendi merhûmun ferzend-i ma'ârif-mendleridir. Bin yüz yetmiş birde Darü'l-hilâfe kadılığıyla makzı'l-merâm ve yetmiş altıda Anadolu sadâreti ve yetmiş dokuzda câh-ı şeref-penâh-ı nikâbet-i celîle⁴⁰⁰ ile sezâvâr-lutf u ihtirâm [37a] kılınmışlar idi. Seksen birde Rumeli sadr-ı âlî kâdriyle mükerrem ve seksen ikide sâniyen nikâbetle mükerrem⁴⁰¹ olmuşlar idi. Ol câh-ı celîlde kemâl-i 'iffet u i'tisâf ile penâh-ı zu'afâ ü eşraf iken bin yüz seksen dört rebülâhırının yirmi sekizinci günü lebbeyk-zen fermân-ı "irci'i"⁴⁰² olup 'azm-i dâr-ı karâr oldukda namâzı ba'de'l-edâ ol sey-yid iden cism-i pâkî Üsküdar'da⁴⁰³ Selimiye

³⁹⁴ sadrına E1A: sadr E2

³⁹⁵ üç E2: iki A: -E1

³⁹⁶ cihetiyle E1A: cihetle E2

³⁹⁷ evvel E1: -A

³⁹⁸ Okunamayan kelime A

³⁹⁹ defn tekrar yazılmıştır E2

⁴⁰⁰ celîle E1: -A (Üzeri çizilmiş olmalıdır.)

⁴⁰¹ mükerrem E1E2: muhterem A

⁴⁰² "مَرْضِيَّةٌ رَاضِيَةٌ رَبِّكَ إِلَىٰ أَرْجِي" || Sen O'ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön", Fecr Sûresi 28. ayete referans verilmiştir.

⁴⁰³ "pederleri Seyyid Mustafa Efendi İnadiye'de medfûn olup bunlar" ifadesinin üzeri çizilmiştir E2: Metin içerisinde verilmiştir A

Tekyesi ardında oğulları Seyyid ‘Osman Efendi ve nakīb Seyyid Mehmed Emin Efendi ve akribâ hisandlarıyla⁴⁰⁴ safa-i mahsusâda medfundur.⁴⁰⁵ Rahmetu’llâh⁴⁰⁶.

Şeyhülislâm es-Seyyid İbrahim Efendi⁴⁰⁷

Şam’dan ma’zûl ve Mekke-i Mükerrerme pâyesiyle mümtâz-ı fuhûl iken seksen dörtde nakībüleşraf ve seksen altıda [37b] Anadolu ve seksen yedide sâniyen nikâbetle müşerref olmuşlardır⁴⁰⁸. Ve doksanda nikâbet ‘uhdelerinde olup Rumeli sadr-ı vâlâsiyla müktesib-i şeref olmuşlar idi. Doksan üçde sâniyen sadr-ı Rum’a kezâlik nâ’il ve doksan altı şevvâlinin beşinci günü mesned-i meşîhate vâsıl olmuşlar idi. Nüh mâh kadar müşkil-i güşâ-yı enâm ve mesned-i ‘âlîde iken ‘ömrü resîde-i encâm olup ‘âlem-i ‘ukbâya güzâr eyledikde, namâzı Fatih’de edâ ve Çeharşenbihpazarı civârında Beyceğiz’de Erzincânî⁴⁰⁹ Seyyid ‘Ali Efendi merkadi⁴¹⁰ cenbine⁴¹¹ defn-i hâk-i mağfîret kılındı. Mevlânâ-yı müşarün-ileyh sıbt-ı sicâl-i zelâlû’r-rahmeti ‘aleyh defîne-i ‘ilm ü ‘irfân ve gencine-i cevâhir-i fehm ü iz‘ân olup nâfizü’l-kilem kaviyyü’r-re’y hisâl-i memdûha ile muttasıf u meftûr talâkat-i lisân ve semâhât ü ‘iffetle meşhûr bir zât-ı sûtûde-sıfat idi. Ba’z hayrât-ı câriye ve meberrâtları [38a] vardır. Rahimehu’llâh.

Şeyhülislâm Dürrî Efendizâde es-Seyyid Mehmed ‘Arif Efendi

Şeyhülislâm-ı esbak Dürrî Mehmed Efendi bin İlyas’ın mahdûm-ı feza’il-mevsûmudur. Yenişehir-i Fenar’dan ma’zûl iken bin yüz seksen yedi zilka‘desinde bâ-pâye-i Mekke-i Mükerrerme Burusa kazasıyla sebk-ı akrân ve bin yüz doksan dörtde Darü’l-hilâfe kadılığıyla kesb-i kadr ü şân eylemişler idi. Doksan beşde

⁴⁰⁴ hisandlarıyla E1: A

⁴⁰⁵ Selimiye Tekyesi ... medfundur E1: pederi merkâdi cenbine defn-i lahd-ı mağfîret olmuşdur E2, “merkâdi cenbine defn-i lahd-ı mağfîret olmuşdur” ifadesinin üzeri çizilmiştir E1: Metin içinde verilmiştir A

⁴⁰⁶ Rahmetu’llâhi E1: Rahimehu’llâh E2

⁴⁰⁷ Tamamlanacak.

⁴⁰⁸ olmuşlardır E1: -E2A

⁴⁰⁹ Erzincânî E1: Riyânî E2 (Müstensih tarafından yanlış istinsah edilmiş olmalıdır.)

⁴¹⁰ merkadi E1: -A

⁴¹¹ cenbine E1: cenbinde A

müddeti tekmîl olup ma‘zûl ve doksan altı şevvâlinin beşinci günü Seyyid İbrahim Efendi'den münhal olan câh-ı celîl-i nikâbet ile hâiz-i şeref ve me‘mûl ve doksan yedide bi'l-fi'l Anadolu ve doksan sekizde Rumeli kadı'askerliği ile rehîn-i şâdî ü meserret ve doksan dokuz şevvâlinin on sekizinci selâsâ⁴¹² günü ser-mesned-i vâlâ-yı meşîhat zât-ı vâlâlarıyla ârâyîş-yâb-ı zîb u behcet olmuşdu. Beş mâh evvel mesned-i [38b] âlîde karâr birle ‘azle ibtilâ ve Kütahya’ya iclâ ve ba‘dehu mazhar-ı ‘afv⁴¹³ u ıtlak ve iki yüz altı zilka‘desinde⁴¹⁴ sâniyen şeyhülislâm⁴¹⁵, altı seneden ziyâde müstefâd⁴¹⁶-ı umûr-ı ‘ulemâ-yı ulemâ-yı a‘lâm olduktan sonra on üç senesi[nde] ‘azl ve Burusa’ya iclâ olunup ba‘de’l-‘avde []⁴¹⁷ senesinde irtihâl idüp Edirnekapusu hâricinde pederleri Mustafa Efendi cenbine defn olundular⁴¹⁸. Mevlânâ-yı müşarün-ileyh edîb ve vakûr bir zât-ı dirâyet-meftûr idi. ‘Aleyhi-rahme.

Seyyid ‘Abdullah Efendizâde Seyyid Mehmed Dervîş Efendi

Bin yüz doksan dokuz şevvâlinin on sekizinci günü nikâbet câh-ı vâlâsıyla mükerrerem olup, iki yüz şa‘bânının yirminci günü ‘azl ve⁴¹⁹ Gelibolu’ya nefy ile çeşîde-i elem ve iki yüz bir cumâdelâhiresinin on dördüncü günü ‘afv ü ıtlaka mazhar ve iki yüz iki cemâziyelulâsının⁴²⁰ on altıncı günü [39a] Rumeli pâyesiyle sâniyen câh-ı celîl-i mezkûr ‘uhdesine⁴²¹ tevcih buyurularak nâ’il-i şeref-i evfer olmuşlar idi.

Şeyhülislam es-Seyyid Mehmed Kâmil Efendi

⁴¹² selâsâ E1: isneyn A

⁴¹³ mazhar-ı ‘afv u H: -E1E2,

⁴¹⁴ zilka‘desinde E1A: zilka‘desinin E2, yirmi ikinci günü E2: -E1A

⁴¹⁵ şeyhülislâm E1: üzeri çizilmiş A

⁴¹⁶ müstefâd E1: ingaz (?) A

⁴¹⁷ Nûshada boşluk.

⁴¹⁸ şeyhülislâm, altı ... olundular E1A: lâbis-i ferdâ-i beyzâ-yı fetvâ olup sene-i mezbûre cumâdelülûlâsında irtihâl-i dâr-ı bekâ eyledikte Üsküdar’da pederleri merkadi cenbinde mütevârî-i mezâr-ı mağfiret kılınmıştır E2

⁴¹⁹ ‘azl ve E2A: -E1

⁴²⁰ cemâziyelulâsının E1A: cumâdelülûlâsının E2

⁴²¹ “uhdesine” sonraki sayfanın ilk kelimesi olarak sayfanın altında bulunmakta, ancak metinde sadece “-sine” kısmı bulunmaktadır A

Beru (?) tire-i icmâl, terceme-i hâline⁴²² hâme-i fakîr şu vechile⁴²³ ictirâ ider ki, mevlânâ-yı müşârün-ileyh Kara Bekir Efendizâde sudûrdan ‘Osman Nâmî Efendi sulbünden zuhûr ve bin yüz elli altı sâlinde İskender Bey hâriciyle izhâr-ı sürûr idüp devre-i mu‘tâdeyi tekmîl ittikten sonra seksen dört⁴²⁴ senesi kazâ-i Galata ve doksan şevvâlinde Mısır ve doksan üç muharreminde Medîne-i Münevvere ve doksan dokuzda pâye-i Dârü’l-hilâfe ile nâ’il-i matlab ü⁴²⁵ me‘mûl ve iki yüz şa‘bânında nikâbet câh-ı şeref-penâhına mevsûl olmuşlar idi. Sene-i mezbûre zilhiccesinde pâye-i⁴²⁶ Anadolu⁴²⁷ ve iki yüz bir cumâdelahiresinde bi’l-fi’l sadr-ı⁴²⁸ Anadolu ile⁴²⁹ kadr ü i‘tibârı taz‘îf ve iki yüz iki rebî‘[39b]ülâhırında sadâret-i⁴³⁰ Rumeli ile teşnîf olunup sene-i mezbûre cemâziyelûlâsının⁴³¹ on altıncı günü ser-mesned-i meşîhat-ı İslâmiyye’ye su‘ûd birle hâiz-i ibtihâc olmuşlar idi. İki yüz üçde ‘azl ü istirahat ve sâhilhane-i sa‘âdet- âşiyânelerinde ikâmet ile güzârende-i bakıyye-i eyyâm iken bin [iki] yüz on beş zilhiccesinin onuncu günü ol kâmil-i nihrîr-matıyye, cânını kurbân ve fedâ ve ‘ıyd-gâh-ı cinânı me’vâ itmekle, emr-i techîz ü tekfînine sür‘at olunup Üsküdar’da kendi makberelerinde mütevârî-i türâb-ı mağfîret olmuşdur. Mevlânâ-yı müşârün-ileyh, el-esmâ u tenezzele mine’s-semâ⁴³² sırrına mazhar, ‘âlim ve kâmil bir zât-ı nâdirü’l-emâsil idi. Sekenehu’llâh fi’l-cenne.

Şeyhülislam es-Seyyid Yahya Tefik Efendi

Bidâyet ve hâl-i neş’etinde burc-ı sulehâ olan Darü’l-fetvâ’ya devâm ve ru’us-ı tadrîs⁴³³ ile kesb-i liyâkat⁴³⁴, vâsıl-ı merâm⁴³⁵ olup devre-i mu‘tâdeyi bi’t-tekmîl Selânik mevleviyyetiyle be-kâm ve bin yüz [40a] seksen yedide mahredden

⁴²² hâline E1A: ahvâline E2

⁴²³ şu vechile E1A: bahrü’t-tefsîr E2

⁴²⁴ dört E1: -A

⁴²⁵ mevlânâ-yı müşârün-ileyh Kara ... matlâb ü E1A: bin yüz doksan dokuzda kazâ-i Darülhilâfe ile nâ’il-i ‘izz-i E2

⁴²⁶ pâye-i E1A: bâ-pâye E2

⁴²⁷ Anadolu E1A: -E2

⁴²⁸ sadr-ı E1A: sadâret-i E2

⁴²⁹ ile E1: derkenar çıkılarak eklenmiştir A

⁴³⁰ sadâret-i E2: -E1A

⁴³¹ cemâziyelûlâsının E1A: cumâdelûlâsının E2

⁴³² Kur’an, Bakara, 31. ayete referansta bulunmuş olmalıdır.

⁴³³ “ve ru’us-ı tadrîs”, “kesb-i liyâkat” ifadesinden sonra gelmektedir A

⁴³⁴ kesb-i liyâkat HA: -E1E2

⁴³⁵ vâsıl-ı merâm E1E2: hâsir-i meserret HA

ma'zûl olup Şam mevleviyyeti ile hilâl-i tali'i bedr-i tâm ve doksan dokuz ramazânında Darü's-saltana kadılığı câh-ı vâlâsı mûris-i şâdî-i bayram olmuşdu. İki yüz zilka'desinde Anadolu ve iki yüz birde Rumeli pâyesi ve iki yüz ikide bi'l-fi'l Rumeli sadrı ve iki yüz dörtte Mehmed Derviş Efendi merhûmun irtihâliyle münhal olan câh-ı refî'i-i nikâbet sâhibü't-tercemeye tevcîh ve terfih⁴³⁶ kılındıklarından sonra iki yüz beş recebinin dokuzuncu günü sevk-i faid-i tevfiğ ile hizmet-i celîle-i fetvâya me'mûr ve nâ'il-i ikbâl-i mevfûr olmuşlar idi. Ol mesned-i âlîde müşkil-güşây-ı hâss u âmm ve tesviye-fermâ-yı mesâlih-i enâm iken on iki⁴³⁷ gün mürûrunda "irci'î"⁴³⁸ emrine icâbet ve terk-i 'âlem-i nekbet eyledikde namâzını 'ulemâ ve sulehâ edâ ve civâr-ı Câmi-i Fatih'de Pirinçi Sinan Câmiî kurbunda müceddeden ibnâ ve i'dâd ve ihyâsına [40b] muvaffak oldukları medrese sahasında defn ve garîk-ı rahmet-i Rabbü'l-'âlemîn oldu. Ol fâzıl semmâ nebî huzûr edib ve sâhib-i şu'ûr 'âlim ve fakîh ve cevâd⁴³⁹ ve kerîm bir zât-ı 'âlî-sıfât-ı fazâil-sîm idi. Rahmetu'llâhi 'aleyh rahmeten vasi'aten⁴⁴⁰.

Bıçakçılar İmamı Hafîdi es-Seyyid Mehmed Fâiz Efendi

Dârü'l-hilâfe kadılığından ma'zûl oldukları esnâda Tevfiğ Efendi'ye halef ve mesned-i nikâbete nihâd-i⁴⁴¹ zîb-i şeref olmuşlar idi. Sene-i mezbûre şevvâlinde çemenistân-ı cinâna hırâm kıldıklarında Tersane Bağçesi verâsında defn-i mezâr-ı mağfîret ve garîk-ı deryâ-yı rahmet-i Rabb-ı 'izzet olmuşlardır. Sâhibü't-terceme bin yüz altmış senesi ramazânında neyl-i ru'us ile nâmı revnâkdâde-i defter-i müderrisîn ve sekiz yüz doksanda bâ-pâye-i Kudüs Üsküdar ve doksan dokuzda Edirne mollalığı ve iki yüz üçde Medine-i Münevvere ve iki yüz altıda İstanbul pâyeleriyle şâdân u meserret-karîn olmuşlardır. Safhî mahlasıyla şi'r-i bî-nazîri vardır.⁴⁴² Mazanna-i kirâmdan bir zât-ı sûtûde-simât idi. A'lallâh derecetuhu ve tâbu mesvâh.

⁴³⁶ terfih üzeri çizilmiş A

⁴³⁷ iki E1A: üç E2

⁴³⁸ Kur'an, Fecr 28: "O, senden, sen de O'ndan hoşnut olarak Rabbine dön!"

⁴³⁹ cevâd E1: semuh E2A

⁴⁴⁰ rahmeten vasi'aten E2: -E1A

⁴⁴¹ nihâd-i E1: nihâde-i E2A

⁴⁴² Sâhibü't-terceme ... bî-nazîri vardır. (Derkenar notu) E1: -E2A

Şeyhülislam es-Seyyid Mehmed Atâullah Efendi

Zeyl-i Müstakîmzâde ve Münîb’de terceme-i hâli mufassalan mastûr Şeyhülislâm-ı be-nâm Es’ad Efendizâde⁴⁴³ Şerîf [41a] Efendi’nin necl-i lebîb ve mahdûm-ı necîlleridir. Bin yüz yetmiş üç senesi cumâdelûlâsında⁴⁴⁴ kadem-nihâde-i ‘âlem-şuhûd ve mahâdim-i kirâm hakkında şâyi’ü’l-vukû‘ olduğu üzere iki yaşında iken nâm-ı sâmilîleri defter-i müderrisîn-ı kirâmda meşhûd⁴⁴⁵ olmuşdu⁴⁴⁶. Eyyâm-ı sabâvet ve hengâm-ı tufûliyyetlerinde semend-i himmetleri meydân-ı ma‘ârif ü hünerde cünbüş-nümâ olup doksan yedide Galata kazâsıyla mazhar-ı ikrâm ve mevâlî-i mahrece takdîm kasdıyla Kudûs pâyesiyile karîn-i ihtirâm oldular. İki yüz dört gurre-i rebî‘ülevvelinde⁴⁴⁷ Edirne pâyesine i’tilâ ve iki yüz altıda şa‘ir Sururî’nin “*Câh-ı vâlâ Kâ’be’dir mahdûm-ı Es’adzâde’ye*” mısra’ı nâtık olduğu üzere Mekke-i Mükerrreme kazâsıyla kesb-i Mina ve iki yüz sekiz târîhinde nikâbet-i eşrâf ile teşrîf ve pâye-i Dârü’l-hilâfe ile taltîf olduklarında yine Sürûrî: “*Ey Sürûrî bir sürûş [41b] sebz-i boş o seyyidin olduğun itdi iki târîhle inhâ nakîb-i ‘ıyd olunca yanına düşdü Sitanbul pâyesi el-hak isti’dâd ile oldu Atâ Molla Nakîb*”⁴⁴⁸ neşidesiyile resm-i tebrîk ü tehniyeti îfâ ve iki yüz on üç şa‘bânının üçüncü günü Anadolu ve on beş şa‘bânının guresinde⁴⁴⁹ Rumeli pâyelerine ve on dokuz şa‘bânının guresinde sadr-ı Rumeli⁴⁵⁰ ve yirmi şa‘bânında nikâbet ‘uhdelerinde olarak bi’l-fi’l sadr-ı Rumeli’ye revnâk-ârâ olduklarında dahi;

“Anadolu pâyesini aldı Nakîb Es’ad ile
Pâye-i Rumeli’ye⁴⁵¹ tâm nakîb oldu şeref
Sadr-ı Rum oldu Nakîb-i sâdât”

târîhleri ile merâsim-i hulûs-kâr-âneyi icrâ eyledi. Hulûsiyyet⁴⁵²-i fazl u haseb ve salâhat-i kadr u neseb ile her pâye ve mansıbdâ müşârün-bi’l-benân mümtâz-ı akrân

⁴⁴³ Es’ad Efendizâde E1A: Es’adzâde E2

⁴⁴⁴ cumâdelûlâsında E1: cemaziyelûlâsında A

⁴⁴⁵ ve mahâdim-i ... meşhûd E1: -A

⁴⁴⁶ olmuşdu E1: olmuşdur A

⁴⁴⁷ gurre-i rebî‘ülevvelinde E1: târîhinde E2A

⁴⁴⁸ ‘ıyd olunca ... Nakîb E1: Derkenar olarak yazılmıştır A

⁴⁴⁹ şa‘bânının guresinde E1: şa‘bânında E2A

⁴⁵⁰ ve on dokuz ... Rumeli ve E1: sadr-ı Rumeli E2: -A

⁴⁵¹ bi’l-fi’l ... Rumeli’ye E1: Satırların altı çizili A

⁴⁵² Hulûsiyyet E1: Hûsiyyet (?) E2A

olup, on üç sene mikdârı mesned-i nikâbetde istikrâr ile hânesi [42a] merci‘-i eşrâf-ı ahâlî ve dâmeni bûse-gâh-ı edânî vü e‘âlî olduğu halde iki yüz yirmi⁴⁵³ bir gurre-i recebinde mesned-i ‘âli-i meşîhat zât-ı fâzılâneleriyle pür-zîb ü zînet olup yirmi iki cemâziyelûlâsının yedinci günü ma‘zûl, ferdâsı yine mansûb olup yirmi üç cemâziyelâhiresinin yirmi⁴⁵⁴ yedinci günü sûtûde-i takdîr ol mesnedden dûr u karanlıkda/Kızanlık’da ve iki sene mürûrunda arpalıkları olan Güzelhisar’da ikâmet me’mûriyetleri ya’ni îcâb idüp vatan-ı asllarından⁴⁵⁵ mehcûr olmuşlar idi. Bakıyye-i eyyâmıların menfâları olan medîne-i mezbûrede yine sâye-i merhem-vâye-i zılâl-i Yezdân’da⁴⁵⁶ bi’l-‘izz ve’l-ihitâm nice müddet güzâr, fakat tahassür-künân-ı dâr u diyâr⁴⁵⁷ iken iki yüz yirmi altı ramazân-ı gufrân-nişânının⁴⁵⁸ yirmi altıncı günü⁴⁵⁹ *Leyletü’l-Kadr hayrun min elfi şehri*⁴⁶⁰-i tebşîrî simâh-ı ‘irfânına ve “irci’î” fermânı kayd-ı cânına te’sîr idüp bu ‘âlem-i nekbetten nefret ve ‘ıyd-gâh-ı [42b] bihişte rihlet eyledi. Merhûm-ı müşarün-ileyh a‘tallahu lehu’l⁴⁶¹ ve esbağa’r-rahmeti ‘aleyh funûn-ı şettâ-yı câmi‘ vü havî, husûsa fikh-ı şerîf ve ebyâtda ka‘bı ‘âlî⁴⁶² ahlâk-ı hasene ile ma‘rûf ve etvâr-ı müstahsene ile mevsûf, zarîf⁴⁶³ ve nüktedân bir zât-ı zî-nişân idi. Âsâr-ı ‘ilmiyyelerinden a‘bîrât-ı Türkiyye ile Beyzâvî’ye hâşiyeleri ve butlân-ı akayid-i Vehhabbiyye’yi müştemil ‘Âlizâde Efendi merhûmun risâlesine şerhleri “Ali Kârî’nin *Menâsikü’l-haccı muhtasarı* ve *Takâddümü’l-muktedâyî ‘ale’l-imâm fi’r-rükû‘* ve *s-sücûd* bâbında müstakil risâleleri ve risâle-i merkûmeyi şeyhleri olan Mehmed Tâhir Sünbül-i Mekkî hazretleri şerh eyledikde tekrâr tahşiyeleri ve nice takrîzât-ı belîgaları ve mecmû‘aları ve âsâr-ı kalemiyye vefîreleri ve müretteb dîvân ve münşeâtları mergûb-ı a‘lâm ve makbûl-i üdebâ vü enâmıdır.

Mîr es-Seyyid İbrahim ‘İsmet Efendi

⁴⁵³ yirmi E2A: -E1

⁴⁵⁴ yirmi A: -E1E2H

⁴⁵⁵ me’mûriyetleri ... asllarından E1: Derkenar olarak yazılmıştır A

⁴⁵⁶ yine ... Yezdân’da HA(A’da derkenar olarak yazılmıştır): -E1E2

⁴⁵⁷ fakat ... diyâr E1: -A

⁴⁵⁸ nişânının E1A: nişânın E2

⁴⁵⁹ günü E2A: -E

⁴⁶⁰ “Kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır.”, Kur’an-ı Kerîm, Kadir Suresi, 3.

⁴⁶¹ lehu’l E1: lehu’l-cenne E2A

⁴⁶² ‘âlî E1A: -E2

⁴⁶³ zarîf E1: Derkenar olarak yazılmıştır A

Edübü'l-vüzerâ Raif İsmâ'il Paşa merhûmun [43a] mahdûm-ı nesîb-i zîşânlarıdır. Bin yüz altmış dört senesi mâh-ı muharremü'l-harâmın on yedisinde kımât-ı 'âlem-i şühûdî nûr-ı vilâdetleriyle tenvîr idüp pederleri "Ziyet Gülzar Hanım geldi, İbrahim Bey" mısra'ıyla ızhâr-ı sürûr ve târîh-i vilâdetlerin nigâşte-i sahâif dühûr eylemişlerdir. Pâ-nihâde-i mertebe-i temyîz olduklarında iktisâb-ı re'sûl'-mâl-i ma'ârif ve 'ulûma sarf-ı nakdîne-i sa'y ü himmet ve 'asrında Sâni-i Seyyid Cürcânî 'allâme be-meydanî Erzenürümî İsmail Tâ'ib Efendi merhûmun 'aliyye⁴⁶⁴ ifâdesinden ihrâz-ı kasbu's-sebk istifâde ve fazîlet idüp, ba'dehu tarîk-ı 'anîk-i tadrîse duhûl ve devr-i merâtib ve kat-ı bikâ' iderek bin iki yüz iki⁴⁶⁵ senesi hâmis-i Süleymaniye'den Halebü's-şehbâ mevleviyyetiyle tatyîb ü ikram ve iki yüz beş sâli muharreminde pâye-i Mekke-i mükerre ve sene-i mezbûre cemâziyelâhiresinde⁴⁶⁶ ordu-yı [43b] hümayun kazâsıyla rehîn-i tevkîr u ihtirâm, yine sene-i mezbûre zilhiccesinde Rusyalu ile musâlaha me'mûriyetlerinde zuhûra gelen hidmet-i makbûleleri şâyân-ı taltîf olup pâye-i İslâmbol ile mazhar-ı lutf u 'atâ ve iki yüz yedi zilhiccesinde bi'l-fi'l İslâmbol kadılığı câh-ı refî'ine sâye-bahş oldular. Müddet-i hükûmetlerini üç mâhdân ziyâde nasfet ü refetle güzâr üzere iken, ol esnâda hubûbât ihdâsı husûsunda ızhâr-ı hakkâniyetleri ve 'âdem-i kabûlleri Hakkı Paşa kethudâlığında Burusu'ya nefy ü iclâ olunmalarına bâ'is olunmuş ise de, iki buçuk mâh mürûrunda hakkâniyetleri zâhir ve kayd-ı nefyden itlâk olunup 'inâyet-i seniyyeye şâkir olmuşdu. Ba'dehu iki yüz on iki muharreminde Anadolu ve on üç evâsıt-ı cemâziyelâhiresinde⁴⁶⁷ Rumeli pâyelerini ihrâz ve on dört recebinde def'a-i evveli ve on sekiz [44a] şa'banında def'a-i sâniye olmak üzere bi'l-fi'l sadr-ı vâlâ-ı kâdr-ı Rumeli⁴⁶⁸ ve yirmi bir recebinin üçüncü günü câh-ı şeref-penâh-ı nikâbeti teşrîf-sâz-ı i'zâz kılmışlar idi. Yirmi iki senesi muharreminin rûz-ı vilâdetlerine tesâdüfü ittifâk yât-ı garîbeden olan on yedinci cum'a günü ba'de'l-'asr ol Seyyid-i Hüseyinî-neseb vedâ'-i 'âlem-i mihen ü kerb ve irtihâl-i bağ-ı cinân ve meyl-i likâ-yı rahmet-i Rahmân eyledikde, namâzını sülehâ ve 'ulemâ ba'de'l-edâ na'aş-ı mağfîret-

⁴⁶⁴ 'aliyye E1: haliyye A

⁴⁶⁵ iki E2: -E1

⁴⁶⁶ cemâziyelâhiresinde E1A: cumâdelâhiresinde E2

⁴⁶⁷ cemâziyelâhiresinde E1A: cumâdelâhiresinde E2

⁴⁶⁸ Rumeli E1: Rumeli'ye E2A

nakşı Üsküdar’da Akyapu’da i’ dâd kıldıkları mezâra⁴⁶⁹ defn-i hâk-i gufrân ve âlûde-i türâb-ı ve gunûde-i cilbâb-ı rahmet-i Mennân olmuşdur. Mevlânâ-yı müşarun-ileyh esbağallahu ni’am rahmetihî ‘aleyhi Kerîm ve cevâd ve ‘âkıl ve ‘âlinihâd, edîb ve vakûr ve hısâl-i hamîde ile meftûr cezîlü’l-himme bir zât-ı sûtûde-sıfât idi. Hudavendigâr-ı Şehîd Sultan Selîm merhûmun nezd-i şahânesinde sadâkati **[44b]** zuhûruna mebnî, hakkında kimsenin si’âyetini istimâ’ itmemek üzere mükâlemât ve husûs-ı sâire Devlet-i ‘Aliyye’ye me’mûr idüp, “ilâ âhiri’l-vefât devletimin intizâmı zâtına mevkûfdur” kelâmını tekellüm buyurmak üzere iltizâm eylemişdi. Fi’l-vâkı’ i’tikâdı vücûd-pezîr olup, merhûmun vefâtından bir buçuk mâh mikdârı mürûrunda Hudavendigâr-ı şehîdin vekâyi’i zuhûra gelmişdir. Zâlike takdirü’l-‘Azîzi’l-‘Alim. Gâlip Paşa, sâhibü’t-tercemenin meclis-i meşveretde bir sohbeti hakkımda riyâset tevcîh olunmasına bâ’is oldu deyu⁴⁷⁰ nakl eylediği meşhûr ve mükâlemelerde Devlet-i ‘Aliyye’nin şân ü nâmûsunu kemâliyle vikâye iderek nice re’y-i rezîn ile hall-i ‘ukde işkâl eylediği ma’lûm ve teslîm-kerde-i erbâb-ı şu’ûrdur. Âsârından vakt-i şebâbda tekellüm olunmuş ekseri Fârisî dîvân-ı mürettebi ve resâ’il-i müt’e addidesi mâ tarâf-ı⁴⁷¹ **[45a]** kütûbe ve ta’likâtı ve Zemahşerî’nin *Esâsü’l-Belâga* nâm kitâbdan mecâzâtını tecrîd ile *İ’câzü’l-îcâz* nâm kitabı ve dört cüz’ mikdârı müdevven inşâsı ve sâir tekârîz-i belîgâsı vardır. Şikest sûretinde gâyetle hûb hattı vardır. Ve âhir vaktinde Selîmiyye Tekyesi’nde ehl-i sülûka bast-ı sofrâ-i irşâd ve gürisnegân-ı gıdâyı hakâyıka ihzâr-ı neval-i me’âd iden Şeyh Ni’metullah Efendi merhûmdan Tarîk-ı Nakşibendiyye’ye sülûk ve inâbet ve ol ni’met-i âmâle-benân-ı icâbet idüp dâi’ma zikr ü fikr ile meşgûl olmuşlar idi. Ve şeyh-i müşarun-ileyhle mesâil-i maglaka-i târikat-ı ‘aliyyede tedvine-şayân tezâkir-i ‘adîdeleri vardır. Mâte ‘alâmetü’d-dehr târîh-i vefâtları olmuşdur.

Göçdü ‘İsmet Beyefendi ‘âlim-i mahîr idi

mısrâ’ı ve yine Şebistânî tarîkiyle;

Çün güzeşt ez ceruk îni dâr-ı gürur

İsmet-i İsmet Bey **[45b]** âmed der-zuhûr

⁴⁶⁹ mezâra E1: mezarda A

⁴⁷⁰ deyu E2A: -E1

⁴⁷¹ mâ-tarâf-ı E1: ve etrâf-ı E2A

beyiti mahdûm-ı bürüzg-vârları ‘Arif Hikmet Beyefendi sellemehu’llahu te‘âlâ hazretlerindir.

Şeyhülislam Dürrîzâde es-Seyyid ‘Abdullah Efendi

Terceme-i hâli hâme-i şikeste rakam-ı fakîr pür-taksîr ile güzâr-ı sebzîr olan Şeyhülislâm es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi’nin necl-i necîl ve ferzend-i asllarıdır. Lülü’kân-ı kerem olan zât-ı ‘âlîleri []⁴⁷² senesi zîb-i sâdef-i gehvâre-i vücûd ve zînet-endâz-ı kımât-ı kevn-i şühûd olup dâye-i feyz ü ma‘ârifle perverde ve mertebe-i temyîze resîde olarak bi’l-irs ve’l-istihkâk doksan altı târîhinde tarîk-ı ‘ulemâya dâhil ve endek zamanda ya‘ni iki yüz altıda menâsıb-ı mahrecden Galata mevleviyyetiyle silkü’l-le’âlî-i mevâlîye indirâc⁴⁷³ ve⁴⁷⁴ iki yüz sekizde Mekke-i mükerrerme pâyesiyle fâiz-i sürûr u ibtihac ve⁴⁷⁵ bin iki yüz⁴⁷⁶ on senesi cemâziyelâhiresinin⁴⁷⁷ on dokuzuncu [46a] günü İstanbul pâyesiyle mesrûr ve on beş⁴⁷⁸ şevvâlinin⁴⁷⁹ on birinci günü⁴⁸⁰ pâye-i Anadolu ihsân kılınup mülhak bi’s-südûr oldu⁴⁸¹. Yirmi saferinde bi’l-fi’l Anadolu sadr-ı vâlâ-yı kadri tevcîh buyurulup müddet-i ‘örfiyyelerin ‘iffet ü memdûhiyyetle itmâm ve bir sene kadar munfasılân hânelerinde ârâm eylediler. Ve⁴⁸² yirmi iki muharreminde ‘İsmet Bey⁴⁸³ merhûmdan münhal olan câh-ı celîl-i nikâbetle şerîf⁴⁸⁴ ve yirmi üç cemâziyelahiresinde⁴⁸⁵ Rumeli pâyesiyle taltîf ve meclis-i şûrâya me’muriyetle kâdrleri⁴⁸⁶ taz‘îf kılınup, sene-i mezbûre şevvâlinde ser-mesned-i vâlâ-yı meşîhate sezâ ve dûş-i istihkâkları pür-zîb-

⁴⁷² Boş bırakılmış E1E2A

⁴⁷³ indirâc E1: indirâcla A

⁴⁷⁴ indirâc ve E1: reşk-fermâ-yı emâsil olup E2

⁴⁷⁵ fâiz-i sürûr u ibtihac ve E1A: hâiz-i meserrât olduklarında Sürûrî merhûm: “‘Ulemâ Mahdûm Efendi aldı Mekke pâyesi” tarihiyle ihrâz-ı resm-i tehniyyet itmişdi E2

⁴⁷⁶ bin iki yüz E2: -E1A

⁴⁷⁷ cemâziyelâhiresinin E1: cumâdelâhiresinin E2A

⁴⁷⁸ on beş E2: -E1A

⁴⁷⁹ “şevvâlinin” ifadesinin üzerinde “sene-i mezkûre” ifadesi yer almaktadır A

⁴⁸⁰ günü E1: -A

⁴⁸¹ oldu E1: ve E2: olup A

⁴⁸² Ve E1A: Ba‘dehu E2

⁴⁸³ Bey E1: Beyefendi A

⁴⁸⁴ şerîf E1: teşrîf E2A

⁴⁸⁵ cemâziyelahiresinde E1A: cumâdelâhiresinde E2

⁴⁸⁶ kâdrleri E1A: kâdri E2

i⁴⁸⁷ ferve-i beyzâ-yı fetvâ kılınup⁴⁸⁸ yirmi beş şa‘bânında ma‘zûl⁴⁸⁹ ve istirâhat ve sâhilhanelerinde ikâmet üzere iken yirmi yedide halefleri ‘Ömer Hulûsi Efendi’ye halef ve sâniyen makâmlarına ‘avdet ile müşerref oldukları⁴⁹⁰ Sürûrî’nin⁴⁹¹;

Yine ehl-i ‘ulûmâ müjde nahl-i ârif billâh

[46b] Makâm-ı vâlidîde oldu revnâk-dâde fetvâya

Sürûrî nakl idüp târih olunsun mütesellim tehiz (?)⁴⁹²

İkincidir bu kim zeyn oldu Dürrîzâde fetvâya

kıt‘asıyla mazbûtdur⁴⁹³. Ve otuz senesine gelince karâr birle imza-nüvîs-i fetvâ ve nesik-fermâ-yı mesâlih-i ‘ulemâ olup sene-i mezbûre rebî‘ülâhîrinde elem-i ‘azle ibtilâ ve iki gün sonra arpalıkları olan Mağnisa’ya iclâ olunup⁴⁹⁴, otuz birde mazhar-ı ‘afv u ıtlâk ve otuz altıda tekrâr Mağnisa’ya iclâyyla⁴⁹⁵ egerçi mübtelâ-yı belâ-yı baytak (?) olmuşlar idi. Lâkin otuz sekizde menfâsı Burusa’ya tahvîl ve kırkda Âstâne’ye ruhsat-ı sudûr ile kumaş-ı kadr ü i‘tibârı merîn⁴⁹⁶-i zîb-i tamga-yı ‘afv-ı Şehriyâr-ı bi-‘âdil kılınup⁴⁹⁷ Üsküdar’da müceddeden ihyâ-kerdeleri⁴⁹⁸ olan devlethane-i bî-bahâneleri⁴⁹⁹ ankâ-yı vücûd-ı pür-cûdlarına lâne-gâh-ı ikbâl-i ârâm ve sahilhâne ve devlethanelerinde güzârende-i eyyâm iken kırk dört senesi⁵⁰⁰ cumâdelûlâsının [47a] yirmi üçüncü günü vedâ‘-ı âlem-i fenâ ve irtihâl-i dâr-ı bekâ eylediklerinde Karacaahmet mezaristanı⁵⁰¹ şahrâhında civâr⁵⁰²-ı cedd-i emcedi⁵⁰³ Dürrî Mehmet Efendi⁵⁰⁴ merkadi nezdinde mütevârî-i hâk-i ‘itr-nâke mağfîret olmuştur. Mevlânâ-yı müşarun-ileyh efâzallah zılâlû’r-rahmeti ‘aleyh meşîhattan sonra dahi bir an izâ‘a-i vakt itmeyüp sohbet-i ‘ilmiyye ile hasr-ı ülfet idüp gevher-

⁴⁸⁷ pür-zîb-i E1: -A

⁴⁸⁸ kılınup E: olup E2: A

⁴⁸⁹ Azl kelimesinin üzerinde ma‘zûl yazmaktadır E: ‘Azl E2A

⁴⁹⁰ oldukları E1A: olduklarında E2

⁴⁹¹ Sürûrî’nin E1A: Sürûrî târih E2

⁴⁹² olunsun mütesellim tehiz (?) E2: -E1A

⁴⁹³ kıt‘asıyla mazbûtdur ve E1A: nesîr E2

⁴⁹⁴ olunup E1A: olundular E2

⁴⁹⁵ iclâyyla E1: nefy ile A

⁴⁹⁶ merîn E: mezîn E2A

⁴⁹⁷ kılınup E1A: olup E2

⁴⁹⁸ kerdeleri E1A: kerdesi E2

⁴⁹⁹ yine E2A: -E

⁵⁰⁰ senesi E2: -E1A

⁵⁰¹ mezaristanı E2: -E1A

⁵⁰² civâr-ı E1: -A

⁵⁰³ emcedi E1: -A

⁵⁰⁴ civâr-ı cedd-i ... Efendi E: peder ve cedd-i E2

i⁵⁰⁵ hasîb ü nesîb ve ‘âlim ü edîb kadr-dan ve vakûr-ı nâyâb⁵⁰⁶ ve cûd u sehâda Bermekî-i Hâtem gibi meşhûr bir zât melekiyyü’s-sıfat idi. Sâl-i intikâllerine cân-zâd-ı (?)⁵⁰⁷ ma‘ârif-nihâdlarından ve müderrisîn-i kirâmdan ‘Abdül‘aziz Efendi:

Kıldı Dürrîzâde ‘Abdullah Efendi intikâl mısra‘-i selîsini⁵⁰⁸ târih düşürmüştür.

Şeyhülislâm es-Seyyid Mehmed Zeynel‘âbidin Efendi

Haleb’den ma‘zûlen vefât iden Surre Emînzâde Mehmed Sa‘id Efendi’nin mahdûm-ı kevkeb-i⁵⁰⁹ sa‘id ve Şeyhülislâm Çelebizâde İsmail Âsım Efendi’nin hafid-i necâbet-i bedrleri olmağla [47b] “Çelebizâde Hafidi Zeynî” mısra‘ıyla meşhûr idiler⁵¹⁰. Bin yüz altmış üç târihinde tırâz-ı gehvâre-i tulû‘ olup isti‘dâd-ı Hudâ-dâd⁵¹¹ ile kesb-i nisâb-ı ma‘ârif ü adâb ve bin yüz seksen yedi senesinde tarîk-ı feyz-refîk-ı ‘ilmiyyeye duhûl ile kâm-yâb olup⁵¹² ve devr-i mu‘tâdeyi ba‘de’t-tekmîl Dârulhadîs-i Süleymâniyye’de reîsü’l-müderrisîn ve Bilâd-ı selâse-i ma‘lûmenin biriyle mahrece rasad⁵¹³-bîn iken ‘Âşir Efendi⁵¹⁴ meşîhatinde⁵¹⁵ ümniyyesinden mahrûm ve hâh-nâ-hâh on beş senesi Üsküdar mevleviyyeti tevcîh olunmağla mağmûm ve ba‘dehu⁵¹⁶ iki yüz yirmi bir senesi Edirne ve yirmi ikide Mekke-i Mükerreme pâyeleriyle müşerref ve yirmi üç şevvâlinin dördüncü günü câh-ı celîl-i nikâbet ile hâiz-i ikbâl ü şeref olup, yirmi dokuzda Anadolu pâyesiyle ile⁵¹⁷ dahi kadri i‘lâ ve iki yüz otuz rebî‘ülahırının üçüncü günü câme-i beyzâ-yı Fetvâ kadd-i istihkâklarına iksâ kılınmışdı. Nasblarına⁵¹⁸ [48a] hâlen vekâyi‘nüvîs-i Devlet-i

⁵⁰⁵ idüp gevher-i E1A: ve ma‘ârif ve hazdan âhâz(?)’ı lezzet itmişler E2

⁵⁰⁶ ve vakûr-ı nâyâb E1A: -E2

⁵⁰⁷ cân-zâd-ı (?) E1A: hâne-zâde E2

⁵⁰⁸ selîsini E1: a‘nî E2: -A

⁵⁰⁹ kevkeb-i E2: -E1A

⁵¹⁰ mısra‘ıyla meşhûr idiler E1A: mısra‘ı şöhretlerini beyâna اسابه الايا idi E2

⁵¹¹ Hudâ-dâd E2A: Hudâ-zâd E1

⁵¹² olup E2: -E1A

⁵¹³ rasad E1: sadr A

⁵¹⁴ Efendi E1A: Efendi’nin E2

⁵¹⁵ meşîhatinde E1: meşîhatlerinde E2, hasbe’l-kader E2: -E1

⁵¹⁶ ba‘dehu E2: -E1A

⁵¹⁷ ile E1A: -E2

⁵¹⁸ söylenen tevârîhden şâyân-ı intihâb olan E2: -E1A

‘Aliyye⁵¹⁹ Es‘ad Efendi⁵²⁰ hazretlerinin söyledikleri târîhdir⁵²¹: Bâ-leb-i âdâb söyle Es‘ada târihini, Sadr-ı fetvâ buldu Zeynî Seyyid âfâkdan. Zât-ı vâlâları üç sâl evvel mesned-i ‘âlîde karâr ve erbâb-ı tarîk-ı ‘ulemâya⁵²² tırâzende⁵²³-i revnâk ve i‘tibâr olmuşken otuz üç evâhır-ı şehr-i⁵²⁴ rebî‘ülevvelinde şem‘-i ikbâl-i püf-zede ehl-i şakâ vu hased olup⁵²⁵, telh-âb-ı ‘azl ve Burusa’ya iclâ ile telhkâm olmuşlar idi. Otuz dört⁵²⁶ muharreminde karîn-i ‘afv u⁵²⁷ ıtlak olarak Üsküdar’da resend-i⁵²⁸ bâlâ-hâne-i ikâmet ve güzârende-i eyyâm-ı rahat iken otuz dokuz recebinin on dördüncü gecesi bu kühen-saray-ı fânîden intikâl u rihlet ve ‘âzim-i dâr-ı ni‘am-ı cennet eyledikde namâzını hâzırûn olan sudûr-ı⁵²⁹ ‘ulemâ ve cemâ‘ât-i⁵³⁰ sulehâ musallâ-i Cami‘-i Fâtih’de ba‘de’l-edâ Molla Gürânî Câmi‘i karşusunda cediti Çelebizâde merkâdi cenbinde mütevârî-i hâk-i pâk-i mağfîret oldu. [48b] Merhûm-ı müşârün-ileyh rahmetu’llâhi ‘aleyh her bir fenden behre-yâb-ı nisâb olup, husûsâ cevdet-i hatt-ı ta‘likde kendülerin Sânî-i ‘Îmâd ve Dülgerzâde Şeyh Sıddîk Efendi⁵³¹ cenâblarından ahz-ı dest-i inâbet idüp kasr-ı derûnunu âbâd ibâd eylemiş muhibb-i müfrit-ı ‘ulemâ ve şefik-ı ‘aceze-i fudalâ ‘âkıl ve müdebbir, esker-i fûnûna âşinâ ve havass-ı⁵³² ‘ulûm-ı garîbede yektâ meclis-ârâ ve suhan-şinâs⁵³³ zarîf ve nüktedân bir zât-ı⁵³⁴ sâhib-i ‘irfân idi. Cümle letâif-i kelâmındandır ki, meşîhatleri esnâda vukû‘ bulan bir rikâb-ı hümâyûnda zât-ı şevket-simât efendimiz, “Hoca Efendi sâhilde niçün hâne tedârüküne rağbet eylemediniz?” kelimât-ı taltîf-âyâtıyla suâl buyurdularında bedâheten, “Hâk te‘âla şevketlü efendimizi rûz-efzûn eylesün, sâhile ihtiyacım yoktur. Zîrâ ‘azlim ‘akabinde her cânibim zikr olur” diyerek cevâb vermesi bâ‘is-i hande ve tebessüm-i şâhâne olmuşdur. [49a] Ve yine şevket-nisâb efendimizden

⁵¹⁹ ‘âmm-ı büzürgvâr-ı mütercim-i fakîr ve ma‘ârif ve hünerde müsellemler-i sagîr ve kebîr E2: -E1A

⁵²⁰ sellema’llâhu te‘âlâ bi’l-‘izzü’s-serdî (?) E2: -E1A

⁵²¹ târîhdir E1A: târîh-i râ‘nâdır E2

⁵²² E1 ve A nüshalarında üzeri çizilmiş, E2’de ‘ulemâ şeklinde yazılmıştır.

⁵²³ tırâzende E1: tırâza A

⁵²⁴ şehr-i E2: -E1A

⁵²⁵ olup E1A: olmağla E2

⁵²⁶ dört E1: -A

⁵²⁷ ‘afv u E2: -E1A

⁵²⁸ resend-i E1: zibende-i E2A

⁵²⁹ sudûr-ı E1A: -E2

⁵³⁰ cemâ‘ât-i E1A: -E2

⁵³¹ Sıddîk Efendi E1A: Sıddîk-i Nakşibendî E2

⁵³² esker-i fûnûna âşinâ ve havass-ı E1A: -E2

⁵³³ suhan-şinâs E1: suhandan E2A

⁵³⁴ nüktedân bir zât-ı E1: -A

şehzâdegân-ı cevân-bâhtgân efendiler hazerâtının biniş ve sâir eyyâmında istishâb buyurulmasına ‘arz u niyâz eylediğinde, isâbet-i ‘ayn vukû‘undan ihtirâzen “İstishâb olunmuyor” deyü nutk-ı hümâyûn-ı hikmet-makrûn sudûr eyledikde, Hak te‘âlâ sâye-i şevket-vâye-i mülûkâneyi haşre dek mefârık-ı ‘ibâdda ber-devâm eylesün. ‘İsâbet-i ‘ayn vukû‘u şehzâdegân efendiler hazarâtı haklarında mütâla‘a buyurulmasun, belki tâ-be-key bu herîf mesnedde duracak denilerek hakk-ı ‘âcizîde melhûzdur” deyü cevâb-ı letâif-nisâbı⁵³⁵ şevketlü efendimize ve bulunan kurenâya dıhk-i zarûrî ‘ârız⁵³⁶ olmuşdur. Bunların emsâli bi’l-bedâhe⁵³⁷ nice kelimât-ı mudhike kendisinden sudûr etmişdir. Rahimehu’llâh.⁵³⁸

Abdullah Efendizâde es-Seyyid Mehmed Emin Efendi

‘Asr-ı Mustafa Hân-ı Sâlis⁵³⁹ ‘aleyhi rahimehu’l⁵⁴⁰-Melikü’l-Bâ’îs’de mükerreren sadr-ı Rum ve ma‘rûf-ı a‘lâm ve kurûm olan ‘Abdullah Efendi’nin [49b] mahdûm-ı fezâ’il mevsûmlarıdır. Medâris ü merâtib ve mevleviyyet ü menâsıbı pâye⁵⁴¹ ve bi’l-fi’l ihrâz⁵⁴² idüp⁵⁴³ yirmi yedide kâdî-i İstanbul⁵⁴⁴ ve yirmi sekizde ma‘zûl olup sene-i mezbûre⁵⁴⁵ cumâdelâhiresi⁵⁴⁶ guresinde⁵⁴⁷ mansıb-ı refî‘-i nikâbet-i eşrâf ile kevkeb-i ikbâli mukârin-i burc-ı şeref ve otuz birde⁵⁴⁸ ma‘zûl iken⁵⁴⁹ Anadolu pâyesiyle meşmûl⁵⁵⁰ olmuşdur⁵⁵¹. Yirmi iki⁵⁵² senesinde vedâ-i alem-i fenâ.⁵⁵³

⁵³⁵ Cevâb-ı letâif nisâbı H: -E1A

⁵³⁶ ‘ârız E1: üzeri çizilmiş A

⁵³⁷ bedâhe E1: bedâhet A

⁵³⁸ Cümle letâif-i kelâmındandır ki ... Rahimehu’llâh E1: -E2

⁵³⁹ ‘Asr-ı Mustafa Hân-ı Sâlis E1A: ‘Asr-ı Hân-ı Selîm-i Sâlis H: ‘Asr-ı Sultan Selîm Hân-ı Sâlis E2

⁵⁴⁰ rahimehu’l E1A: rahimetü E2

⁵⁴¹ pâye E1A: bâ-pâye E2

⁵⁴² ihrâz E1A: ba‘de’l-ihrâz E2

⁵⁴³ idüp E1A: -E2, ve’l-kat‘ E2: -E1

⁵⁴⁴ İstanbul E1A: İslambol E2

⁵⁴⁵ sene-i mezbure ifâdesinden sonra çizilmiş: nikâbetten ‘azl olunup E1

⁵⁴⁶ cumâdelâhiresi E1: cumâdelâhiresinde E2: cemâziyelâhiresinde A

⁵⁴⁷ guresinde E1A: -E2

⁵⁴⁸ birde E1: ikide E2: bir A

⁵⁴⁹ ma‘zûl iken E1: senesi nikâbetten ‘azl olunup HA

⁵⁵⁰ meşmûl E1: müşerref E2A

⁵⁵¹ olmuşdur E1: olmuşdu E2A

⁵⁵² yirmi iki A: -E1E2H, Metinde tarihler yazıyla verildiği için A nüshasında Arapça olarak “22” sayısı yazıyla aktarılmıştır.

⁵⁵³ “senesinde vedâ‘-ı ‘âlem-i fenâ” ifâdesinin üzeri çizilmiştir E1E2

es-Seyyid Mehmed Sıddık Efendi

Terceme-i ahvâl-i tevfiik-iştimâli nigâşte-i kalem⁵⁵⁴-i ‘aciz rakam⁵⁵⁵-ı hakîr-i bî-bizâ‘a olan Şeyhülislâm⁵⁵⁶ es-Seyyid Yahya Tevfik Efendi⁵⁵⁷ merhûmun dâmâd-ı sıddıklarıdır.⁵⁵⁸ Bin yüz yetmiş yedi⁵⁵⁹ [50a] senesi ramazânı guresinde⁵⁶⁰ pâ-nihâde-i gehvâre-i vücûd ve sinn-i temyîze vâsıl oldukda tahsîl-i ma‘ârif ve ‘ulûmâ bezl-i vücûd⁵⁶¹-ı mechûd iderek, bin yüz doksan altı⁵⁶² senesi muharreminin onuncu günü⁵⁶³ matlab-ı ru‘us-ı medrese ile be-kâm ve devr-i merâtib-i mu‘tâdeden sonra bin iki yüz on sekiz⁵⁶⁴ senesi cumâdelûlâ guresinde⁵⁶⁵ Üsküdar mevleviyyetiyle karîn-i ihtirâm olup, bin iki yüz yirmi üç⁵⁶⁶ senesi⁵⁶⁷ şa‘bânında Edirne pâyesi, yirmi beş⁵⁶⁸ senesinde mısır-ı Kahire⁵⁶⁹ kadılığıyla icrâ-yı şerî‘at ve yirmi sekiz muharreminde Mekke-i Mükerreme⁵⁷⁰ pâyesi ve sene-i mezbûre recebinden on sekiz ay zabıt itmek üzere Mekke-i Mükerreme kazâsı tevcîh ve⁵⁷¹ Vehhâbî ve havâricin, Beytullah⁵⁷² ve Harem-i şerîfe kasd-ı ihâneti esnâda sâhibü’t-terceme Mekke-i Mükerreme kadısı bulunup hayli hizmete muvaffak olmalarıyla⁵⁷³ Der-sa‘âdet’e ‘avdetinden sonra bin iki yüz otuz bir senesi[nde] nikâbet⁵⁷⁴ ve İstanbul pâyesiyle⁵⁷⁵ i‘zâz ve hürmet

⁵⁵⁴ kalem E1A: yerâ‘a E2

⁵⁵⁵ rakam E1A: yerâ‘a E2

⁵⁵⁶ -ı esbâk E2: -E1A

⁵⁵⁷ Efendi E1A: Efendi’nin E2

⁵⁵⁸ Şeyhülislâm ... dâmâd-ı sıddıklarıdır E1: Hafîd-i şefik ve Şeyhülislam-ı esbak Kâmil Efendi merhûmun damad-ı sıddıklarıdır HA: Şeyhülislâm-ı esbak Seyyid Yahya Tevfik Efendi’nin hafîd-i şefik ve yine (?) terceme-i ahvâl-i kâmilü’l-fezâilleri güzâriş-pezir-i sebkat olan Şeyhülislâm-ı esbâk Kâmil Efendi merhumun dâmâd-ı sıddıklarıdır E2

⁵⁵⁹ Bin yüz yetmiş yedi E1: Arapça rakamlarla 77 A: -E2

⁵⁶⁰ ramazânı guresinde E1: -E2A

⁵⁶¹ vücûd H: -E1E2A

⁵⁶² bin yüz doksan altı E1: Arapça rakamlarla 1196 A: -E2

⁵⁶³ muharreminin onuncu günü E1: -E2A

⁵⁶⁴ bin iki yüz on sekiz E1: Arapça rakamlarla 1218 A: -E2

⁵⁶⁵ cumâdelûlâ guresinde E1: -E2A, menâsıb-ı mahrecden E2: -E1A

⁵⁶⁶ bin iki yüz yirmi üç E1: Arapça rakamlarla 1223 A

⁵⁶⁷ senesi E1: -A

⁵⁶⁸ bin iki yüz yirmi üç ... beş E1: -E2, yirmi beş E1: Arapça rakamlarla 1225 A

⁵⁶⁹ hâkim / hakem E2: -E1A

⁵⁷⁰ Mükerreme E1: -A

⁵⁷¹ ve yirmi sekiz muharreminde ... tevcîh ve E1A: otuz birde E2

⁵⁷² Beytullah E1A: Beytullah-ı harem E2

⁵⁷³ hizmete muvaffak olmalarıyla E1A: hizmet eylemişti. Ba‘dehu E2

⁵⁷⁴ bin iki yüz otuz ... nikâbet E1: üzeri çizilmiş A

kılınmışlar idi⁵⁷⁶. **[50b]** Otuz üçde ma‘zûl, otuz altıda sâniyen mevsûl olduklarından sonra bir⁵⁷⁷ hâlet-i garîbeye mebnî⁵⁷⁸ otuz yedide Merzifon’a iclâ, otuz sekiz selh-i saferinde ‘afv-ı ‘âlîye sezâ kılınup, sene-i mezbûre recebinin üçüncü günü sâlisen mesned-i nikâbet-i celîleye zîb-efzâ, kırk zilka‘desinde sadr-ı ‘âlî-kâdr-ı Rumeli’ye nikâbet ‘uhdelerinde olduğu halde bi’l-fi’l revnak-fermâ olarak⁵⁷⁹, ol mansıb-ı ‘aliyyede icrâ-yı şerî‘ât-i Ahmediye’ye ber-vech-i hakkâniyet dikkat ve umûr-ı⁵⁸⁰ sâdât-ı⁵⁸¹ kirâmı rü‘yet üzere iken⁵⁸² kırk bir şevvâlinin yirmi sekizinci günü⁵⁸³ ‘âlem-i bekâya sefer ve ravza-i cinânı makârr⁵⁸⁴ eyledikde namâzını hulûs-i bâl ile⁵⁸⁵ cemm-i gâfir-i ‘ulemâ vü sulehâ musallâ-yı Cami-i Fatih’de edâ kıldıklarından sonra cenâze-i mağfîret-endâzesi⁵⁸⁶ cedleri merhûm-ı müşârün-ileyhin medresesi hazîresinde merkadleri cenbinde defn-i hâk-i ‘itr-nâk-ı mağfîret olmuşdur. Mevlânâ-yı müşârün-ileyh ‘âlim ü ‘âkîl **[51a]** ve fatîn ü kâmil funûn-ı şettâyı ‘ârif, ahvâl-i ‘âleme vâkıf mâlâyâ’nîden müctenib ‘ulemâ ve fuzalâyâ mürebbî ve muhib, ‘iffet ve semâhatle fâikû’l-akrân hüsn-i tabî‘ât ve cevdetî hatt-ı cezîze nutk u fehm⁵⁸⁷ ve fetânetde nâdîde-i zamân idi. Nakdîne-i ‘ömr-i ‘azîzini kütüb ü esfâr iddihârına⁵⁸⁸ sarf idüp medrese-i mezkûre derûnuna müceddeden bir kütübhâne-i zîbâ vakf ile defter-i a‘mâlini nâm-ı⁵⁸⁹ sâhibü’l-hayr ile mutarraz eyledi⁵⁹⁰. Hayr-ı mebrûren sa‘yuhû meşkûren hayruhu mebrûren⁵⁹¹ ve tâbe mesvahu.

Şeyhülislâm⁵⁹² es-Seyyid ‘Abdülvehhab Efendi

⁵⁷⁵ ‘avdetinden sonra ... pâyesiyle E1: ‘avdetinde İslambol pâyesi ve nikâbet-i câh-ı vâlâsiyla şâyeste E2

⁵⁷⁶ kılınmışlar idi E1A: kılındılar E2

⁵⁷⁷ bir E1A: ba‘zı E2

⁵⁷⁸ mebnî E1A: binâen E2

⁵⁷⁹ olarak E1A: olup E2

⁵⁸⁰ Ahmediye’ye ... umûr-ı E1A: -E2

⁵⁸¹ sâdât-ı kirâmı E1A: sâdâta E2

⁵⁸² infisâl-i müddete bir gün kaldıkda E2: -E1, rüyet üzere iken E1: iki defa yazılmış A

⁵⁸³ bu kevn-i fenâdan güzâr ve E2: -E1A

⁵⁸⁴ ve ravza-i cinânı makârr E1A: -E2

⁵⁸⁵ hulûs-i bâl ile E1A: -E2

⁵⁸⁶ edâ kıldıklarından sonra cenâze-i mağfîret-endâzesi E1A: ba‘de’l-edâ cenâzesini E2

⁵⁸⁷ u fehm E1A: -E2

⁵⁸⁸ iddihârına E1A: cem ü وندار-gene E2

⁵⁸⁹ bir kütübhâne-i ... nâm-ı E1A: binâ eylediği kütübhâneye vaz‘ u vakfiyla nâmını E2

⁵⁹⁰ eyledi E1A: eylemiştir E2

⁵⁹¹ mebrûren E1: -A

⁵⁹² Şeyhzâde E2: -E1A

Pîrâye-i ‘ilm ü fazîlet ve hilye-i nebâhat ü fetânet olan zât-ı sûtûde-simât-ı fâzılâneleri⁵⁹³ meşâhir-i ‘ulemâ-yı ‘asr-ı⁵⁹⁴ Hamîd Han’dan Ayasofya⁵⁹⁵ vâ‘izi Yâsincizâde⁵⁹⁶ Osman Efendi’nin sulb-i pâkinden bin yüz yetmiş üç târîhinde kadem-nihâde-i gehvâre-i ‘âlem-i vücûd olup ‘unfuvân-ı şebâba resîde oldukda, pederleri Hazîne-i hümâyun odasına yazdırmış ve⁵⁹⁷ nân-pâre ile çırağ ettirmiş **[51b]** ise de, Enderun-ı hümâyun ve Bîrûn’da sevk-i feyz ve tevfiğ-ı Samedânî⁵⁹⁸ semt-i tahsîl-i ‘ulûm u ma‘ârife sâbık⁵⁹⁹ ve muhakkık Gelenbevî ve ol ‘asrın sâ’ir meşâhîr-i esâtize-i kirâmının dâhil-i daire⁶⁰⁰-i ifadeleri olarak külliyyât ve cüz’iyyâtta tekmîl-i nüsah iderek⁶⁰¹ mâ-dûn u akrânına fâ’ik oldukdan sonra iki yüz hılâlinde⁶⁰² ru‘usa şâyân ve kendüleri yegâne-i ‘ulemâ-yı ‘asrdan olmaları cihetinden sarây-ı hümâyûna me’mûr⁶⁰³ ve Şeyhülislam Salih Efendizâde Es’ad Efendi’nin meşîhatlerinde ders vekâleti ile dahi müşârün-bi’l-benân olup, devr-i bikâ‘ ve medârisle mûsıla-i Süleymâniyye râddesine ve vâsıl olduğu⁶⁰⁴ evânda ashâb-ı ‘ulûm ve haysiyetten bir zâtın sefâretle cânib-i İrân’a gönderilmesi icâbet⁶⁰⁵ eylediğinde iki yüz yirmi beş târîhinde fudalâ-yı mevcûdeden⁶⁰⁶ müşârün-ileyhi⁶⁰⁷ intihâb ve hafâyâyı umûrunuza⁶⁰⁸ hâfızânesine tevdi‘ vü⁶⁰⁹ eşrâb ve bu vesîle-i cemîle ile⁶¹⁰ eskilerine takdîm ve Edirne rütbe-i müteyemmesineyle Selânik kazâsı **[52a]** mevleviyyeti tevcîh kılınarak kadr u ‘tibârı taz‘îf⁶¹¹ kılınmışdı. Ba‘de’l-‘avdet otuz târîhinde pâye-i Mekke-i Mükerrreme ve otuz birde rütbe-i Dârü’l-hilâfet ile mesrûr ve sene-i

⁵⁹³ hılâlinde E2: -E1A

⁵⁹⁴ ‘asr-ı E1A: -E2

⁵⁹⁵ -ı kebîr cami‘i E2: -E1A

⁵⁹⁶ Yâsincizâde H: Şeyhzâde EE2A

⁵⁹⁷ ba‘dehu cüz-i (?) E2: -E1A

⁵⁹⁸ Enderun-ı ... Samedânî E1A: sevk-i feyz ve tevfiğ-ı Samedânî Enderun ve Bîrûn’da E2

⁵⁹⁹ sâbık E1: sâ’ik E2

⁶⁰⁰ daire HE2A: -E1

⁶⁰¹ iderek E1A: birle E2

⁶⁰² bâlâ-yı mütehan E2: -E1A

⁶⁰³ ve kendüleri ... me’mûr E1A: -E2

⁶⁰⁴ olduğu E1: oldukları E2: -A

⁶⁰⁵ icâbet E1: icâb A

⁶⁰⁶ fudalâ-yı mevcûdeden E1A: fudalâ-yı mevcûde-i vefireden E2

⁶⁰⁷ müşârün-ileyhi E1A: müşârün-ileyh hazretleri E2

⁶⁰⁸ umûrunuza E1: yarısının üzeri çizilmiş A

⁶⁰⁹ hâfızânesine tevdi‘ vü E1: hâfızâ ve zümri dekâyik esnâsına (?) E2

⁶¹⁰ bu vesîle-i cemîle ile E1A: işbu me’mûriyyet-i cesim vesile işleriyle E2

⁶¹¹ taz‘îf E1A: tağnîm E2

mezbûrede sadâret-i Anadolu'ya bi'l-fi'l sâye-bahş olup⁶¹² mülhak-bi's-sudûr oldular. Otuz üç şehri⁶¹³ rebî'ülâhırının yirmi ikinci günü Sıddik Efendi⁶¹⁴ 'azlinden câh-ı şeref-penâh-ı nikâbet-i eşrâfla teşrîf ve otuz beşde pâye-i Rumeli ile taltîf kılındıklarından sonra otuz altı cemâziyelâhırının⁶¹⁵ yirmi dördüncü çeharşenbih günü bi'l-istihkâk mesned-i fetvâyı makâm ve iki seneye karîb müddetde mesned-i fetvâda⁶¹⁶ karâr birle hall-i eşkâl-i enâm eylemişler idi. Ve "Ey, nâ'imun lâ yukeddiruhu ed-dehru"⁶¹⁷ vefkinca otuz sekiz saferinin yirmi beşinci günü 'azl ve İznikmid'e iclâ kılınmağla⁶¹⁸, matlâb⁶¹⁹-ı ba'de'l-dâr-ı 'ankum⁶²⁰ hasb-ı hâliyle semt-i menfâyı me'vâ eyledikden⁶²¹ sonra sene-i mezbûre zilka'de[52b]sinde mazhar-ı 'afv u itlak ve nâ'il-i merâm-ı şehriyâr-ı afâk olup sâhilhânelerinde da'avat-ı hayriyye-i şâhâne ile eyyâm-güzâr iken kırk üç şevvâlinin yirmi ikisinde sâniyen makâm-ı meşîhat-ı 'uzmâya teşrîf ve peyâm⁶²²-ı teşrîfi mesâmi'-i 'ulemâya teşnîf idüp beş seneden mütecâviz zamânda ârâm⁶²³ ve sâye-i şâhânedede işâret kılmaları 'abd-i hakîr⁶²⁴ gibi nice erbâb-ı âmâli matlab-ı ru'us ile şâd-kâm eyledi. Kırk sekiz⁶²⁵ senesi ramazân-ı şerîfnde⁶²⁶ za'f-ı herem kendülerinde müştâd olmak cihetiyle bi'l-i'râz ve'l-ihtirâm⁶²⁷ 'azl ve⁶²⁸ hâne⁶²⁹ ve sâhilhânelerinde⁶³⁰ kangısını murâd⁶³¹ iderler ise ikâmâtlerine irâde-i seniyye-i şâhâne merhamet-tırâz-ı sudûr olup bir sene kadar şikeste-i mizâcları imtidâd⁶³² ile kırk dokuz⁶³³ ramazân-ı mağfîret-nişânın

⁶¹² olup E1A: olmağla E2

⁶¹³ şehri E1: -E2A

⁶¹⁴ Efendi E1A: Efendi'nin E2

⁶¹⁵ cemâziyelâhırının E1A: cemâziyelâhiresinin E2

⁶¹⁶ mesned-i fetvâda E1A: meşîhat-ı 'uzmâda E2

⁶¹⁷ "Zamanın dahi kirletemediği nimet" anlamında söz.

⁶¹⁸ kılınmağla E1A: kılınmalarıyla E2

⁶¹⁹ matlâb E1: satlab A

⁶²⁰ 'ankum E1: 'ankumu't-takriben tecemmüden E2A

⁶²¹ eyledikden E1: eylediklerinden E2A

⁶²² peyâm E1: sâm (?) A

⁶²³ birle A: -E1E2H

⁶²⁴ hakîr E1A: fakîr E2

⁶²⁵ sekiz E1A: dokuz E2

⁶²⁶ pîrî ve E2: -E1A

⁶²⁷ ve'l-ihtirâm E2: -E1A

⁶²⁸ ve E1A: ile E2

⁶²⁹ hâne E1A:hâne E2

⁶³⁰ sâhilhânelerinde E: sâhilhânelerinden E2A

⁶³¹ murâd E1A: irâde ve ihtiyâr E2

⁶³² irâde-i seniyye ... imtidâd E1A: müsa'âde-yi şâhâne erzan buyrulup şikeste-i mizâcları bir sene kadar E2

⁶³³ kırk dokuz E1: elli E2: -A

yirmi altıncı günü enfâs-ı ma‘dûde-i hayâtları hitâm bulup, vedâ‘-i ‘âlem-i fenâ ve irtihâl-i dâr-ı na‘îm-i bekâ eyledikde, namâzına câmi‘-i Fatih‘de bi‘l-cümle a‘lâm⁶³⁴ ve imâmü‘l-mü‘minin⁶³⁵ ve tevâzu‘an [53a] ve ihtirâmen hazret-i imâmü‘l⁶³⁶-müslimîn⁶³⁷ hâzır olarak saf-beste-i edâ olduklarından sonra cesedi⁶³⁸ Topkapı hâricinde pederleri merkâdi yanında⁶³⁹ hâk-i mağfîret-i defn oldu. Mevlânâ-yı müşârün-ileyh gencîne-i dâr-ı cevâhir ‘ulûm-ı yegâne ulemâ-yı Rûm iktizâ-yı ‘asrı mütefattın hall ü ‘akd-i umûrda mütefennin ‘afîf ve perhîz-kâr sâlih ve sadâkat efkâr bir zât-ı zîşân ve nâdirü‘l-akrân idi. Rahimehu’llah.

es-Seyyid el-Hâc Mehmed Ebü‘l-Hayr Efendi

Nesebi sâhib-i fetvâ Çatalcalı ‘Ali Efendi merhûma⁶⁴⁰ peyveste olan sâlifü‘t-terceme Şeyhülislâm Mehmed Şerif Efendi merhûmun ferzend-i asl ve necl-i⁶⁴¹ necîl-i hayru‘l-halefidir. Nûsha-i kübrâ-yı insaniyyet ü hakîkât olan zât-ı melekîyyü‘s-sıfatları []⁶⁴² senesinde mehd-i ‘âlem-i şühûda nişân olup nihâl-i kâbiliyyeti terbiye-i feyz-i Perverdigârî ile neşv ü nemâ ve ma‘ârîf ü ‘ulûm iktisâbıyla şâyân-ı gars-i riyâz-ı [53b] üdebâ oldukda bin yüz seksen yedi⁶⁴³ senesi hâric-i ru‘usla tarîk-ı ‘ilmiyyeye⁶⁴⁴ duhûl idüp ve hadâyık-ı merâtib ü medâris devriyle []⁶⁴⁵ hılâinde Selânik mollalığıyla karîn-i ‘âtıfet ve []⁶⁴⁶ senesinde⁶⁴⁷ kazâ-i Şâm-ı şerîf ile kevkeb-i ikbâli pertev-efrûz-ı burc-ı mes‘adet ve otuz iki⁶⁴⁸ senesi⁶⁴⁹ Medîne-i münevvere dâmet-i envâruhâ ilâ yevmi‘l-âhîre

⁶³⁴ a‘lâm E1A: mü‘minîn‘den sonra H

⁶³⁵ mü‘minîn E1A: müslimîn E2, olan padişâh-ı enâm E2: -E1

⁶³⁶ imâmü‘l E1: enâm A

⁶³⁷ hazret-i imâmü‘l-müslimîn E1: -E2

⁶³⁸ cesedi E1A: cesedleri E2

⁶³⁹ Hacı Mahmud Efendi nüshasında cenbine yarım yuvarlak içerisine alınmıştır. Yanında ve cenbine kelimelerinin aynı anlamda olmasından ötürü bu kelime Esad Efendi nüshasında kullanılmamış olabilir.

⁶⁴⁰ Efendi merhûma E1: Efendi‘ye E2

⁶⁴¹ necl-i E1: -E2

⁶⁴² Müellifin sonrasında doldurmak üzere boş bıraktığı tahmin edilmektedir.

⁶⁴³ bin yüz seksen yedi E1: Arapça rakamlarla 1187 A: -E2, E2 nüshasında sonrasında doldurulmak üzere boş bırakılmıştır.

⁶⁴⁴ ‘ilmiyyeye E1: ‘ulemâya E2

⁶⁴⁵ Müellifin sonrasında doldurmak üzere boş bıraktığı tahmin edilmektedir.

⁶⁴⁶ Müellifin sonrasında doldurmak üzere boş bıraktığı tahmin edilmektedir.

⁶⁴⁷ senesinde E1: senesi E2: ve A

⁶⁴⁸ otuz iki E1: Arapça rakamlarla 32 A

kadılığıyla hâdim-i şer‘-i bi-mîrî (?)⁶⁵⁰ ve ol esnâda Ravza-i Mutahhara-i⁶⁵¹ Resûl-i kibriya ‘alâ sâhîhuhâ efdalü’s-salât mâ hareketü’l-ins bi’l-benân⁶⁵² efendimizin⁶⁵³ ta‘mîri zamân-ı sâhibü’t-tercemeye vakt-i iğtinâm ve fırsat olup bi’n-nefs hizmet⁶⁵⁴-i bâ‘isü’l-feyz ve’l-mağfirete muvaffak olduktan sonra Der-sa‘adet’e ‘avdet ve otuz beş cemâziyelâhiresinde⁶⁵⁵ İstanbul kadılığı câh-ı refî‘ine sâye-bahş re‘fet ve ‘iffet ve nezâhetle icrâ-yı şerî‘ât iderek müddet-i ‘örfiyyesini⁶⁵⁶ ba‘de’l-tekmîl munfasıl ve mütâla‘a-ı asâr-ı ‘ilmiyye ile meşgûl iken otuz yedi rebî‘ülevvelinin onuncu günü **[54a]** câme-i câh-ı celîl-i nikâbet kâmet-i istihkâklarına⁶⁵⁷ iksâ olunmağla “kadd vessale’l-hak ilâ ehlihi” sırrı hüveydâ olmuşdu. Bir seneden ziyâde ol makâm-ı lâzîmü’l-ihtirâmda pâ-ber-câ-yı kıyâm ve nes-k-sâz-ı mesâlih-i sadât-ı kirâm iken bu dâr-ı vahşetten nefret ve ‘azm-ı riyâz-ı cennet eyledikte Ebû Eyyûb el-Ensârî radiye-‘anhu Rabbühü’l-Bârî türbe-i şerîfesi civârında peder-i vecd-i âlileri merkadi cenbinde ol fâzıl bî-mu‘âdilîn cevher-i cismi defîn-i genc-i mağfîret ve mütevârî-i hâk-i ‘itr-nâk-ı rahmet oldu. Merhûm-ı müşarün-ileyh mütehâlî-i hilye-i ‘ilm ü fazîlet ve mutarraz-ı tırâz-ı kâbâ-yı⁶⁵⁸ kemâl ü mağfîret ‘affî ve zarîf ve fakih ve şerîf, her bir⁶⁵⁹ fenne vâkıf husûsan muhâzarât ve edebiyeye kemâliyle ‘ârif, müddet-i ‘ömründe şübêhât ve muharremât⁶⁶⁰ kendüsünden sudûr itmemiş bir zât-ı pâk sîret ve cevher-i girân-kıymet idi. Ta‘mîr-i Medîne-i Münevvere esnâsı⁶⁶¹ nasb-ı nefsi-ikdâm idüp ‘amele ile beraber⁶⁶² arkasında taş ve meder taşıyup **[54b]** kendüsüne yorgunluk ‘ârız olarak⁶⁶³ bir gece ‘âlem-i ma‘nâda Hazret-i Seyyidü’l-mürselini⁶⁶⁴ müşâhede ve hizmeti⁶⁶⁵ makbûl olduğu tebşîriyle mübeşşer olduğundan mâ‘adâ, iki

⁶⁴⁹ otuz iki senesi E1: bir sene sonra E2

⁶⁵⁰ şer‘-i bi-mîrî (?) E1: şerî‘ât E2

⁶⁵¹ Ravza-i Mutahhara-i E1: Ravza-i Mu‘attara-i E2

⁶⁵² bi’l-benân E1: bi’s-senâ-i E2A

⁶⁵³ kîbâb ü sâ’ir mevâzi‘-i mübârekelerin E2: -E1

⁶⁵⁴ hizmet E1: hidmet E2

⁶⁵⁵ cemâziyelâhiresinde E1: cumâdelâhiresinde E2A

⁶⁵⁶ icrâ-yı şerî‘ât ... ‘örfiyyesini E1: müddetini E2

⁶⁵⁷ istihkâklarına E1: istihkâk ve dûş-ı nakillerine (?) E2

⁶⁵⁸ kâbâ-yı E1: -E2

⁶⁵⁹ bir E1: -E2

⁶⁶⁰ ve muharremât E2: -E1

⁶⁶¹ Ta‘mîr-i Medîne-i Münevvere esnâsı E1: Zikr olunduğu üzere Harem-i Nebevî’de olan bikâ‘-i mütebbenin ta‘mîri esnâda E2

⁶⁶² ‘amele ile beraber E2: -E1

⁶⁶³ kendüsüne ... olarak E1: hizmet olduğu E2

⁶⁶⁴ mürselini E1: mürselin ‘aleyhi salavâtü’l-mülkü’l-me‘annî E2

⁶⁶⁵ hizmeti E1: hidmet-i halisesi E2

zât-ı melekiyyü's-sıfât bagal-gîr olarak huzûr-ı sa'âdete⁶⁶⁶ vardıklarını⁶⁶⁷ ba'de'l-yakzan⁶⁶⁸ mazanna-i kirâmdan⁶⁶⁹ bir zâta nakl u hikâye⁶⁷⁰ eylediklerinde, âhirette mazhar-ı şefâ'at-i 'uzmâ ve ol iki zât-ı melekiyyü's-sıfât⁶⁷¹ sıbteyn-i Mükerreremeyn ve Haseneyn-i ahseneyn radiyallahu 'anhümâ olmağla⁶⁷² dünyada dahi nâ'il-i 'inayetleri⁶⁷³ olmalarıyla⁶⁷⁴ ta'bîr eylediğini tahdîsen li'n-ni'am⁶⁷⁵ hayâtlarında nakl eyledikleri mevsûkun-bih ve mu'temedün-'aleyh bir zâtın lisân-ı râstı⁶⁷⁶ beyânında mesmû' ve âsâr-ı kalemiyyesinde⁶⁷⁷ manzûr-ı mütercim-i⁶⁷⁸ nazar-ı hakîr⁶⁷⁹ olmuştur. Nevverallah⁶⁸⁰ merkadehu, vece'ale'l-cennete⁶⁸¹ mesvâhu.

es-Seyyid Ahmed Reşîd Efendi Hazretleri⁶⁸²

Sadr-ı Rûm-ı sâbık⁶⁸³ 'Abdullah Efendi merhûmun, mahdûm-ı nebahet-melzûm⁶⁸⁴ ve necl-i necîl-i fezâ'il-mersûmlarıdır⁶⁸⁵. Bin yüz yetmiş beş⁶⁸⁶ senesi hicriyyesinin mâh-ı zilhiccetü'ş-şerîfesi [55a] onuncu salı günü⁶⁸⁷ gehvâre-i dünyâyı kevkebe-i vilâdetleri zîb-ârâ⁶⁸⁸ hadd-i temyîze resîde olarak semend-i himmeti⁶⁸⁹ semt-i ma'ârif⁶⁹⁰ ü 'ulûma sevk birle⁶⁹¹ nâm-ı sâmîlerini sebt-i sahîfe-i fudalâ

⁶⁶⁶ iki zât-ı ... sa'âdete E1: huzûr-ı sa'âdete iki zât-ı melekü's-sıfât bagal-gîri olduğunda (?) E2

⁶⁶⁷ vardıklarını E1: vardığını E2

⁶⁶⁸ ba'de'l-yakzan E1: bîdar olduğu anda E2

⁶⁶⁹ ve ashâb-ı inzivâ ve halden inniyet / enit eylediği E2: -E1

⁶⁷⁰ u hikâye E2: -E1

⁶⁷¹ melekiyyü's-sıfât E1: bedreyn-i nureyn ya'ni E2

⁶⁷² olmağla E1: ve 'an والديهما olmasıyla E2: olmasıyla A

⁶⁷³ 'inayetleri E1: inayet ve mazhar-feyz-i siyâdet E2

⁶⁷⁴ olmalarıyla E1: "olacağını" yazılmış ancak bu silinmeden düzeltme yapılmaya çalışılmıştır E2

⁶⁷⁵ tahdîsen li'n-ni'am E1: hayatlarında tahdîsen li'n-ni'am ba'zı esdikasına E2

⁶⁷⁶ lisân-ı râstı E1: -A

⁶⁷⁷ beyânında ... kalemiyyesinde E1: beyânından ve âsâr-ı kalemiyyesinden mesmû' E2

⁶⁷⁸ mütercim-i E2: -E1

⁶⁷⁹ hakîr E2: kasr A: -E1

⁶⁸⁰ Nevverallâh E1: Ce'alallâh E2

⁶⁸¹ vece'al cenne E1: cebehuha el-cinân ve'n-nûr E2

⁶⁸² es-Seyyid ... Hazretleri E1: Abdullah Efendizâde es-Seyyid Ahmed Reşîd Efendi Hazretleri E2

⁶⁸³ Sadr-ı Rûm-ı sâbık E1: 'Asr-ı Selim Hân'da Rumeli sadâretinden ma'zûlen irtihâl-i dâr-ı bekâ iden meşâhir-i fudelâ-yı sūdûr-ı 'izamdan E2, sâbık E1: esbâk A

⁶⁸⁴ melzûm E1: mevsûm E2

⁶⁸⁵ mersûmlarıdır E1: melzûmlarıdır E2

⁶⁸⁶ beş E1: beşde E2, "Bin yüz yetmiş beşde" ifadesi E2 nüshasında muhtemelen daha sonra yazılmış olduğundan satır arasına sıkıştırılarak yazılmıştır.

⁶⁸⁷ senesi hicriyyesinin ... günü E1: -E2

⁶⁸⁸ idüp E2: -E1

⁶⁸⁹ himmeti E1: himmetleri E2

⁶⁹⁰ ma'ârif E1: ma'ârifle E2

eyledikleri esnâda⁶⁹², bin yüz doksan beş muharreminin yirmi üçüncü günü târihiyle tarîk-ı feyz refîk-i ‘ulemâya dâhil ve devr-i mu‘tâdeyi tekmîl ile rütbe-i mevleviyyete vâsıl olduklarında⁶⁹³, bin iki yüz on altı senesi muharremi guresinde⁶⁹⁴ menâsıb-ı mahrecden Kudüs-i şerîf mollalığı ‘uhde-i istihkâklarına tevcîh ve iki yüz yirmi iki senesi şa‘bânında zabt itmek üzere⁶⁹⁵ bilâd-ı erba‘adan mısır-ı Kahire kazâsıyla terfî‘ kılındıklarından sonra⁶⁹⁶ yirmi sekiz sâlinin muharremü’l-harâmının yirmi birinci gününden⁶⁹⁷ Mekke-i mükerreme pâyesi⁶⁹⁸ ve otuz bir senesi şehir-i⁶⁹⁹ rebî‘ülevvelinin on dokuzuncu günü kazâ-i Daru’l-hilâfeti’l-‘aliyye pâye-i vâlâları⁷⁰⁰ ve otuz beş senesi ramazânının on yedinci günü Anadolu pâyesi ihsân ve⁷⁰¹ otuz [55b] yedi şehir-i rebî‘ülahırının beşinci günü⁷⁰² ‘avâtıf-ı şâmiletü’l-avârif-i Hazret-i Tacdârî’den bi’l-fi’l Anadolu kadı‘askerliği tevcîhiyle şân u şükûh ve i‘tibârları rütbe-i kemâle peyveste ü îsâl buyurulup, otuz sekizde müddet-i sadâretleri mukârenet-i tevfiik ile resîde-i hüsn-i gâyet ve kırk bir şa‘bânının yirmi birinci günü Rumeli pâyesi ve⁷⁰³ kırk bir şevvâlinin yirmi dokuzuncu günü dûş-ı istihkâkları zîb-i câme-i hizmet-i müstevcibü’l-mefharet-i celîle-i nikâbet oldu⁷⁰⁴. Kırk iki zilka‘desinin guresinde nikâbet ‘uhdelerinde olarak sadâret-i ‘ulyâ-i Rumeli’ye şeref-pîrî ve müddet-i sadâretlerin kemâl-i ‘iffet ü nezâhetle tekmîl buyurup mazhar-ı rızâ oldular ve⁷⁰⁵ kırk altı sâlinde ta‘attufen ve merhametenistirâhatleri murâd-ı

⁶⁹¹ ü ‘ulûma sevk birle E1: ma’îl E2

⁶⁹² fudalâ eyledikleri esnâda E1: ashâb-ı fezâ’îl oldukda E2

⁶⁹³ muharreminin yirmi ... olduklarında E1: senesinde tarîk-ı ‘ulemâya bi’l-irs ve’l-istihkâk duhûl ve merâtib ü bikâ-yı devr (?) ile E2

⁶⁹⁴ muharremi guresinde E1: muharreminde E2, guresinde E1: ‘uhdesinde A

⁶⁹⁵ ‘uhde-i istihkâklarına ... üzere E1: yirmi ikide E2

⁶⁹⁶ kazâsıyla ... sonra E1: mollâlıklarıyla na’îl-i matlab ü me’mûl ve ba‘de’l-‘avde E2

⁶⁹⁷ sâlinin ... gününden E1: sâli hılâlinde E2

⁶⁹⁸ pâyesi E1: -E2

⁶⁹⁹ şehir-i E1: -A

⁷⁰⁰ senesi şehir-i ... vâlâları E1: sâlinde İstanbul pâyeleriyle şân ü şükûh ve i‘tibârları dubâlâ E2

⁷⁰¹ ve otuz beş senesi ... ihsân ve E1: -E2

⁷⁰² rebî‘ülahırının beşinci günü E1: rebî‘ülahırında E2

⁷⁰³ bi’l-fi’l Anadolu ... Rumeli pâyesi ve E1: ‘uhde-i istihkâklarına Anadolu kadı‘askerliği tevcîh buyurulup, mülhâk-ı sudûr-ı ‘ulemâ olmuşlardı. Ba‘dehu E2, Satır arasında Rumeli pâyeliği yazılmıştır E2

⁷⁰⁴ şevvâlinin yirmi dokuzuncu ... oldu E1: şevvâlinde mansıbü’l-enâmü’t-tekvîr-i nikâbet ‘ilâve-i şeref ve menziletleri olup E2

⁷⁰⁵ iki zilka‘desinin ... oldular ve E1: üç zilka‘desinde mansıb-ı celîl-i mezkûr ‘uhdelerinde olduğu halde sadr-ı vâlâ-kâdr-ı Rumeli’ye ziynet-efzâ ve müddet-i sadâretlerini tekmîl ile mansıb-ı nikâbetde ikâ (?) buyurulmuşlardı E2

hümâyûn-ı hikmet-makrûn-ı şâhâne muktezâ-yı münîfinden olmağla⁷⁰⁶, hâliyâ bi'l-
‘arz ve’l-ikbâl devlethâne [56a] ve sahilhânelerinde vecîbe-i da‘avât-ı deymûmiyyet-
i şevket-i şâhâneye muvazâbat ü iştigâl üzeredirler. Sellemâllahu te‘âlâ bi’s-selâm ve
sânehu ‘an ‘âhâti’l-eyyâm.

es-Seyyid el-Hâc Ahmed ‘Ârif Hikmet Beyefendi Hazretleri⁷⁰⁷

Be-vasf-ı ânce nüvîsem ki, kâsır âmed ve ‘âciz zevrak ma‘nâ an fehm ve
vehm ‘ârif ve ‘ânî terânesiyle yerâ‘a-i bî-implâ ve kalem-i şikeste-fem-i hakîri⁷⁰⁸ ‘acz-
ârâ terceme-i ahvâl-i hikmet-iştimâlini trâzende-i çehre-i sahâif sebkat eylediği
dilber-i zülâl ni‘am-ı rahmet⁷⁰⁹ es-Seyyid İbrahim ‘İsmet Beyefendi⁷¹⁰ merhûmun
sulb-i pâklarından bin iki yüz bir sâl-i feyz-iştimâli muharremü’l-harâmının yirmi
beşinci pazar gecesi⁷¹¹ bedr-i münîr-âsâ eşî‘a-ı tulû‘ları mehd-i ‘âlem-i şühûda ziyâ-
pâş ve nûr-efzâ ve⁷¹² ‘unfuvân-ı şebâba resîde olarak⁷¹³ isti‘dâd-ı Hudâ-dâd⁷¹⁴ ve
kâbiliyyet-i mâder-zâd ile nakd-i girân-kâdr-i sa‘y ü ikdâmı kâvâid-i ‘ulûm u
ma‘ârif sarf ve îsâr [56b] ve zimâm-ı semend-i himmeti ancak semt-i tahsîl-i fûnûn-
ı ‘aliyyeye ‘atf buyurarak vâdî-i âhara ‘âdem-i iltifât ü i‘tibâr buyurdıkları esnâda
bin iki yüz on bir senesi tarîk-ı tadrîse revnak-dâde duhûl ve meşâhîr-i fuzalâ-yı
‘asrdan Hoca Emin Efendi ve sâir esâtize-i kirâmdan ber-vech-i ittikân tekmîl-i
nusah iderek me‘zûn olup ‘âric-i ma‘âric-i fuhûl olduklarından sonra bin iki yüz otuz
bir hılâlinde Kudüs-i şerîf ve otuz altı sâlinde mısır-ı Kahire ve otuz sekiz târlhinde
Medîne-i Münevvere dâmet bi’l-envâr mesurâ kadılığı ‘uhde-i istihkâklarına tevcîh
kılınmağla her bir mansıb ve mevleviyyetlerinde nâmûs-ı şeri‘at-ı Ahmediyye’yi
kemâ-yenbagî vikâyeye fedâ-yı mahsûl-i sa‘y ü gayret eylediklerinden mâ‘âda gerek
esnâ-i hükûmet ve gerek mükerrer hacc-ı şerîfe kâfile-ârâ-yı ‘azîmetlerinde nice⁷¹⁵

⁷⁰⁶ ma‘zûl olup E2: -E1

⁷⁰⁷ Sellemâllâhu A: -E1E2H

⁷⁰⁸ hakîri E1: -E2

⁷⁰⁹ rahmet E1: -E2, Mîr E2: -E1

⁷¹⁰ Beyefendi E1: Efendi E2

⁷¹¹ sâl-i feyz ... gecesi E1: senesi muharreminde E2, saat beş ve elli dakikada A: -E1E2H

⁷¹² ve E1: olup E2

⁷¹³ olarak E1: olduklarında E2

⁷¹⁴ Hudâ-dâd E1: -E2

⁷¹⁵ nice E1: -E2

âsar-ı hayriyyeye muvaffak ve mazhar olduklarından sît-i salâh u takvâ [57a] ve sîret-i ‘izzet-kârî ve şî‘ar-ger-i müberrâları (?) aktâr-ı ‘Arabistan’da⁷¹⁶ münteşir olarak ‘İzzet Molla merhûmun “Hac eyledi geldi yine ‘Ârif Beyefendi” kasîdesi⁷¹⁷ nâtik olduğu üzere Der-sa‘âdet’e ‘avdet buyurdularından sonra kırk iki⁷¹⁸ senesi⁷¹⁹ İstanbul rütbe-i refî‘asıyla karîn-i tevkîr ü i‘râz ve kırk altı zilhiccesinde câh-ı celîl-i nikâbete sâye endâz ve kırk yedide sîne-i bî-kîne-i mübâhatları nişân-ı fûrûğ-efşân-ı iftihâr ile tezyîn ve mazhar-ı iltifât dâver-i dâniş-karîn ve kırk sekiz evâsıt-ı muharreminde sadâret-i Anadolu rütbe-i mu‘teberesiyle kadr ü menziletleri du-bâlâ ve nâm-ı sâmilîleri ile⁷²⁰ zîb-ârâ-yı defter-i sūdûr-ı ‘ulemâ⁷²¹ kılındı. Hidmet-i celîle-i nikâbet ve rû‘yet-i⁷²² mesâlih-i me‘mûriyyet, zât-ı pesendîde sîretlerine tabî‘ât-ı sâniye olan kesret-i tettebbu‘-ı kütüb ve⁷²³ iştigâl-i ‘ilmiyyeye⁷²⁴ mûmâna‘âtle lezâiz-i ruhâniyyeden dûr olarak⁷²⁵ ıztırâbları [57b] mir‘ât-ı tab‘-ı ilhâm-ı neb‘-i mülûkâneye rû-şenâ ve⁷²⁶ hakk-ı ehaklarında⁷²⁷ meşhûd ve⁷²⁸ rûv-nümâ⁷²⁹ olan tüveccühât-ı seniyye iktizâsıyla bin iki yüz elli senesi saferü’l-hayrının altıncı gününde infisâlleriyle sa‘âdet-hânelerinde evrâd-ı muvazzafa da‘âvat-ı rûz-efzûnî-i şevket-i şâhâneye bi’l-müvâzaba zîb-i genc-i ikbâl u rahat olmalarıyla⁷³⁰ bâbında ‘âtîfet-efzâ-yı sūdûr olan irâde-i kerâmet-ifâde-i Hazret-i Hilâfet-penâhî mûcibince munfasılan ve mu‘azzezen hâlâ⁷³¹ sâye-i şevket-vâye-i şâhânede bâb-ı fûtûh-meâbları penâh-hüner mendân olduğu hâlde⁷³² meclis-i insanlarında⁷³³ kibâr u sıgâr müstefîz-i feyz u

⁷¹⁶ ‘Arabistan’da E1: ‘Arabistan’a E2A

⁷¹⁷ kasîdesi E1: kasîde-i E2

⁷¹⁸ kırk iki E1: Arapça rakamlarla 42 A

⁷¹⁹ kırk iki senesi E1: kırk hılâlinde E2

⁷²⁰ ile E2: -E1

⁷²¹ zîb ... ‘ulemâ E1: defter-i sūdûr zîb-ârâ E2, “zîb-ârâ” ifadesi E2’de E1 nüshasındaki yerindeyken üstü çizilip cümle sonuna konulmuş; ayrıca “ulemâ” kelimesinin üstü çizilmiştir.

⁷²² rû‘yet-i E1: E2

⁷²³ kütüb ve E1: -E2

⁷²⁴ iştigâl-i ‘ilmiyyeye E1: iştigâl-i ‘ilmiyyeye E2

⁷²⁵ dûr olarak E1: mehcûriyetle E2

⁷²⁶ ve E1: ol-makz-i nâşî (?) E2

⁷²⁷ ehaklarında E1: müstehaklarında E2

⁷²⁸ meşhûd ve E1: -E2

⁷²⁹ rûv-nümâ E1:-nümâ E2

⁷³⁰ olmalarıyla E1: olmaları A

⁷³¹ bin iki yüz elli ... hâlâ E1: kırk altı saferinde istirahatleri husûs-ı kerâmet-i mahsûsuna irâde-i seniyye-i şâyân buyrulup hâliyâ E2

⁷³² evrâd-ı muvazzafa-i da‘vet rûz-efzûnî-i şevket (şev hecesi üstü çizili)-i şâhâneye bi’l-‘izz ü vâlâ sâl-i müvâzebet eylemekte E1: -E2

⁷³³ insanlarında E1: insanlarından A

ni'met ve müstefîd-i fevâid-i âdâb ü musahabettir⁷³⁴. Câmî-i Rûm ve Hakk-ı 'asr u kurûm dinmeğe şâyân ve ma'ârif ü hüner ve mehâsin-ı hısâlde nâdirü'l-akrân⁷³⁵ oldukları elsine-i selâsede nazmen ve nesren yazdıkları bunca resâil ü te'lifât ve kâffe-i fûnûnda husûsan [58a] 'ilm-i tefsîr ve fıkıh ve edebiyât ve muhâdarâtda tahkîkât ve tedkîkâtı şâhiddir. Cümle kemâlâtlarındandır ki⁷³⁶, Memâlik-i mahrûse-i şâhânenin ahvâl-i coğrafyasına ittîlâ'larından fazla Memâlik-i ma'mûre-i sâ'irenin kurb-ı mesâfe ve ahvâl-i sâbıkâ ve hâliyesine vukûfları işte nihâyet-i sa'y-i beşeriyyetdir⁷³⁷. Sellemâllahu te'âlâ mede'd-duhûr ve'l-ezmân ve dâme vücûduhu fa'iziyetehu⁷³⁸ mâ-dâme'd-deverân âsâr-ı kalemiyyelerinde⁷³⁹ çend kıt'a-i gârâ ve gazel-i bîdleri zîb-i sûtûr kılındı.

es-Seyyid 'Abdurrahîm Efendi Hazretleri⁷⁴⁰

Burc-ı ashâb-ı fazl u 'irfân olan mahrûse-i Burusa humiyet-i tavâli'i ahâlîhâ 'ani'n-nühûse Hanedan 'ulemâsından mevâlî-i devriyyeden olup 'ahd-i Selîm Hân-ı Sâlis [58b] 'aleyhi'r-rahmeti'l-Vedûd el-Bâ'is'de intikâl-i dâr-ı bekâ iden Selim Molla merhûmun ferzend-i dirâyeyet-mend ve mahdûm-ı ercmenleridir. Zât-ı sûtûde-simâtları zîb-i mehâd-i kevn-i şühûd ve pîrâye-i gehvâre-i vücûd olup resîde-i hadd-i temyîz olduklarında peder-i 'âlî-güherleri 'asrına iktizâ ya'ni ifâza ve terbiyeleriyle tahsîl-i ma'ârif ü 'ulûma sarf-ı sa'y-i bî-hemtâ eyleyerek iki yüz üç senesi hılâlinde tarîk-ı tadrîs-i devriyyeye dâhil ve gurer kemâl ve hünerleri şeyhülislam-ı esbâk cennet-mekân Dürrîzâde 'Abdullah Efendi hazretlerinin muntazam-ı silk-i i'tibârı olarak teveccüh ü himmetlerine nâ'il ve mümtâz-ı emâsil olarak devre-i medâris tarîk-i devriyyeyi tekâmîl eyledikleri esnâda yirmi beş senesi Bosna ve yirmi sekizde Sofya mevleviyyetleriyle be-kâm ve kazâeyn-i mezkûreynde nisfet ü 'iffetle müddet-

⁷³⁴ ve müstefîd-i ... musahabettir E1: -E2

⁷³⁵ nâdirü'l-akrân E1: nâdirü'd-devrân E2

⁷³⁶ kemâlâtlarındandır ki E1: kemâlâtlarından olarak E2

⁷³⁷ beşeriyyetdir E1: beşerdir E2

⁷³⁸ fa'iziyetehu E1: fa'izen E2

⁷³⁹ kalemiyyelerinde E: kalemiyyelerinden E2A

⁷⁴⁰ es-Seyyid ... Hazretleri E: Selîm Mollâzâde es-Seyyid Abdurrahîm Efendi Hazretleri Sellemâ'llâhu E2, E2'de bu başlık atıldıktan sonra altı doldurulmak üzere boş bırakılmıştır. Nüshanın sonunda ise Es'ad Efendi'ye ait olduğu tahmin edilen el yazısıyla Es'ad Efendi'nin getirildiği bazı görevler ve nakibüleşraflığına dair bilgiler bulunmaktadır.

i mu‘tâdelerini hüsn-i ihtitâm eylemeleriyle pesendîde-i ekâbir ü a‘lâm ve mergüb-i [59a] enâm olduklarından ve Sofya mevleviyyeti evânında ba‘zı umûrda re‘y ü tedbîr-i isâbet-ârâsı haklarında mahrec i‘tibâr buyurulmasına müsted‘â ve ol hılâlde me‘mûren ol tarafda bulunan ricâl-i Devlet-i ‘Aliyye’den Çelebi Efendi merhûmun siyyemâ Hurşid Ahmed Paşa’nın hüsn-i şehâdetleri burhân-ı müdde‘a olmuşdu. Ba‘dehu otuz altı sâlinde dârü’l-meymene-i Edirne ve otuz sekiz hılâlinde Medîne-i Münevvere dâmet bi’l-envâri’l-mesurâ kazâsına bast-ı seccâde-i ahkâm-ı şerî‘at ve ol belde-i mübârekede ‘umûr-ı şer‘-i Peygamberîye ber-vech-i hakkâniyet ile dikkatleri bâ‘is-i sa‘adet ve Der‘aliyye’ye ba‘de’l-‘avd⁷⁴¹ kırk altıda bi’l-fî’l mansıb-ı refî‘-i kaza-i Darü’l-hilâfe ile ‘avâtîf-ı pâdişâhânededen taltîf ve kadr ü i‘tibârları tezâyüd⁷⁴² ve taz‘îf kılındı. ‘İffet ve dikkatleri cümle ‘indinde siyyemâ-nezd-i kerâmet-i hazret-i şehinşâhîde [59b] meşhûd ve âşikâr olmağla, halef-i ni‘me’l-seleflerine halef ya‘ni kırk sekiz senesi mansıb-ı ‘âlî-i mezkûra mükerreren bahşende-i zîb ü şeref oldular. Bu kerre dahi hüsn-i tesviye-i mesâlih-i ‘ibâdda sa‘y ü ikdâmları mûris-i mahzûziyyet-i evliyâ-ı umûr ve müstevcib-i tezâyüd-i teveccühât-ı şehinşâh-ı mehâsin-meftûr olarak kırk dokuz muharreminin beşinci günü Anadolu pâyesi ve elli senesi saferinin altıncı günü ‘Arif Hikmet Beyefendi hazretleri yerine câh-ı şeref-penâh-ı nikâbet-i celîle ile mazhar-ı tevkîr u ihtirâm ve nâ‘il-i eltâf-ı şehriyâr-ı enâm olmalarıyla hâlâ ol hidmet⁷⁴³-i müstevcibetü’l-feyz ve’l-mefharetde noksân-ı umûr-ı sâdât-ı kirâm ve sâye-i mekârim-vâye-i şâhânedede eltâf ü iltifâtları ve şîme-i mergûbe-i tevâzu‘ları ma‘tûf ve masrûf-ı celb-i kulûb ve enâm olduğu halde isticlâbı da‘vât-ı [60a] hayriyye-i mülûkâneye ve tahsîl-i rızâ-yı âlî-i şâhâneye müsâra‘ât buyurmakda eyyâm-güzâr-ı ‘âfiyetdirler. Sellemallahu te‘âlâ ve dâme fî savn-ı selâmetuhu mukayyeden ve mesrûren ve nâle mâyetemannâhu mütezâiden ve mevfûra.

Temme tesvîd-i Riyâzu’n-nukâba fî sene 1253.⁷⁴⁴

[Tem]me⁷⁴⁵

⁷⁴¹ ‘avd E1: ‘avde A

⁷⁴² tezâyüd E1: mütezâyid A

⁷⁴³ hidmet E1: hizmet A

⁷⁴⁴ Temme 1253 H: -E1E2A

⁷⁴⁵ A nüshasında, Abdurrahim Efendi’den sonra “Tercüme-i ahvâl-i nikâbet-i eşrâf merhûm Şeyhzâde es-Seyyid Mehmed Esad Efendi Rahimehu’llâh” başlığıyla müellifin amcası da olan Sahhaflar Şeyhizâde Esad Efendi de eklenmiştir. Ancak bu kısım aynı müstensihin kaleminden çıkmamış olmalıdır ki yazı karakteri farklılık göstermektedir.

TIPKIBASIM

شفیع الدینیین و جہاں پلین انڈیز بک پبلیکھ روضہ مطہرہ
 قلمی احرا وجہ نہ کہ امت مرحومہ سی نامل رحمت و برہن
 الطاف خالق جابرہ ناملق تکاسیر جہہ ناکہ کائنات و نوز
 سجده بنا ایتہ در صلی اللہ علیہ وسلم ما نصت
 الا زمان و اختلف القرون و احوال الامم و تضییع فضیلتہم
 بی بی جھوٹ مجمع ارواح اصحاب اولی القصد کہ ہر بری
 شجرہ فخرت الاصول دین مبین احمدیہ کے وقاب و امانت محویہ
 کہ پہا بیجون فدای کسرو جا نہ شہادت و شرافتی دھاکہ
 احرا ن ایتہ در رضوان اللہ علیہم جمعین ابدال بدین
و بعد بو عبد صلیف بقی صحیحہ فخر شیعہ زادہ السید احمد لطیف
 کبیر سعید و کسبہ و تقریبی لون حضور کبہ مرینہ و اصل اولیہ
 مطہرہ کسلف جاندہ میل و رعیتی کسرا و طیبہ فراد ادا و لوب
 ہر بریک خوافض و حاو درن خصوصہ کاتب جابج مستقیم زادہ

رسالہ النہای
 اسم اللہ الرحمن الرحیم

دستا سبزرنگ جھرونی جناب مہدیغ الاشیاء و کائنات
 اما مکسب سبغ لاکتھ صای حضرت خالق سہمنا رب سبسطہ
 دیبجا ناز و مناقب و طراز جہدہ مبداء اصحابیف و قایع عبرت
 عواقب قانیق النعم و نماند کہ نوع نجا آدمی شرف عطا پذیر
 و مہمتا ز نامو رخصیہ و قایع روز کارہ اطلاع و ادا کارہ عطا
 قانیبت و ملک لہ سبزا ز الہدی و دستا ویز نفاہر کہ اسمہای
 صلوات و تحفہ ز مروی حاجت اول سبدا اللہ و اولی القادین

انار لریدن لذت تاب اولد قجه ذکر باخچر حمله یا ایدر کت **ح**
 باقی قتلان بونجه ده بر خوش صدا ایمنش رهنه اش را با
 روز کاره بر یاد کار بر اتمق ارز و سنع الکن کار خانه عالم آثار
 اسراف المومنا لا حال اولوب زانویه بهمان و کتانه قاشش
 واقع اندرا اولعلو دولت علیه ده نقابت منصب رفیعنی احزان
 ایدن ذواتک ووجه المشیخ و حقه الورار و سفیه الکلیه کی
 مستقلا احوال و منا تدریجی مبین اثر کو رملد کندن **ب** اوت
 کرامه مجتبه جمع و تحریب انک متبا در خاطر اولد یعنی نظیر معارف
 حصص سلطان دوران حضرت محمود خاندن هر برای فرودنی
 زمان و طوسی اوان اولوب مجلس نوزاد محمد زنده نصیب
 و انوار صحبت و کلا ندرندن مقنس اولدیم بعض ذوات
 عالی طبقات سیما عارف روم و جامع نضال و علوم
 اعنی به خصصت کت افندی زاده احمد عارف حکمت

کک افندی حضرت نیند و قنات الاوقات عرض وانها رات نشانه
 و اسکنه خیمه المکه که تازانه باش و افرین الیکیت خانه
 تانوا فی تحریک و همینه لطف و التفات الیه تهنیه بیور مدی
 اشبو قرطاس بیاضک سرعنا الفاظ پریشان اولد الود
 ممداد سواد و **رباض النقا** نامیده تازاد اولست سبب اولدی
 امیدور که و قویا قیام اولان خطای فاحش کونک تصحیح الیه
 اصلاح و ذکر باخچر الیه بو حصر بین الشراج بیور الیه و باله
 التوفیق و به از منه التحقیق **ذکر ظهور نصب نقابت**
 کما تب جلی تقویم التاریخ الیه موسوم کتاب نوزاد نضال
 شود و مبلد بیان الیمنه رخنی اولمکه که دیار رومده ساطین
 عشت این عثمان بنه دن یدرم خان زمانه کلنجی لطفه علیه
 سادات کرام حضرت نه ضابطه و ناظر تعیین اولمیه عیاشی
 جلی جمدی سید علی نطاع حضرت امیر سلطان مقدس الیه

ایلده محمد و کله بر و سه به کله کله کرسه و ادا کرسه ناظر تعیین اولونجه
 مش را ایلده همه ایلده علیه حصار رحمت رحی نه انتقال ایلده کله کله
 منصب مذکور اولونجه زین العابدین خد مدینه تقویض اولونجه
 دولت مراد خان ثانی و عصر ابوالفتح محمد خانی به مظهر القات
 یادوش بهی و اعزاز و اجال نامتنه بهی ایلده بهی اولمشید کی نوری
 انتقال ایلده کله منصب مزبور نجه زان خان قلوب کله
 نجا نیده ده مسطور و مذکور و تذکره الشعراء امیری خاص ایلده
 مذکور ملا قری مر با سی سید محمود اندی اول اول سلطانیه کله
 با زید خانی طرب و عجم کله سن ایلده غصه تا سبع اولونجه
 روم کله کی انا ده کله نمانده ادا اهل به ادا بقضا نمانده
 اوضاع صهار اولوب آد بیلدی لانم اولد قده طافه نوره
 اعزاز اولد اخل و خا رجب استبنا زان چون اتفاق اعیان
 ایلده مرتوی ناطرب ادا نصب ایلده را ایلدی مزبور سید محمد

دیار عرب تقیب الاشرف الفین کله مکله اصحاب اولد عرض
 ایلوب منشورینه تقیب الاشرف بار دروش ایلدی اول
 عنوان جلیل استبا بوندره باعث تجلیل اولمشدر اول حالده
 کله بی بش اتجه و طیفه تعیین اولونجه بعده شرفیات ایلد واصل
 سبعین اولدی تاریخ نصبی طقوز نو زنده و درجه در و بیلدینا
 بیر نیده تاشکنده محرم اندی اولمشدر **سید محرم اندی**
المعروف بتاشکندی کله هر کان کرم تاشکندی در و بیلد
 نوری تاشکنس کنیدر حکاک استا دایله جوا اهر استقداوی جلا اولد
 و شجاع دل قابی نص تکین استفاده اولوب ارتام
 صورده نیده علم کمال و پذیرای نفوس استحقاق راسته
 اولد قون صکره فکر سبک کله بی غم سباحت و برکار بای ایلد
 روی زهینی مساحت ایلوب داوچ وزیر ارت و بیلد
 دارالملک و طه طینه ده القای رحل اقامت ایلد کله عراطف

علیه حسرت و اندوه و طیفه امتثال ایله رعایت و زوری کینی ایله
 تئیب سات و ات کلام سید محمود و اخدی خدی متدی برینه
 بیتمش ایجه و طیفه ایله تقیب الاشراف و مخصوصه جاه و سولگی
 بعید الاطراف اولمشدی اول ربیس آل عبارتلی علما
 اولان مجوزه و صوف و راز استین ایله مشرف و سرفرزان
 و درخش رخسارنه صهی قلی عیالنه ایله ادهم حشم و رشید علی پدیده
 اهداق کبی حریطران قانوب کمال شروت و افروزه و کونکوت
 متکاثره ایله مدت عمری انجامة نبوب طلقوز کویک سولگی
 صفربنک کیری ایچی کونه فجاه فوت و انتقال بیوروب
 ایاصوفیه کبیر قریبک و لرلری جوار نیک متواری خاک بانک
 قاندری مولانای منزبو رحمت نسب و عزت نصل ایله مشهور
 دریای دریای ابرار جرات به کمال نظام و بیروب دخول
 بیکانه دون صاف و خروس الاطراف و تککانه دستوره

العمل اشراف اخلاف بیتمش منصب نقابک اعزاز نیبایی و سید
 کثیرالابادی ایدی نقل و نمان اوزره موجودک عزت نفسی
 محدود زیاده اولدیچی قرار واده اولوب بعض مجاندله
 صدور علما به و بلکه شیخ اسلامه تقدم بهمت و بصاعه فریباید
 دعوائی فضیلت ابدرا بیتمش رحمة الله علیه

شیخ الاسلام معلول زاده السید محمد افندی ابن السید محمد افندی

مولانا ای مراد علیہ رحمت ربہ العفو رطوف نورین قرین ناگینہ

معلول امیر افندی بیک صلبدین قدمنا وہ عالم وجود و کبریا

سفید و کسبیا مرتبہ سنہ وار و قدرہ تحصیل علوم و معارف

بذل جہود و اندک نصیحتہ البواسع و افندی بہ داماد و طوفان

العش و جودہ طریق انیق تدریسہ و دخول اہل دانش و کمال

دور مدارس و قطع مراتب اہل کتب و تمش و جودہ حلیم با

و تمش در تہ شام تشریف و تمش سکنزہ بر سر تہ

و تمش طفقوزہ اور نہ معلوم تہ نامل اولوب

کسان برزہ اناطولہ صدر بنہ صعوب و کسان درت

ربیع الاخر نہ بغدادی زادہ سرینہ توجہ جاہ ولای نقابت

کوکب اقبال فی مسعود و تمش در سکان پدی صفی نہ صدر

روح الی دخی دائرہ اقبالی توسیع ابد و بکسان سکنز

ربیع الاخر نہ مضاع بہدایت شیخ الاسلام نامنی زادہ بہ

خاف و نقابت مہد کہ سکنزہ اولہ رقی ارکبہ فتوا بہ ارتقا الی شرف

اول سبکی کی کون حسن جان زادہ خواجہ سعید الدین افندی بہ بعض

امورہ تعوض انکلاوت رالیہ دخی جرح و تعریض الی سبکی بعض

تا و کتب فتوا الی حضور ہما یو نہ تقدیم اتیمسی طفقوزہ ماہ روزنہ

فتاوی غزالہ کسب اولتہ رز نقابت خانہ لرنہ بیقولہ نہیں

عزالت کیوں طفقوزہ یوز طفقوزان اوج خرمنہ عدت جدو یدین

معلول تو ماہ مرتوک اولت کی کبھی کونہ اول ناضک فریح روحی

کوجہ بننا نہ موصول اولوب بزنجیر کہ قیو نہ سبب ناکندہ موقوف

اولدین فی دار القرا حظیرہ سکنزہ و فون و لکن نہ رحمتہ اللعالم علیہ

ارتقا اندہ بنای نامت عمر بود تاریخی و کسب بیای اشد کدو

تاریخینی دیری رحمتہ واصل اولدی نصیب **السید میرزا محمد**

سید معین الدین اشرف مولانا ای ش رالیہ اولت امہ الرحمہ

علم کتب پدری میر عبد الباقی درسیجید شریفه و ولده سی
 طرفندن قاضی جهان میر غیاث الدین منصوره منتهی بگویند
 بریزده علوم شتی و فنون لاکحصایه تحصیل فرزند فیه ده صاحب
 فتوی و ششزاده شاه اسمعیل نه به معلم درج مراتب جاه
 و منترقی تکمیل علمشیدی طقوز بوزالهی و حج سندی روم کلوب
 چوی زاده روح ایلی قاضی کفری اکبر حضوره زخرف کجند
 یته مفرینه خودت و طهماس برینه فرزند ششزاده ملک ه
 اسمعیل نه شاه ایران زمین اولده توره موبندرخنی اصحاب
 ششکندن معدود اولمش ایدی و محبتی برکنیشه فرزند
 مدین و رستن اوزره حرکت بابرکت ایلک بیدی لکن نظام
 اهل بیغ و بد مذاب شاه مندی قلی و شهبه موبندری
 محبوس جس مدید اید بید ایلخالص اول اناده فرزند
 بلکری بولان شمسی باش زاده باش و خالت والتجا

و اهل و عیال ایلد اولده سته اتما ایلدی اولدخی بدرینه ارسال
 و اندرخی سلطان سلیمان خان حضرتینه کیفیندی عرض
 و انجا رایدلک حقه مهره عیال کتاب التفات سلیمانی
 و رخن اولوب مغرزه و مکرم اولمشیدی طقوز بوز بنش
 اوجده ادا حج شریفه احرام بند نیت و برار زمانه اول
 اظهار فیوضه تقارده سیر و سیاحت ایدوب عصر زار
 خان شانه بند روم قدوم ایلد کولک طقوز بوز کسان
 القی با چنده بند عیال طغش زانیدن امدت قاضی مولوبنده
 ایشلی ایلد مقصد و برکنده مرور نه بعد اولوبنده نقل و انبوزی
 سده فرزند رده طرا بس فرم قاضی کند کسند و کز قضا کلوت
 اولمشیدی که بود بارب که رود بر شرب و بطی کونم کاه منزل
 در مدینه که بکده جاکنم ز منزند سید کسان طقوز ده
 مدینه منوره و طلقان اوجده واصل سرسند زین بقابت

کثیره در وجه الله تعالی **علیه السلام** بجای **الشهر بکشمیری** زاده کنی بهر زرا
دو نوشه در صحیحین مدبر سندنده ایسی سپید بهر زان خود و هم در بیک
محمولند ان نصیب الاشراف اولوب بیک اکی نه سنی
سبعینیه دن غلطه مولو بیکه کلام و بیک او جیره اسکده
انقل ایده شیره بیگام اولوب بیک بنده معز نول اوله دن قایتبه
الین بیک کز ریبیع الاخر نزل و اربقا ایله کده طویله
فند قیجا رسون سنده جعفر افندی مکینه سنده عرب احمد ترسی
جینییه قن اولن ندر اشغاری وار در وجه الله علیه
الابجد عبد الله ورافندی بده سی اولان فیصربه قاضیسی
اولوب بعد الافضال حاکم حکمه انرا و عزت و دیوع نین
صدر و عدت اکین عهد محمد خان نالنده مظهر دعوت
و نامل شرف خدمت تقابت اولمشیدی بیک اولن اکی
سنه سی جامدی الاخره سنده انتقال و اربقا ایله ندر

اوله ورق طلق درنده دارا الخلفه قاضی فی دخی علاوه جاه
بلندی اوله ورق خان نصیب اقبال اولمشیدی سنده فزیره و
والده کسنگ فوله خبری کدری بهر نه نرک و کسید تو جه باب
قبلی اولوب ماه شعبانده رجم ایلی بایه سیده تقابت عهد سنده
اوله فی حاله مکرار مولوبت مکده مکده مخلولنده شیخ الحر ملک
جاه جلیله نامل و محققان امل اولدی والده کسنگ جلیلی
در یاران مدینه منوره ارض مقدسه سنده ایصال کوه کوهی
جانب یردن متوجه و رومال اولدنده شرفان جلیلی
داماد اولوب تقابت توکیل ایمله برینه تقابت امیری امل
ایدر ایله طلق نرک سنه سی و اخری مکده مکده ده نرک
عالم قان و عزم سزای جادان قیلند ر امل علم و نصیبت
و عرفان صحیح الشب کیم الاخلاق نوره دوران بر دانه
کرامت صفات ایدی فارسی اشعار ایبار یاریک نرک نرک

صرفین کیشہر مولوی بندہ نائل اولمشیدی اول نائدادہ باؤنجلی
الذی الذیہ مغل اولان خدمت شرف منقبت نقابت
صاحب الترجہ بہ توجہ اتمکام مظهر عنایت اولمشیدی
بیگ یکدی باش خلال مدت عمر و قدری تمام اولدوق ترک
جامہ جہات مستعار و عزیم دارا اقرار الیدی مولانا ی جزیر
علیہ رحمہ الملک الفکورک شجرہ نظامہ سعی الیدی و بقیہ
ترجمہ الحوائج خیر اشمالہ و در قدیمہ اطلاع شقایق مراجعتہ
منوطہ در جمہ اسمہ **السید قاسم غیبساری** احمدغان اول
الخصر کمال حصری عا سندندر خداوندکار مرث رالیہ
صیبت سجال الفقران علیہ است مہدا شدہ کہ جامع جلیلی
الاشری انش الیدہ کلر کندہ و در سندہ اولان جلی خظاری حبیب
الرحمہ باؤرشد سبب تسمیہ عنایہ خظارہ برنجہ اخلاص
یاؤر بقیدر برج علم و ہنر اولان بدہ امدونم استناد

موردی نامعلومہ قدری مخلصہ اشعار نوری نونہ مجموعہ
روز کار در جمہ اسمہ **السید باؤر جلی** اسمی محمد بر بدی
امیر حسن جلی بیگ برادری احمد جلی بیگ اول علیدر
نصا تون اکیں طریق تدرب س کلک اولوب دورود اکی
و بقاع الیہ دارا کند شدن بیگ اون اکی خلخال اوب
مولو بندہ نیل الیہ مقضی الحرام و سنہ فروریورہ و ہ نونہ اشتر
نقیب اولوب مکتب شرف نام و نشیدی سلطوبورہ
شما الذہ و داغ عالم فنا و ارحال دارا بقا اتمدر کہ لک
قبری نامعلومہ در جمہ اسمہ **السید علی آندی** بدہ برور
قدیمہ نونہ سہد و جود اولوب مرتبسن تیسرہ و وصلہ بلورون
سمندہ حق سمت تحصیل علومہ عطف الیہ اکتاب
فضیلت ابیک ابتدا خ جلہ طریق ندریہ داخل
ور تبہ سخن نمانہ واصل اولدوقہ اولامہ بدہ بیگ اون

نیک صندیدن طلقوز پوزالغوش کسندنی رونودوزیب
 قاطکون شهردا اولوب خنقوان شنباجی تحصیل سردایه
 معارف ویزه صرف ایدرک کک علمایه سالک رود
 مدارس و مدرسترن صکره حطب و غاطله و شام مولوتیرینه
 سبیل ایدرثان و شکوه واقباله مالک اولوب بیک دوزمقلوز
 ملکه مکرمه ده خاتم شریعت و بعد العوده کیری و رتق ادرنه
 بکری اشته مصر کیری بدیده دارالخلافة قاضی اولوب
 احکام احکام شرح منیفه صرف سبی و مکنت ایشیری
 بکری طلقوز ده انا طولی قاضیکیری اکین حسب القضا
 سلطان محمد جامنده مره حبرین یارث خضده علمایک
 جمعیتی و قعه سنده برورس به نغی اولنوب جمیده اغراب
 وابتلا اولوب بعدو خضوه واطلا تده مظهر و او تونوز او جیره
 نثار انا طولی صدارتق ایله مکانات اولنورق شمع بختی

سعادت کلوب ملازم طریق علی اولمدن صکره دوروزب
 و مدارس بکله سبیلها مینه مدرسی اکین ترجمه سبیل کدران ایدن
 علمی افضلی به جانبین و معمل اولان تقابیت مصبته سبیل ایلد
 القفا تهریزین اولوب فراتب و مناصب علمیه یه بایله کچمک
 نصیب الاشراف اکین بیک اولوزدرت کسندی دارقابه
 رحلت ایلدکده غازی صلی وعلما وادایه و ب غنصن مغفرت
 نفی حضرت ابویوب انصاری رضی عنه الباقی
 شریفه سبیل جواریز اولده خبار مغفرت واسوده خاتون
 رحمت قاضی مرحوم فریزور علیه معارف ویزه خصوصان
 خط و شعوره بکانه کهر طریقت علیه نقشبندیه منسوب
 برذات شریف ایشی رحمة الله المولی السید شریف
 محمد بن محمد حمیدی مولای مش رالیله رحمة الله علیه نیندن
 الشیخ برهان افندی بیک اولغی قضا تدن برورد صاحب

نیه ضیاء کسرا و لمبشیدی سند مزبور به جای الی الاخره سند
 شرف جاه جلیل تقابست علاءه اقباله و شمول الذمه نقلاً
 روم ایلی صدر ارتق منتزهای راتبه اجلاله اولمشیدی
 اوتوز طلغوز درون علامه شیخی یه داماد و منصب تقابتی
 اکه تفویض و فراغت ایدرک دلت دایدوب کندرتی
 اختیار کینج عزالت و برسدن مروزنیک یعنی بیک فخریق
 ذی القصد سنک سکنجی احد کونونی لم تقابیر علیت
 ایلد کده نازی اعلام علام بعد الا اوجو ارتق به حضرت
 خالد رضی عنده رب الوالعه دره متواری خاک مغضرت
 قندنی مرحوم من را لیه یک قصیده برده تجسی رسد
 اشعاری بسندیده شعرا و باغ درر همه امد **السید محمد**
شیخی بن السید محمود انفا ترجمه سی کنران ایدن شریف
 انندی مرحوم کتک شخراده نیکونها و و داماد عالینا اولید

اقباب وجود بر وجودی و لا یت صمدون الکرور نام قصیده
 مطلعندن بروز و ظهور و علامه شیخی عننا اینی طین انانز
 مس مع جمهور اولمشدر سن تمیزه رسیده اولدوتک
 تحصیل کالات نصیحتجو سماعی و اداب و نجی بیک کالیله
 علمای اولمشده فنون رایقه یه مرتبه لایقه کسندن تحصیل
 و علوم نافعه یه علی حسب المراتب تکمیل ایتدک نصکره
 علمای عفره فند متدندنه اشتغال و اداره کوس تیل و تال
 و شیخ الاسلام بحجی انقدیدن ملازم و بیک اونم طلغوزده
 طریق تدریس و فحول ایلد کوی مطلیه عازم اولوب دور
 مدارس متقاده ایلد اوتوز ایلکی خرمندنه قدس تریف
 تضایب لطیف و اوتوز انیده مکده مکرمه تکلیف و انقد
 کتکدن اعتدال ایتدیکله خلطه قضاسنه نقل اولندیلر
 اوتوز یدیده عزل اوتوز سکنزده اناطولک یایه سی فحیم کسید

کونال حصا رقصا سی ار به لقب تعیین اولوب اولونوز نطقونده
ذکر اولونوز یعنی اوز زره نقیب لاشراف اولوب قرق
اوجده شیخ الاسلام انجی زاده حسین افندینک غفرلی
ایله عمرانده صحب الترجمه دخی عزل و تکلیب و مصروفی نقل
تقریب قلمشیدنی اندن مازونانج شریفه متوجه اینک
بایر غومدن قرق ورسته سنه سی رصفا ننده ججه
اسکله سنه قریب و اولونوزده متواری اولونوز حرمته
رب خفیه و ججهده معهوده ده مستور اولدی مولانای مشایخ
افاض المیش بسبب المغفرة علیه معارف و کالاته حرمته
شعر و انشاده ماهر و مجموعده فضائل و نوا در ایدی
سقی نامه و دیوان و اشعار ی رار و در صفت شتاده
بو ایکی بیست نمونه لفظا در برابر سندنده برینده صکره
اجلدی فلک ایینه قام یوزنی اغ انجی بکونول اولونوز

س پر سنده اولونوز ش کجه لرا تک انهار قوروی صحرا به
بند بر قله اشجی ریخام **انقره و بی السید اسعد افندی** نقل
وجودی خاک پاک انقره دن بدیدار و انقره وی امیر
افندی عنوانیلر شهرت راولمشیدی تقود علم و عرفان
ایله کسب و جاهت و نشان ایندکد تفکره نقیب سادات
کرام میهر نا فخر افندیدن معارف منکد بجام و طریق قضایه
سکون ایدوب اوج کوه مسقطا سلرینه و نیجه بلاده
حاکم و رونق افروز محکم اولوب بیگ او تونوز طغوز خازنه
کمدینه منوره دامت محفوظه بالانوار المسوره قضاسیله
بخیل اولونوب بناء مکد مکرمه دن جدارش می و اکونوز وضع
شریفه منهدم سیل و لفظ اول خد مت جلیله او اسکندنجی
توکیل اولونوز قرق اکیسه بعد اداء الحمد و عودت و قرق
اوجده علامه شیخ برینه استانبول بایه سید اکتایک

جامه والای تقابرت الیدیر نقباء اشرفه ابتدا بایه
اسلامبول احرازایدن بوندردرون درت سنه مقدرای
نسف زخمدت شرف اولوب الی بیدی محمدنک
اونجی یوم عاشوراده اول سیدایدنخب آل عباسلافه
شهره اکر بدوارنحال وارقالیکده نازی بعدالاول
داو دیات جامع جموم ارم نش نده وین اولندیدیر
مولانای مش رالیه جمو آسه علیه نقل سرسبز خیمزار اول
صحیح النسب برذات لطیف ووجود شریف بیرونانی
رتب عالیه به ارزاله ایدی اقی محمودزاده بولندند
اولیق اوزره مسطور در المول سیک زاده الیدیلوس
طبقه سلطان ابن السلطان محمدخان ثالث
علماسندن اولوب سیکزاده اهرامه افندیکنک مخدوم
کهرتی وکیده محمد افندیکنک برادر سعد اختریدر

تحصیل سرمدیه علوم وادعیان منطوق و مفهرهم البیوب
صدرعایقده رغنی زاده محمد افندیکنک ملا زنگنه کام ونیل
رؤسده نامل برام اولوب دور مراب و مدارسده نده حکمه ترق
بش ربینده ادرنه قضاسی الی کنکیم اولنن اکین سنه
نزبوره رضفا نذغ غزلدن ماعد اکو لجنه قضاسنه نغی و اجلا
بعد زعمان سعفا و نغانه لرینده رخصت یافته غزیت اولوب
الی پدیچه اناطولی بایه سی انصفا مبله خدمت نقابرت
اشرف الیو مظهر عتبات اولوب سنه مذکوره ذی الحج سنه
کونزون کبری اریه اغیله معزول و معقوم وبعده بایه صدارت
روم ایلی احس نیله واصل رتبه منتهای محرم اولمش ایدی
اول حال اوزره کوشه نشین غزلت وانزو او عابدملک
بهمنه اکین بیکن الغش اکچی صفرنغ اربعی نداسی مع
جاننه موصول اولوب لیک زان دعوت و عارتم باغ رحمت

اولد قده ادر نه قویوسی خار چنده مد فون و برف سهام
اد عیبه ایل درون اولدی مولانا ای مرقوم خندوم فنون
رسم کلده نده علم نافع و عمل صالح یابد و زاهد و مصلح
حافظ کلام ملک علام سید صبیح المشهور را نام ایدی
اثر خیریه لر ندرن مهرانا جاسمی قرینه مکنتیری وار و رشکده
سعیه المنکور **المولی السید محمد السید** انقرو وی الخلیفه
فرزند لینه و خندوم کرین خردمند بر مسقط را السی و عالم
بلده منکوره ده نشو و نما و کوشش استعدادین سر بر پهن
و کرا نبرها ایوب طریق علمی به سکوک ایلکه زهکده بیک
اللیش تاریخچده قدس شریف ملا الفنا نامل و برسنه رو
مدینه ملا الفی تکلیف اولند قده بالاعتدال قبولد نام ایلر
در سعا و نه عودت ایلکه سیک زاده مرقوم ملک غزلده
تقابت مندنند واصل اولشید بی بیگ الی کنز و قده

جلوسنده عزال ایله تکلیک او برهدت مغز و لایق نده کنه کنه کنه
ایام اولوب بیک الشمس القی تاریخچده مکرار جاهه تقابته نیل
چهره تصاف و قضای مافات انبشیدی برسنه مرقوم
ینه مغز اولوب بیک یتیش کنه خالنده و داع عالم
فتا و ارجال دار بقا ایلکه مرقده والدی جنبیده و فین
خاکت مغضرت قلندی رحمة الله مولانا ای فریور مکات
اخلاق آینه منکره داخل عداد ارباب رسوم صلا حله
موسوم ایلی **سیک زاده السید عبدالرحمن افندی**
العلی دولت عثمانیه ده سیک زاده مهرانا افندی خندوم
مهری احمد افندی نخل سر سبز جمه صلا رحمتی در
پدر پیری الح بیدی قطر روده قضاة ستود و صفاتین
اولوب حیو ک قضا سندن منفصل اکین انتقال ایلکه
بودن علم بر سکو ارسای بقی الرحیم یونس افندی نیک

حجر بر سر زنده تحصیل سرمایه علوم و فنون متدینانه تکمیل آداب
 رسوم ارباب خوب عمارت انداختن نظر عنایتیه مظهر اولی
 مستظلاملازم قرق کینیک روس مدرسه به نسل اولی طریق
 پرتو رفیق علی به عارض اولش کرایه ای ایچده قضای
 دارالاسام بغداد والی السید مدینه منوره الیله بلع اولی اولی
 مدینه منوره ذمه مغزول الیکن الیکن کتبی شریفه
 صاحب مدرسه کتابت اولشیدی التثانی جمادی الاخره
 بر مقتضای سر نوشت قدر عززل واره اقلری اولی اولی
 مدینه قضای کتبی الیله مکره اولوب بر مدینه نصکره
 مظهر غصوا اولوب بیک سک جن جادی اولی اولی
 اناطول صمد رینه موصول وند منوره شعبان بیکام
 مغزول اولی رقی کتبی نشین سرای عزالت الیکن کسکان
 بش سندی لید بارات مغفرت ایاته روح بر توحی عزم

عالم لاهوت ابد کتبی مصلاهی جامع فائده ناری بعد الاذ
 جناره مغفرت انداز سی آل طای جامع نظیره کتبی
 اولندی **شرافت جهان** تاریخ ال و فائده رجه امه
 علیه رحمه واسعه مولانا ای سالف البیان صبت علیه مجال
 الغفران خان قصب السب علی وعرفان شریف النفس
 عالی بهمت کریم الاصل صافی طوبیت علوم غریبه ده ماهر
 فنون کتبییه ده علی بند غصدا الجراهر سخی و کریم مشفق و زخم
 حبیب و سبب **الحکیم ابدی قدسی زاده شیخ محمد افندی** علمای دولت
 سلطان عثمان خان سید ترجمه سبیل خطاییده مسطور اولی
 بیک اولی زده مرحوم اولان قدسی محمد افندی کتبی خدمت نضال
 پرورد با و ده مدینه حضایت کتبی بیک طوق نایخدی
 واصل سر منزل شهود اولوب والده ماجده برینه لریده

69

تحصیل معارف و نصاب علمی و تکمیل ادب و رسوم جماعتی
 اولیاد خواجہ عمر آندیدن و اصل مرتبہ ملازمت و بعد از
 خارج الیہ ہر ماہیہ مدرسہ وضع و علو راست الیکٹرونک
 دو مدرسہ ایس ایس ک اور توڑ طقوزدہ قدس شریف و قرظ
 اوچدہ نلبہ و قرظ طقوزدہ سلاٹک والی ارتدہ برسہ
 قضا کریدہ تشریف اولت اریبی سہ مذکورہ درہ اور تہ
 نقل و تبدیلی تشریح کن دردی کوکونہ اور تہ قضا کریدہ
 اقصی کما میاب و بو تہ ارتدہ کر داب اضطراب اولیاد
 الی یدیرہ پراوی و کونل حصا رارہ اقریبہ سمند اقبالی
 خوش خرام و سہ مزبورہ سنو الذہ دارالحمد فاضیلہ
 مقصی کرام اولوب الی کز خرمندہ مغزول و ایکی سہ مزبور
 یعنی التمش سنو الذہ انا طولہ و التمش بر جادی الاخرہ سنک
 اول طقوزدہ ایکی صدیہ بقدرینہ نین و نقل الی سنو

اولوب کن عادی خ اقبال خصم او زہ شمع اعتباری بقہ
 حسوہ ہر زہ اولوب سہ مزبورہ رمضانک اول سنو
 کلار صفا کف کللی بی رخ اولاز ما لجمہ صفا تہ عزال لہ
 اق و کز بو فاندہ روم الی حصا رنیہ اقامتہ ما مور اول شیری
 بعدہ غفوا و اطلا تہ مظہر بیگ التمش درت ذی الحجہ سنک
 اولیاد و بی کونہ نیا روم الی قاضیک کلید نامل سر دنا و فر
 اول شیری بعد تکمیل المدہ شغلا خاندہ سہ مزبور
 صدیہ اقامت اکین التمش یدی تا بخندہ سرائی رگ مشرقہ
 ارباب دستہ رزمروی ربک نقابت اولدی نصبتہ ش عمر
 شیخ فضلی بو تہ بی دہش در ما منع حکم و نکا تہ سہی زادہ
 اولدی اقبال نوال ید نصیب اخطی بیگ کسسا برش
 سنو کلکوز اول سنو سال شرافت نصیب اولوب و فاندہ ش
 مزبور ک سولہ بیگ کوجدی قدسی زادہ یا ہور محمد الی علیہ

تار بخنده آناه ایله کی اوزره کسسا نوبش سنه سی او اضره جاری
 الاضره ده اول سید فاضلک مرغ روح حطیره القدره برار
 ایله کده خازی فاتیحه ادا اولونوب قبری حضرت امیر انبی را
 جوارنده خانه لورینه متصل کمنه نوار کی نخ مفصرت اولدی
 سکنک فرارینه بار یولان تار بخنده که ذیل الذیل شیخ اندلی ^{صاحب} حرمی
 سوه یلند ر زیده ال بخاری سید عالی نسب ^{شیخ}
 محمد کیم اوله قبری جنان قایجه اوان سکنزین اولوب
 اشرف کرام اوزره نصیب قریب یانکه غوم اولدو ^{اولدو} اولدو
 معلن کوش ایلیک فیضی دیرم تار بخنی منزک غلام اولدو
 قدیمی زاده نک الفاتحه مولانای مثنی را لیه اعلی الله
 روحه واسیع العیض علیه عالم و فاضل کریم الاخلاق
 سن شریفی نیش التي بالغ عیض الذات لطیف السمات
 بهر وجوده نادر الامثال ابری انارندن شیخی مخلصه اشعاری

وارد ر و بویات انکدر کویک کبی اوله داغ ارم اولماز
 باغ ارم اول جنت فیه حرم اولماز بهما در کت بهمت
 ارباب مکلام یوزنه کنی تعقید ایله صاحب کرم اولماز
 بهمت ساتی کلکلام جکلن کلار ر صفت نک کل بیخای غم اولماز
 حضاب حیات ایله ده پوره ایدر سه عالمه بنه میوه
 باغ غم اولماز کوش ایت نه کوزل مدحک اوقورای کل
 رغنل شیخ کبی بر بیل نازک نغم اولماز وله
 نهالی اوله که کوزمه اول جمال دلس تکلمن و رای ایره
 کویک کبی مهر نزن ن کمنز دیگوستانه سوزوب
 جشنی اولدی کله انداز مرغ دل صید ایدری اول
 کوزری شهپاز دیکرا اول غنجه فک لعلی اکرا و بس مدح
 شک ایله ایدم اولدینغه نقطه موهوم بر پیرم نزن
 طلونه دست ارادت ناهر کبی نک اولمیه لم فاسق حرم

ابتکاره ابوایوب الانصاری رضی عنہ الباری تریہ شریفی جویہ
 دفع اولندی مرحوم من را لیه صبت سبیل الرحمہ عالیہ خا بد
 ورا بہر شوق و سکو داما خندہ رو صدیقی و صدوق ملاکی
 حقوق بردات ادیب و برنا فصل حسب الیدی سعید مخلص
 اشعار کی و بعض آثار فقیہیہ ہی من بہرہ دیدہ اعتبار اولش در
 دیگر ادغلی کاشف سید محمد سعید الدین افندی ک فریضہ کو نہ
 سو بد کی تاریخدر خانم بزم رسول اولدی العیب
 سادات کربانانہ سنی خلق کتوری یادہ کلانتفا
 فضنی اغلیہ لم خلفنی کلہی شقی انک دہر خرابانہ
 عدت اتیک کی بقا ملکندہ بندی تاریخ فائدہ صحت اولہ
 اسعد افندی زادہ **السید حفص افندی بن کمال** سلیمانہ
 مدرسہ نیندین ایکن بیک طلفان برجمادی الاولاسندہ
 نقابہ موصول و نامل مامل اولخسیدی القی سندہ زنام

مسند مذکورہ پندہ فرار ایدوب طلفان پیدہ صاحب
 اولندہ و سید بیک مغزول و بیک طلفان طقوز خان لندہ
 مصر قاہرہ قاصیب و بیک یوزک سنی التخال المندر
 مدنی اور نہ قومی سنی خا ریشندہ در رحمہ العبد **الشہید**
شیخ الاسام فیض افندی بیک تہنس درت سندی
 والے افندی در زولنہ کلک کہہ صاحب الترجمہ لے دخی دعوت
 و کلتا حسنہ داما ایدرک قرین تربیت مصاہرت ایلدی
 ہمیشہ التبدہ منقاری زادہ بھی افندی تکلیف ملازمت
 الیگندہ عدم قبول ایدوب ہمیشہ کز زہ ادایج شریفہ قانہ
 ارای توجہ و عزیمت و بعدا دادا خود تندہ موکب ہمایون
 و اصحاب دولت کیستہ ہر زمانہ ہر وقت و لے افندی ایلہ
 حضور ہمایون در سندہ دخول الیشہ بیک ککسان
 رجبندہ سلطان مصطفی خان تانیک خواجہ سید محمد

افندی فوت اولمقل بولمق استخدام اولمق قلمی انا نده با خط
 بها بون ملانم اولوب کسان برخرمده با نده خارج
 طریق ندریب داخل وک کسان درتده با بیه اسه ناسول
 دارا کج بیت کیمه نینه وک کسان التیده مدرسه سلاطه اجهله
 تقاعده فایع و فاعل ولتیه یسک ان طقدوز رجبینه ه
 شهزاده احمد خان تعلیمده فعی مامورا اولوب صدور کلمه ای
 با بیه سی ویر لکده محسوسه داو له رقی غمخسوسه دایله شرف علیهم
 مهجور و امام سداطه نولان ان ابراهیم افندی بدل فلقی رقی
 مدرسه سنده فعی نبل لایله ناسرور اولوب ککن بر نده
 ایله ده سمیت خلایق جریبان بیه حجری قدیمین بولور
 اب احسان مصداق نبش کونن مروزنه بیجرم اولدیغی نسلکا
 اولمقل سنده فزیوره شعبا ننده اربعه قی ایلده قی بولوب فزین الکوا
 و تطیب و لطف ان کوزدی الحجه ننده اسعد زاده نکش

مخلوق ندرمه کونن اولمق بالاسه قی تقیب اولمق بیه بر سنده
 مروزنه یعنی لطف ان طقدوز ربیع الاخر کیک کوزنجی کونن
 شیخ الاسلام دیاغ زاده محمد افندی بر سنه شرف نبش اریکه فوی
 اولمق نکلک اولن طقدوزنجی کونن عزل ایله ابره لعی اولان اضره
 اجلا و مدت و امره قیده فعی و آخره یه مبتلا و ظلم و غیرت
 الهیه یه دیده کت لک لک کونن **۴** الا لا اقرین انخاله البینه فله جهنم
 اللطیف خفیه موسی الیه مبشر یعنی مظهر شرف و عقود و عودت
 و فاعل کوزنده منجیت اولوب مال جریب دن بیک غروبش
 ایله ابراهیم ان و مدینه نون و طرنوی اربعه قی و جهله تو جهله
 فلقی رقی دان وار بیلجی اولان اضره نوم مولوبیت
 اولمق اوزره اخره تو بیه اولمق سیدی طقدوز سنده سنده
 منجیده قرار ایدوب من کلک فعی خواص و عوام و شیخ
 مصالح امام اولوب بیک یوز اوان بش سنده سی ربیع اولمق

اوف او جمع محمد کو کہ اور نہ وہ ظہور ایدہ نہ وقوعہ کہیں
 فتنہ ضمنندہ غزل ایلہ اسبیبہ تھی او نیش کین اشیا و اہل
 فتن مولانا کا مش راہ لہ کٹ ایا وہ سہی یا بسع اصمرا و سہ نہ
 سبب الاخرین کٹ کبڑی نین کونے اول شریف صحیح النیش
 اور نہ وہ سبب نند نہ جدا و جب نہی نہر طونہ یہ القابہ
 اجب را ایلدیر شہید من را لہجہ اعلی اللہ در جہت و اناض
 زائل الرحمہ علیہ کٹ نصبت علم زہد و کمال و نماز و حصال
 اثار علمیہ و قلبیہ مہرا شہا روحیات و مہرات علی تختہ نہ
 معلوم اولے الا بصار در حاشیہ بیضاوی حاشیہ عصا
 تحقیقات علی الخلیج ک شرح القابہ فتاوی نصایح الملوک
 و نصایف ساثرہ کہ ہربری حیر عقل علم در اثر و مدہ
 جامع و جرات عشرہ و در سخا نہ و ذرا القرا ت شریفہ
 دارالکتابت مکتوبہ نمبر مسجد نبی مدینہ منورہ مدرسہ

داسا مولوچ مدرسہ و دارالکتب و مکتب الطیف و جہا
 جلیکہ کہ ہربری برشا نمانہ سہرا یا انھا را اول سزا در **نفس ناہ**
سید عبد الرحمن اندی صاحب الترجمہ انورہ بہ خطیب
 ارجمند ک او فلی اولوب بد زند نہ و س شکر نہ نہ علوم الیہ
 کو عالیہ یہ تحصیل اید کٹ بیک سک نہ خالہ استا نولہ
 کلوب متعار کی زاوہ چچی انڈیکٹ او غلندہ خواجہ اولہ رق
 مدرسہ آوولشہیدی سید فیض اللہ اندی مسند شہید
 ارتقا اید کون عہد ک سندہ اولان منصب نقابنی توبیہ
 ایدوب رتبہ سی دارالحدیث بیجا نہ یہ کلک کت سہرہ بابہ
 وارہ نظر مسرور بعدہ استا نول و دوم ایلی یا بہ لرہی اجراز
 ایدوب بیک بو زبر رضا نندہ نقابت نہ معزول و خانہ نہ
 طاعت و عبادات و اثار علمیہ و قلبیہ اید مشغول کین بیک
 ہدی رضا نندہ نفس مدور و مقدر کی تمام و عدت اید

عیدگاه شت خرام ایله کجه ادره توبه سوسی خا خنده علی زاوه
 چشمه سی قار شوشنده که مرقدینه ذوق اولندی و محرم ۱۲
 علم و کمال و حسن حاصل صاحبی بر ذات ابدی تعقیقات
 و البته نمنه ده اشعاری وار در مخلصی واک در اشعاریت
 اندکدر **ص** صدف صفت قوالایک طوت سوزم
 که لرزینیه زمانه کونم کاندر عرفان اول **ص** صحنی
 قورت بر سوزنی طوت خدر ایله کل توبه قونچی عم یانه
 یانده **د** دیکر بنوب باد صبا به غرذ و صلح جیقا البت
 ره مشفده بارک والبا اولکیم تراب اولدی **شیخ الاسلام**
بشمعنی زاوه السید علی افندی بیک طلف ان اوج تاخنده
 اسکندار قنار کندن معرود لاعزم جنان ابدان محمد نندیک
 صبندن بیک قرق کزن کسنده مهشهره قومه ناده
 اولشدر سید علی زاوه ب محمد ک حفسدی اولغل

طرف مادر در نسی شفا بقدره مسطوب سید علی زاوه بقدره
 بیسته در تحصیل نصاب انصافه ایله بیک الی بدیده
 ملازم و المنش بدیده خایج روسی ایله داخل طریقی اولدی
 طلف ان کزده مولویت ایله قدس شریف علی و بیک یوز
 شنباننده قضه ادره و سینه قریبوره رمضان شریفنده
 جاه والای نقابنه تجلیل و احترام و بیک یوز اوج شعباننده
 مع القیوم روم ایلی تاضیف کر کیده اکرام فایضه ای بریحی کند
 مستصهارت رومده قرار ایروب معزول بقدره امور
 نقابنه مشغول ایکن بیک یوز القیوم جمادی الاخره سنده عزل
 و مصره نفی و تغریب و سینه قریبوره شوالنده عفو ایله بر تیب
 قنوب بیک یوز اول اوچده ثانیاً روم ایلی صدرینه قعود
 و اوف بش رخصتک اولن طلق زنجی کونله شیخ الاسلام
 امام سطلانه محمد افندی برینه مسند شجعت اسلامیه

شیخ مراد آندی حضرات کی صحیح قلب و نسبت آندی
 دست آیت اربوب صومعه درونی سراج هدایت منہاج
 ذکر و توجیہ اہل برضیا اہل شہدای اعلیٰ اللہ در جہد جہشتی زاہد
 رحمی ارتحال بو تارخی و ہفتہ ہر یکجا نہ والے کندک و دیند
 فوتند تاریخ بقایہ کو بہداری السید علی اول مفتی افاق
فزاری زادہ السید محمد آندی طریق علمیہ و دخول اہلہ
 بیک افضل طہور ذہ خاتواہ ابو الوفا مدد رسی الیکن قدس
 معلوم ہے مظهر اکرام کسمان السیدہ شام شرف النجم باہیہ
 الہدیہ و طوفان اکیبہ اور نہ و طوفان کز وہ استہ نبول
 قاضی اربوب معروف انام اولشد اربوب بیک یوز
 بش سندہ سی اناطولہ قاضی ککر کی جاہ والاسیلہ نامل مامل
 اولوب برسندہ مرور زوق بق ترجمہ شہیق زادہ یہ خائف
 یعنی بقا تکہ مکتب نبض و شرف اولد قد شکرہ اوج ماہ

صعود ایلدی اعلم القطعہ علمی و عالیہ القوی مصطلحی تاریخ
 نصیبی در اوج کسندہ امضا نوبس نموی و جواب داہم اولد
 اولوب یوز اوان کز نسوا لندہ اختیار کتبخ تفسیر ایدر کت
 معزول اولش کین و لخال ک سیندہ بہ نفی و بعدہ اہل اہل اہل
 بیک یوز کبری الی حاج ذی الاخرہ سرکٹ اوان طوق نیچ کونک
 ینہ جانہ نموی دوش استحقاق تکرینہ اکس فلانینہ ایک کسندہ
 مرور نیچ یعنی کبری درت خمر شرف درونی خمس کونک و طوع و عام
 فنا و ارتحال دار بقا ایلد کت نازینی قاضی سہ اسمہ انقدرت
 اقتداء اعلیٰ و علما جامع سلطان محمد خاندہ ادا ایلد کزین
 صکرہ اور نہ قیوسی خار بندہ کمال یاش زادہ مرتدی و طاب
 دین خاتک مفطرت تندی مولانای ش زالیہ اشع اسہ
 الرحمہ علیہ فاضل و کامل و متقی و عقیف درویش ہا دروات
 ایدی قاسم باشاک مہر شیخ محمد شیخ السید شہباز قصہ صا

مروند معقول و بیگ بوز کز خلا نده فائوس حیاته
شکست و شمع عمر ای رسیده نهایت اولوب ارجال
دارا خرت ایلدکه ادرنه قیوسه غار جینک واقع قبر نینه دفن
اولندرق رحمت رحمانه موصول اولدیله بقیه ترجمه اولد
ظفر نوبنده مدی رحمه الله قاله علیه **خواجہ زاوہ السید عثمانی**
افندی مراتب و مناصب س لره له قطع ایدر کین طوقسن
التبیه قضاه و ارا خلانہ و بیگ بوز اوج سنده ای انا طوله
قا ضعیف ککیک ککب کثان و جوسرا ایلدکد نکوره اولملاک
یعنی یوزا لقی شعبا ننده صاهه مند نقابت اولمشیدی
یوزا ون برده نایا صدار انا طوله به نقل ایدوب نقابتکه
منخ الله افندی کسب افندی ر و بوندر انقضا لدرنه طلبیدله
مدینه قاضیسی اولوب نغمه همند کینی مقام واجب الاحترام
حجازه سیوسته ایتلر بله قرار قلمشیدی برسند مرور نین

یوزا اولن اکی خلا نده اول رض مبارکه ده حیاتیست قدره
نقرت و لقای زندگانه جوادانه به جانفدای رغبت
ایلدکلر نده مدفون تراب رحمت اولدی روح الله بر چه
واعلی فتوحه **السید الشهبانغ** شیخ الاسلام شهید
فیض الله افندی نیک نعل کبر بدر بیگ یوزا لقی حمادی
الاضره سنده خارج رؤسید بکام و بوز بیری شوا لدره
بکبشتر فاضل رسول تبیلد قرین تطیف و اکرام اولوب باا
و بر چه صدی یوز طلقوز شعبا ننده انا طوله قاضی کبری
اولوب برسند مرور نین سنده نقابته نقل ایدر نکوره یوز
اون اوج رضنا نده بانه فقرا ایرامل و فاق الاقران
تندرق محسود امانل اولدی بیگ یوزا ون بسنده
بدر یله اسلمیه به اجالا اولمشیکن اشقی بدرینی نقل فعل
توبیحی از نکابه اولیوب صاحب الترجیم و کبر

تعالی بالعفو والغفران صحیف شیخ زاده السید محمد زاهدی
ابن عبد الباقی یکیشهر قندهار بعد از درنه قاضی سی اولوب
مغزول و منظر ظهور مقصد و مامول اکیں سیغنی زاده
غزل و نیکیب اولند قدده جاه والای نقابت قد وصل الحی
ال ال ایلد مضمون میله صاحب الترجمة توجیه اولند زنی نامل فیض
وشرف و سعادت و بیک یوزا ون طغوز شوا الذوق نقابت
عهد خنده اولدنیغ حالده استانبول قاضی فیض علی غایت
اولوب کیمنی اوج ذی القنده سنده تکمیل مدت ایلد مغزول
و نیک کون مروزیغ نقابتون غزل و صدرا ناطله کیمنی
و کیمنی بن صفر نیک اوف بنی کون منفضل اولمشیدی
مومک و مایوده
کیمنی رجسته روم ایلی قاضی کیمنی اولوب کیمنی برده
منفصلا اورنه دن استانبول کلور کون سلوری مورک سنده
وارد اولدنیغ شهر ربیع الاخر ک ایکینجی صلی کون غزیم دار

قنده اشدر ایلد استانبول قنده بند کتورت کیمنی بدی قلمده
حسب ایلد سنده قنده بره جهازی الاول استکف اوف التبعی کون
اول محمد و منظر ظهور بر ملا قوم اولد خونی نام قتل با عدام
ایدر کت جسمینی دریا به القای ایلد یلر حقا که سبح بحر رحمت
و نامل رتبه شهادت اولمشدر فتح الله اوله ابواب الرحمة
والغفران و اعلی درجته فی الجنان **سینغنی زاده البرهم**
افندی شام شریف قضا سنده منفضل اکیں زوزیم کون
اختیار یلر اولد اوف بنی کون قتل شمشک لایق ربیع الاول سنده
ملاقی نیام اولوب اوف التبعی جهازی الاخره سنده اولمشیدی
کون غزال و برده به نغی اولنوب حرف خلقت کیمنی مرفوع
قنده ق مبتدای ستم ایام اولمشیدی کیمنی اکی ذلحجه سنده
طغوز کون منقاسی اولان برده ده نغی و قات ایلدی
قد مشرکت علم و معارفندن حصه دار ایلی غایله

اخرت ايد و ب نفسی عمر به ايله جها رشنه کون وقت غروب
 خانه سینه ایصال و فردای سلطان چه نه تاری بعدالاد
 زنجیر له قیود زده انسته سی اولوب مککه مکرمه دن با آه مغز
 وفات ایوان ادریس افندی مرقدی جهنده مرقع اولوی
 فوننه رانش افندی مک سوسولیدکی تاریخ تاریخ زوشوی
 فوننه بر مصرع دعا صحیفه زاده افندی قبله جنه مقام
عش فی زاده السید عبدالعزیز افندی سالف الترخیم صیوب
 الاشراف سیکزاده عبدالرحمن افندی مک که زاده شهید
 بیات الشمس سیکزاده با ناده کهنواره کون شهید اولون ایلی
 باشنده ملازم ویکر فخر اوج باشنده خارج روسیله دااخل
 طریق علی کوب کوی مراتب و ایلدک عالم اولد قده کوه
 ترقق التی باشنده صلا نیک والی بر باشنده مصومله بنده
 نامل اولوب تکمیل مدد مرقول ایکن صحیفه زاده بیرینه

نقابت منصب جلیلی و برسنه موزنه مککه مکرمه با پسیده
 بلام والی اوج باشنده نقابت دارالعلمه قاضی والی بش
 باشنده انا طوله قاضی مککه مکرمه نامل مطلب و ملازم اولندی
 الشمس باشنده یعنی بیگ یوز او تو زوی القصد سناک بکری
 النبی کونله نقابت مرقول و برسنه موزنه روم ایلی صدرینه
 موصول اولوب او تو زو ایکی ده منصفیل و او تو زو کزده مککه
 واصل اولوب اولسند عالم مسنده اکین تمش بر باشنده
 یعنی بیگ یوز او تو زو طغوز خجری او اخری جمده کونله روم عالم
 فنادان صحیفه نقابت ریحال و رومنی ملک الموت سیم ایدوب
 رومال اولسند جامع فاتح مصلحه سناکری بعد الا اولالاتم
 ککن زده نوبه سی جوارز که مرقدی جویر جسمه مقام
 اولسند رنسیب مخلصیل اشعاری وارور **وله** هزاره کل که
 نیاز عظیم ایله اچیلور دوانه خنده ناز و نعیم ایله اچیلور

نه آب وهوی سرنک و نه باد صراره کک کل اهلیم بر سیم
ایله ایلور رجما **شمسچی** زاده **عبدالله افندی** ترجمه
احوال خیراشتمالی نکاشته علم فقیر ولان شیخ الاسلام علی
افندیک تجلیدر دور مناصب ایدرک بیگ یوز بگری
کزده قاضی اسلا بول و بر سنده اول خدمت نریزه شغل
وبعدا لا تفصال انا طولک یه سنده نامل و اولخال و عیاشی قی زاده
هرینه جاه نقابله خما نامل اولشیدی اوتوز کیمی سنده
غره جمادی الاولاسنده نقابست با فعل انا طولک صدقرتنه
نقل ایدوب اوتوز او جهده منفصل رالوز بدی غره شوال
روم ایلی قاضیکرکنه منصوب اولوب اوتوز کزده
مدینه خنده رسیده اولدی قرق بیکر اصد روم ایلی یله
قرین غنایت و بریحی سنده روم ایله هزار ایلکسب
قدر نورت ایلشیدی قرق اوج شوالنده میرزا زاده برینه

سر سنده شیخته ارتقا اولن بر ماه روزنق یعنی نرت درت
شعبا نک بگری بدی کونته مغز اولوب ایلده عودت
جمده تونیه ده ارتحال دار بقا ایدوب جوار تر به مولانا ده
دلق خاک باکن رحمت اولنده ~~مستحق~~ م را ایلده علم
و فضیله نیکو بنام اخلاق حسنه ایلده مرغوب نام ایدی رجواسه
اق محمود افندی زاده **شیخ الاسلام سید محمد زین العابدین**
افندی مراتب و مناصب ساره علمیه یله باییه و با فعل
طی و قطع ایدوب بیگ یوز بگری بدی به با فعل قاضی
اسلا بول نصب اولن ککن سنده فرزوره رمضانک
اوجیحی کونته غزل سهنگام ایله تکلم و بعده اوتوز ایلکده
نقیب الاسلام **شمسچی** زاده به خلف اوله رقی اولی جاه وللا
نامل مرام اولدی ایدی اوتوز نرت رمضانده انا طولک
قاضیکر کیمی ایله مکرم اولوب سنده فرزوره جاز لاسنده

صدارتان غزل ایلدیمتای الم و بعدده یوز قرق سنو لنده
 تقابلده برار صدر روم ایلی ایلدیمتای الم و بعدده یوز قرق سنو لنده
 المده تقابلده ایا مکنارا اکین قرق بر جها دی الا و لاسنده
 منصب مذکور دن مغزولانه سنده زین کج حضور
 اولوب قرق بنده ناینا واللی بیدیه ناینا رونق انزلی
 مسند نقابت و قرق درت صفینده ناینا واللی بیدیه ناینا
 واللی طغوزده رابعایم ایلی صدرینده برابره بخش زین و بیدیه
 اولمش ایدی سنه افریوره ده یعنی الی طغوز زین بیدیه الاخرینده
 حیالده زاده برینه مسند مشیمه موصول و سنو الی مغزول
 اولدی التمش درت خلا نده هکای رومی لانه کاه باشه
 بر و انا تید کج جامع انوار لامع حضرت خالده یعنی غنیه
 خطیره سنده کوجک امیر حضرتی درت لطفینی بنسده
 مغزول خاک رحمت و مغفرت اولمش در کتب و رساله

خیرات جاریه سی وار در صفا ایلدیمتای الم و بعدده یوز قرق سنو لنده
العابدین اندی اوج دفعه صدر روم اولوب و اون ایلی
 جمادی الاخره سنده ارتحال ایدن ارنجیانه سید علی اندیک
 نخل با کیدر دور عراب و مناصبه دن حکمه ادره دن منفضل
 اکین بیک یونان اوتوز بیدیه مکه و قرق برده استانبول
 قاضی اولوب مغزول اولدینی انا نده بیک یوز قرق بر
 جمادی الاخره سنده جامه جاه جیل نقابجه قدر و اعتباری
 دیوانه کلمه نیشدی و بیک یوز قرق اوج بر بیدیه الا اولک اون
 ایلدی کونجه کونجه والای علی و ارا ده به توجیه و بنای ایلی تشبیه
 و تقدیمه قاضی صاحب الترجمه خانه لر نده علامت نشین
 اولوب قرق درت صفینده اناطوله و قرق بنده نظاره روم
 ایلی صدرینده با نهاده و موصول ایلدیمتای الم و بعدده یوز قرق سنو لنده
 مغزول اولمش ایدی سنه افریوره مومینه و داع عالم

فتاوارتجال دار بقا ایدوب جه شنبه بازار ی جوارین بجکاز
 بدری مرقدی جنبه دفن اولندی رحمه الله سلسله مزارین
 باز بلات تار بخدر بجل بانک سیدالکونین خرم المرسین
 اعنی رین العابدین اول سید سعید احترام ایکی دفعه صدر
 روم اولمشیدی ماه مکسی باب فضل وعظمتی ویرش ری
 شرعه انتظام هذب ایدوب نفس نفسی خوشنکلی
 ارجعی اولدی مهان رضای حضرت رب الانام
 یک نی اغلدوب دایتدی اهل جنبتی ایلیوب
 وارا سلام رحمت حق مقام جد بک حضرت صاحب
 شریعت صومنی ایلد بار روضه رحمت رضاکلی
 ستنام باعفت ذکرحجیل اولور کالی سوسوینور
 باز یلور سه غیرتار بخنده بوضلع نام حسبکویا
 دیش زمره کور بیان ایلد رین العابدین جنتمک باب مقام

عازاده سید ابوالسید محمد اقدی سلمی نینه مدرسی ایکن
 بیک یوز قرقوه خرج ملا لعلیه کلام کسلا بکده معرفت اولدینی
 ائشاده رین العابدین اقدی برینه چاه نقابله قرین تطیف
 واکرام ویرکنه مرورین معرفت اولمشیدی اورنه قاضیسی
 ایکن بیک یوز قرقباش تار بخنده مدت عمری رسیده انجام وار
 فزاد کلام و عالم عقبا ده قرار ایلدی حمیه فریور ده ده یوز
 مرحوم قرقوم علیه علوم وفضائل ایلد راسته نوز یوز کالاکله
 بیارسته ایدری رحمه الله بولوی تاده **السید محمد امین اقدی**
 شیخ الاسلام بولوی دهفق اقد بیک نجیدر دور مدرسی
 ایلد از معرفت ایکن بیک یوز او توالتی سنه بی یوز
 قضا سندن مکده مکرمه قاضیسی اولوب بیک یوز یوز اوجده
 مفضلا معلومت و بیک یوز قرق درت جمادی الاخره سنده
 استانبول پایسبله ناکل منصب نقابت اولوب مسرور

وسنه فرزند ه رمضان بکرمی برنده الم عزلم ابله بخصوا اولیده
 الی باشد ه صدارت انطولک والی ککنخلاندله روم ایلی
 بایسیده موخرانقاقت جلیلله توجیه قلندرقی سرورت واعتبار
 ایشیدای بر و اختیار رو کندی عقده سابعی کذا ایله بعض
 علانده و جارا اولملر بله العیش اکیس خفتاننده دعوات تبعی
 اجابت و رطله بند دارا خرت اولدی عالم و فاضل بجزات
 بمعادل ایلی علیه الرحمه والرضوان **افطس السید محمد**
افندی شیخ الاسما شهید فیض الله افندی کنگ والحق و بر
 بیک یوز ترق درنده بولوی ناره و ترق الی خندانده اق
 محمود ناده برینه اکی دفعه نقیب الاشرف اولوب الی بیدر
 شکر ناسوت و عزم عالم لاهوت قیلنله فیضیه ده دغین ترا
 رحمت بروردکاری اولمشدر مولانای من رالیه فضل و تقوا
 ایلدیش ربالنبارن برذات ویت ان ایلی رحمه الله علیه

رحمه واسعه **السید محمد افندی** سابق الترجه حواجزه نازه سید عثمان
 افندی بیک بوکوی نوری پدیر مهارس و حجابی دور و تکمیل ایلدی
 غلطه قضاستندن سلا نیک و اورنه بایسیده بکیشهر دن
 معزول اکنن فرق اوچده مدهینه منوره و بیک یوز ترق ویت
 جهادی الاخره سنده دارالخلافة قاضی اولوب سنه فرزند
 منصب قضادن مسند نقابت نقل وصعود ایدرک توغ
 وندی اوج بالا اولمشیدی برسنه فرزند الم عزلم و بلاق با
 نفی ایلدنگدر اولوب الی ککنزه مدت معیاتی تام اولوب
 ایلو دارمختندن سفر ایلدی منقاسی اولان قضایه بیک کوره
 مد فوندر مولانای فرزند صاحب فضل و شعور و کمال
 وان نیکه معروف و مشهور ایدی رحمه الله علیه حجه واسعه
السید محمد سعید افندی قدس شریف قضاستندیز مول
 اکنن بولوی نازه دن معزل اولان منصب نقابت

بروسه با سپیده صاحب ترجمه به توجیه قلندرق کسب سرف
وسعدت قلمشیدی بیگ ابوزنا بخشش شوالذره با خنده
صاحب فرانش اولغونه نقابندن مغزول اولمشیدی
برقاج کون موروزنج کحسی قضا ایدوب اوتا مجیده و دین
نماک مفصرت اولمشدر مولانای شوالیه علم و اخلاق علیهم السلام
محمدج الحال و مرغوب الحصال بزوات شریف ایدکی حقه الله
قریمی السید محمد رضا انندی دیار کبرک قضا سندان منقل
ایکن الشمس اوج شوالذره لورنه بیه سیده سعید انوری برینه
نقابت منصب وللا سپیده کامران و مقبوط اقران اولمشید
التش طقوز سنه سی ذی الحجیسی اولمنده ما کت اجله رض
واظهار رضا و احوال دار بقا ایدکی اورنه قیومی حایضه
باقی انندی مرحومک یا سنده دین حک رحمت قلندی
مولانای شوالیه علم و فضل ایدراسته و خصال حمیده

واحوال بسنده بده ایلد بره استه بزوات ایدی دود و خجندینه
قدم اخصاصی اولدینده نانا تاریخ غازان نام کتاب ترجمه اید
عبارات نفیسه و کلیات سب ایلد احوال خانان قریمی احوال
ایلند که ان سنه سحر علال رکفقا رینه احسن مقال دینسه
سزدر رحمة الله علیہ **شیخ الاسلام شریف انندی** زاوه
سید محمد شریف انندی قطع مناصب و مراتب ایدک
مکه مکرمه مغزول ایکن الشمس طقوز ده منصب نقابت نائل
بیگ ابوزینش بر خرمنده دار الحلافه قاضیندی ایلک سب
اشرف و اعتبار و تک زده صدرا ناطولک به کسان اید
روح ایلد به رونق اده اولدرق مشهور صفا و کبار اولوب
سنه فریوره رضا ننده صدارت رومدن منقل اولدیند
صکره کن التیده نانا نقیب الاشرف و تک ن
ید بده زب افزای سندنخوت اولمش ایدی سنه فریوره

مقام مستخدمند انہماک الیہ خاندان زندہ مریع نہیں کنج رات

ایک طرف ان درت خلا زندہ ترک عالم فنا و عزم و اربابا

ایک طرف غازی اعلیٰ و اتمام بعد الادا اولیٰ افضل بعباد

کوہر و وجودی تریہ معطرہ حضرت الیہ ایوب انصاری رضی

عنه الباری جوارز جردی مرحوم جوئی زادہ مرقہ ہشتاد

الودہ تباب رحمت سرور دکا ر قلمند رت را الحیہ والہ

رحمتہ علیہ وانا و عقیف بر ذات شریف اہری لہجی

خیا لہ علیٰ اعتدی یہ پیوستہ اولور ادیب و نادرہ

السید محمد امین افندی تہنن ایکی خلد زندہ نقیبہ لائتہ

اولوب بعدہ تہنن بندہ مغزول ویرینہ میر لہ زادہ

موصول اولشدر بقیہ احوال نہ اطلاع حاصل اولندہ

شیخ الاسلام میرزا زادہ السید محمد سعید افندی شیخ

محمد افندی لفظی تاریخ و فانی اولان محمد افندی بک مجید

جلوس مصطفیٰ خان ناندہ بیگ پوز تہنن بردہ فاضل

انا طوکے و تہنن اوچدہ روم ایلی اولشدر ایسی تہنن بندہ

جاہ جلیل نقابت علاوہ شرف و منزلت لری اولوب تہنن

بد بردہ نقابتدن روم ایلی صدرینہ نائین ارتقا و تہنن کچہ

معزول و کسان برده نایب الاشراف کسان
 ذی القعدة سنک النعیمی کوئی شیخ الاسلام پیری زاده عثمان
 افندی بیک ارجی له جهتیه منحل اولان مسند فتوی صاجیه لایحه
 توجیه برله نسخ مراتبی قرین آنها اولش پیری درت سند اول
 مسند عالیده قرار و کسان پیری او اخرجوا دی الا ولا سنح
 معزولانخا نه سنده بقیه ایمنی کذا را اید کرک کسان لایحه
 ذی القعدة سنک پیرنجی کوئی مدت عمر عقد ری تکمیل اولدی
 سرای عقبایه روان اولد قلد زنده اسکدارده پیرنجی
 یانته دوقن اولمش در رحمة الله **السید عبدالله افندی**
 شیخ الاسلام سید مصطفی افندی و محمد کفره ندر معزول
 لیدر بیک یوز بتمش برده وارالحا فیه تا ضعیفیا عظمی
 المرام و بتمش التیده انا طولی صدارتک و بتمش طقدوزده
 جاه شرفینا ه نقابت جلیله ایله سزاوار لطف و احسان

قنصل ابدی کسان برده روم اعلی صدر علی بقدر بله
 مکرم و کسان اکیده نایب نقابت مخبر اولش ابدی
 اول جاه جدیده کمال عظمت و اعزاز ابله بناه ضعف و اشرف
 البین بیک یوز کسان درت ربیع الاخر بیک بکرچی لایحه
 کونله لیک زدن فرمان ارجعی اولوب عازم وار قرار
 اولدی قده نازی بعد الا اول سید بیک جسم باکی
 اسکدارده پیرنجی سید مصطفی افندی خنایه و ده ندر
 اعلی بونوس لایحه کیه سی آردنه او غلری سید عثمان
 افندی و نقیب سید محمد امین افندی و اقربا و خویش ندر بله
 صفر خصده ده مدون لایحه صرفتی جنبته دین لایحه
 اعلی در رحمة الله **شیخ الاسلام السید ابراهیم افندی**
 ش مدین معزول و مکده مکونه یا پیر سید محمد ز فخر لایحه
 کسان درنده نقیب الاشراف و کسان التیده

اناطوله وکسسان بدیده نائینقا تبدیثرت وطف زین
 نقابت عهدہ لکنده اولوب رحم ایلی صدر والا سبیله ولا
 مکتب شرف اولشرا ابدی طقف ان اوجده نائینقا صدر
 رومه نذکات نائل وطف ان التی شوالک شیخ کونده سند
 مشیخته واصل اولند ابدی نده ماه ندر وکلک ان نام
 وسندی لیده اکین عمر هی رسیده اینچام اولوب ای کتبت
 کنارا ایلکده نازی ناکده دا اوجده رشتنه یازار علی حجازین
 بچکزده ازینجاله سید علی اشدی مرقدی جنبینه دین حاک
 مغفرت ننددی مولانای م رابیه صبت سجال زلال دل
 الرحمة علیه دفتیه علم و عرفان کونجینه جو ابرو هم و اذعان
 اولوب نائینقا کلام توی السرای خصال محمد و صله ایلته تصف
 و مخطوطه طراقت ان و سعادت و عطفه شهور بریزان
 ستوده صفات ابدی بعضی خیرات جاریه و میرا تکی

وارور رحمة الله شیخ الاسلام دردی اشدی نازده سید
 محمد علی زلف اشدی شیخ الاسلام اسبقی دردی ~~تطویر~~ محمد اشدی
 ابن الیاسک محمد فاضل موسوسیدر کیشتر نازده روم مغرب
 اکین بیک یوز کسسان ابدی ذی القعدة سنده بابیه مک
 مکرده برده قضایا سبقتی افزان و بیک یوز طقف ان
 در تیره دارالخلافة قاضی فی کسب ندر و نائینقا ایلند ایلدی
 طقف ان بنده مدته تکمیل اولوب مغرب و طقف ان التی
 شیخ الکنتک شیخ کونده سید ابراهیم اشدی بدین منحل اولان
 جاه جلیب نقابت ایلده نائینقا شرف و مامول و طقف ان
 بدیده بالفصل ناطوله وطف ان کزده رحم ایلی تصف کوی
 ایلد برین ش دی و مشرت وطف ان ططور نشوالک
 اوف کزنجی نائینقا کونده سر سنده ولای مشیخت ذات ولالات
 ارایش باب زب و لکنت اولمشیدی بش ما اول سنده

عا لیده قرار بر سه منزله ابتدا کونک تا به به اجلا و بعد اطلاق
 و اکینو زاتی ذمی القصد ه سنده تا نا شیخ الاسلام التی سنه دن
 زیاد ه نسقسا نامور عکای اعلام اولد قد نضکره اون اون وچ
 سنه سنی عزل و بر و سه به اجلا و انوب بعد العوده
 سنه سنده ارحال ایدوب ادر نه قیومی نا شیخ
 یدر لری مصطفی افندی جنبنده دفرن اولد یدر موکلانی
 من رایبه ادیب و و قور بر ذاتمه و رایه تحفظو رایلی
 علیه الرحمه **سید محمد امده افندی زاده سید محمد قوش**
افندی بیک یوز طلفان طقوز شوا لیک اون کنزنجی
 کوننه نقابت جاه والا سید مکرم اولوب اکینو ز شعیبا ننه
 بکر منجی کوننه عزل و کلبول به نخی ایله حشیده الم و اکینو
 بر جمادی الاخره سنک اون درونجی کوننه عصفو واطلاقه
 ظهور و اکینو ز اکبی جادی والا سنک اون التی کوننه

روم ایلی یا به سیدله تا نیا جاه جنیب منکوره سنه توجیه
 بیور یله رق نائل شرف او فر اولمشرا به شیخ الاسلام
السید محمد کامل افندی بر و تیرا جمال ترجمه حالته خاتمه
 فقیر شوا و جهله اجتر ایدر که مولانا ی ش رایبه قوه بکر
 افندی زاده صدورون عثمان نامی افندی صمدین طره
 و بیک یوز الی التی سنده اکندر بک خا رجید اطره
 سولوا ایدوب دوره معاده به تکمیل ایند که نضکره
 کسکسان درت سنه سنی قضا و غلطه و طلفان شوالده
 مصر و طلفان ارج خر مند ه مدینه منوره و طلفا ز طقوز
 یا به و ارا الحنا خا ایدر نائل مطلب و مامل و اکینو ز شعیبا ننه
 نقابت جاه شرفینا بنه موصول اولمشرا ایدی سنه بزونه
 ذمی الحج سنه یا به انا طوله و اکینو ز بر جمادی الاخره سنه بالفضل
 صدر انا طوله ایدر و اعتباری تضعیف و اکینو ز اکبی بیج

الاخر في يوم ابي ابيك تشيخا اولنوب كنه فزوره جهادى اولان كنه
 اوفن التبيح كونه سر سندن شخت اسلاميه بصورود برله لر تيراج
 اولن ابدى اكيوزا و جده غزل واستلاحت وس عاغا نه
 سعادت اشيا نه لر زده اقامت ايلد كنه بقيه ايام ايكون
 بيك بوز اوفن بش ذى الحجه سلك اربنجي كونه اول كامل خورشيد ايكون
 مطيه جاني قربان وفدا وعيد گاه جانان ماري ايشكلو كونه
 و نكفنه سرعت اولنوب اسكارده كندى مقبره لر زده
 منواري تراب مغفرت اولنور مولانا ياش را ليه **۹**
 الاسما تنزل من السماء سربنه مطهر عالم وكامل بر ذات زده
 الاماثل ابدى اسكنه الله في الجنة **شيخ الاسلام السيد يحيى**
توفيق افندي هدايت و حال نش تنده بهيج صلى اولان
 دارا الفتوى - هورام و روس تدريس ايلد و اصل مرام اولوب
 دوره متفاده يه بالكليل سالانك مولود تبيح كجام ريك بوز

كسان بديده خورشيد منور اولوب شام مولودى ايلد
 هلال طالبي بدر نام و لطف طقوز رمضان تنده دارا سطنه
 قاضيدني جاه والاسي مورث شوى بيرام اولمشيدى اكيوزا
 ذى القعدة سنده اناطولى و اكيوزا برده روم ايلي يديه سي
 و اكيوزا ايكى زده بالفعل روم ايلي صدرى و اكيوزا درنده
 محمد درو بش افندي و شو كك ارغا امله منهل اولان جاه نريج
 نقاب حصا حسب التوجه به توحيد و شريفه قانده نكندن صكره
 اكيوزا بيش جينك طغوز بچي كونه سون فامد توفيق ايلد و نت
 جليله فتوا به مامور نامل اقبال موقورا و لشكرايدى اولن سنده
 عالنده سكلش ي خاص و عام و تسويه فريداى مصالح انا م ايكون
 اوفن ايكى كون مرور سنه اربنجي امرينه اجابت و ترك عالم
 نيكيت ايلد كنه فارغى علما و صلى ادا و اجوا رجامع فاشخده
 برنجي سندان جامع قربنجه خيد دا بنا و اعداد و احيا سنده

اخذ نیک نعل ایبب و فخر و تمجید بر سبک ایزد نبوت ایچ
 سندی جمادی الا و لاسنده قندهار و عالم شهر بود و خادیم
 کرام مقصد ه شایع الوقوع اولدینی اوزره ایکی باشنده ایکن
 نام میدی و فخر در سبک کرامده اشره بود اولشید ایچ
 صیادت و پنکام طفولیتلر نده سمند به تکراری میدان معارف
 و نزه جنبش قمار اولوب طلقان بودیه غلطه قضایلر
 مظهر کرام و موال عزتیه تقدم قصده بایه تدریس بایه سبیلر
 قصوب احترام اولدیله اکیوز درت غرضه بیج اولونلر اوزره
 بایه سنده اعلی و اکیوز التیده ش عرسوزری بنگ **۹**
 جاه والاکعبه در فخر دم اسعد زاده بیه مصراعی ناطق
 اولدینی اوزره مکده مکده قضا سبک کتب منا و اکیوز کتیر
 تاریخچه نقابت اشراف ایلر تشریف و بایه دارالخلایق اولوب
 تالیف اولنور قندهار بیه سوزری **۱۰** ای سوزری بر سوزش

موفق اولد قندی مدد رسد سده سکنده و فین و غریب رحمت
 رب العالمین اولدی اول نامل سمعی بی حضور ارباب
 و صاحب شعور عالم بوقصد **۱۱** و کرم بر ذات عالی
 صفات فصائل و سیم ابری رحمة الله علیه **۱۲** تجلیر امامی
قصده ای **السید محمدنا** **مژاندی** دارالخلایق قاطب کتیر
 معزول اولد قندی ائاده توفیق افندی به خلف و سنده نقابت
 نهاده زریب و شرف اولش ایلر کسند فزولر شوالیه
 جمستان چنانه خرام قیلد کتیر تخریب نه نجیبی کور سلیم
 دین نزار معضرت و غریب در بالی رحمت رب عزت
 اولش کدر لا وطنه کرامت بذات ستم و عجمت ایچ
 اعلی الله در جتد و طالب شواه **شیخ الاسلام السید محمد**
عطا الله افندی ذیل تکیم زاده و مینبده ترجمه عالی
 مقصد اسطر شیخ الاسلام بنام اسعد افندی زاده تریف

افندی

صاحب ترجمه کتیر اتمش سندی مقصد
 نعل روس ایله باغی و نقلده و فخر بیان
 و کتیر طلقانده بایه تدریس کتیر موصوف
 و طلق طلقورده اوزره ملاغی و کتیر زویله
 هدیه نموده و کتیر التیده ائانه اولر ایلر
 شان و توفیق اولش در صغیر طفلی ایچ
 شو بختی و اوزره

سبز پوش اوسیدگت اولدین ایتدی اکی تارخیله آنها
 نقیب عمدا اولنجی بانه دوشدی ستانول بیه سنی الحق
 استعدا دایله اولدی عطا مالنقیب نشیده سیدرم سوزیک
 و تاشی ایفا و اکیون زاون اوج شبا ننگ او توجی کوله اولک
 و اون نش شبا ننگ غره سنده روم ایلی بایه لرینه و اون
 طقوز شبا ننگ غره سنه صدر روم ایلی و کیومی شبا ننگ
 نقاب عهت لرزه اولدی بالقول صدر روم ایلی به یولخارا
 اولدق لرزه ده چی ۴ اناطوله بایین الدی نقیب اسحاق اولک
 ۴ بایه روم ایلی به نام نقیب اولدی شرف ۴ صدر روم ایلی
 اولدی نقیب سات تارخی ایله مراسم خلوصکارا
 اجرا الیدی حیثیت فصل و رسم و صلاحیت قدر و سب
 ایله هر بایه و منصبه من ر بالبنان و محمدن قران اولدی
 اون اوج سنه مقدر کسنه نقابتده استقرا ایله خانه سنی

مرجع اشرف اماله و دامنی لوسه گاه ادا له و اعاله اولدیغی لرد
 اکیون زبر غره رجبنده منده عالک مشیخت ذات فاضلان
 لرله بریزیب و زینت اولوب کیمچی اکی جادای الا و اسرنگ
 بدیجی کوله مغزول فرماسی نینه منصوب اولوب کیمچی اوج
 جادای الا خزه سنگ کیمچی بدیجی کیمچی تقدیر اولر مند
 دین دور و فرزاننده اکی سنه موروزله اریه تقدیری
 اولان کور کحصارده اقامت نامور بکر بیجا ایاب ایدوب
 وطن اصدیلر ندن مهجور اولمش ایدی بقیه ایام لرین منفا
 الهوی اولان مدینه فرلوره ده بالفز والا احترام بجه مدت
 کتار فقط کتکنان دار و بار اکیون اکیون کیمچی التی
 رضوان خفران زن ننگ کیمچی التی کوله لبله القدر
 خیر من الف شهنشیری صحیح عرفانده و ایزدی فرمالی
 کیمچانده تیار ایدوب بو عالم کیمچدن نفرت و عیدکاه

بهشته رحلت ابدی مرحوم من رالیه اعطی اللہ الجنة واسع
 الرحم علیہ فنون شتای جامع و عالی خصوصاً فقہ شریف
 و ایام تہ کعبی اخلاق حسنہ ایدم صرف و اطوار مستحسنہ ایلہ
 موصوف طریق و نکتہ دان برزات و ذلت ان ابدی آثار علیہ
 لرذون تعبیرات ترکیبہ ابدیہ و یی بہ حاشیہ لری و بطوان
 عقاید و بابیہ ی شمل علی زادہ افندی مرحوم مکش رسالہ
 شری و علی القاریت منک لھی مختصری و نقد الفکر
 علی الام فی الکوع و السجود باندہ مقل رسالہ لری و یحالیہ
 مرحوم ی شجری اولان محمد طہر سنبلی کی حضرت ذری شیخ
 ایلکہ تکرار تحسین لری و نیجہ تقریباً بلغہ لری و مجموعہ لری
 و آثار تلمیذ و فیرہ لری و مرتب دیوان و منقہ لری و مغرب
 اعلام و مقبول ادب و ان مدرس **میرالسید ابراہیم عصمت**
افندی ادیب الوزرا رالف اسمعیل یاش مرحوم مکش

مخدوم نسیب ذوق ندریدر بیت بوذا العرش درت سندہ سی
 ماہ محرم الحرامک اون بدینندہ قطاع عالم شہودی نور
 و لا و تدریجہ تندیر ایدوب بد لری **۴** زینت کلزار جام کلدی
 ابراہیم بک مصراعیدہ اطہار سور و تاریخ و لا و تدریس نکات
 کھی ایف و ہور الیٹ دور بانہادہ مرتبہ تمیز اولد قلرندہ
 التک راس المال معارف و علومہ صرف نقدینہ سبغ
 و ہمت و تخصصندہ نانہ سد جوجانہ علا بہ بہرانی ازرن
 روحی اسمعیل تائب افندی مرحوم مکش علیہ افادہ سنذین
 احراز نصب السبق استفادہ و فضیلت ایدوب بعدہ
 طریق انیق ندریدہ و قول و دور مراتب و قطع بقاع ایدرک
 بیٹ ایکوز انکی شہ سی خاصہ سیدمانینہ دن حلب الشہبہا
 مولوینیدہ تطیب و اکرام و ایکوز زینش سالی محرمندہ بابہ
 ملکہ مکرمہ و سنہ فزنبورہ جاوای الاخرہ سندہ ایدوی

ایها یون قضا سید رہیں تو تیرے و احترام بندہ سنہ فریورہ نور الحجہ
 سنہ روسیہ لوالیہ مصالکہ مامور بندہ زورہ ظہورہ کلانہ خدمت
 مقبولہ لری ش بان تطہیف اولوب با یہ اسلا میول ایلا مظهر
 الطف و عطا و اکیوہ زبیری ذی الحجہ سنہ زورہ بالفعل اسل مسبول
 تا ضیفی جاہ رفیقہ بہ بنخ اولدیر مدت حکومتی سیرینی
 اوج ما ہدن زورہ نصفہ و بانڈہ کذا زورہ اکین اولی
 انادہ حیوبات اعدائے خصوصندہ اظہار حقہ بندہ لری
 و عدم قبول لری حقہ بان کتخدا العندہ برسہ بہ نفی و ایلا
 اولمدنیہ با عطف اولش ایسہ اکی حقہ ماہ مور زورہ حقہ
 بندہ لری ظاہر و قید نقدین اطلاق اولنوب عنایت سنہ
 شکر اولش بندہ بعدہ اکیوہ زورہ اکی مخرمندہ اناطولی
 و اوف اوج واسطہ جاجوی الاخرہ سنہ زورہ ایل ایلی یابہ لری
 احراز و اوف درت ربیبندہ دفعہ اولہ و اوف سکز

شہیدندہ دفعہ ثانیہ اولوق زورہ بالفعل صدر والا قدر دفعہ
 ایلی ویکری بر جہتک اوج حقہ کونہ جاہ شرنینہ اتفاق تشر
 نیف زراغلا زبیرش ایسی لیکری اکی سنہ ہی جہتک روز
 و لا اولدنیہ تصاد فی اتفاق غریب دن اولان اونی بدی
 کجہ کونہ بعد انصرا اول کسید حسنی نب و ذاع عالم محسن
 و کسب و ارحال باع جنان و میل تقای رحمت رحمت ایلدیکرہ
 نمازنی صلی و علیہ بعد الاداعش معضرت نقشی اسکدار
 اقبہ پایوہ اعدا اقلد لری فرارہ و بین خاک غفران
 و الوجہ تراب و غنودہ جلیاب رحمت منان اولشد
 مولانا ی مٹ رالیہ اسبغ المدنعم رحمہ علیہ کریم و جواد
 و عاقل و عالی نہاد ادیب و روقور و خصال جمیدہ ایله
 مغلطور جزیریل اللہم بر ذات ستودہ صفات ایدی خداوند
 شہید سلطان سلیم مرحومک نزدش ہائز بندہ صداتی

ص

کتابه نطقه ته وز محشر بیک اساس البلاغه نام کتابت و
 میزانی تجربید ایله العجا را الیجا ز نام کتابت و درت جز بقدا
 ری مدون آن سسی رسا لرتقا ربض بیغ سسی وارور
 شکست صورتنده غایت خوب خطی وارور واخر وقتنده
 سببیه کنیکه سنک لایک کوبک بسط سفره اثر و کر سسکان
 غدا ی حقایقه احضار نوال معاد این شیخ نعمانده افندی
 موجود طریق نقش بندیه به سکوک و انابت و اول نعمت
 اما لیه بنیان اجابت ایدوب دائما ذکر و فکر اید مشغول و لشکر
 آیهی و شیخ من را المهدی مل معافه طریقت علیه ده ندوبه
 شان مذاکیر عقیده لری وارور + مات علامه الدهری
 تاریخ وفات لری اولشدر کوجدی عصمت بک افندی
 عالم ما ایدیه مصرای و بنده شینستا نه طریقیله جون
 گذشت از جوک این دارشدر عصمت عصمت بک

ظهورینه مبنی عقیده کیمه نیک سعا یعنی استیع ایتامک
 اوزره مکالات و خصوص ساسره دولت علیه به ما مور
 ایدوب الی اخبار الوقات دولتمک انظافی ذاته موندند
 کلامی تکلم بیور معی اوزره التزام ایلیندی فی الواقع اعطفا
 و موجود ایدوب مرحومک و فاسندن بریحی ماه مقدار
 مرور زنده و نکا ر شریک و قایع ظهوره کلا شدر
 ذلک تقدیر العزیز العلیم غاب یان صاحب التوجه
 مجلس مشورته به صحیحی عقیده ریاست توجیه و لیسینه
 باعث اولدی و یوقتل بلدی شهر مشهور و مکالمه کرده دولت
 علیه نیک شان و ناموشی کالید و قایه ایدرک نجه لری
 الی عمل عقده اشکال ایدکی معلوم و سیکم کرده ارباب
 شعور در اثر ندن وقت شباهه تکلم اولمش کنری
 فارسی دیوان مرتبی و رسا ل متعده سسی ما طرف

امداد ظهور بینی محمد و سر زکری عارف حکمت
بک افندی سلمه الله تعالی حضرت زکری **شیخ الاسلام** در
زاده السید عبد الله افندی ترجمه خالی نامه سکنه
رقم فقیر بر تقصیر ایله کننا رشتند بر اولان شیخ الاسلام
السید محمد عارف افندی بک نخل خلیل و فرزند اهل بیت
لؤلؤ، کان کرم اولان ذات عالیبری **سنه ۱۲۸۱**
صدف کهواره وجود و زینت انداز قی طلوکن شهر
اولوب و ایه فیض و عارفه بر وروده و مرتبه تمیز و توفیق
اوله رقی بالارشت و الاستحقاق طیفان التي تاریخده
طریق علمیه داخل و انک زمانه یعنی ایکنز التبه
مناسب خرمیدون غلطه مولو یئیک سلف **الله اعلم بالصواب**
اندر احوال ایکنوز کنزده مکمل کرده بیه سید فائز سرور
و استهراج وان سنه سی جمادی الاخره سلف اوله تقصیر بنی

کونه استنبول بیه سید مسعود رشتنا انک اون برنجی کونه بیه
اناطله احسان قلوب ملحق بالصدر اولوب کبری صفی زده
بالفضل اناطله صدر والاقدری توجیه بیو ربوب مدد
عرفید لرین عفت و مهر و خیر انعام و برکتند قدره مفصلا
کنند کننده ایلدیر و بکری ایکی خرمنده عصمت بک مزجودین
مخجل اولان جاه جلیل نقابت شریف و بکری اوج جاف اولان
سنه ۱۲۸۱ ایلی بیه سید تلیف و مجلس شورا بیه ماموریتله
قدره ای تصعیف قلوب سنه فریوره شوالده سرسند
اولالی شیخه سزا و دوش استحقاق قدری برزب نزه بیضای
قوی قلوب بکری باش شعبانده عزک و استزادست
وسا حلی نکرنده اقامت اوزره ایکن بکری بیه غنظکی
عمر کوصی افندی بیه خلف و نایب مقادیرنه عودت ایلد شریف
اوله قدری سروریتک **۴** بنه ایل عکرمه مزده عکرا زده

مقام والدینده اولدی رونق واده فتویایه سوری
 نقل ایدوب تاریخ ایکنجه کیم زین اولدی دری زاده
 فتویایه قطعه سیه مضبوطلدر والتوز سنه کلخیز قرار
 برله اعضا نویس فتوی و نسق فرمای مصالح علی اولوب
 سنه فروردیه ربیع الاخر زده الم عزله ابتلا و ایکی کونم صکره
 ارباق لری اولان معنیب به اجلا اولوب اولتوز چوخه طهر
 عصفو و الطلاق و اولتوز التیده فکر معنیب به ایده الچه منلی
 بلای نای طلاق اولشدر ایدی لکن اولتوز کوزده منصفه سنی ایچ
 تحویل و ترقده استانه به رخصت صدور ییلدی شش قدر سار
 و اعتباری مرین زین فتوی عصفه شهر بار بعدیل فلذوب
 اسکمداره محمد و احیا کرده لری اولانغ دونغانه بکله نه لری
 عتقای برجه برجه لری نه لانه گاه اقبال ارام وس عتقی نه
 و دونغانه لری نه کلورنده ایم ایکن قرق درت جهادی اولانلر

بکری اوچینجی کون و داعی لم فتا و ارتحال دار بقا اید کلورنده
 توچه اهرت سهراننده دری چهارفتدی ^{دیو کوی} حاکم مرتدی نر زنده
 متواری خاک عطر کیم منقرت اولشدر مولانا ی شایه
 افاض الله زال الرحمن علیه شخندن صکره و فی بزان اصفا
 وقت اینیوب صعبت علیه ابله حصرا الفت ایدوب کو حریب
 ونسب و علی ام اربب قدر دان و رونق نایب و جهود و سخته
 بهیمی توکم کیم شهید بر بذات ملکی الصفات ایدی سال انتقال
 جاننا و معارف نهاد لرندن و مد رسین کراندمه عبد العزیز
 اخندی قلدی زاده عبده اخندی انتقال مصالح علی تاریخ
 و دوشور مشدر **شیخ الاسلام السید محمد بن العابدین**
افندی حلبین معروف لاقولت ایدت صره امینی زاده محمد
 سعید افندی بک محمد سعید و شیخ الاسلام اجلی زاده
 اسمعیل عاصم افندی بک حفصه بی بی بید لری اولغنده

جبهی زاده مفیدی زینبی مصراعیه مشهور را دیده بدینک بود
التمش اوج تاریخچه طراز کوهواره طلوع اولوب استعداد
عدا ادا اید کسب نصاب معارف و اداب و بیگ بونور کسک
پدی سنه سنده طریق فیض رفیق علییه دخول اید کا میا
و دره معتاده یه بعد التکمیل دارالحدیث سیما نیه ده شمس
المدرسین و بلا دنده متکوره تک بر بیده خزجه رصده بین کین
عاشرا نندی شیخته امینه سندن محرم و خواه با خا دا وون
باش سنه سی اسکدار مولوی بی توجیه اولمکنه ممنوم و اکیون بیری
برسنه سی ادرنه و یکیزی اکیده مله ملکه مایه لر بیده مشرف
و یکیزی اوج سنوا التک در دینی کون جیه جیل نقابت ایلد
حاشا تقابل و شرف اولوب یکیزی طلق زده انا طلق بایه بی ایلد
دینی قدری اعلی و اکیون زاتون ربيع الاخرینیک اونجی کون
جامه بیضای فتوی قد استحقا قدر بنه اک تلفظ بیده نصده

حالا وقایع نویس دولت علیه اسعد انندی حضرت نیک
سویده کلری تاریخچه باب اداب سویده اسعد انا رنجی
صدر فتوی بولدی زینبی سید انا قدن ذات والالری اوج
سال اول سنه عالمیده قرار و بار باب طلاق طلاق
رونق و اعتبار اولمشکین اونون اوج اواخر ربيع الاولنده
شیخ اعلی کیف زده اهل شقا و صد اولوب تکاب غزل بر بویه
اعلام التجه لکلام اولمشرا بیدی اونون درت خرمین قرین اطلاق
اولمیزی اسکدار زده زبیده بالا خانه اقامت و کلا زده ایام
الرحمت اکین اونون طلق زده جنت اون در دینی کون بیری کون
سوی ناندین انتقال و رحمت و عزم داریم جنت اید کون
غایب حاضرین اولان علی و جماعات صلحی مصماری جامع
فاخره بعدا ملا کورانی جمع قارستوسنده جدی جایی
زاده رفیقه جینده مشواری خاک پاک معصرت اولدی

وینه شوکت تصدق افندی کردن شهرزادگان چون ایچکلیان افندی
 حضرت آنک نبش و س ترا امده استقصی بپور لمی عرض
 و نیاز اید کند اصدابت عین و قوعندن احتراز استقصی ب
 اولینمور دیو نطق همایون حکمت قرون صدور اید که
 حق تعالی بپشتو کند ایام ملوکا نه نه حشره و مک مفارق عیاره
 بر دو عالم ایسون اصابت عین و قوعنی شهرزادگان افندی
 حضرت آنک حق قدره مطلقه بوسون بلکه تاکی بوجریف
 مستنده طوره حق در بندیک حق عاجز برده منحور قدر رسون
 لافندی زره و بولندان قرنا به ضحک ضروری عارض اولشدر
 بوندرک اشکال با ایند اید نیجکلیت مضحکه کند و سندن صدور
 اینقدر رحمة الله **عبدالله افندی زاوه السید محمد مدین الله**
 خصصر صطفی خان نانش علیه رحمة الملك الباعثه مکر را
 صدر روم و معروف اعلام و قروم اولان عبدالله افندی نیک

مرحوم مش راه رحمة الله علیه بر سر زندان بهره باب نصب
 اولوب مخصوصه وجودت خط تصدیقه کند ولیرین ناله عی
 و دلگیر زاده شیخ ضهدیق افندی عینا لیرنران افندی سبت
 انابت ایدوب قصر و رفیخی آپیش محب موقوف علی و توشقی
 عجزه فضلای عاقل و مدبر اکثر فنونه اشنا و مورا و علوم غیره
 یکتا مجلس الروسخفا لعی طریف و نکته دان بر فزانت
 صاحب عرفان ایدی جمله لطایف کلک اندید که منجندی
 اشاده و قوعبولان بر کباب همایون نه ذات شوکت هی است
 افندی نیر خواجیه افندی س علهه پنخون خانه تمدا کند ریخت
 اید بیز کلکات تملطیف ایا تلمس نوال بیود قدر بنده بد اینه
 حق تعالی شوکت افندی نیردی روز افزون ایسون س عله
 احتیاجم یوقدر زیز بنزلم عقبنده بهر جانم ذکر اولور و یریک
 جواب ویر سنی باعث فتنه و تبسمش با نده اولشدر

مخدم فضاہی موسسہ مدرسہ مدارس و مراعات و مولیت
 و مناصب بانیہ و بالفصل احراز ایروبیک بیکریڈریہ قاضی
 استانبول و بکریہ سکرہ معزول اولوب مسند خیرلورہ
 مفتاحین خزانہ لطیف جادی الاخرہ سہ غزہ سندہ
 منصب رفیع نقابت اشراف ایلکوکب اقبالہ مقارنہ سبج
 شرف و اولو نیکیتجا ناطلہ بیکریڈریہ مشروط اولوشیکری
 سندہ سندہ و دواع عالمینا

السید محمد صدیق افندی ترجمہ احوال توفیق اشراقی کنگانہ
 قلم خرم رقم مقصر بے یضاعہ اولان شیخ الاسلام السید یحییٰ توفیقی
 افندی مرحومک دادا صد بقریدریک یوزتیش پردی

سندہ سہی رضانی غزہ سندہ بانہ کہ ہوارہ وجود کوشن تیزہ
 واصل اولدندہ تحصیل معارف و معلومہ بدل چم بود ابدک
 بیک یوزظطق الخ التی سندہ سہی خرمک اونج کوشن مطلب روس
 مدرسہ المک کلام رود و مراعات معنادہ دن حکمہ بیک اکیون
 کون سکر سندہ سہی جادی اولول غزہ سندہ اککد رمولوبیندہ
 قریب احترام اولوب بیک اکیون زبکری اوج سندہ سہی شعبانہ
 اور نہ ایسی و بکریہ شنبہ سندہ مصر تارہ قاضی فیلیہ
 اجرای شریعت و بکریہ سکر خرمسنگ مکہ آپ سہی کوشن فریورہ
 کچیندن اون سکر ای ضبط اینک اوزرہ مکہ مکرمہ قضای
 توجیہ و بایہ و فتوا سرجک بیت الہ و حرم شریفہ قصدا ہائی
 اناوہ صاحب التوجیہ مکہ مکرمہ قاضی بولنوب خلی بندہ سہی
 اولر بیلہ در سعادہ نمودندہ صکرہ بیک اکیون اوزرہ بزرگ سہی
 نقابت و استانبول بایہ سید اغرا زرحومت قلم کرا باری

و فطین و کامل شسته شده ای عارف احوال عالمه و اخصف الا بقیبت
مجتنب علمی و فضلاله و نه **مجلس** و محبت و سماع محققان قرآن
حسن طبیعت و جودت خط و جزیره نطقی تمام و خط بند نادور
زمان ابدی نقدینه عو غریزینی کتب و اسفار عواد خا ریزه حرفه
آید و ب مدد مکتوبه در و ننه محمد ابرکتی نه زیبا و وقف
الهد و فترا عالی نام صاحب الخیر الیه مطر ز ابدی جزیری سعیده
مشکو له و غیره مهر و راطاب **شواہ شیخ الاسلام السید الکریم**
افندی بر پایه علم و نصیبت و علمیه بیاهب و فطانت اولانم
ادوات سنده سمات فاضلان لری **مکتوبه** م پیر عالی
خصر جمید خاندان اباصوفیه و اعطی سنجی زاوه عخان افندیک
صذب با کندن بیک بوزینش اوج تار کجند **قد** منزهه که کوه
عالم و جود اولوب عشقان ششم بر کسیده اولده نده پد لری
خزیننه اهل یون اولده سنده بار و روش نامبار ابر جراج ابدیش

اولوز او جهده معزول و اولوز التیره ثابنا موصول اولده قدرینه
صکوه بر حالت غریبه به مینی اولوز پید پیده مرفوعه با جود اولوز
سکزیج صفزند عفو عالی به سزا قلموب سنده مزبوره چنگ
اوجی کونه نالنا مستجاب جلیله به زیب انزا قروق ذالقدر
سنده صدر عا یقدر روم الی به نقابت عهد زنده اولدی **الشیخ**
بالفعل رونق فرما اولدق اول منصب عالیوه اجزای شریف
احمدیه به بروجه حقا بقت دقت وامور و انا کرامی زینت
اوزره اکن قروق بر شوالکث کیری سکزیجی کونه **مکتوبه** عالم
بقا به سفر و روضه جنبه مقربیکه نازینی خلوص بال ابله **محمد**
غفر علی و صلی مصدا ی جامع فاشهره ادا فیلد ندر نصدکه
جنبانه مفترت اندازه سی جد لری محرم م رالیهک
مدسه سی خطیره سنده مرقدر لری جیننده و فین خاک
عطر تک مفترت اولدند ر مولانا ای م الیه عالم و عاقل

ایامه ده اندرون اهل یون و پیر زنده سون قبض و توفیق صمد
 سمت تحصیل علوم و معارف ابن و محقق کهنه و اول حضرت
 شرف پیران زده که اندک داخل فاده لری اوله رقی کهنه
 و جز نیانده تکمیل نسخ ایدک مادون و قرآنه فائق اولدونه
 صکه اکیونر خلدننده روستان و کند لری یکانه علمی
 حضرت اولملری جهندن سرای هالونه نامور شیخ **اکبر**
 صالح افندی زاده اسعد افندی شیکند زده درس **کمالی** اوله
 دخی مشربان اولوب دور قیام و مدارسه موصله کهنه
 راده سنه و اصل او انده اصحاب علوم و خیمه نبرزانک
 سفار کوجانب ایرانه کوند رسی ای باب ایدک کهنه اکیونر
 بش تاریخنه فضلاء موجوده دن مشربان انتخاب و فضلاء
 امور کوزه حافظانه سنه نودبع و اشراج بود سید جمیل ایله
 اکیونر نه تقدم و ادر نه رتبه تبینه سید کمالیک فضایی

مولوی توجیه نلندرق قدر و اعتباری تضعیف نلندرق
 بعد العوده اولونر نارنجنده بابه مکده مکومه اولونر برده رتبه
 دار الخاناته ایلد سرور سنه مزبور ده صدقات اناطولییه
 بالفصل به شیخ اولوب مطعی بالصد و اولدیر اولونر اوج شهر
 کربیع **الخرینک** کیری اکیونر کونه صدیق افندی عزالدین جانه **نیشانه**
 نقاب **اشرف** کونر تشریف اولونر زنده بابه روم ایلی ایلد تطهیر
 قلند **کونر** صکه اولونر اتی جی ذوی **الخرینک** کیری درنج
 جهل **کهنه** کونه بالاسحقاق مسند متوالی مقام و اکیونر نه برب
 کهنه **مسند** فتواه قرا برله حل اشکال نام ایلند ایدی
۶ وای نعیم لایکدره الدر و فقیر اولونر کضر **نیشانه**
 کیری **نیشانه** کونه عزل و انوکمیده اجلا فلند **۶** ب طلب
 بعد الدار علم نفویا و تکب عینا لے المدرع **لجند** حسی ایله
 سمت منطایه وای ایلد کلر نده نلندرق سنه مزبوره ذال **قعد**

۵۲
واحداً اما حضرت امام المسلمین حاضر اوله روی صف بستہ
ادوا اولد اولدند نصکرت جسدی طوب توبوفا رخنده بد لر لر توبه
بانده خاک معضرت دین اولدی مولایان را لیکه بچینه
دارجوا هر علوم کما نه علمای روم اتصاف عصری مستفصل عمل
کو عتدا امورده متقن عقیف و سب پسرکار صا کج و صدقات
انکار بر ذرات ذرات و نادر الاقران ایدی رحمة اله
السید علی محمد ابوالخیر افندی نسبی صاحب فتاوی
جناحی که علی افندی مرحومه بیوسته اولان سلف الترحمه
شیخ الاسلام محمد شریف افندی مرحومک فرزند اصیل نخل
تا بحین خیر المنصفه رسوخ کبرای انیت و حقیقت اولان
ذات ملکی الصفا لری
شهرده نشان اولوب نهال تا بلین تریه قبض برود کار
ایدنشورنا و معارف و علوم اکتب ایدنش بان غورس ریض

سندہ مطهر عضو و اطلاق و نائل مراد شمشیر باران قی اولوب
ساحلی نه لرند ه دعوات خیریه شان با نه اید ایا کمندار کین ترقی
اوج شوالک کبریا ایکسندنه تا نه مقام شجعت غفلتی بی
تشریف و پیام شریفی ماسع علمی کتشف اید و بپوشند
دن منجی و زنده نام و ارام و پایشان نه ده شان رت فکری
عید خصی کبری بجه ارباب امال طلب روس ایدن دکلام ایدک
ترقی کز سنه سی رمضان شریفده ضعف هم کند و لر ترقی
اولمی جه شیدا بالاغرا زنگل و فانه و سحلی نه لرند و صحتی
مراد ایدر ارباب فامکرینه اراده سنیدن با نه موجتیز صد و س
اولوب برسنه قدر کسقی و زاجیری امتداد ایدله ترقی طقوز
رمضان مغفرت کتک کبری التبی کونے انقاس معدوم
جینا تری ختم اولوب وداع عالم فنا و ریحال دار نعیم بقا
ایلیکده نماز سنه جامع فاکده با کجی اعلام و اظلم کونین تروضا

کند و سنده بود و غولتقی رضی اوله رقی بر کعبه عالم معناده حضرت
سید المرسلین صلی الله علیه و آله و سلم و در مدینه منوره اولاد بی بی زینب علیها السلام
اولاد یقینان ماعدا یکی ذات ملک اصفا ت تکلیف اوله رقی
حضور رساله و در اولاد بی بی زینب علیها السلام
بر ذراته نقل اید کلزده اخرتده نظر شفا عت عظمی و اول
ایکی ذات ملک صفا ت سلطین مکرمین و حسین احسنین
رضی الله عنهمهما و اولاد رساله و در ذراته نقل اید کبری الطاهره
تعبیر اید کبری تحمیدنا للسمع حیا تارنده نقل اید کبری مویاتی به
و معتمد علیهم به ذات ملک کبری بیا ننده مسوح و انا ر علیه السلام
منظور نظر بطول اولاد رساله و در ذراته و جعل اخنه منواه
السید محمد زینب افندی حضرت کبری صدر روم استحق عبد الله
افندی مرحوم ملک محمد روم با تکرار نوم و بخل خلیل فصلا لمرسوسه
یک یوز زینبش سنده سی بجزیره کک ماهه فی البحر الشریعی

او بقی صالحه کونه که عماره دنیا که کعبه والا در کبری زینب را و حد
نهمیزه رسیده اوله رقی سینه صفتی کست معارف و علوه
سوق برله نام سید بی بی زینب صحیفه فصلا اید کبری انا ده
یک یوز زینبش خرم ملک کبری او جمعی کونه تا بخل طهرین
نیض رفیق علیا به داخل و در وقت ده بک تکمیل اید رسیده مولویه
واصلی اوله تکراره بیک اکیوز اوله رقی سنده سی خرمی خرمین
مناصب خرمین قدس شریف ملائی عهد استحقا تدرینه
توجه و اکیوز کبری ایکی سنده سی شعبا نندن ضبط انک
اکتوزه با دار به دن مصر تا بهره قضا سبله ترفه کند تکرار
صکوه کبری کرم ملک خرم اوله رقی کبری بچی کونندن مک
مکرمه بایه سی و او تکرار سنده سی کبری اوله رقی کونندن
کونه قضا و ارا کلا زینب العکبه بایه والاری و او تکرار سنده سی
رضف ننگ اوله رقی کونه انا طوله بایه سی اسون و اوله رقی

بدی شهر ربیع الاخر بک شیخ کونو عمو لطف شامه العوان
حضرت آجبار بدین بالفعل انا طولی قاضیک کچی نومیه
شان و شکوه و اعتبار لری رتبه کله بیوسته و ایصال بویوتو
اولوز سکرده مدت صدارت لری مقارنت توفیق المله رسیده
حسن عایت و ترف بر شهابانک بکری برنجی کونو روح الملی
لایه سی و ترف بر سنا انک بکری ططفو زنجی کونو دوشن سخا
قلری زریب جامه خدمت مستوجب المغرت جلیق تعاقبت
اطلری ترق ایچی ذی القعه سلف غره سنده تعاقبت
عهد لرنده اوله ترف صدارت علیاری روح ایچی به شرفین
صوت عینه سینه ایچی ایچکونو مدت صدارت بدین کمال عفت
وزرا تیز تکمیل بویوتو نظر رشا اوله تیز و ترف ایچی سنده
تعطفا و مرجمه استراحت لری مراد بویوتو ککنه و نون شای
مقتضای مسیضدن اوله لعله عالی باله و اوله لاقبال دولتمانه

و سافلجی نه لرنده وجهیه دعوات دیومیهت شکوت شایته
مواطبت و اشتقا اوزره در رسیده الله تعالی با سلام
وصانه عن عبات الایام **السیدار الحج اجموعه عرف حکمت**
بک انندی حضرت لری بووصف ان چه نویسم که
فاطمه روحا جز ندرک معنی ان فهم و وهم عرف عیانی
تانه سینه بر اعدایه املا و تلم شکسته قم خیر بخیر ارا ترجه احواله
حکمت انشتانی طراز نده جهره صحیفه سبقت ایدیکه دیر
زاله نعم رحمت السید بر اجم خصمت بک انندی و عومک
الکعب با لکر نندن بک اکبوز بر سال فیض انشاله خرم طراز
بکری شیخی با ناز کجه سی بدر سینه سنا اشده طلو عاری
فهرده الم شهروده ضبا باش ونور افرا و غنصه انیم شبیه
رسیده اوله ترف استغنا و خدا و اوله بقابلیت ماورنا و ایدیه
نقد کرانقدر سبجی و اقدامی قراند علوم و عرفانه صرف و ایدیه

وزمام سمنده بهی الخی سمت تحصیل فنون عالیہ بہ خطف
بیورہ رفق وادی اخضرہ عدم التفات واعتبار بیورہ قدی
اشادہ بیک ایکوز اون برسندہ ہی طریق مذکورک رونق دارہ
دخول وٹ پر فضلا ی عھودن خواجہ امین اخذ رس امر
اس تہہ کرام دن بر وجه اتفاق تکمیل نسخ ایڈرکٹ مانویغ
اولوب عایج معارج محول اولد ند ند نصک و بیک ایکوز اولوز
بر خلا اندہ قدس شریف را و تونز اتی اللدہ لھرتا ہرہ
ما اولوز سکنز تا رنجندہ مدنیہ منورہ دامت بالا لھرتا ہرہ
قاضی عھودہ استحقاق تدریہ توجیہ قائمقد پر بر منصب
ومولوتیلر ندہ ناموس شریعت احمد بہ یکا سنجی وقایہ
غذای حصول سعی وغیرت ایڈرکدن ماعد الکرک اثنای
حکومت الکرک مکرر حج شریفہ قائلہ رای غریمکنزہ بیچار
خیر بہ بہ موفق و مظهر اولد تکر دن صیت صلاح و تقوا

وسیرت عفتکار ای و شعا کرک پیر الی اقطار عربیہ نہ نندتہ
اولد رفق غرت ملا مھومکک حج ایڈری کلدی بنہ عارف
بک افندی قصیدہ سی ناطق اولد یعنی اوزرہ و رسعادتہ
عودت بیورہ قدر ند نصک و قرق الکی سندی الستا بنول
رتبہ رفیع سید قرین توتیر و اخلاز و قرق الخی دلخچر کندہ
جاء حلیل تقابند بہ انماز و قرق پیرہ سیندہ کیندہ
میان لھرتا نہ فروغ افشان الخی را ایڈرکدن بین و مظهر
التفات داور دانشقرین و قرق سکنز واسط خرمندہ صدارت
الھنکولہ رتبہ مقبرہ سید قدر و مندر تکرری دو بالاقوات سید
زیب رای دفر صد و رعلا قلندی خدمت جلیڈ تقاب
ورسیت مصالح ماموریت ذات سندنیدہ سیر تکرینہ
طبیعت ناینہ اولان کثرت بیع کتب و اشتغال علمیدہ بہ
مما نندہ لزانندہ روخا نینہ دفع دور اولد رفق اضطر لھری

مرات طبع الهام بیع مویکانه به روشنا و حق الحظکند نه شهو
و رونما اولان توجهات سنیه اقتضا سید بیک الکیون
اللی سنه سی صفر الحیر بیک النجی کونذرت انقضا لر بیده
سعا دتخانه لر زنده اولاد موطفه دعوات روز افزون
شکوکتش با نه به بالمواظبه زین کینج اقبال و راحت
اولد لر بیده عی طفت انزای صد و اولان اراده کرکت
افاده حضرت خلا نقیبا همی موجب مفضل و معطر احوالا
س به شکوکتو ایه ش با نه به باب فتوحی ببری بنا و برزند
اولد لر بیج لر جیسی ان لر زنده کبار و صفات فیض
فیض و نعمت و مستفید نموندا اواب و مدعا مبتدعاری
روح و جی عصر و تروم و ینکدرش یان و معارف زهر و عیاسن
خصه اعلی نادر الا تزلزل اولد لر تری السنه نمانده نظر و انشا
یا د لری بوخبره سمل و ثالیفات مویکانه نمونده خصوصها

علم قضیه و نقد و ادبیات و عیاض انده تحقیقات و تدقیقات
ش به در جهه کمال لر زنده که مالک خورشیدش با نه بیک
احوال جعفرانبا سنه اطلای عذر زدن فضلی مالک معموره
س لر به بیک قریب ممانه و احوال با بقه و عالیله سنه و توکل
انته نه بابت سنی بشر بیدر سکر الله تعالی مدعی الیه
والا لایمان و دایم موجوده فاضله ما دایم الدروران آثار
فلمیه لر زنده خنده قطعه غزل و غزل بید لر ی زین سطور
قلندری ۶
السید عبدالرحیم اندلی حضرت لری برج اصحاب فضل و عزت
اطلاق خورشید بر سر جمیت طلوع الایها عن الخورشید خاندان
علی سندن و مواله دوریدن اولوب عهد سید خاندان ثالث

عالیله رحمة اللود و دالبال عتده انتقال دارنقا بدین سیم ملا
 مروح ملک فرزند در اینجند و محمد م ارجمند لریدر ذات
 ستوده سماندی زین مه کون شهرود و پیریه کوهاره
 وجود اولوب رسیده حد تکبیر اولد قندنه بدیر العالیکه
 انزینیه آتقا یعنی اماننه و تر بنیدر یک تحصیل معارفه و کلام
 صرف سنی به همتا ایدر کک اکیونز اوج کنه سنی کلا کده
 طریق تدریس دوریه به داخل و غر کر کمال و هر کلام شیخ
 الاسلام اسبق جنتکات در ی زاده عمده اندی انضوی زینده
 منظم ملک اعتبارا اولد قن توجبه و همکدرینه نایل و همکدر
 اعمال اولد قن دوره مدریس طریق دوریه یک تکمیل کلام
 اشتهاده یکدی بنش سنه سنی و یکدی سکرده صوفیه و یونسکر
 بکام و قضا بین مذکورینده نصف و عضد مدت مقاده
 لرینی حسن اتمام ایلد پد رسیده اکابر و اعلام و در عویوب

انام اولد قندندن و صوفیه مولوینی او اننده بعض امورده
 رای و تدبیر اصابت اراسی محقرنده قخرج اعتبار یوسولنده
 مستدعا و اولخار لره مامورا اولطرنده بولینان رجال
 دولعلیه دن چلبی اندی در جومات سیا خورشید سحرینان
 کتف حسن شهره د تری بر بان مدنی اولف بدی بعده
 اولقوز لالی باندده دارا المینده ادرنه و اولقوز کز خزانده
 مدینه مشهوره دامت بالانوار مسوره قضا سنه سبط
 سجاوه احکام شریعت و اول بدده مبارکه ده امور شیخ
 کسجه بری به بروجه قضا بیت اولطوری باعث سعادت و
 درعلیه به بعد العوره قرق التیده بافضل منصب ربیع
 قضا و دارا الخانده ایلد عواطف باورش نه دن تطهیر قود
 واعتبار لر ای تزیاید و تضعیف قندلوی عفت و در قوتله
 جمله عتده سیه سانه ذکر امت حضرت شهنت پیده

69

مشهور و انکار او بعلقه خلف نعم السفکرینه خلف یعنی قرین
کنزیه یعنی منصب عالی مذکور مکررا بخت زنده زینب
و شرف اولدیر بویکه دخی حسن نسویه مصراع عامده
سنی واقدا مدری مورث مخطوط طیب اولیا و امور
و مستوجب تراید توجهات شریفه می سن مخطوط
اولدیرق فرق طهوز خرمینک بشی کون انا طولی یا سیدی
واللی سنسی صفرینیک التبی کون عارف حکیمین کلک اندک
حضرتی برینه جاه شریفه نقابت جابله بلطوطه نور
ما احترام و نامل الطاف شهر بارانم اولدیرینه حال اولدیرینه
مستوجبه الفیض والمغزیده نصفا نامور مسا و انکرام
وسا ینککام و ایزان بانه وه الطاف والتفاذ لک و شریف
مرغوبه تو اضعلری معطوف و مصروف جلب
قلوب انام اولدیرینی خالده استخواب دعوات

شیریه چو مدوکا ندیه و تحصیل رضای عالی بانه یہ
مس رعیت بیو مقصده ایا مکذرا رعایتند لر
سلمانده عالی و دام فی صوف سلامت
مقبلا جسرور و نا انا تینا
متراد بر روی
زا

EKLER

(1260)
K-91

بسم الله الرحمن الرحيم

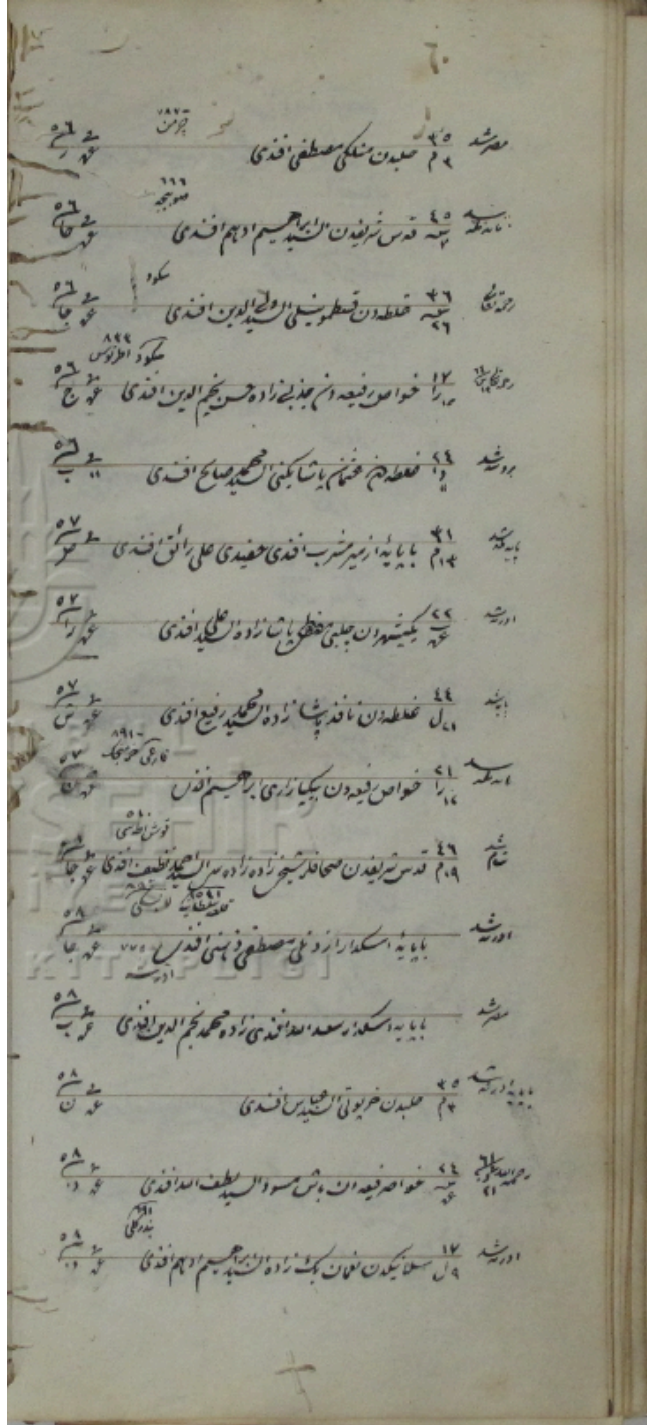
فقد حضر في وقت توجدها كل من اولادنا قدس تريف قضاي خانسه مدرسند ز صفا فديشي زاده زاهر صبي السيد
 داعيد نيه و جلب قضاي نيه خانسه مدرسند ز خوي السيد عباس افندي داعيد نيه و بلا دور به دن غيتاب نيه
 سابقا عرض كنيني نور او قلبي ما قطح من افندي داعيد نيه و مرعش قضاي ادر نه طريق تدريسنده موصله سلطانه
 مدرسند ز مشرب زاهر رائق افندي داماد السيد محمد شمع افندي داعيد نيه توجه واحسان جناب ساهانه بوريه
 خصوصي بروقت مناسبه نوتاي عيون جاجتمند اولاد مبارك وسعود خاكي كاجيني حضرت خليل الذي
 عرض و كستيدان و نه دجهله امر و فرمانكار معنون جناب خليل افندي ترفند و ر بوريه بولر صوب مخلصانه
 زهر و اشارة صرف هم سنيه لقا ذريعه عرض اخلاصم اولاد در اولبا بده لفظ فاهم منوط شيمه ما كشد در

بسم الله الرحمن الرحيم
 اولادنا قدس تريف قضاي خانسه مدرسند ز صفا فديشي زاده زاهر صبي السيد
 داعيد نيه و جلب قضاي نيه خانسه مدرسند ز خوي السيد عباس افندي داعيد نيه و بلا دور به دن غيتاب نيه
 سابقا عرض كنيني نور او قلبي ما قطح من افندي داعيد نيه و مرعش قضاي ادر نه طريق تدريسنده موصله سلطانه
 مدرسند ز مشرب زاهر رائق افندي داماد السيد محمد شمع افندي داعيد نيه توجه واحسان جناب ساهانه بوريه
 خصوصي بروقت مناسبه نوتاي عيون جاجتمند اولاد مبارك وسعود خاكي كاجيني حضرت خليل الذي
 عرض و كستيدان و نه دجهله امر و فرمانكار معنون جناب خليل افندي ترفند و ر بوريه بولر صوب مخلصانه
 زهر و اشارة صرف هم سنيه لقا ذريعه عرض اخلاصم اولاد در اولبا بده لفظ فاهم منوط شيمه ما كشد در

I.DH 1286/101201

I.DH.01286

EK-2: Ahmed Nazif Efendi'ye Kudüs Kadılığı verildikten sonra kendisine mahrec mevleviyeti verildiğine dair belge, BOA, İ.DH.1286/101201.

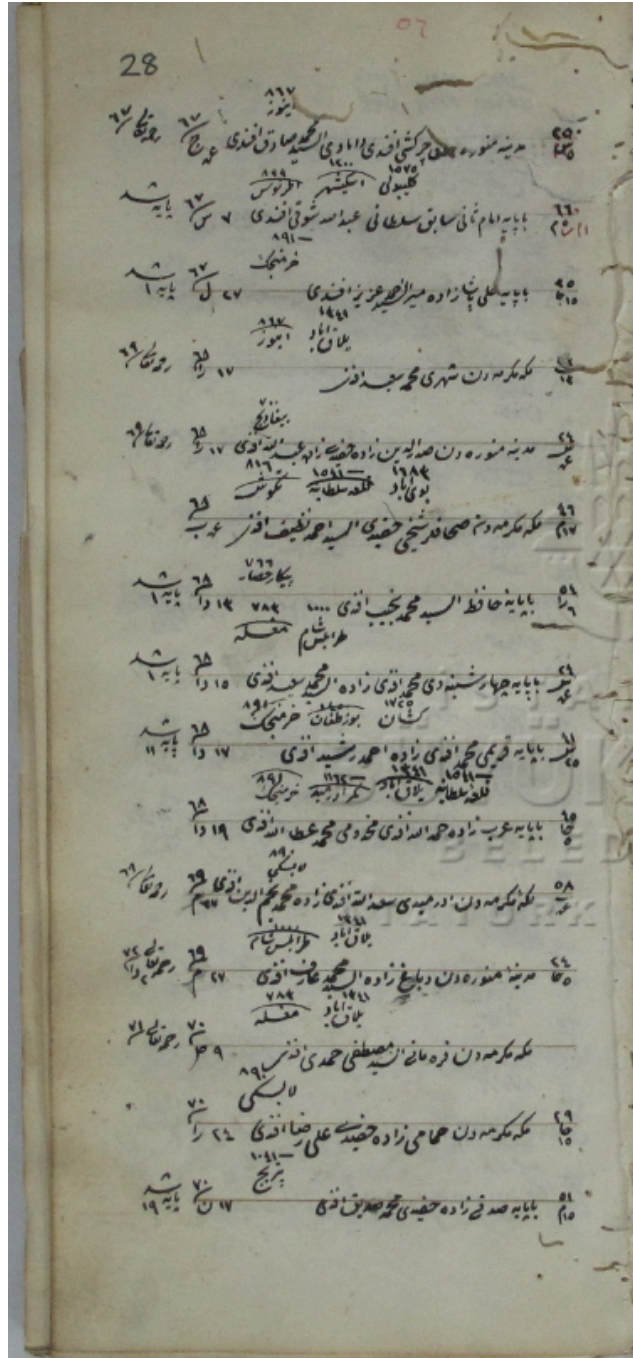

EK-3: Kudüs Kadılığı'ndan azlinin kayıtlı olduğu Tarîk Defteri, Taksim Atatürk Kitaplığı, *Tarik Defteri*, Muallim Cevdet, nr. 094, vr. 35b.

Şâm-ı Şerîf

۴۵	۴۴	دیوان کاتبی زاده مصطفی نوری افندی	۲۱۶
۴۹	۴۵	مصطفی احمد زاده شیخ طریف افندی	۲۱۷
۵۰	۴۶	صفت بک زاده ال عید الدرافت افندی	۲۱۸
۵۲	۴۷	عربانی زاده محمد سعید افندی	۲۱۹
۵۳	۴۸	عارف بک حفیدی میرالمصطفی نطفی افندی	۲۲۰
۵۴	۴۹	عبدالله بک حفیدی میرالمصطفی نطفی افندی	۲۲۱
۵۵	۵۰	برلوی زاده السید محمد سعید افندی	۲۲۲
۵۶	۵۱	صدرالدین زاده حفیدی عبد الله افندی	۲۲۳
۵۷	۵۲	صیقل زاده السید محمد نطفی افندی	۲۲۴

EK-4: Şâm-ı Şerîf Kadılığı'nda olduğuna dair Tarîk Defteri, Taksim Atatürk Kitaplığı, *Tarik Defteri*, Muallim Cevdet, nr. 094, vr. 7b.

EK-5: Mekke-i Mükerrerme Kadılığı'ndan azline dair bilginin kayıtlı olduğu Tarik Defteri, *Tarik Defteri*, Taksim Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet, nr. 094, vr. 28a.